

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 12 Ιανουαρίου 2020 • Έτος 12^ο • Αρ. φύλλου 591

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,50

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΡΟΥΣΟΣ

Προχωρούμε με Μουσείο και Λιμάνι Λάρνακας

Δεν υπάρχει έργο που δεν μπορεί να γίνει τονίζοντας στην συνέντευξη του στην «Κ» ο υπουργός Μεταφορών Γιάννης Καρούσος και τονίζει ότι αναζητεί με τους συνεργάτες του τρόπους επίλυσης των διαφόρων ζητημάτων. Παραδέχεται ότι σε πολλές περιπτώσεις δημοσίων έργων υπάρχουν εμπόδια, δείχνοντας και προς την κατεύθυνση των τοπικών αρχών. Επισημαίνει ότι υπάρχουν εξελίξεις στο θέμα του Λιμανιού Λάρνακας και φαίνεται να οδηγείται σε αίσιο τέλος. Στις προτεραιότητές του, ο δρόμος Πάφου- Πόλης Χρυσοχούς, ο περιμετρικός Λευκωσίας και το Κυπριακό Μουσείο. **Οικονομική, σελ. 4**

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Πικράθηκε ο κόσμος μας από τον Νικόλα

Συνεκτιμήσαμε ότι ο Άντρος Κυπριανού έχει ακόμα να προσφέρει στο κόμμα και πως δεν συντρέχει λόγος να κάνουμε τώρα αλλαγή γραμματέα, λέει ο εκπρόσωπος τύπου του ΑΚΕΛ Στέφανος Στεφάνου. Απαντά για το αν ενδιαφέρεται για τη Γενική Γραμματεία και διαμνύει πως ο κόσμος του ΑΚΕΛ είναι πικραμένος ακόμα από τη στάση του ΔΗΚΟϊκού προέδρου επί διακυβέρνησης Χριστόφια. **Σελ. 8**

ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ ΣΤΗΝ «Κ»

Χάρης Γεωργιάδης

✓ Το διακύβευμα του ΔΗΣΥ **Σελ. 12**

ΕΛΛΑΔΑ-ΗΠΑ

Πρωκωρημένη βάση η Σούδα

Σημαντικά και ενδιαφέροντα όσα διημέφθησαν στη συνάντηση Μπυστόκη - Τραμπ. Ποια είναι τα οφέλη από τη 48ωρη επίσκεψη του Έλληνα πρωθυπουργού στις ΗΠΑ. Αναβάθμιση της Βάσης στη Σούδα επιθυμεί το Πεντάγωνο. Η Αθήνα κατευθύνεται στη λογική διαχωρισμού των εξοπλιστικών, τα αεροπορικά στις ΗΠΑ και τα ναυτικά στη Γαλλία. **Σελ. 6**

Ουδείς απαντά για το τρύπιο WiFi αεροδρομίου Λάρνακας

Η αστυνομία δείχνει την Hermes, η εταιρεία αρνείται και η κυβέρνηση υπόσχεται

Η αποκάλυψη των αστυνομικών ερευνών για διαρροή μεγάλου όγκου ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων εκατομμυρίων επιβατών μέσω του συστήματος ασύρματης επικοινωνίας του αεροδρομίου Λάρνακας δημιουργεί βασανιστικά ερωτηματικά τα οποία παραμένουν αναπάντητα. Ο εντοπισμός ηλεκτρονικών αρχείων με 9 εκατο-

μύρια κινητά τηλέφωνα και φορητές ηλεκτρονικές συσκευές σε υπολογιστή εταιρείας, που σχετίζεται με το κατασκοπευτικό βαν, αφήνει εκτεθειμένη τη διαχειρίστρια εταιρεία των αεροδρομίων Hermes, αλλά και τις κρατικές υπηρεσίες οι οποίες είναι επιφορτισμένες με το έργο ελέγχου διαχείρισης της συμφωνίας παραχώρησης των αερολιμένων.

Η Hermes, με επίσημη τοποθέτησή της στην «Κ», αποποιείται ευθυνών επικαλούμενη τη συμφωνία ενώ τονίζει το αυτονόητο, ότι δηλαδή η ίδια δεν κρατά δεδομένα επιβατών. Ο υπ. Μεταφορών Γιάννης Καρούσος αναγνωρίζει το πρόβλημα και υπόσχεται αλλαγές στις διαδικασίες δικτύων Wi Fi για αεροδρόμια και λιμάνια. **Σελ. 3**

Χάρι και Μέγκαν αποχωρούν για να ανθίσουν

Μερική αποχώρηση από το Μπάκιγχαμ αποφάσισε το πριγκιπικό ζευγος Χάρι και Μέγκαν. Το ζευγάρι δεν θέλει απλώς έναν νέο ρόλο στο πλαίσιο της μοναρχίας, αναφέρει στη δήλωσή του, αλλά θέλει «να εργαστεί ώστε να γίνει οικονομικά ανεξάρτητο». Τα βρετανικά ταμπλόιτ περισσότερο από μια αχάριστη βασιλική νύφη, μισούν μια αχάριστη βασιλική νύφη που δεν θέλει να ζήσει στη Βρετανία. Στο δε παλάτι δεν αρέσει να βρίσκεται προ εκπλήξεων. **Σελ. 20**

Ανάγκη συμβιβασμού για Τεχεράνη - ΗΠΑ

Μειώνεται ο κίνδυνος πολέμου

Εκρηκτική η κατάσταση στη Μέση Ανατολή μετά τη δολοφονία Σουλεϊμανί. Οι ΗΠΑ στέλνουν σαφή μηνύματα ότι οι παλινωδίες και οι αποτυχίες τους στη Μέση Ανατολή δεν πρέπει να ερμηνεύονται ως σημάδια αδυναμίας και ότι όποιος υποτιμά την ισχύ τους προκαλεί τον αφανισμό του. **Σελ. 6**

Ξανά στις αγορές με διπλό ομόλογο

Ένα 10ετές και ένα 20ετές για εξόφληση του χρέους προς το ΔΝΤ

Στην έκδοση διπλού ομολόγου αναμένεται να προχωρήσει την ερχόμενη Τετάρτη η Κυπριακή Δημοκρατία. Στόχος είναι η πρόωρη εξόφληση του χρέους ύψους 691 εκατ. ευρώ προς το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι θα εκδοθούν δύο ομόλογα EMTN. Τον τελευταίο λόγο όμως θα έχουν οι όμιλοι

με τους οποίους συνεργάζεται το Υπουργείο Οικονομικών. Οι ίδιες πληροφορίες θέλουν το κράτος να επιδιώκει την έκδοση ενός 10ετούς ομολόγου και ενός 20ετούς. Ωστόσο, εάν θα προχωρήσει με ένα ή με δύο θα το υποδείξουν οι σύμβουλοι - τράπεζες που θα αναλάβουν το όλο γχείρημα. **Οικονομική, σελ. 3**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΟ

Στον στροβιλισμό των εξελίξεων το Κυπριακό

Η έκθεση του γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών στην οποία εκφράζεται η εκτίμηση πως πολύ δύσκολα θα σταματήσουν οι εντάσεις στην Ανατολική Μεσόγειο είναι ενδεικτική του ότι το 2020 κάθε άλλο από ένα υγιεινό περπάτο θα αποτελεί. Είναι το Κυπριακό του οποίου οι εξελίξεις αναμένονται μετά τον Απρίλη, είναι οι τουρκικές προκλήσεις, είναι όμως και η Τουρκία που μένει στο απυρόβλητο για τις παράνομες δραστηριότητές της στη νοτιοανατολική Μεσόγειο. **Σελ. 5**

ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΑ

Πρωτοβουλία ΗΠΑ για αποκλιμάκωση

Προοπτικές και παγίδες κρύβει η προσπάθεια που ανέλαβε ο Αμερικανός ΥΠΕΞ προς αποκλιμάκωση της έντασης μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Ήταν ο ίδιος ο Πομπέο που στη συνάντηση Μπυστόκη-Τραμπ προθυμοποιήθηκε να αναλάβει πρωτοβουλία βολιδοσκοπίσσης της Άγκυρας, κάτι που αποδέχθηκε ο Έλληνας πρωθυπουργός. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει και τη Λευκωσία. **Σελ. 4**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Οι παρατηρητές

«Δεν πρέπει να είμαστε απλώς παρατηρητές στο τι αποφασίζουν άλλοι για εμάς», έλεγε ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ, υποστηρίζοντας πως είναι καιρός η Ευρώπη να μπει στο παιχνίδι. Η αλήθεια είναι πως την ώρα που η Μέση Ανατολή φλέγεται και η τουρκική προκλητικότητα ενισχύεται η Ευρωπαϊκή Ένωση, δυστυχώς, παρακολουθεί με αμχανία όσα διαδραματίζονται και μένει έρμαιο στα συμφέροντα των άλλων χωρών, των οποίων οι κινήσεις κρίνονται απρόβλεπτες. Κάτι που φάνηκε όμως σε μία σειρά γεγονότων, όχι μόνο στην πολιτική Τραμπ εναντίον του Ιράν. Φαίνεται και στην περίπτωση της Κύπρου με την επιβολή κυρώσεων. Μπροστά στην τουρκική προκλητικότητα, τα κράτη μέλη διστάζουν να πάρουν τολμηρές αποφάσεις και κυρίως να συνεργαστούν με στόχο την ασφάλεια στην περιοχή. Η σημερινή κατάσταση είναι ίσως η τελευταία ευκαιρία για την Ε.Ε. να μπει στο παιχνίδι, διασφαλίζοντας τα συμφέροντά της. Άλλως τείνει να καταστεί παρατηρητής, και άλλοι να αποφασίζουν γι' αυτήν.

Πρόκληση η πολυομβρία

Οι έντονες βροχοπτώσεις το τελευταίο διάστημα και η πληρότητα στα φράγματα αποτελούν ζητήματα πρόκληση για το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων. Η «Κ» καταγράφει ποιες είναι οι περιοχές υψηλού κινδύνου πλημμυρών. Περισσότερο ευάλωτη φαίνεται ότι είναι η Λευκωσία. Οι αρχές της Δημοκρατίας δηλώνουν ετοιμότητα στη βάση του σχεδίου «Προμηθέας» στο οποίο εμπλέκονται διάφορες υπηρεσίες και σώματα ασφαλείας. **Σελ. 16**

Εικόνες από το μέλλον του πλανήτη

Η Αυστραλία καίγεται από τον Οκτώβριο, ενώ το καλοκαίρι στη χώρα τώρα ξεκινά. Εκθεση για την κλιματική αλλαγή προειδοποιούσε από το 2008 για όσα συμβαίνουν, αλλά αγνοήθηκε από την πολιτική ηγεσία. **Σελ. 22**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Δώδεκα νέοι δημιουργοί στο NIMAC

Η «Κ» ξαναγύρησε στην έκθεση του πρότζεκτ hypersurfacing, στο NIMAC (Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λευκωσίας, Συνεργασία: Ίδρυμα Πιερίδη). Την επιμέλεια της έκθεσης, έχει η Μαρίνα Χριστοδουλίδου. Στην έκθεση δώδεκα νέοι εικαστικοί δημιουργοί δείχνουν τη δουλειά τους. **Ζωή, σελ. 1**

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

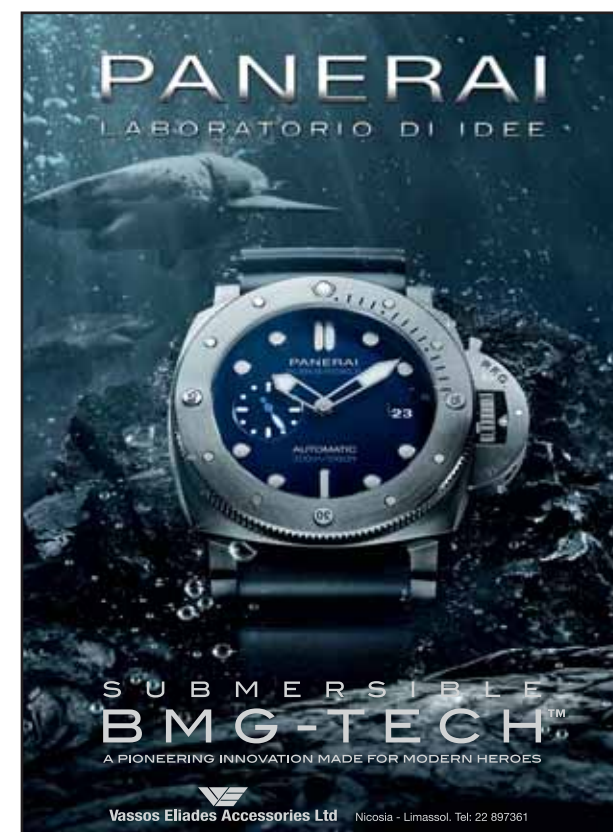
Τι έγινε το 2019 στον Πολιτισμό

Η «Κ» σημειώνει τι έγινε στον πολιτιστικό χάρτη της χώρας το 2019 και πώς η δεκαετία που διέρρησε άφησε το αποτύπωμά της. Τι αναμένουμε για το 2020. Πολλά τα ανοικτά μέτωπα για την Πολιτεία, θέατρο και μουσική άνοιξαν. **Ζωή, σελ. 4, 5**

ΒΙΒΛΙΟ

«Τη μέρα που πάγωσε ο ποταμός»

Ο δημοσιογράφος και συγγραφέας Σταύρος Χριστοδούλου μιλάει στην «Κ» για το δεύτερό του βιβλίο, «Τη μέρα που πάγωσε ο ποταμός», για το οποίο έλαβε το πρώτο Κρατικό Βραβείο Λογοτεχνίας, στην κατηγορία Μυθιστόρημα. **Ζωή, σελ. 11**

ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Γράφει ο **ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ**

Γυάλινος κόσμος

Μεσάνυχτα και κάτι. Γράφω αναζητώντας απεγνωσμένα μια ιστορία. Λες κι ένας τυφώνας με σκόωσε ψηλά και με κουτρουβαλά από τον περασμένο αιώνα στον τωρινό κι από τον βόρειο πόλο στο νότιο. Τόσο, που όσα συμβαίνουν στο μικρό μας νησί να μοιάζουν μια μικρότητα με διακριτό το DNA των αυτοργάνων που 60 χρόνια τώρα, αφού τα ξεπούλησαν όλα, κατάντησαν για να διαφημίζονται και να πουλάνε – με το κατάλληλο αντίτιμο – και το βυζί της μάνας τους – κατά πως λέει ο λαός και φυσικά άνευ λογοδοσίας. Φτάσαμε πια στον πάτο του γκρεμού της απαξίωσης και διερωτόμαστε αν και τι υπάρχει πιο κάτω. Άβυσσος; Χάος; Ένα άλλο Ράιχ; Μούδιασα. Ψάχνω πλέον ελπίδα σε αυτούς που επέζησαν των Ράιχ. Στο κινητό μου έχω ένα βιντεάκι με την κόρη μου, να τραγουδά το «Ασμα ασμάτων». Στίχοι, Ιάκωβος Καμπανέλης, μουσική Μίκης Θεοδωράκης. Δύο κορυφαίοι του πολιτισμού μας που βίωσαν τον φασισμό. Αναλήφθηκα στα φτερά 25 εκατομμυρίων Γερανών του Ρασούλ Γκαμζάτοβ κι άφησα την Κατερίνα να με πάει στο Μασουτκάουζεν: «Τι ωραία που είναι η αγάπη μου, η καϊδεμένη από τη μάνα της και τ' αδερφού της τα φιλιά. Κανείς δεν ήξερε πως είναι τόσο ωραία. Κοπέλες του Άουσβιτς, του Νταχάου κοπέλες, μην είδατε την αγάπη μου. Την είδαμε σε παγερή πλατεία μ' ένα αριθμό στο άσπρο της το χέρι, με κίτρινο άστρο στην καρδιά». Θυμήθηκα εκείνο το σούρουπο στην Πολωνία που έβγαινα από το Άουσβιτς αλαφιασμένος. Διασταύρωσα τον δρόμο κι ακούμπησα τα χέρια μου σε ένα τοίχος. Αυτό που έκτισαν σήμερα οι ηγέτες των κίτρινων αστεριών για ν' αποκόψουν τους Παλαιστίνιους από μια πατρίδα που τους ανήκει εξίσου. Ο Αβραάμ εγέννησε μεν τον Ισαάκ αλλά ο Μωσής αγνοείται στη Γάζα, εκεί που η Χαμάς στέλνει ανήλικα να κτυπηθούν με ένοπλους Εβραίους, στο όνομα του Αλλάχ. Στον Λίβανο η φιλοϊρανική Χεζμπολλάχ ρίχνει πυραύλους στο Ισραήλ, που απαντά με βομβαρδισμούς κατά το δοκούν. Το μακρύ χέρι της Τεχεράνης είναι κωμένο εξίσου

βαθιά στην καθημαγμένη Συρία και το κατεστραμμένο Ιράκ. Μουσουλμάνοι, χωρισμένοι σε Σουνίτες και Σίιτες, σφάζονται στο όνομα του Αλλάχ. Τριάντα χρόνια τώρα, Σαουδάραβες και Ιρανοί πολεμούν δι' αντιπροσώπων σε Λίβανο, Ιράκ, Συρία, Μπαχρέιν, Υεμένη και Λιβύη. Οι ηγέτες του μουσουλμανικού κόσμου – μονίμως ατζέντηδες του Μωάμεθ-στελνουν εξ ονόματός του, «μάρτυρες» ζωσμένους εκρηκτικά να τον συναντήσουν ανάμεσα σε βουνά από ρύζι και ωραίες γυναίκες. Οι ίδιοι ποσώς βιάζονται να τον συναντήσουν. Σε μια ταυτόχρονη προβολή, φέρετρα made in USA με νέους, κυρίως χαμηλών εισοδηματικών στρωμάτων, «επιστρέφουν» τελεσίδικα από Ιράκ, Αφγανιστάν και αλλαχού, όπου οι ΗΠΑ πολεμούν να εμπεδώσουν τη... δημοκρατία. Πλανώνται όσοι λένε ότι ο Τραμπ σκότωσε τον Σουλεϊμάνι επειδή είναι τρελός. Ξέρει γιατί. Όπως και ο Κάιν ήξερε. Όπως και οι Ιρανοί που «εκδικήθηκαν» αμέσως βομβαρδίζοντας δέκα χωράφια στη Βαγδάτη. Το πόσο καλά, το είδαμε στον διάλογο Τραμπ-Μπτσόακ για τα ελληνoturκικά. Το είδαμε και στη συνάντηση Πούτιν-Ερντογάν για τη Λιβύη. Η πολιτική δεν ξέρει από συμπάθειες. Ξέρει μόνο από συμφέροντα. Γι' αυτό και οι πολιτικοί στέλνουν τα παιδιά τους στα καλύτερα σχολεία, ενώ αφήνουν να φθίνει το δημόσιο σχολείο. Αν όλα εκείνα τα εκατομμύρια των μουσουλμάνων ήταν μορφωμένα θα διαμοιράζονταν τον πλούτο της γης τους και θα αγοράζαν στο πολλαπλάσιο όλα τα πλάγια και τα ουρί του παραδείσου. Το ίδιο και Αμερικανοί, Ρώσοι, Έλληνες, Τούρκοι κι όλες οι φυλές της γης, γιατί όπως λέει ο Ελύτης, «δευτέρα ζωή δεν έχει». Υπάρχει όμως ελπίδα; Υπάρχει. Στο φως, στην παιδεία. Αυτό το ημιμαθές, μαλακό και καναπεδάτο που βιώνουμε σήμερα πρέπει να το αλλάξουμε εσπευσμένα. Πώς; Η σπουδαία Παπαγιαννοπούλου το είπε, κτυπώντας το χέρι στο μαχαίρι: «Να σου δώσω μια να σπάσεις, αχ βρε κόσμε γυάλινο, και να φτιάξω μια καινούργια κοινωνία άλλην». Σκεφτείτε το!

paraschos@kathimerini.com.cy

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο **ΟΝΑΣΑΓΩΡΑΣ**

Ο Ιωνάς, η κρίση στο πριγκιπάτο και η επίσκεψη-αστραπή Συλλούρη στην Κύπρο

«Αβέρωφ, να μην ξεχνάμε αυτό που είπε ο Ταλεϊράνδος, νόμος της ιστορίας: Σήκω εσύ να κάσω εγώ!»

ται να βάλε εύκολα νερό στο κρασί του. Ούτε πριν, ούτε μετά την ψήφιση του νομοσχεδίου. Ιδιαίτερα μετά την ψήφιση, όπως ακούω.

Η διάλυση της συμμαχίας ΔΗΚΟ-Αλληλεγγύης οριστικοποιήθηκε... πανηγυρικά και με τη στήριξη των υποψηφίων για τον Δήμο Αγίας Νάπας. Το ΔΗΚΟ υποστήριξε την υποψηφιότητα του Χρίστου Ζαννέτου όπως και ο ΔΗΣΥ, ενώ η Αλληλεγγύη της Αιμιλίας Ξυδία, όπως και το ΑΚΕΛ και η Συμμαχία Πολιτών... Η Αγία Νάπα πάντα ευνοούσε τους πιο περιέργους συνδυασμούς σε όλα τα επίπεδα. Ωστόσο, το ΔΗΚΟ και την Αλληλεγγύη να τους ξαναδούμε στο ίδιο... μετερίζι θα είναι τρομερά δύσκολο.

Πάντως, ο νέος δήμαρχος Αγίας Νάπας αρχίζει τη θητεία του με δώρα. Ο τέως δήμαρχος Καρούσης και νυν υπουργός Συγκοινωνιών και Μεταφορών υποσχέθηκε κάθε στήριξη στον διάδοχό του, ενώ ο υπουργός Παιδείας Πρόδρομος Προδρόμου ενημέρωσε πως η κυβέρνηση θα χορη-

γήσει 1,3 εκατ. ευρώ για την ανέγερση Αμφιθεάτρου.

Ένταση επικρατεί στο πριγκιπάτο του ΔΗΚΟ, όπως αποκάλυψε η ΔΗΚΟαναθρεμμένη Φωτούλα. Όπως μου εξήγησε: «Ενώ οι προκλήσεις για το κόμμα είναι τεράστιες, από το Κυπριακό και τις τουρκικές προκλήσεις, την ενέργεια, την οικονομία και την εσωτερική διακυβέρνηση, αλλά και τα νέα κόμματα που έχουν δημιουργηθεί και την κομματική ανασύνταξη σε άλλα, εμείς φαίνεται να βρισκόμαστε σε νιρβάνα διαρκείας». Όπως υποστηρίζει: «Κάποια στελέχη μιλούσαν για χειμερία νάρκη από την οποία όταν ξυπνήσουμε θα είναι αργά και άρχισαν να ρίχνουν την ευθύνη στον Νικόλα που τον τελευταίο καιρό συμπεριφέρεται ως συνταξιούχος».

Την Κύπρο αναμένεται να επισκεφθεί σύντομα για ολιγοήμερη επίσκεψη ο πρόεδρος της Βουλής Δημήτρης Συλλούρης. Το τελευταίο του ταξίδι ήταν στην Οτάβα του Καναδά όπου συμμετείχε στην 25η Διάσκεψη Προέδρων Κοινοβουλίων της Κοινοπολιτείας. Έκανε και

παρέμβαση ενημερώνοντας τους συνδρόμους για το νέο θεσμό της «Παράλληλης Βουλής» που τέθηκε σε εφαρμογή στην Κύπρο με τη δημιουργία έξι θεματικών «Παράλληλων Βουλών». Βουλευτής που άκουσε τα σχετικά σχόλιασε πως «μόνο στο παράλληλο σύμπαν του Συλλούρη λειτουργούν οι Παράλληλες Βουλές τις οποίες ακόμα δεν τις είδαμε και πήραμε τους δρόμους να τις διαφημίσουμε».

Σε μεγάλο κόμμα η αντιπαράθεση μεταξύ δύο κυριών καλά κρατεί. Όπως μαθαίνω οι ψίθυροι και τα αλληλοκαρφώματα βρίσκονται σχεδόν σε καθημερινή βάση, ενώ υπήρξαν και αντιβράσεις από τα ψηλά δώματα του κόμματος. Όπως έλεγε πρόσφατα στέλεχος του εν λόγω κόμματος «εάν η αντιπαράθεση συνεχιστεί με αυτή τη συχνότητα αναμένεται να γίνει σφαγή στις επόμενες βουλευτικές εκλογές».

ΚΟΝΙΖ: Ποιος ηγέτης κόμματος που ετοιμάζεται για εκλογικές διαδικασίες ανησυχεί πολύ για το μέλλον; Όχι μόνο του κόμματός του αλλά και το δικό του;

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

80 χρόνια πριν στην «Κ»
12.1.1940

ΑΝΗΣΥΧΙΑ: Η νεότερα είδησις ότι η αμερικανική Κυβέρνησις σκέπτεται να ναυπηγήσει πολλά καταδρομικά τα οποία από απόψεως χωρητικότητας, εξοπλισμού, ταχύτητας και απέναντι ενεργείας θα υπερβούν τα καταδρομικά των άλλων στόλων, προκάλεσε την έκφραση ανησυχίας του εκπροσώπου του ιαπωνικού υπουργείου Ναυτικών. [...]

ΚΑΤΕΥΝΑΣΜΟΣ: [...] Ο κ. Εδομόστος Ερμού, ο οποίος επανέλεξε πρόεδρος της Βουλής, ανήλθεν εις την προεδρικήν έδραν και εκήρυξε την έναρξιν της συνεδριάσεως. [...] «Ο σκοπός μας συνίσταται εις τα εξής: Να εξασφαλίσωμεν το δικαίωμα ζωής εις έκαστον Έθνος και να τελειώσωμεν με τον ανταγωνισμό των υπερεξοπλισμών. Να μην περιμένωμεν, διά την πραγματοποίησιν του έργου τούτου, όπως επέβη η εποχή κατά την οποίαν οι λαοί, απομακρυνόμενοι του πολέμου, λησιμονήσουν τας φρικαλεότητες του, αλλά να εξασφαλίσωμεν το ταχύτερον δυνατόν εις τα Έθνη τον κατευνασμόν εκείνον, ο οποίος θα είναι αναγκαίος εις αυτά, κατόπιν των τρομακτικών υπερβολών των δαπανών του. [...] Η Γαλλία δεν θέλει να αναθρήψη τας νέας γενεάς των τέκνων της διά να τας οδηγή κάθε είκοσι χρόνια εις το πεδόν της μάχης».

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΜΠΡΟΣΤΑ / Γράφει ο **ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ**Με άριστα
το 10Ψαρεύοντας έρχεται η θάλασσα. *Οδυσσέας Ελύτης*

1 Στο ζεύγος. Θα απέχουν λέει ο πριγκίπας Χάρι και η Μέγκαν από το βασιλικό προσκήνιο. Χάσαμε τον δικό μας Πρίγκιπα από το προσκήνιο έχει ένα χρόνο, αν χάσουμε και τον Χάρι, η αστική Λευκωσία θα επιστρέψει στις συζητήσεις για τη σπανακόπια του γέρου Καραμανλή και τον δεσμό του με την Αμαλία. Mon Dieu.

2 Στον διάδοχο. Μπορεί διάφοροι να προσπαθούν να γίνουν από τζάκι, φτιάχνοντας σπίτια με πολλά... τζάκια και πίνοντας σκοτς σε σπίτια από τζάκι, αλλά «κλασάτος δεν γίνεσαι, γεννιέσαι αγνή μου», είπε μια Λευκωσιάτισσα λίγο πριν από τα ογδόντα, αγγίζοντας τις πέρλες στον λαιμό της. Βλέποντας προς Λεμεσό και Πάφο.

3 Στον Λαό. Βρε Άντρο μου, βρε χρυσέ μου, δεν είπαμε πως στην πολιτική τα πάντα είναι τσίμινγκ; Τι ήθελε την ανακοίνωση τώρα η Ομόνοια; Δεν περίμενε του χρόνου παραμονές βουλευτικών εκλογών;

4 Στα άσφαيرا. Η ανακοίνωση της Ομοιοκίας για τη διαπλοκή στο

κυπριακό ποδόσφαιρο, αν δεν συνοδεύεται με ντοκουμέντα θα είναι σαν τους πυραύλους του Ιράν. Τους έστειλαν στο διπλανό χωράφι μπας και κτυπήσει κανένας Αμερικανός.

5 Στο σύστημα. Δεν γνωρίζω αν μας κοροϊδεύουν οι μεγάλοι της γης ή είναι τόσο άσχετοι στην πραγματικότητα. Σκότωσαν οι Αμερικανοί έναν στρατηγό του Ιράν. Στην κηδεία του οι Ιρανοί σκότωσαν ποδοπατώντας άλλους 20 Ιρανοί. Μετά την κηδεία οι Ιρανοί ειδοποίησαν τους Αμερικανούς πως θα στείλουν πυραύλους στα χωράφια δίπλα από τις βάσεις τους, για να μην πάνε να μαζέψουν μανιτάρια εκείνη τη νύχτα. Με τα νεύρα μας παίζουν ή με τη σοβαρότητα των ιδίων;

6 Στα νέα. Πριν από λίγες βδομάδες κ. Διευθυντά γράψατε πως θα μπουνοσονούπω τα νοσπλευτήρια στο ΓεΣΥ. Σας τ' ήπεσαν θυμάμαι οι κλινικάρχες κατηγορώντας σας λίγο ή και πολύ πως γράφετε Fake News. Χθες συμφώνησαν, λέει. Ελπίζω μόνο να μην τους χάρισε ο Healthy το πλεόνασμα της χώρας για τα επόμενα χρόνια. Άλλωστε, «ου περι χρημάτων τον αγώνα ποιοίμεθα», αγαπητοί μου.

7 Στις σούβλες. Όλοι οι λαοί έχουν τις μεγάλες τους στιγμές. Η Ελλάδα τους Ολυμπιακούς, οι Μ. Βρετανία τις εμφανίσεις της Βασίλισσας, το Παρίσι τα fashion weeks, η Νέα Υόρκη τον Μαραθώνιο της. Η Κύπρος; Τα φράγματά της! Όταν δε ξεχειλίζουν, ρίγη συγκίνησης γεμι-

ζουν τις καρδιές των Κυπρίων. Μια πνευματική εθνική ανάταση που δεν μπορεί να μη συνοδευθεί με παραδοσιακές σούβλες, καζαντί και σάντουιτς, λουτζα-χαλούμι. Α! και χωρίς μια σέλφι του Αβέρωφ.

8 Στη σταθερότητα. Ο Άντροκ, ο σταθερός στις απόψεις του πως θα φύγει, είπε να οδηγήσει το κόμμα του λαού στις βουλευτικές εκλογές, μιας και Λουκάϊδης και Στέφανος, αν αναλάβαναν, δεν θα τα κατάφεραν, όπως ο ίδιος. Άλλωστε, είναι τόσες και πολλές οι επιτυχίες του Άντροκ που το κόμμα δεν μπορεί να ζητήσει δίχα του. Που λένε και στις λαϊκές οργανώσεις.

9 Στις επιτυχίες. Βέβαια η πιο μεγάλη (μέχρι στιγμής) επιτυχία του Άντροκ είναι που έβγαλε δύο φορές πρόεδρο τον Healthy Νίκαρο. Όσο και να σας ακούγατε αυτό ως πράκλιος άθλος, ο Άντροκ έχει βάλει πλήρη για ακόμη μεγαλύτερα πράγματα. Θέλει να βγάλει πρόεδρο της Δημοκρατίας τον Φούλη. Impossible is Nothing.

10 Στην τύχη. Η Σβετλάνα που λέτε είναι η κυρία που της μιλούσαν εις άπταιστο γαλλική οι Κύπριες στο περιφημο πάρκινγκ. Η Σβετλάνα συνελήφθη για υπόθεση διαρρήξεων. Δεν γνωρίζω αν όντως έχει ανάμειξη η κυρία, γνωρίζω όμως πως από το καλό στο καλύτερο πάμε γενικά.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθυντής: ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

Αρχισυντάκτης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ • Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ουδείς λογοδοτεί για το τρύπιο WiFi του αεροδρομίου

Ηξεις αφήξεις από την Hermes – Αναγνωρίζει το πρόβλημα ο υπουργός Μεταφορών και αναγγέλλει αλλαγές

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Τεράστια ερωτηματικά που αγγίζουν ευαίσθητα θέματα ασφάλειας, καθώς και προστασίας προσωπικών δεδομένων πολιτών, προκύπτουν από τις έρευνες των αρχών ασφαλείας, στην υπόθεση με το υπό διερεύνηση κατασκοπευτικό βαν. Ερωτηματικά που έχουν να κάνουν με τα επίπεδα ελέγχων, κρατικών υπηρεσιών, αλλά και τη διαχειρίστρια, στην προκειμένη περίπτωση, εταιρεία των δύο αεροδρομίων Hermes. Ο εντοπισμός στοιχείων από τις αστυνομικές έρευνες για διαρροή μεγάλου όγκου προσωπικών δεδομένων πολιτών και επιβατών, από το σύστημα ασύρματης πρόσβασης στο διαδίκτυο στο αεροδρόμιο Λάρνακας, έχει δημιουργήσει μια κατάσταση που για την ώρα δεν μπορεί να προσδιοριστεί το μέγεθός των επιπτώσεων, όσων φέρεται να έπασαν θύματα κλοπής ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων.

Το δεύτερο, εξίσου σοβαρό ζήτημα που προκύπτει, αφορά τη διαχείριση και την κρατική εποπτεία σε χώρους ιδιαίτερα ευαίσθητους, όπως τα αεροδρόμια. Ένα θέμα για το οποίο οι εποπτικές των αστυνομικών ανακριτών είναι αποκαλυπτικές. Σύμφωνα με τα όσα έχουν παρουσιαστεί επίσημα από πλευράς Αστυνομίας και δημοσιοποίησε η εφημερίδα «Πολίτης», προκύπτει η απουσία των κρατικών υπηρεσιών στις διαδικασίες τοποθέτησης εξοπλισμού ασύρματης πρόσβασης στο διαδίκτυο σε ευαίσθητους χώρους, ενώ την ίδια ώρα υπάρχουν τεράστια ερωτηματικά για το κατά πόσο η ίδια η Hermes μπορούσε να διαχειριστεί την ανάπτυξη δικτύου ασύρματης πρόσβασης. Ίντερνερντ, εντός και εκτός αεροδρομίου, ως ένα ζήτημα που εμπίπτει στο εμπορικό κομμάτι διαχείρισης των αερολιμένων, που με βάση το συμβόλαιο είναι στη δικαιοδοσία της.

Επίσης, άξιο απορίας είναι αν οι Υπηρεσίες Πληροφοριών της Δημοκρατίας γνώριζαν ή είχαν

πληροφορίες για τα όσα αποκαλύπτει η αστυνομική έρευνα εκ των υστέρων.

Η Hermes

Με την τροπή που έχει προσλάβει η όλη υπόθεση, εκ των πραγμάτων δημιουργούνται ερωτήματα τα οποία επί τους παρόντος παραμένουν αναπάντητα. Η «Κ» ζήτησε από τη διαχειρίστρια εταιρεία των δύο αεροδρομίων απαντήσεις σε τέσσερα ερωτήματα:

- Η εταιρεία, με βάση τη συμφωνία που έχει υπογράψει με την Κυπριακή Δημοκρατία, είναι υποχρεωμένη να ενημερώνει τις κρα-

Ο υπ. Μεταφορών Γιάννης Καρούσος, με δηλώσεις του στην «Κ», έκανε γνωστό ότι θα προωθήσει αλλαγές στην αδειοδότηση WiFi σε ευαίσθητους δημόσιους χώρους.

τικές υπηρεσίες για εργασίες που διεξάγονται εντός των εγκαταστάσεων των αεροδρομίων;

- Η εταιρεία, με βάση την ίδια συμφωνία, είναι υποχρεωμένη να ενημερώνει για έργα που αφορούν την ασφάλεια και προστασία προσωπικών δεδομένων όσων χρησιμοποιούν τα αεροδρόμια;

- Αν ζητήθηκε και ποιος έδωσε άδεια στην εταιρεία Wispear να πραγματοποιήσει εργασίες εντός του αεροδρομίου Λάρνακας;

- Γιατί δεν επιλέχθηκαν κυπριακές εταιρείες;

Επί των ερωτημάτων, η επίσημη θέση της διαχειρίστριας εταιρείας είναι πως ουδέποτε έδωσε άδεια εργασιών στην εταιρεία Wispear, παραπέμπει στη συμφωνία παραχώρησης των αεροδρομίων για έργα που εκτελούνται στα αεροδρόμια και αφορούν την ασφάλεια, ενώ απορρίπτει πως η ίδια διατηρεί προσωπικά δεδομένα επιβατών. «Η Hermes Airports λειτουργεί με βάση

τις πρόνοιες της Συμφωνίας Παραχώρησης και της κυπριακής νομοθεσίας, ενημερώνοντας τα αρμόδια σώματα τους Κράτους και ειδικά την ομάδα του Υπεύθυνου Διαχείρισης Έργου. Τα θέματα εθνικής ασφαλείας εμπίπτουν στη δικαιοδοσία της Αστυνομίας, ενώ για τα θέματα αεροπορικής ασφαλείας αρμόδια Αρχή είναι η Πολιτική Αεροπορία, με τους οποίους –αμφότερους– η Hermes Airports βρίσκεται σε στενή επαφή. Αναφορικά με την Εταιρεία Wispear, επισημαίνουμε ότι ουδέποτε ζητήθηκε ή δόθηκε άδεια από την Hermes για πραγματοποίηση έργων στο αεροδρόμιο. Οι κεραίες που εγκαταστάθηκαν σε πιλοτική βάση (για 4 μήνες) τοποθετήθηκαν από συμβαλλόμενο συνεργάτη της Hermes Airports για αυτού του είδους τα έργα. Το συγκεκριμένο πιλοτικό έργο αφορούσε την παροχή πρόσβασης Wi-Fi σε εξωτερικούς χώρους και ουδέποτε τέθηκε σε λειτουργία, λόγω τεχνικών προβλημάτων. Επισημαίνεται τέλος ότι Hermes Airports δεν κρατά προσωπικά δεδομένα όσων χρησιμοποιούν το αεροδρόμιο».

Οι έλεγχοι

Με βάση τη συμφωνία παραχώρησης των δύο αεροδρομίων της Κύπρου, οι εμπορικές δραστηριότητες είναι κάτω από την ομπρέλα της διαχειρίστριας εταιρείας Hermes Airports Ltd, η δε ασφάλεια των αεροδρομίων και των εγκαταστάσεων στον ιδιοκτήτη που είναι η Κυπριακή Δημοκρατία. Αρμόδιες πηγές με τις οποίες μίλησε η «Κ» θεωρούν πως η ανάπτυξη υποδομών που σχετίζονται με τις προσφερόμενες υπηρεσίες επικοινωνιών εντός αεροδρομίων, δεν μπορεί να ενταχθεί στο κομμάτι δικαιοδοσίας της διαχειρίστριας εταιρείας που είναι το εμπορικό, το οποίο της επιτρέπει ελευθερία κινήσεων. Κάτι που δεν ασπάζεται η ίδια η Hermes, παρά το γεγονός ότι τα ευρήματα των ερευνών λένε άλλα. Με αφορμή τις έρευνες για τη δράση του ύποπτου βαν από πλευράς Αστυνομίας γίνεται ξεκάθαρα λόγος πως στην Hermes

Αν και σύμφωνα με τις έρευνες της Αστυνομίας η απόφαση για ανάθεση του έργου πάρθηκε από την Hermes, η διαχειρίστρια εταιρεία, με τοποθέτησή της στην «Κ», απορρίπτει κατηγορηματικά ότι έδωσε άδεια εκτέλεσης εργασιών στην εταιρεία Wispear, στην κατοχή της οποίας εντοπίστηκαν δεδομένα κιντών τηλεφώνων και συσκευών του δικτύου ασύρματης επικοινωνίας του αεροδρομίου Λάρνακας.

Τρύπα στην ασφάλεια

Το όλο ζήτημα προσλαμβάνει ευρύτερες διαστάσεις αν ληφθεί υπόψη πως τα κιντά τηλέφωνα ή φορητές συσκευές που ενώθηκαν στο Free Wi-Fi του αεροδρομίου Λάρνακας, σύμφωνα με απόψεις ειδικών, είναι εν δυνάμει στόχοι παρακολούθησης. Όπως επίσημα προκύπτει από στοιχεία των αστυνομικών ερευνών, που παρουσιάστηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου και δημοσιοποίησε η εφημερίδα «Πολίτης», εντοπίστηκαν πάνω από 9 εκατ. αριθμοί κιντών τηλεφώνων που ενώθηκαν με το ασύρματο δίκτυο του αεροδρομίου Λάρνακας, καθώς και μεγάλος αριθμός διευθυνσιών συσκευών (Mac Address). Επίσης, εντοπίστηκαν σε ηλεκτρονικό αρχείο και 626 μοναδικοί αριθμοί αναγνώρισης της SIM καθώς και 612 μοναδικές διευθύνσεις Mac Address. Ειδικοί σε θέματα εξειδικευμένων συστημάτων επικοινωνίας εξηγούσαν στην «Κ» πως η δυνατότητα πρόσβασης στον πυρήνα του συστήματος ασύρματων δικτύων (WiFi), αποτελεί ουσιαστικό τον Δούρειο Ίππο στοχοποίησης, παρακολούθησης, αλλά και υποκλοπής δεδομένων του κιντού τηλεφώνου ή φορητής συσκευής που έχει ενωθεί με το συγκεκριμένο δίκτυο, εάν και εφόσον το επιθυμεί αυτός που έχει ή πέτυχε πρόσβαση στο σύστημα του ασύρματου δικτύου. Και εδώ είναι που εκφράζονται φόβοι και σε πολιτικό επίπεδο. Μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει γνωστό αν από τις έρευνες έχουν εντοπιστεί περιπτώσεις για τις οποίες να εξάγεται το συμπέρασμα πως υπήρχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον από αυτούς που φέρεται να υπέκλεψαν δεδομένα από το ασύρματο δίκτυο του αεροδρομίου Λάρνακας. Οι ίδιοι ειδικοί εξηγούσαν στην «Κ» πως αν κάποιο κιντό τηλέφωνο, ειδικού ενδιαφέροντος εντοπισθεί, καταγραφεί και στοχοποιηθεί, σε μια τέτοια περίπτωση ο κάτοχος της συσκευής βρίσκεται υπό συνεχή παρακολούθηση. Σύμφωνα με πληροφορίες τις «Κ», από τις έρευνες της Αστυνομίας δεν έχει εντοπισθεί η συλλογή προσωπικών στοιχείων, όπως φωτογραφίες, ενώ πιστεύεται πως δεδομένα που υποκλάπηκαν ενδεχομένως να αποθηκεύτηκαν σε βάσεις δεδομένων πιθανότατα και εκτός Κύπρου.

προτάθηκε η εκτέλεση συγκεκριμένου έργου, που αφορούσε το ασύρματο δίκτυο Ίντερνέτ, το οποίο «ως αναφέρθηκε αφορούσε την ασφάλεια του αεροδρομίου και για το σκοπό αυτό θα έπρεπε να εγκατασταθεί στους χώρους του αεροδρομίου Λάρνακας», αναφέρεται

στην κατάθεση του ανακριτή που διερευνά την υπόθεση. Και δεν είναι μόνο ο χαρακτηρισμός του έργου, από τις αστυνομικές αρχές. Με βάση μαρτυρία που υπάρχει και παρουσιάστηκε ενώπιον Δικαστηρίου, τον εν λόγω έργο προτάθηκε από τον Tal Jonathan Dilian, διευθυντή της

ιδιοκτήτριας εταιρείας του βαν, ενώ οι συζητήσεις πραγματοποιήθηκαν με εκπρόσωπο της Hermes. Η απόφαση ανάθεσης του έργου σύμφωνα με τις έρευνες της Αστυνομίας, πάρθηκε από την Hermes. Με βάση τις πρόνοιες, τη συμφωνία παραχώρησης των δύο αεροδρομίων διαχειρίζεται και εποπτεύει ομάδα διαχειρίστριας της οποίας επικεφαλής είναι ο διευθυντής της Διαχειρίστριας Έργων Παραχώρησης, στο Τμήμα Δημοσίων Έργων το οποίο υπάγεται στο Υπουργείο Μεταφορών. Τα ερωτήματα στα οποία καλείται να απαντήσει η κυβέρνηση είναι τα εξής.

- Ποιος ελέγχει τα αεροδρόμια, τις εγκαταστάσεις και τα έργα που διεξάγονται εκεί;

- Η εγκατάσταση συστήματος ασύρματης επικοινωνίας (WiFi) σε ποιου τη δικαιοδοσία εμπίπτει;

Ο υπουργός Μεταφορών Γιάννης Καρούσος, με δηλώσεις τους στην «Κ», ανέφερε πως η έκδοση άδειας για εγκατάσταση ασύρματων δικτύων (WiFi) είναι αρμοδιότητα του Τμήματος Ηλεκτρονικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Μεταφορών, η διαδικασία έκδοσης είναι απλή χωρίς επιτόπιο έλεγχο και με την καταβολή ενός τέλους. Μετά τα όσα έχουν προκύψει από τις έρευνες και τη διαρροή μεγάλου όγκου προσωπικών δεδομένων ο κ. Καρούσος μας έκανε γνωστό πως για χώρους ευαίσθητους, όπως αεροδρόμια ή λιμάνια, θα αναλάβει την πρωτοβουλία αλλαγής των διαδικασιών που υπάρχουν προκειμένου να ενισχυθεί ο έλεγχος από τις κρατικές υπηρεσίες.

Πενταμερές διπλωματικό μέτωπο στην Ανατολική Μεσόγειο

Η Γαλλία ισχυρός κρίκος της αλυσίδας συνεργασίας – Ανησυχίες Ιταλίας για μεταναστευτικό και τρομοκράτες από Λιβύη

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Τρία ζητήματα που άπτονται των γεωπολιτικών ισορροπιών στην Ανατολική Μεσόγειο αφήνι πίσω της η πενταμερής σύναξη των Υπουργών Εξωτερικών Κύπρου-Ελλάδας-Αιγύπτου-Γαλλίας και Ιταλίας στο Κάιρο. Εν μέσω κλίματος έντασης, από πλευράς Τουρκίας, η συνάντηση των πέντε ΥΠΕΕ καθόρισε ένα συντεταγμένο πλαίσιο αντιμετώπισης της κατάστασης που έχει δημιουργηθεί, αναδεικνύοντας πως η τουρκική επιθετικότητα δεν στρέφεται αποκλειστικά προς την πλευρά της Ελλάδας και της Κύπρου. Μια εξέλιξη που αφενός εξυπηρετεί τις επιδιώξεις Αθηνών και Λευκωσίας και αφετέρου δημιουργεί ένα ικανοποιητικό υπόβαθρο διεύρυνσης, του μπλοκ των κρατών που αντιδρούν με τις επιδιώξεις της Άγκυρας. Σημαντική προσθήκη, στις προτάσεις που καταβάλλονται σε διπλωματικό επίπεδο, θεωρείται η παρουσία του Γάλλου υπουργού Εξωτερικών Ζαν-Υβ Λε Ντρίαν, καθώς και η στάση της Αιγύπτου απέναντι στα όσα απεργάζεται ο Ταγίπ Ερντογάν στη Λιβύη, με την απόφαση του Τουρκικής Έθνοσυνέλευσης να εγκρίνει την αποστολή στρατευμάτων. Και οι πέντε υπουργοί

Πέρα από τις φραστικές καταδίκες, η πενταμερής του Καΐρου σε επίπεδο Υπουργών Εξωτερικών, θεωρείται ως ένα σοβαρό αντίβαρο στις τουρκικές προκλήσεις στην Ανατολική Μεσόγειο. Η δε συμμετοχή τεσσάρων κρατών μελών της Ε.Ε. πιστεύεται πως θα ενισχύσει περισσότερο το μέτωπο σε πολιτικό και διπλωματικό επίπεδο.

συμφώνησαν πως οι τουρκικές κινήσεις είναι παράνομες, δεν συμβάλλουν στη σταθερότητα της περιοχής και ως εκ τούτου δεν μπορούν να γίνουν αποδεκτές. Στο πνεύμα αυτό ορίστηκε και το επόμενο ραντεβού της Πενταμερούς στην Κρήτη, μια επιλογή που όπως σημειώνουν διπλωματικές πηγές στόχο έχει να

καταδείξει τον έννομο χαρακτήρα των τουρκικών κινήσεων.

Η παρουσία του Γάλλου ΥΠΕΕ στην αιγυπτιακή πρωτεύουσα είναι ένα από τα ζητήματα στα οποία επικεντρώνονται οι διπλωματικές αναλύσεις. Όπως ορθά τονίζεται, η συμμετοχή της Γαλλίας στα όσα τεκταινούνται αυτή την περίοδο στην πε-

ριοχή, αποκαλύπτει πως το Παρίσι πέρα από τις φραστικές παρεμβάσεις κατά της Τουρκίας, θέλει να έχει εντός της Ε.Ε. το πάνω χέρι στην περιοχή, όπως σημειώνει χαρακτηριστικά διπλωματική πηγή στην «Κ». Το μήνυμα που μετέφερε ο Γάλλος ΥΠΕΕ στους ομολόγους του, ήταν πως «εάν δεν αναχαιτισθεί η τουρ-

κική συμπεριφορά αμφισβήτησης των πάντων στην περιοχή, η αντίδραση της χώρας του θα συνεχισθεί».

Η παρουσία της Ιταλίας στην πενταμερή περιορίστηκε στο να εκφράσει και πάλι τις ανησυχίες της Ρώμης για το θέμα των μεταναστευτικών ροών, αλλά και πιθανής μετακίνησης τρομοκρατών προς την Ευρώπη. Ο Ιταλός υπουργός Εξωτερικών Λουίτζι Ντι Μάιο, ο οποίος δεν υπέγραψε την κοινή διακήρυξη του Καΐρου, ενημέρωσε τους ομολόγους του για τις επαφές που είχε προηγουμένως στην Άγκυρα. Την ιταλική κυβέρνηση την ανησυχεί η αποστολή στρατιωτικών δυνάμεων στη Λιβύη καθώς και η δημιουργία στρατιωτικής βάσης. Οι συνομιλητές του Ιταλού ΥΠΕΕ, όπως ο ίδιος ανέφερε, του είπαν πως δεν θα γίνει αποστολή τουρκικών στρατευμάτων αλλά 20 στρατιωτικών συμβούλων.

Για την Αίγυπτο η παρουσία τουρκικών στρατευμάτων στη Λιβύη χαρακτηρίζεται θέμα εθνικής επιβίωσης. Εντός της αιθούσας της πενταμερούς, ο Αιγύπτιος ΥΠΕΕ Σάμεχ Σούκκι κατέστησε σαφές πως η χώρα του δεν θα επιτρέψει μια τέτοια εξέλιξη, θεωρώντας πως η Αίγυπτος αλλά και κράτη της Αφρικής θα επηρεαστούν. Ένα στοιχείο που χαρακτηρίστηκε αρνητικό και επισο-

μάνθηκε στο Κάιρο ήταν πως η κρίση με το Ιράν ενέχει κινδύνους να αποσπάσει την προσοχή της διεθνούς κοινότητας από τη Λιβύη και πως χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή. Επίσης, οι εκτιμήσεις που ακούστηκαν για εκτόνωση της κρίσης στη Λιβύη έδειχναν προς τη διάσκηψη του Βερολίνου. Επί της ουσίας εκτιμάται πως είναι δύσκολο στρατιωτικά να επικρατήσει η μία ή η άλλη πλευρά, έτσι όπως έχει διαμορφωθεί το σκηνικό στη Λιβύη.

Ελλάδα - Κύπρος

Ο ΥΠΕΕ της Ελλάδας Νίκος Δένδιας επικεντρώθηκε στα θαλάσσια σύνορα αλλά και την τάση της Τουρκίας να αμφισβητεί τα πάντα, κάτι που όπως τονίστηκε δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό. Οι απόψεις που υπάρχουν ότι η Τουρκία φαίνεται να επιδιώκει συμφωνία πακέτο για Συρία και Λιβύη, δεν φαίνεται να βρίσκουν πρόσφορο έδαφος, υπό το πρίσμα πως στη Συρία η Τουρκία συνεργάζεται με τη Ρωσία, ενώ στη Λιβύη βρίσκονται σε διαφορετικά στρατόπεδα. Για την Κύπρο το σημαντικό της Πενταμερούς ήταν πως ενισχύθηκε ο διπλωματικός πύλωνας για την Ανατολική Μεσόγειο και πως η Δημοκρατία είναι παρούσα στα τεκταινόμενα της περιοχής.

Πρωτοβουλία των ΗΠΑ για αποκλιμάκωση

Προοπτικές, αλλά και παγίδες έχει η προσπάθεια Πομπέο για τα ελληνoturκικά

Ουάσικτον -
Του ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΖΟΥΠΑΝΙΩΤΗ

Το «πράσινο φως» της Αθήνας για να ξεκινήσει διερευνητικές προσπάθειες με την Άγκυρα που έχουν στόχο της μείωση των εντάσεων στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο, έχει λάβει η Ουάσικτον. Την ανακοίνωση έκανε αρχικά άμεσως μετά την ολοκλήρωση της συνάντησης Τραμπ - Μπτσότσκ, αξιωματούχος του Λευκού Οίκου, ο οποίος ενημερώνοντας παράγοντες της Ελληνοαμερικανικής Κοινότητας, για τα αποτελέσματα της συνάντησης, δήλωσε: «Είμαστε ανήσυχοι για την ανακήρυξη οικονομικής ζώνης από την Τουρκία και τη Λιβύη. Ακούσαμε

Ο ίδιος ο Μάικ Πομπέο στη συνάντηση Μπτσότσκ-Τραμπ προθυμοποιήθηκε να αναλάβει πρωτοβουλία βολιδοσκοπίσης της Άγκυρας, κάτι που αποδέχθηκε ο Έλληνας πρωθυπουργός,

όμως κι από τον κ. Μπτσότσκ την επιθυμία για διπλωματία με την Τουρκία. Ο Πρόεδρος πάντα το υποστηρίζει. Οι άνθρωποί μας επί του εδάφους εργάζονται για να το διευκολύνουν. Είναι κάτι που θέλουμε να δούμε να αναπτύσσεται στους επόμενους δυο μήνες».

Την επομένη, σε συνομιλία του με Έλληνες δημοσιογράφους, στο περιθώριο της δεξίωσης στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ προς τιμή του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη, ο Μάικ Πομπέο επιβεβαίωσε τη διπλωματική πρωτοβουλία της Ουάσικτον, με στόχο την αποκλιμάκωση της έντασης μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας, συνενεργώντας με την κυβέρνηση της Τρίπολης.

Όπως αναφέρουν καλά ενημερω-

μένες πηγές στην αμερικανική πρωτεύουσα, ήταν ο ίδιος ο Μάικ Πομπέο που στη συνάντηση Μπτσότσκ - Τραμπ προθυμοποιήθηκε να αναλάβει την πρωτοβουλία βολιδοσκοπίσης της Άγκυρας, κάτι που αποδέχθηκε ο Έλληνας πρωθυπουργός. Είχε προηγηθεί η δημόσια έκκληση του Κυριάκου Μητσοτάκη προς τον πρόεδρο Τραμπ για στήριξη, στη διάρκεια των κοινών τους δηλώσεων. «Νομίζω ότι είναι σημαντικό να επισημάνουμε ότι η συμφωνία που υπεγράφη μεταξύ της Τουρκίας και της Λιβύης παραβιάζει τα κυριαρχικά δικαιώματα της Ελλάδας και ουσιαστικά προκαλεί μεγάλη ανησυχία και αστάθεια σε μια περιοχή που είναι ήδη ιδιαίτερα προβληματική», είπε ο Έλληνας Πρωθυπουργός. «Γι' αυτό», συνέχισε, «προσβλέπουμε πάρα πολύ στην υποστήριξή σας για να βεβαιωθούμε ότι αυτού του είδους οι προκλητικές συμφωνίες δεν θα τεθούν σε εφαρμογή. Και νομίζω ότι πρέπει γενικά να απέχουμε στην Ανατολική Μεσόγειο από κάθε είδους δραστηριότητα που αναζωπυρώνει τα πάθη και που δεν προωθεί την περιφερειακή ειρήνη και ασφάλεια. Επομένως, προσβλέπουμε πολύ στην υποστήριξή σας σε αυτό το θέμα, διότι πρόκειται για ένα πολύ σημαντικό ζήτημα για τη χώρα μου», είπε ο Κυριάκος Μητσοτάκης.

Η συζήτηση επί του θέματος συνεχίστηκε και μακριά από τις κάμερες, με τον Έλληνα πρωθυπουργό να θέτει τις ελληνικές κόκκινες γραμμές, για το τι θα συμβεί αν η Τουρκία στείλει γεωτρωπικό σκάφος στα ανοικτά της Κρήτης. Όπως σημείωσε καλά ενημερωμένη πηγή, το θετικό στη συζήτηση ήταν ότι από αμερικανικής πλευράς μιλούσε ο Μάικ Πομπέο κι όχι ο πρόεδρος Τραμπ. Ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών υπενθύμισε τη δημόσια αντίδραση της Ουάσικτον μετά την υπογραφή του μνημονίου και προθυμοποιήθηκε να προσεγγίσει τους Τούρκους για να δει αν μπορούν οι δύο χώρες να ξεκινήσουν ένα διάλογο επί του θέματος.

Σε συνομιλία του με Έλληνες δημοσιογράφους, στο περιθώριο της δεξίωσης στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ προς τιμή του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη, ο Μάικ Πομπέο επιβεβαίωσε τη διπλωματική πρωτοβουλία της Ουάσικτον, με στόχο την αποκλιμάκωση της έντασης μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας.

Αναζητούν λύσεις και κανάλια επικοινωνίας

Αμερικανοί διπλωμάτες σημείωναν ότι σε πρώτη φάση θα κινηθούν μέσω των πρεσβειών των σε Άγκυρα και Αθήνα και σε δεύτερη φάση, αν δουν ότι υπάρχουν προοπτικές, θα φύγουν απεσταλμένοι του Στέιτ Ντιπάρτμεντ για τις δύο πρωτεύουσες. Αυτό επιβεβαιώνεται κι από δηλώσεις του Έλληνα υπουργού Άμυνας Νίκου Παναγιωτόπουλου, που είπε ότι «δεν είναι απαραίτητο ο Τραμπ να πάρει τηλέφωνο ο ίδιος και να μιλήσει με τον Ερντογάν, υπάρχουν πολλά κανάλια επικοινωνίας που μπορούν να ενεργοποιηθούν».

Σε σχέση με το δεύτερο στάδιο, υπάρχουν ήδη δύο προγραμματισμένες επισκέψεις στην περιοχή, του βοηθού υφυπουργού Μάθιου Πάλμερ, στην Τουρκία τον Φεβρουάριο και στην Ελλάδα τον Μάρτιο. Το πρώτο ερώτημα ωστόσο είναι αν υπάρχει κάποιος άλλος πλν του προέδρου Τραμπ που μπορεί να επιπρεάσει τον Τούρκο πρόεδρο, για ένα μάλιστα θέμα -τη συμφωνία με τη Λιβύη- το οποίο ο ίδιος ο Ταγίπ Ερντογάν έχει χειριστεί προσωπικά. Το δεύτερο ερώτημα αφορά το περιεχόμενο της πρωτοβουλίας. Αν αφορά αποκλειστικά την αποχή της Τουρκίας από προκλητικές ενέργειες, μη αγγίζοντας την ουσία του μνημονίου με τη Λιβύη, θα μπορούσε να φέρει

αποτελέσματα για ένα σχετικά μικρό χρονικό διάστημα. Ωστόσο, από τη στιγμή που η Τουρκία επέδωσε το μνημόνιο με αποκλειστικό στόχο να προκαλέσει την Αθήνα, το πιθανότερο είναι ότι δεν θα δεχθεί. Αντίθετα, αν οδηγούσε την Ελλάδα στο τραπέζι να συνομιλεί με

την Τουρκία για τα κυριαρχικά της δικαιώματα, θα ήταν παγίδα για την Αθήνα.

Μία ακόμη λύση θα ήταν στις συνομιλίες που θα έχουν οι Αμερικανοί με τις δύο πλευρές, να προτρέψουν προσφυγή στην Χάγη ή άλλο διεθνές δικαστήριο. Αν και η

Τουρκία με πρόσφατες δηλώσεις Τσαβούσογλου είχε αφήσει ανοικτό το ενδεχόμενο να το αποδεχθεί, η πολυετής εμπειρία από την Τουρκία δείχνει ότι δεν πρόκειται να προσφύγει σε ένα νομικό όργανο που θα επιδικάσει με βάση τη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας και στο οποίο δεν έχει καμία πιθανότητα επιτυχίας.

Πολιτικοί παρατηρητές στην Ουάσικτον βλέπουν πιθανότητες επιτυχίας για την αμερικανική πρωτοβουλία, μόνο αν κατόπιν πιέσεων του Κογκρέσου ο πρόεδρος Τραμπ υποχρεωθεί να επιβάλει κυρώσεις στην Τουρκία, για τους S-400 και άλλα συναφή ζητήματα που περιέχουν νομοσχέδια τα οποία εκκρεμούν. «Ο πρόεδρος Τραμπ θα μπορεί τότε να ασκήσει πολιτική ραβδίου και καρότου, καθώς μάλιστα τον βολεύει να βρει τρόπο να αποφύγει να επιβάλει κυρώσεις στην Τουρκία», μας είπε πολιτικός αναλυτής.

Η αμερικανική πρωτοβουλία βολεύει πάντως την Αθήνα και για έναν ακόμη λόγο. Κερδίζει χρόνο, ο οποίος αυτή τη στιγμή δουλίζει σε βάρος της Τουρκίας, καθώς ο Χαφτάρ παίρνει το πάνω χέρι στη Λιβύη και οι πιθανότητες να καταλάβει την Τρίπολη και να πάρει την εξουσία είναι μεγάλες. Κάτι τέτοιο θα καταργούσε στην πράξη και το μνημόνιο Τουρκίας - Λιβύης.

Επισκέψεις Αμερικανών επισήμων

Για την πραγματοποίηση την άνοιξη της αναβληθείσας, εξαιτίας της κρίσης με το Ιράν, επισκεψής του Αμερικανού υπουργού Εξωτερικών Μάικ Πομπέο στην Κύπρο, εργάζεται το Στέιτ Ντιπάρτμεντ. Ο υφυπουργός Εξωτερικών για ευρωπαϊκές υποθέσεις, Φίλιπ Ρίκερ, είχε την Παρασκευή τηλεφωνική επικοινωνία με τον ευρισκόμενο στις Βρυξέλλες υπουργό Εξωτερικών Νίκο Χριστοδουλίδη και τον ενημέρωσε για τους λόγους της αναβολής και την επιθυμία του κ. Πομπέο να πραγματοποιήσει το ταξίδι στην Κύπρο, το συντομότερο δυνατόν. Μάλιστα, καθώς υπάρχουν κάποια χρονικά περιθώρια, συμφώνησαν να δουν αν μπορούν - πέραν της ήδη προγραμματισμένης διμερούς συμφωνίας - να προχωρήσουν και με κάποια άλλη από τις δύο που συζητήσαν τον Νοέμβριο, όταν ο κ. Χριστοδουλίδης επισκέφθηκε την Ουάσικτον. Η συζήτηση κάλυψε κι άλλες τρέχουσες περιφερειακές εξελίξεις (Ιράν, Λιβύη), ενώ και ο ίδιος ο κ. Ρίκερ είπε πως θα ήθελε να επισκεφθεί στο επόμενο διάστημα την Κύπρο. Να σημειώσουμε ότι την προσεχή εβδομάδα αναμένονται δύο επισκέψεις αμερικανών επισήμων στη Λευκωσία. Την Τρίτη επισκέπτεται την Κύπρο ο υφυπουργός Εξωτερικών για προξενικές υποθέσεις, Καρλ Ρις, για να συζητήσει θέματα που σχετίζονται με την άρση της υποχρέωσης βίζας για τους Κύπριους που θα επισκέπτονται για τουρισμό τις ΗΠΑ. Αμέσως μετά αναμένεται να αφιχθεί ο υφυπουργός Εξωτερικών για ενεργειακά ζητήματα Φράνσις Φάνον, που θα βρίσκεται στις 17 Ιανουαρίου στο Κάιρο για το ενεργειακό φόρουμ.

ΑΡΘΡΟ / Του ΠΕΤΡΟΥ ΖΑΡΟΥΝΑ

Έκανε ξανά πίσω η Ιταλία

Τη στιγμή που εμείς πανηγυρίζαμε για την πενταμερή σύνοδο του Καΐρου η Ιταλία έκανε και ακόμα μία φορά ένα βήμα πίσω. Αντί της πλήρους συμμετοχής στη σύνοδο επέλεξε το καθεστώς του παρατηρητή. Προηγήθηκε η επίσκεψη του Ιταλού ΥΠΕΞ στην Τουρκία στο πλαίσιο μεσολάβησης που επικερίει η Ιταλία στο Λιβυκό. Να σημειώσουμε πως η Ιταλία σε αντίθεση με τη Γαλλία στήριζε μέχρι πρόσφατα την κυβέρνηση του Σάρατζ εναντί του Χαφτάρ. Αυτόν τον καιρό η Ιταλία έκανε μερική στροφή και επικερίρε να φέρει τον Σάρατζ σε άμεση επαφή με τον Χαφτάρ, προσκαλώντας, χωρίς φαίνεται προηγούμενη συνεννόηση, και τους δύο στη Ρώμη. Ο Σάρατζ έφυγε θυ-

μωμένος όταν έμαθε για την εκεί παρουσία του Χαφτάρ. Παρ' όλα αυτά η Ιταλία ζήτησε από τον Χαφτάρ να σταματήσει τις επιθέσεις του κατά της Τρίπολης και των άλλων πόλεων που ελέγχει η αναγνωρισμένη κυβέρνηση του Σάρατζ κάτι που ο στρατάρχης αρνήθηκε. Η θέση της Ιταλίας περί άμεσης κατάπαυσης του πυρός συμπίπτει διόλου τυχαία με εκείνη της Τουρκίας και βολεύει την κυβέρνηση Σάρατζ που κάνει συνεχώς εδαφος. Έτσι εξηγείται και η αποστασιοποίηση της Ιταλίας από τις επίσημες αποφάσεις της συνόδου του Καΐρου ώστε να μην ενοχληθεί η κυβέρνηση Σάρατζ. Ανάλογη στάση είχε τηρήσει η Ιταλία και στο θέμα του EastMed. Εκεί ενώ υπέγραψε τα αρχικά μνημόνια

μαζί με τις άλλες τρεις χώρες στη συνέχεια απέφυγε να υπογράψει τη διακρατική συμφωνία επικαλούμενη περιβαλλοντικές διαμαρτυρίες πολιτών της. Φαίνεται ότι η Ιταλία δεν επιθυμεί να κάνει κινήσεις που θα εννοχλήσουν την Τουρκία. Ενδεχομένως η μη υπογραφή να αποσκοπεί και στην άσκηση πίεσης προς την Ελλάδα με την οποία αυτές τις μέρες συζητείται το θέμα της οριοθέτησης των μεταξύ τους ΑΟΖ στο Ιόνιο πέλαγος. Εκεί οι δύο χώρες έχουν οριοθετήσει από παλιά την υφαλοκρηπίδα τους. Η νέα συμφωνία θα επιπρεάσει αρνητικά τους Ιταλούς ψαράδες που ψάρευαν για χρόνια κόκκινες γαρίδες μόλις 6 ναυτικά μίλια από τις ακτές των ελληνικών νησιών. Επιπρόσθετα

να μην ξεχάσουμε και τη μη ναυτική συνοδεία του πλωτού γεωτρωπανου της ENI που τελικά παρεμποδίστηκε από το τουρκικό πολεμικό ναυτικό να διενεργήσει τη γεωτρωπηση στη «Σουπιά». Έκτοτε παρακολουθούμε την ENI να κινείται πολύ επιφυλακτικά και τους αξιωματούχους της με δηλώσεις τους να δείχνουν απρόθυμοι να υλοποιήσουν το ερευνητικό τους έργο στα αδειοδοτημένα τεμάχια της κυπριακής ΑΟΖ. Αυτό παρά το ότι έχει συμβληθεί σε κάποια από αυτά με τη γαλλική TOTAL. Ας μην ξεχνάμε και τις σχετικές επαφές του Κουντρέτ Οζερσάι στη Ρώμη.

Με βάση όλα τα πιο πάνω είναι νομίζω εμφανές ότι η Ιταλία είναι ένας επαμφοτερίζων για μας εταίρος

στα θέματα της Ανατολικής Μεσογείου. Ας μην προσποιούμαστε πως δεν συμβαίνει τίποτε και ότι στις επόμενες πολυμερείς συναντήσεις είτε για τον EastMed είτε για τα θέματα της Ανατολικής Μεσογείου θα τηρήσει μία άλλη πιο υποστηρικτική στάση. Όλα αυτά δεν σημαίνουν πως η συνοδος του Καΐρου δεν ήταν σημαντική. Θεωρώ ότι ήταν το πρώτο βήμα όσων θίγονται από τις τουρκικές επεκτατικές πολιτικές να συντονιστούν και προοπτικά να δράσουν για την ανακοπή των τουρκικών σχεδιασμών. Γαλλία και Ιταλία αποτελούν σημαντικές χώρες σε επίπεδο της Ε.Ε. για το καθορισμό της ευρωπαϊκής πολιτικής στα θέματα της Λιβύης. Οι δύο χώρες συμμετέχουν

παράλληλα και στη διαδικασία του Βερολίνου για το Λιβυκό. Επί του παρόντος η Ελλάδα δεν έχει προσκληθεί στη διάσκεψη του Βερολίνου, ενώ σε αυτή αναμένεται να συμμετάσχει η Τουρκία. Η τελευταία με τις δυναμικές παρεμβάσεις της έχει καταστεί συνομιλητής όλων για την κατάσταση στη Λιβύη. Τέλος, να προσθέσουμε και τις προσπάθειες της Τουρκίας να δημιουργήσει τη δική της ομάδα υποστηρίξης στο Λιβυκό που να αποτελείται από χώρες όπως η Αλγερία, η Τυνησία και το Κατάρ.

Ο κ. Πέτρος Ζαρούνας είναι διεθνολόγος. Διετέλεσε γραμματέας του Γεωστρατηγικού Συμβουλίου της Κ.Δ. την περίοδο 2014-2018.

“ΜΙΑ ΔΟΣΗ ΓΙΑ ΟΛΑ ΜΟΥ ΤΑ ΔΑΝΕΙΑ ΣΗΜΕΡΑ

ΚΑΙ ΑΥΡΙΟ.”

Λύση
ONE Μία λύση δανεισμού, για όλα!

www.hellenicbank.com/one

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
Έχεις τη δύναμη.

Πρέπει να συναφθεί ασφάλιση της κύριας κατοικίας και ασφάλεια ζωής. Προειδοποίηση: Εάν δεν τηρείτε το σχέδιο αποπληρωμής του δανείου σας, μπορεί να χάσετε το σπίτι σας. Προειδοποίηση: Υπάρχουν χρεώσεις αν εξοφλήσετε νωρίτερα το δάνειό σας. Προειδοποίηση: Το ποσό της δόσης και το συνολικό κόστος της χορήγησης μπορεί να αυξηθεί ή να μειωθεί ανάλογα με τη διακύμανση του βασικού επιτοκίου.

Στον στροβιλισμό των εξελίξεων το Κυπριακό

Η Λευκωσία με τον νέο χρόνο θα έχει να αντιμετωπίσει σειρά από ανοικτά μέτωπα, καθώς και πολλαπλές προκλήσεις

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Η έκθεση του γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών στην οποία εκφράζεται η εκτίμηση πως πολύ δύσκολα θα σταματήσουν οι εντάσεις στην Ανατολική Μεσόγειο είναι ενδεικτική του ότι το 2020 κάθε άλλο από ένα υγιεινό περίπατο θα αποτελέσει για την Κύπρο και την εξωτερική της πολιτική. Είναι το Κυπριακό του οποίου οι εξελίξεις σηματοδοτούνται μετά τις «εκλογές» στα Κατεχόμενα, με ό,τι κι αν αυτό συνεπάγεται, είναι οι τουρκικές προκλήσεις στην κυπριακή ΑΟΖ, είναι όμως και η Τουρκία που, όπως όλα δείχνουν, μένει στο απυρόβλητο για τις παράνομες δραστηριότητες της στη νοτιοανατολική

Δύσκολο σενάριο εξακολουθεί να είναι η επιβολή κυρώσεων στην ΤΡΑΟ, με τα κράτη μέλη να προσανατολίζονται σε εκπόνηση μελέτης για τη σημασία της εταιρείας στην ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης, προτού αποφασίσουν.

Μεσόγειο για διαφορετικούς λόγους. Σειρά από ανοικτά μέτωπα για την εξωτερική πολιτική της Κύπρου που θα συνδέονται απ' όσα διαδραματίζονται στη νοτιοανατολική Μεσόγειο αλλά και τη Μέση Ανατολή που φλέγεται και βάζει στο παιχνίδι τις μεγάλες δυνάμεις.

Η μάχη στις Βρυξέλλες

Πρώτος μεγάλος σταθμός για τη Λευκωσία για το 2020, θα είναι η σύνδεση των Υπουργών Εξωτερικών που πραγματοποιείται στα τέλη του Γενάρη. Στην ατζέντα θα τεθούν τα μέτρα της Ε.Ε. εναντίον της Τουρκίας, σε σχέση με τις παράνομες δραστηριότητες της στην κυπριακή ΑΟΖ και αυτό από μόνο του λέει πολλά. Η «Κ» είχε αναφέρει τον περασμένο Δεκέμβριο πως τα πράγματα τελικώς είναι αρκετά πιο περίπλοκα από τις αρχικές διαπιστώσεις και δηλώσεις της Λευκωσίας, πως τα μέτρα που θα λάβει η Ε.Ε. εναντίον της Τουρκίας θα την πονέσουν. Και αυτό γιατί οι μέχρι τώρα συζητήσεις και η προεργασία που γίνεται στις Βρυξέλλες από

τον Δεκέμβριο καταδεικνύει πως το σενάριο πρόκλησης οικονομικού κόστους στις εταιρείες που συνεργάζονται με την τουρκική εταιρεία απομακρύνεται, καθώς διπλωματικοί κύκλοι θεωρούν πολύ δύσκολη ακόμη και τη συμπερίληψη της τουρκικής εταιρείας ΤΡΑΟ σε κυρώσεις, πόσω μάλλον τη συμπερίληψη άλλων εταιρειών που συνδέονται με αυτήν.

Με χαμηλόβαθμους

Σύμφωνα με έγκυρες πηγές από τις Βρυξέλλες, η Λευκωσία ζητά κυρώσεις για την τουρκική εταιρεία ΤΡΑΟ, αλλά και για μία κροατική εταιρεία που συνδέεται μαζί της. Οι ίδιες πηγές αναφέρουν πως είναι πολύ δύσκολο το ενδεχόμενο επιβολής κυρώσεων σε μία εταιρεία ευρωπαϊκής προέλευσης. Δύσκολο σενάριο θεωρείται και αυτό της επιβολής κυρώσεων στην ΤΡΑΟ. Όπως αποφασίστηκε κατά την προεργασία των μέτρων, θα γίνει πρώτα μία μελέτη για τη σημασία της ΤΡΑΟ στην ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης και στη συνέχεια θα αποφασίσουν κατά πόσο πρέπει να επιβληθούν κυρώσεις. Ερωτήματα εγείρονται και για το κατά πόσο θα επιβληθούν μέτρα εναντίον προσώπων. Σημειώνεται πως κόμματα της αντιπολίτευσης έκαναν λόγο για την επιβολή μέτρων σε πολιτικά πρόσωπα. Κάτι τέτοιο θεωρείται απίθανο. Ήδη η Λευκωσία έδωσε πέντε ονόματα υπαλλήλων (υψηλόβαθμων και χαμηλόβαθμων). Οι τρεις εκ των οποίων είναι Τούρκοι και οι άλλοι Ευρωπαίοι και στόχος είναι να τους απαγορευθεί η είσοδος στην Ε.Ε., ενώ όσοι από αυτούς έχουν περιουσία στην Ε.Ε. θα παγώσει. Ένα από τα ζητήματα που θα κρίνουν και την αποτελεσματικότητα των μέτρων είναι κατά πόσο τα πρόσωπα που βρίσκονται στη λίστα των κυρώσεων έχουν περιουσία στην Ε.Ε. Παρά την πολύ καλή τεκμηρίωση που έγινε από πλευράς της Κυπριακής Δημοκρατίας το δίστημα που πέρασε, οι αντιδράσεις φαίνονται να είναι πολιτικές. Όπως ανέφερε η «Κ» στο παρελθόν, δύο κράτη μέλη εξέφραζαν την αντίδρασή τους στην επιβολή κυρώσεων, ενώ σύμφωνα με έγκυρες πηγές φέρεται να είχαν υποσχεθεί στην Τουρκία ότι δεν θα ληφθούν μέτρα και πως η σελίδα με τις κυρώσεις που αφορούν πρόσωπα και τις συγκεκριμένες εταιρείες θα μείνει λευκή. Σύμφωνα με κύκλους

Δεν πέρασε απαρατήρητη η συνέντευξη Δένδια στην «Κ» με πολιτικούς κύκλους να ανησυχούν κατά πόσο στόχος της ελληνικής κυβέρνησης είναι η αποσύνδεση του Κυπριακού από τα ελληνοτουρκικά.

στις Βρυξέλλες και η Γερμανία εκφράζει τον προβληματισμό της κατά πόσο θα πρέπει να επιβληθούν κυρώσεις στην Τουρκία. Θα πρέπει να σημειωθεί πως εντός του Γενάρη, η Γερμανίδα καγκελάριος Άγκελα Μέρκελ πρόκειται να επισκεφθεί την Άγκυρα για να προτρέψει τον Τούρκο Πρόεδρο να στηρίξει τη συμφωνία για το μεταναστευτικό. Τον Τούρκο πρόεδρο θα επισκεφθεί η Δευτέρα και ο Ιταλός πρωθυπουργός Τζουζέπε Κόντε, για να συζητήσουν περιφερειακά θέματα και τη Λιβύη. Κινήσεις που ενισχύουν τη θέση διπλωματικών κύκλων ότι η Ε.Ε. κάθε άλλο παρά έχει στόχο να πονέσει την Τουρκία. Όπως λέγεται από κύκλους των Βρυξέλλων, αν και τα κράτη μέλη συμφωνούν στο ότι η Τουρκία εντείνει τις προκλήσεις στην περιοχή, την ίδια στιγμή αντιλαμβάνονται πως με δεδομένες τις εξελίξεις στην περιοχή και το μεταναστευτικό κύμα που εντείνεται, η Τουρκία αποτελεί βασικό παίκτη, με τον οποίο δεν θα πρέπει να συγκρουσθούν.

Ελληνοτουρκικά και λύση

Σε αυτό το πλαίσιο στην Λευκωσία παρακολουθούνται προσεκτικά και οι κινήσεις της Αθήνας με την Άγκυρα. Σύμφωνα με τη συνέντευξη του Έλληνα υπουργού Εξωτερικών Νίκου Δένδια στην «Κ», τα δύο υπουργεία ξεκίνησαν από την περασμένη Παρασκευή διάλογο, ενώ σύμφωνα με διπλωματικούς κύκλους υπάρχει η πιθανότητα να προσφύγουν τελικώς στη Χάγη. Αυτό που δεν πέρασε βεβαίως απαρατήρητο στην Κύπρο είναι η απουσία της οποίας αναφοράς στο Κυπριακό, με πολιτικούς κύκλους να εκφράζουν την ανησυχία αποσύνδεσής του από τα ελληνοτουρκικά. Υπενθυμίζεται πως ανέκαθεν η εξωτερική ελληνική πολιτική είχε ως προϋπόθεση τον τερματισμό της κατοχής στην Κύπρο για την εξομάλυνση των σχέσεων Αθήνας-Άγκυρας. Αν και διπλωματικοί κύκλοι κάνουν λόγο για πλήρη σύμπτωση και συντο-

νισμό Αθήνας-Λευκωσίας, υπάρχουν και εκείνοι που βλέπουν με ιδιαίτερο ενδιαφέρον τις τελευταίες κινήσεις της Αθήνας, αλλά και τις δηλώσεις Δένδια ότι με την Τουρκία θα μπορούσε να έχει πολύ διαφορετική σχέση η Ελλάδα, καθώς οι δύο λαοί έχουν αμοιβαία συμπάθεια και πολλά κοινά χαρακτηριστικά. Το κατά πόσο αυτά τα δεδομένα βοηθούν τις όποιες εξελίξεις στο Κυπριακό είναι ένα ζήτημα που τυγχάνει διαφόρων αναγνώσεων. Σύμφωνα με το προσχέδιο της έκθεσης Γκουτέρες, ο γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών υπογραμμίζει πως αυτή τη φορά και μετά τη συνάντηση στο Βερολίνο τα πράγματα θα πρέπει να είναι πολύ διαφορετικά στο Κυπριακό. Δεν πέρασε απαρατήρητο στη Λευκωσία το γεγονός ότι ενώ θέτει ως προϋπόθεση για πρόοδο την συμφωνία στους όρους αναφοράς δεν δίνει έμφαση στο πότε θα πραγματοποι-

ποιηθεί η άτυπη πενταμερής, περιοριζόμενος να αναφέρει πως θα συγκληθεί στο κατάλληλο στάδιο. Προβληματισμό προκάλεσε στους ίδιους κύκλους ότι δεν γίνεται αναφορά στις τουρκικές προκλήσεις στην κυπριακή ΑΟΖ, αλλά ούτε αναφορά στην παρουσία Τούρκων υποργών στην περικλεισμένη περιοχή της Αμμοχώστου. «Το κατά πόσο θα υπάρξει πρόοδος στο Κυπριακό θα εξαρτηθεί από τη στάση που θα τηρήσει η Άγκυρα», λένε διπλωματικοί κύκλοι με τις απόψεις να διστάνται για το πώς θα κινηθεί. Υπάρχουν πολιτικοί κύκλοι που βλέπουν ένταση των προκλήσεων, δεδομένου και του τι συμβαίνει στην νοτιοανατολική Μεσόγειο. Υπάρχουν ωστόσο και διπλωματικές πηγές που δεν αποκλείουν το ενδεχόμενο η Τουρκία, δεδομένων και των πιέσεων που δέχεται σε άλλα επίπεδα, να δείξει θέληση για επίλυση του Κυπριακού.

ΑΡΘΡΟ / Του ΠΕΤΡΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

EastMed: Διπλωματία με σχέδιο και οι μονίμως φωνασκούντες

Η συμφωνία του Ζαπτείου για τον EastMed, πέρα από την ενεργειακή, οικονομική και αναπτυξιακή της διάσταση, έχει, πρώτα και πάνω απ' όλα, γεωπολιτική υπεραξία. Ενδεχόμενη δημιουργία ενός από τους μεγαλύτερους αγωγούς φυσικού αερίου στον κόσμο από τα κράτη του Ισραήλ, της Κύπρου, της Ελλάδας και, αναμενόμενα, της Ιταλίας θα συμβάλει στην ειρήνη και στη σταθερότητα στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Αποδεικνύει ακόμη έμμεσα δύο πράγματα: 1. Η ενέργεια μπορεί να αποτελέσει κρίκο συνεργασίας ανάμεσα σε γειτονικούς λαούς και όχι αιτία ή/και αφορμή για διαφωνίες και συγκρούσεις και 2. Η συγκρουσιακή τουρκική εξωτερική πολιτική με τους αδιέξοδους αναθεωρητισμούς της εμποδίζει τη συμμετοχή της Τουρκίας στις ενεργειακές εξελίξεις της περιοχής. Αποτινώνει επίσης τη μετάβαση της κυπριακής εξωτερικής πολιτικής από μια διπλωματία που περιοριζόταν να απαντά στις προκλήσεις με επίκληση του διεθνούς δικαίου, σε μια άλλη διπλωματία που επιφέρει με σχέδιο να δημιουργήσει νέα δεδομένα και, συνάμα, να εμποδίσει αρνητικά τετελεσμένα. Όπως εύστοχα δήλωσε ο ΠτΔ «με την υπογραφή της Διακρατικής Συμφωνίας για τον αγωγό EastMed επιβεβαιώνουμε με τον πλέον απότομο τρόπο πως η συνεργασία που τα

Η συνεργασία των τελευταίων χρόνων, έχει ωριμάσει σε τέτοιο βαθμό ώστε να είμαστε σε θέση με πρακτικό και πειστικό τρόπο να προωθήμε στρατηγικά έργα με ιδιαίτερη γεωπολιτική αξία».

τελευταία χρόνια έχουμε αναπτύξει δεν περιορίζεται σε θεωρητικές και κενού περιεχομένου διακηρύξεις, αλλά έχει ωριμάσει σε τέτοιο βαθμό ώστε να είμαστε σε θέση με πρακτικό και πειστικό τρόπο να προωθούμε στρατηγικά έργα με ιδιαίτερη γεωπολιτική αξία».

Απτή απόδειξη η πενταμερής συνάντηση των Υπουργών Εξωτερικών όχι μόνο της Κύπρου, της Ελλάδας και του Ισραήλ, αλλά και της Γαλλίας και Ιταλίας στο Κάιρο της Αιγύπτου, όπου συζητήθηκαν θέματα που αφορούν γενικότερα την Ανατολική Μεσόγειο με κυριότερο τη λυβική κρίση, όπου οι αποσταθεροποιητικές ενέργειες της Τουρκίας ενδιαφέρουν και τα 5 κράτη της συνάντησης. Στην εν λόγω συνάντηση, μεταξύ άλλων, επιβεβαιώθηκε για ακόμη μία φορά το δικαίωμα της Κυπριακής Δημοκρατίας να ασκεί τα κυριαρχικά της δι-

Στη συμφωνία αποτυπώνεται και η μετάβαση της κυπριακής εξωτερικής πολιτικής σε μια άλλη διπλωματία. Αυτή που επιχειρεί με σχέδιο να δημιουργήσει νέα δεδομένα και, συνάμα, να εμποδίσει αρνητικά τετελεσμένα.

καιώματα και συνεπώς, να προχωρεί το ενεργειακό της πρόγραμμα όπως η ίδια επιθυμεί. Τονίστηκε, επίσης, ότι μόνο με την Ελλάδα, Λιβύη και Ισραήλ το διεθνές δίκαιο, είναι δηλαδή παράνομο, και θεωρείται ως ανύπαρκτο.

Το στρατηγικό σχέδιο για τον EastMed πετυχαίνει να συμβαδίζουν τα συμφέροντα της Κύπρου, όχι μόνο με την Ελλάδα, το Ισραήλ και την Ιταλία, αλλά και με τα αντίστοιχα συμφέροντα της Ευρώπης και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής. Η μεν πρώτη ενδιαφέρεται έντονα για τη δημιουργία εναλλακτικών λύσεων μεταφοράς

φυσικού αερίου προς αυτήν. Δεν είναι τυχαίο εξάλλου που η Ευρωπαϊκή Ένωση χρηματοδοτεί αυτές τις μελέτες με €35 εκατ., ποσό που αντιστοιχεί περίπου στο 40% του κόστους των μελετών. Η δε ΗΠΑ επιδεικνύουν ζωνή ενδιαφέρον για τον αγωγό EastMed, γιατί ο εν λόγω αγωγός διαμορφώνει ένα νέο ενεργειακό τοπίο από τρεις χώρες συμμάχους τους, οι οποίες σέβονται το Διεθνές Δίκαιο και παγιώνουν τη διεθνή νομιμότητα. Είναι μάλιστα αυτό το πλαίσιο που ψηφίστηκε πρόσφατα από την αμερικανική Γερουσία, με διακομματική συναίνεση, ο Eastern Mediterranean Se-

curity and Energy Partnership Act.

Στην Ελλάδα η υπογραφή της συμφωνίας για τον EastMed καιρητίστηκε τόσο από τον ΣΥΡΙΖΑ, όσο και από το ΚΙΝΑΛ. Ομοφώνουν εννοείται με τη Νέα Δημοκρατία, ότι αναβαθμίζει γεωπολιτικά την Ελλάδα και ότι ενδεχόμενη υλοποίησή του θα αποφέρει πολλαπλά οφέλη στον ελληνικό λαό. Είναι δηλαδή μια εθνική στρατηγική, που, όπως δήλωσε τον Μάρτιο του 2019 στην Ιερουσαλήμ ο τότε πρωθυπουργός Αλέξης Τσίπρας, κατά τη Συνάντηση Κορυφής του σχήματος 3+1 των τριών ηγετών με τον υπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ, Μάικ Πομπέο, «ο EastMed είναι γέφυρα συνεργασίας και σταθερότητας στην Ανατολική Μεσόγειο».

Στην Κύπρο η ίδια υπογραφή απέφερε την γνωστή στείρα ΑΚΕΛική κριτική. Προλαβαίνοντας μελέτες €100 εκατ., χρηματοδοτούμενες μάλιστα από την Ευρωπαϊκή Ένωση και ξένα ιδιωτικά κεφάλαια όπως προαναφέραμε, ο κύριος Άνδρος Κυπριανού αποφάνθηκε ότι ο αγωγός δεν είναι οικονομικά βιώσιμος. Προχώρησε, μάλιστα, λέγοντας ότι οι υπογραφές για τον EastMed είναι «επικοινωνιακές φιέστες και τυμπανοκρουσίες για εσωτερική κατανάλωση». Υιοθέτησε, μάλιστα, και τη θέση Ερντογάν ότι η Τουρκία δεν μπορεί να αποκλειστεί από την αξιοποίηση του φυσικού πλούτου της Ανατολικής Με-

σογείου. Ο δε γενικός γραμματέας της ΕΔΟΝ κύριος Χριστός Χριστόφιας έγραψε για τα επικίνδυνα παιχνίδια που παίζει ο Αναστασιάδης με τους ιμπεριαλιστές χαρακτηρίζοντας τον Eastmed ως «ονειρώφην».

Η κυβέρνηση θα συνεχίσει να πορεύεται διπλωματικά με συγκεκριμένο σχέδιο, το οποίο θα τις επιτρέπει να ενισχύει συνεχώς τις συνεργασίες της με τα κράτη της περιοχής, αναβαθμίζοντας τον ρόλο της Κύπρου ως παράγοντα σταθερότητας στην Ανατολική Μεσόγειο. Συνάφως, θα πρέπει να τονιστεί εμφαντικά ότι οι υπό αναφορά συνεργασίες δεν στρέφονται εναντίον της Τουρκίας ή γενικότερα της οποιας τρίτης χώρας. Αντίθετα, είναι καλοδεχούμενα όποια χώρα επιθυμεί να συμμετάσχει στον ενεργειακό συνεργασία στον χώρο της Ανατολικής Μεσογείου, νοούμενου ότι σέβεται τις βασικές αρχές του διεθνούς δικαίου, με πλήρη σεβασμό στην ενάσκηση των κυριαρχικών δικαιωμάτων ανεξάρτητων κρατών. Ως εκ τούτου, το ΑΚΕΛ καλείται να στηρίξει την πανεθνική αυτή πολιτική, αφήνοντας στην άκρη πολιτικές σκοπιμότητες, γιατί η εξωτερική πολιτική μιας χώρας θα πρέπει να διαπνέεται από ομογνωμία, ομοθυμία και μεγαλύτερο σχεδιασμό.

Ο κ. Πέτρος Δημητρίου είναι ο διευθυντής του Γραφείου του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Το παρασκήνιο στον Λευκό Οίκο

Όσα διημιέφθησαν στη συνάντηση Μπτσστάκν - Τραμπ και τα οφέλη από τη 48ωρη επίσκεψη του πρωθυπουργού στις ΗΠΑ

Της **ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΙΑΣ ΠΕΛΩΝΗ**

Αν η δεξίωση προς τιμήν του Κυριάκου Μπτσστάκν που οργάνωσε ο Μάικ Πομπέο –παρουσία και του Μάικ Πενς– το βράδυ της Τετάρτης στον όγδοο όροφο του Στέιτ Ντιπάρτμεντ, εκτός από τους επαίνους για το έργο της κυβέρνησης, απήχθη σαφώς το μήνυμα ότι οι ΗΠΑ θα στηρίξουν την ασφάλεια της χώρας, το γεγονός ότι η κατ' ιδίαν συνάντηση του κ. Μπτσστάκν με τον Ντόναλντ Τραμπ κράτησε πολύ περισσότερο από τη διευρυμένη που ακολούθησε με τη συμμετοχή των αντιπροσωπειών, σηματοδότησε την ολική αμερικανική επαναφορά προκειμένου να αποφευχθεί ένα θερμό ελληνοτουρκικό επεισόδιο, που θα είχε ευρύτερες συνέπειες αποσταθεροποίησης στην περιοχή.

Παρόντες στην κατ' ιδίαν συνάντηση Μπτσστάκν - Τραμπ ήταν τόσο ο κ. Πομπέο όσο και ο κ. Πενς, που έχουν εικόνα για την περιοχή, πολλών δε μάλλον αφού συχνά ο κ. Τραμπ δεν είναι ευθυγραμμισμένος με την άποψη του «κατεστημένου» του Στέιτ Ντιπάρτμεντ για σειρά θεμάτων, ενώ στη διάρκεια της συνάντησης ζητήθηκε και από τον Νίκο Δένδια να εισέλθει στην αίθουσα. Στη συνάντηση, οι... πληνές ευθυγραμμίστηκαν. Σε αυτό συνέδραμε, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», ο επικεφαλής της αμερικανικής διπλωματίας, ο οποίος με τις παρεμβάσεις του βοήθησε και τον Αμερικανό πρόεδρο να καταλάβει τι θα σήμαινε για τη σταθερότητα στην περιοχή μια κλιμάκωση από την πλευρά της Αγκυρας, αφού ο πρωθυπουργός είχε περιγράψει τις κόκκινες γραμμές της Αθήνας και τις συνέπειές τους, φέρσον αυτές παραβιαστούν.

Το μήνυμα

Ο κ. Μπτσστάκνς εξήγησε –όπως έκανε μία μέρα αργότερα και στην επιτροπή εξωτερικών σχέσεων της αμερικανικής Γερουσίας– ότι μια περαιτέρω έμπρακτη αμοιβαία ελληνοαμερικανική κυριαρχικών δικαιωμάτων από την πλευρά της Τουρκίας, και δη στα ελληνοαμερικανικά νησιά, δεν μπορεί και

Η κατ' ιδίαν συνάντηση Μπτσστάκν - Τραμπ, η οποία κράτησε πολύ περισσότερο από τη διευρυμένη που ακολούθησε με τη συμμετοχή των αντιπροσωπειών, σηματοδότησε την ολική αμερικανική επαναφορά προκειμένου να αποφευχθεί ένα θερμό ελληνοτουρκικό επεισόδιο με συνέπειες αποσταθεροποίησης στην περιοχή.

«Αν επιθυμείτε σταθερότητα, εσείς που έχετε προσωπική σχέση με τον Ερντογάν μπορείτε να του διαμηνύσετε και τις συνέπειες», είπε ο κ. Μπτσστάκνς.

δεν θα μείνει αναπάντητη από την ελληνική πλευρά, με ό,τι αυτό μπορεί να συνεπάγεται για την ευρύτερη περιοχή. «Αν επιθυμείτε σταθερότητα, εσείς που έχετε προσωπική σχέση με τον Ταϊπ Έρντογάν μπορείτε να του διαμηνύσετε και τις συνέπειες», φέρεται να είπε ο πρωθυπουργός. Το μήνυμα φαίνεται να ήταν αυτό που ξεκλείδωσε την πρώτη νύξη (από την πλευρά του κ. Πομπέο) ότι επικείται ανάληψη αμερικανικής πρωτοβουλίας, προκειμένου οι ελληνοτουρκικοί διάλογοι να μείνουν

Επενδύσεις και σταθερότητα

Σημαντική διάσταση της επίσκεψης για την κυβέρνηση ήταν και η οικονομική. Δεν ήταν τυχαίες οι σχετικές δηλώσεις του κ. Τραμπ στο Οβάλ Γραφείο, ενώ υπενθυμίζεται ότι αντίστοιχη τοποθέτηση έκανε και ο Μάικ Πομπέο στη δεξίωση προς τιμήν του κ. Μπτσστάκν, όπου σημείωσε ότι οι ΗΠΑ θα στηρίξουν την Ελλάδα στην ευημερία, την ασφάλεια και τη δημοκρατία της. Ο πρωθυπουργός, μάλιστα, παρουσίασε την Ελλάδα στους Αμερικανούς συνομιλητές του ως μια περιφερειακή δύναμη που επιστρέφει. Κυβερνητική πηγή που μετείχε στις συναντήσεις έλεγε ότι οι τοποθετήσεις των Αμερικανών αξιωματούχων στον τομέα της οικονομίας και των επενδύσεων δεν ήταν θεωρητικές. Κινούνται στην κατεύθυνση του πώς μπορεί να στηριχθεί η Ελλάδα με επενδύσεις, ώστε να παίξει ρόλο στην περιοχή. Στην κατεύθυνση αυτή, άλλωστε, φάνηκε ότι είναι ευθυγραμμισμένο και το νομοθετικό σώμα. Την ίδια ώρα, ανάμεσα στους 22 εκπροσώπους επενδυτών και εταιρειών που συνάντησε ο κ. Μπτσστάκνς στο Blair House, λίγο πριν από την αναχώρησή του για την Αθήνα, ήταν, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», και η Exxon Mobil.

ανοικτοί. Νωρίτερα, ωστόσο, είχε γίνει αναλυτική συζήτηση για τη Λιβύη με αφορμή τα του μνημονίου Τουρκίας - Λιβύης, όχι μόνο σε ό,τι αφορά τον ελληνοτουρκικό άξονα, αλλά και την υπονόμευση για τη σταθερότητα στην περιοχή και με

κριτήριο την εσωτερική κατάσταση στη χώρα. Το τελευταίο, άλλωστε, αποτελεί σταθερό επιχείρημα της ελληνικής πλευράς σε όλες τις διμερείς και διεθνείς επαφές, ενώ ήταν στον πυρήνα των επιχειρημάτων που κατατέθηκαν στον ΟΗΕ

και αφορούσαν την «ακυρότητα» της συμφωνίας.

Αλλωστε, ο Αμερικανός πρόεδρος τοποθετήθηκε και για τα εσωτερικά της Λιβύης, αντιλαμβανόμενος ότι η τουρκική επιρροή στη Λιβύη και η στήριξη του Αλ Σαράζ είναι απέναντι στα αμερικανικά συμφέροντα. Κυβερνητικές πηγές μάλιστα άφηναν να εννοηθεί πως οι αμερικανικές κινήσεις στην περιοχή θα επιβεβαιώσουν τη διπλωματική απομόνωση της Τουρκίας σε αυτό το θέμα.

Ως προς αυτό ο πρωθυπουργός φέρεται να είναι ικανοποιημένος, καθώς θεωρεί ότι η Αθήνα έκανε τις σωστές κινήσεις, ειδικά με το διπλωματικό Blitzkrieg των τελευταίων εβδομάδων. Και τούτο διότι μέσω αυτού δεν αναδείχθηκαν μόνο οι θέσεις της και το απαραίτητο της αμοιβαίας κυριαρχικών δικαιωμάτων της, αλλά ταυτόχρονα υπερέβη το στερεότυπο της χώρας που ζητάει συνδρομή για τα δικά της ζητήματα, χωρίς να έχει κάτι να προσφέρει στο ευρύ-

τερο επίπεδο των συμμαχιών και της σταθερότητας στην περιοχή.

Πεποίθηση του πρωθυπουργού είναι ότι μέσω από την ατζέντα που άνοιξε κατά τις επαφές του στις ΗΠΑ, ανέδειξε την εικόνα μιας χώρας που βλέπει τη μεγάλη εικόνα, είναι ένας αξιόπιστος σύμμαχος των Αμερικανών στην περιοχή και θέτει μια ευρύτερη ατζέντα που ξεπερνά τα ελληνικά θέματα και μπαίνει στον πυρήνα και των αμερικανικών ενδιαφερόντων. Και ο κ. Μπτσστάκνς εκτιμά πως δεν υπάρχει καλύτερη στιγμή από τη σημερινή, καθώς το κλίμα για τη χώρα, τόσο σε οικονομικό όσο και σε γεωπολιτικό επίπεδο, είναι θετικό και είναι αυτή η συγκυρία στην οποία η Ελλάδα μπορεί να πάρει το μέγιστο.

Ενεργειακή ασφάλεια

Στις συναντήσεις του πρωθυπουργού στο αμερικανικό Κογκρέσο αναδείχθηκε ιδιαίτερως η διάσταση της συμμαχίας για τον EastMed, με όρους ενεργειακής ασφάλειας και όχι μόνον. Σημειώνεται ότι με την ενσωμάτωση του EastMed Act στον προϋπολογισμό της γενικής κυβέρνησης των ΗΠΑ, ο αγωγός EastMed, σύμφωνα με κυβερνητικές πηγές, θεωρείται πλέον και με την αμερικανική «σφραγίδα» ζωτικής σημασίας για τα συμφέροντα της Δύσης.

Σε ό,τι αφορά την υπόθεση συμμετοχής της Ελλάδας στο πρόγραμμα των F-35, η οποία εκ των πραγμάτων θα υπερβεί τη θητεία της κυβέρνησης και την οποία άνοιξε δημοσίως κατά τις δηλώσεις με τον κ. Τραμπ στο Οβάλ Γραφείο, η κυβέρνηση, έλεγε αρμόδια πηγή, δεν προτίθεται να κάνει εξοπλιστικό «πάρτι». Ωστόσο, οφείλει να είναι έτοιμη για όλα και κυρίως να στέλνει το μήνυμα στην άλλη πλευρά ότι η απορριπτική ικανότητα της είναι ισχυρή, ενώ η επιθυμία του πρωθυπουργού είναι να αφήσει τις Ενοπλες Δυνάμεις σε καλύτερη κατάσταση από αυτήν που τις παρέλαβε. Εξάλλου, το συγκεκριμένο πρόγραμμα δεν αναμένεται να αρχίσει πριν από το 2024 και, πάντως, όταν οι οικονομικές συνθήκες το επιτρέψουν.

Το πυρηνοκίνητο υποβρύχιο στο Μαράθι και η προμήθεια των F-35

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Βάση στη Σούδα με βαρύνουσα σημασία στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, με δυνατότητα εξυπηρέτησης και στάθμευσης των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων, επιθυμεί το Πεντάγωνο, κάτι που συζητείται ανάμεσα σε Αθήνα και Ουάσινγκτον έντονα τους τελευταίους μήνες. Η κρίση στις αμερικανοϊρανικές σχέσεις αύξησε ακόμη περισσότερο τη συγκεκριμένη αναγκαιότητα, καθώς η Σούδα θεωρείται μια προκεχωρημένη βάση, με ταχεία πρόσβαση στη Μέση Ανατολή. Στην πρόσφατη επίσκεψη του πρωθυπουργού Κυριάκου Μπτσστάκν στις ΗΠΑ συζητήθηκαν, ακόμα, μια σειρά από προμήθειες πλεονάζοντος υλικού, πέραν βεβαίως του θέματος των F-35 που ανοίγεται σε βάθος χρόνου. Σε γενικές γραμμές, πάντως, φαίνεται πως η Αθήνα κατευθύνεται σε μια λογική διαχωρισμού των προμηθειών της, με το αεροπορικό σκέλος να πραγματοποιείται από τις ΗΠΑ και το ναυτικό από τη Γαλλία και την Ευρώπη γενικότερα. Οι πρωτοβουλίες αλλά

Η Αθήνα κατευθύνεται σε μια λογική διαχωρισμού των εξοπλιστικών, με το αεροπορικό σκέλος να πραγματοποιείται από τις ΗΠΑ και το ναυτικό από τη Γαλλία.

και οι επισκέψεις που θα πραγματοποιήσει το επόμενο χρονικό διάστημα ο υπουργός Εθνικής Αμυνας, Νίκος Παναγιωτόπουλος, θα οδηγούν και σε πιο οριστικές εξελίξεις.

Συγκεκριμένα, οι Αμερικανοί επιθυμούν να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για τη μόνιμη στάθμευση πυρηνοκίνητου υποβρυχίου στο Μαράθι. Γι' αυτόν τον σκοπό κατασκευάζεται ήδη μια αποθήκη, ενώ την ίδια στιγμή οι Αμερικανοί εμφανίζονται να σχεδιάζουν την κατασκευή έξι στεγάστρων για αεροσκάφη. Σκοπός είναι η δυνατότητα αποθήκευσης περισσότερων πυραύλων Τόμασοκ. Η πυκνότερη χρήση της Σούδας φάνηκε ήδη τις

προηγούμενες ημέρες, καθώς στο πλαίσιο της ανάγκης για πιθανή ταχεία επέμβαση διάσωσης Αμερικανών αξιωματούχων από χώρες της Μέσης Ανατολής, ελικόπτερα και ελικόφορα αεροσκάφη χρησιμοποιούνται από τις ειδικές δυνάμεις των ΗΠΑ. Τα συγκεκριμένα αεροσκάφη θα χρησιμοποιούν τη Ρόδο ως τόπο ανεφοδιασμού και την Κύπρο ως σημείο στάθμευσης κατά τη μετάβαση ή την επιστροφή από τη Μέση Ανατολή.

Η κοινοβουλευτική κύρωση του επικαιροποιημένου παραρτήματος της Συμφωνίας Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας (MDCΑ) θα «ξεκλειδώσει» για τις ΗΠΑ τη δυνατότητα περισσότερων επενδύσεων, που θα επιτρέψουν την επέκταση της βάσης της Σούδας. Αξίζει να σημειωθεί, πάντως, ότι οι Αμερικανοί ενισχύουν την παρουσία τους και σε επίπεδο ασκήσεων. Από τις 27 Ιανουαρίου έως και τις 8 Φεβρουαρίου θα πραγματοποιηθεί η άσκηση «Μέγας Αλέξανδρος», με τη συμμετοχή ειδικών δυνάμεων από την Ελλάδα, τη Γαλλία και τις ΗΠΑ. Περιλαμβάνεται και σκέλος αποβατικής άσκησης στον

ακρικό Αγίο Ευστράτιο. Οι Αμερικανοί επανέκαμψαν στην άσκηση, παρότι είχαν προσωρινά αποσυρθεί.

Όπως φάνηκε και από τις δημόσιες τοποθετήσεις του πρωθυπουργού, η Ελλάδα είναι πλέον επισήμως στην τροχιά των F-35. Ωστόσο, αξίζουν ορισμένες διευκρινίσεις σχετικά με το χρονοδιάγραμμα. Προτεραιότητα της κυβέρνησης του κ. Μπτσστάκν είναι να μην συμπέσουν οι πληρωμές από τα δύο προγράμματα, της υφιστάμενης αναβάθμισης 84 μαχητικών F-16 με εκείνο της προμήθειας F-35. Υπολογίζεται ότι η αναβάθμιση των F-16 θα ολοκληρωθεί το 2027-2028, ωστόσο από το 2023 θα μειωθούν δραστηρικά οι συγκεκριμένες δόσεις. Εως τότε εκτιμάται ότι θα έχουν ολοκληρωθεί τα απαιτούμενα βήματα για την εκδήλωση ενδοφώντος αγοράς F-35, αλλά και η σύνταξη της τελικής σύμβασης.

Καλά πληροφορημένες στρατιωτικές πηγές τονίζουν ότι για μια σύμβαση αυτού του επιπέδου απαιτούνται δύο έως τρία χρόνια. Σε κάθε περίπτωση, το επόμενο βήμα, μετά την επιστολή για τιμή και διαθεσιμότητα, είναι η επιστολή για

αποδοχή της προσφοράς από την αμερικανική κατασκευάστρια εταιρεία Λόκχιντ Μάρτιν (όταν, βεβαίως, αυτή κατατεθεί). Το βασικό σενάριο προβλέπει την αγορά μιας μοίρας 24 αεροσκαφών, ωστόσο υπάρχουν προτάσεις για μικρότερη αρχική προμήθεια 18 F-35 με δικαίωμα για αγορά ακόμα 18.

Τα τεθωρακισμένα

Εξελίξεις αναμένονται και στον τομέα των UAV. Την επόμενη εβδομάδα ο υπουργός Εθνικής Αμυνας θα μεταβεί στην Αίγυπτο και στο Ισραήλ. Στον δεύτερο σταθμό του ο κ. Παναγιωτόπουλος θα επιταχύνει τα βήματα για την απόκτηση τριών στρατηγικών UAV τύπου HERON από το Ισραήλ. Στην Ουάσινγκτον, ο κ. Παναγιωτόπουλος προχώρησε και σε μια συμφωνία για την προμήθεια περισσότερων των 1.000 τεθωρακισμένων μάχης και μεταφορών προσωπικού τύπου M-1117, μέσα από τη διαδικασία παραχώρησης πλεονάζοντος υλικού που διαθέτει το Πεντάγωνο (Excess Defense Articles-EDA). Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι η Ελλάδα θα επιβαρυνθεί μόνο με τη

MC MEDOCHEMIE

43 ΧΡΟΝΙΑ

φροντίδα για τον άνθρωπο και την υγεία

Κόκκινο τηλεφώνο μεταξύ ΗΠΑ και Ελλάδας

Για αποκλιμάκωση στην περιοχή

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΑΟΥ**

Τη δημιουργία μιας σταθερής μόνιμης γραμμής επικοινωνίας ανάμεσα στην Ουάσιγκτον και την Αθήνα, με σκοπό αρχικά την αποτροπή πιθανής έντασης λόγω των αρνητικών παρενεργειών της συμφωνίας της Τουρκίας με την κυβέρνηση της Τρίπολης, αλλά και, σε βάθος χρόνου, τη δημιουργία των προϋποθέσεων για ένα σχήμα συνομιλιών για την επίλυση των διαφορών που υπάρχουν στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο, συζητήσαν Ελλάδα και ΗΠΑ.

Σκοπός είναι οι σκέψεις αυτές να μετατραπούν σε συγκεκριμένο σχήμα προκειμένου οι πρώτες πρακτικές πρωτοβουλίες να αναληφθούν το συντομότερο δυνατόν. Κατά το 48ωρο του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη, τα ελληνοτουρκικά συζητήθηκαν εκτενέστερα, ενώ παρουσιάστηκαν δίωρα περιττές αμβλύσεις οι θέσεις της Αθήνας προς τον πρόεδρο Ντόναλντ Τραμπ, αλλά και στον αντιπρόεδρο Μάικ Πενς και τον υπουργό Εξωτερικών, Μάικ Πομπέο.

Την Ουάσιγκτον προβληματίζει ιδιαίτερα η σχέση που αναπτύσσουν η Τουρκία με τη Ρωσία, γι' αυτό και τις τελευταίες εβδομάδες εκφράστηκε δημοσίως η αμερικανική δυσανεμία για κινήσεις όπως τα εγκαίνια του αγωγού Turkish Stream, αλλά και η απόφαση της Αγκυρας να υποστηρίξει στρατιωτικά την κυβέρνηση του Φαρέζ αλ Σαράζ στην Τρίπολη, στη διαμάχη με τον στρατηγό Χαλίφα Χαφτάρ, που ελέγχει την ανατολι-

κή Λιβύη και τις τελευταίες εβδομάδες εμφανίζεται να προελαύνει δυτικά της Σύρτης.

Με βάση αυτή τη γενικότερη εικόνα, στην Ουάσιγκτον εκτιμάται ότι η σχέση του Ταγίπ Ερντογάν με τον πρόεδρο της Ρωσικής Ομοσπονδίας, Βλαντιμίρ Πούτιν, είναι ετεροβαρής και λειτουργεί τις περισσότερες φορές υπέρ των συμ-

Αρχικός στόχος είναι η αποτροπή πιθανής έντασης λόγω των παρενεργειών της συμφωνίας της Τουρκίας με την κυβέρνηση της Τρίπολης.

φερόντων της Μόσχας. Σε αυτό το πλαίσιο, εκτιμούν ότι σύντομα ο κ. Ερντογάν θα αναγκαστεί να δώσει βάρος προς τη συνεργασία του με τις ΗΠΑ του κ. Τραμπ, που τελικά μπορεί να τον ωφελήσει περισσότερο από την ιδιόμορφη σχέση του με τη Μόσχα.

Παρότι η συγκεκριμένη ανάλυση είναι ευρύτερη, περιλαμβάνει και μια γενικότερη προσπάθεια διεθνήτωσης των προβλημάτων που έχει η Τουρκία με τις χώρες status-quo της περιοχής, κυρίως την Ελλάδα. Προς το παρόν φαίνεται ότι ο Αμερικανός βοηθός υφυπουργός Εξωτερικών για την Ευρασία, Ματ Πάλμερ, γνώστης της περιοχής, με σχέσεις τόσο στην Αθήνα όσο και στην Αγκυρα, προκρίνεται ως το πρόσωπο που θα αποτελέσει

Η Αθήνα ελπίζει πως η Τουρκία θα κάνει τη στροφή που απαιτείται ώστε να αποτελέσει αξιόπιστο συνομιλήτη. Προς το παρόν η γειτονική χώρα δείχνει να προτιμά τη «διπλωματία των κανονιοφόρων» (στη φωτ. τουρκικές φρεγάτες) και την καταπάτηση του διεθνούς δικαίου.

Η Αγκυρα και το Καστελλόριζο

Τις τελευταίες εβδομάδες, ιδιαίτερα μετά το μνημόνιο Τουρκίας - Τρίπολης, η Αγκυρα έχει αποδωθεί σε μια επείγουσα αποδόμησης της επίθεσης του Καστελλόριζου. Ο πρώτος τρόπος είναι ο παραδοσιακός, μέσω εναέριων παραβιάσεων και έκδοσης NAVTEX, οι οποίες αγνοούν πλήρως το Καστελλόριζο. Σε αυτό το πλαίσιο υπάρχει κλιμάκωση, καθώς πλέον τουρκικά F-16 πετούν πάνω από το νησί, κάτι που παλαιότερα δεν γινόταν σε αυτή τη συχνότητα και πυκνότητα χρόνου. Ο δεύτερος τρόπος είναι η δημοσία διπλωματία, την οποία έχει αναλάβει, μεταξύ άλλων, ο πολιτικός διευθυντής του τουρκικού υπουργείου Εξωτερικών, Τσαγκατά Ερτσιγιές. Ο έμπειρος Τούρκος διπλωμάτης περιγράφει το Καστελλόριζο ως ευρισκόμενο στη «λανθασμένη πλευρά της μέσης γραμμής» μεταξύ ηπειρωτικής Ελλάδας και Τουρκίας, επικαλούμενος μια παλαιότερη νομολογία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης σχετικά με τη διαφορά Νορβηγίας και Ισλανδίας. Ο κ. Ερτσιγιές, βεβαίως, παραλείπει... τα υπόλοιπα νησιά που βρίσκονται ανάμεσα στο Καστελλόριζο και στην ηπειρωτική Ελλάδα.

τη γέφυρα ανάμεσα σε Αθήνα και Ουάσιγκτον, αλλά και τον δίαυλο από την Τουρκία προς την Ελλάδα.

Παρότι θα ήταν παρακινδυνευμένη μια σύγκριση με τον άλλο τελεωμένο υπουργό Εξωτερικών για την Ευρασία, Ρίτσαρντ Χόλμπρουκ, ο οποίος τον Ιανουάριο του 1996 παρενέβη προκειμένου να αποκλιμακωθεί η κρίση των Ιμίων με το περίφημο «no ships, no

troops, no flags» προς τους τότε πρωθυπουργούς Κώστα Σημίτη και Τανούτ Τσιλέρ, σκοπός αυτής της νέας πρωτοβουλίας είναι ακριβώς η διασφάλιση πως, αν συμβεί κάτι παρόμοιο, θα υπάρχει αποτελεσματική αντίδραση. Φαίνεται ότι, εφόσον δημιουργηθούν οι απαραίτητες συνθήκες, ο Κυριάκος Μητσοτάκης πιστεύει πως είναι δυνατή η προσπάθεια επίλυσης

των διαφορών με την Αγκυρα μέσω μιας έντιμης συμφωνίας.

Υπάρχει η εκτίμηση ότι η συμφωνία των Πρεσπών απέδειξε πως, παρά τις δυσκολίες, η κοινή γνώμη είναι έτοιμη να στηρίξει συμβιβασμούς, μάλιστα φαίνεται ότι ο τέως πρωθυπουργός Αλέξης Τσίπρας πιστώθηκε τη συμφωνία των Πρεσπών ως απόδειξη ηγετικής ικανότητας. Ως εκ τούτου, εκτιμάται ότι μια κρίσιμη μάχη της κοινής γνώμης θα εισέπραττε θετικά και μια πρωτοβουλία προσφυγής στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, που θα έλυσε προβλήματα που χρονίζουν ανάμεσα σε Ελλάδα και Τουρκία για δεκαετίες.

Εκτιμάται, επίσης, ότι κάτι τέτοιο θα ενίσχυε και το προφίλ του κ. Μητσοτάκη, ο οποίος ήδη έχει αποδείξει πως είναι ένας ηγέτης με διεθνή αξιοπιστία. Και τούτο διότι, παρά τη σαφώς αρνητική άποψη που είχε για τη συμφωνία των Πρεσπών, πριν αυτή κυρωθεί και από τα δύο κοινοβούλια και αποκτήσει ισχύ διεθνούς συμφωνίας στη συνέχεια, διεμήνυσε ως αρχηγός της Ν.Δ. ότι είναι ένας παίκτης που δεν θα αμφισβητήσει τις διεθνείς συμβάσεις και θα σεβασθεί το διεθνές δικαίο, ενώ ως

πρωθυπουργός έκανε τις απαραίτητες κινήσεις για την περαιτέρω διασφάλιση των ελληνικών συμφερόντων, πάντα στο πλαίσιο της διεθνούς νομιμότητας.

Βέβαια, προκειμένου να συμβούν όλα αυτά, αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση η Τουρκία να κάνει αυτή τη στροφή που απαιτείται ώστε να αποτελέσει αξιόπιστο συνομιλήτη. Το μνημόνιο για την οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών ανάμεσα στην Τουρκία και στην κυβέρνηση της Τρίπολης αποτελεί μια κίνηση που, σύμφωνα με διπλωματικές πηγές, έχει λειτουργήσει κακόποστα κατά των ελληνικών συμφερόντων.

Η πρόσφατη επιστολή της κυβέρνησης της Λιβύης προς τον ΟΗΕ αποτελεί, επίσης, μια ένδειξη ότι η Τρίπολη όχι απλώς δεν υπαναχωρεί από τις θέσεις της, αλλά συντάσσεται πλήρως με τη γραμμή που έχει χαράξει η Αγκυρα με παλαιότερες δημόσιες παρεμβάσεις των υπουργών Εξωτερικών και Εθνικής Άμυνας της Τουρκίας, βάσει των οποίων η Ελλάδα οριοθέτησε οικόπεδα στα νοτιοδυτικά της Κρήτης σε βάρος των θαλασσιών ζωνών της μεγάλης αφρικανικής χώρας.

ΑΠΟΨΗ

Ο ρόλος του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας

Των **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΔΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ** και **ΘΑΝΟΥ ΝΤΟΚΟΥ***

Μια χώρα που βρίσκεται σε μια δύσκολη γειτονιά, με μάλλον αρνητική παράδοση στη διαχείριση κρίσεων, αντιμετώπιση με δημογραφική κρίση, επαχθείς οικονομικές υποχρεώσεις, χρονίζουσες αδυναμίες του κρατικού μηχανισμού, αδύναμο εκπαιδευτικό σύστημα και σειρά από στρεβλές νοοτροπίες δεν έχει καλές πιθανότητες ευημερίας ή ακόμη και επιβίωσης εάν δεν κάνει τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις και προσαρμογές στις απαιτήσεις της εποχής. Μία από αυτές είναι να διαθεθεί ένα σύστημα στρατηγικού σχεδιασμού και ετοιμασίας ενός οδικού χάρτη για την επίτευξη των στόχων και έναν αποτελεσματικό μηχανισμό διαχείρισης κρίσεων κάθε μορφής.

Η πολυπλοκότητα των σύγχρονων προκλήσεων εθνικής ασφαλείας, η αλληλεπίδραση μεταξύ διαφόρων τομέων του διεθνούς συστήματος και η ανάγκη ουσιαστικής συμμετοχής στη διαμόρφωση της αρχιτεκτονικής ασφαλείας στην περιοχή μας με ενεργή παρουσία σε Ε.Ε., ΝΑΤΟ και διάφορα επίσημα και ανεπίσημα διεθνή fora περιπλέκουν σημαντικά και, εντέλει, δυσχεραίνουν το έργο των εμπλεκόμενων εθνικών φορέων. Επιπλέον, η Ελλάδα περιβάλλεται από ένα τόξο αστάθειας σε μια «δύσκολη» περιοχή, όπου ενδημούν οι διμερείς διαφορές ή και ανοιχτές συγκρούσεις και ο ανταγωνισμός μεταξύ μεγάλων δυνάμεων, ενώ χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό ρευστότητας και αστάθειας. Ο εθνικός μηχανισμός

Η Ελλάδα περιβάλλεται από ένα τόξο αστάθειας σε μια «δύσκολη» περιοχή, όπου ενδημούν οι διμερείς διαφορές ή και ανοιχτές συγκρούσεις.

εξωτερικής πολιτικής και εθνικής ασφαλείας καλείται, λοιπόν, να διαχειριστεί αποτελεσματικά σύνθετες προκλήσεις, σε μια περίοδο περιορισμένων πόρων και (μακροχρόνιων) θεσμικών παθογενειών.

Η θεσμική ατζέντα των κρίσεων του μέλλοντος αφορά ένα εξαιρετικά ευρύ φάσμα πιθανών προβλημάτων που μπορεί να προέρχονται από πολιτική, οικονομική, κοινωνική –ακόμα και περιβαλλοντική– αστάθεια στο εγγύς της Ελλάδας περιβάλλον, αλλά και στο εσωτερικό της χώρας. Ο κατάλογος των δυναμικών προκλήσεων και απειλών ασφαλείας είναι μακρύς και λίαν καταθλιπτικός (η απαρίθμηση δεν γίνεται υποχρεωτικά με σειρά σοβαρότητας της απειλής): «Συμβατικές φύσος» εξωτερικές απειλές, ανεξέλεγκτες μεταναστευτικές ροές, κλιματική αλλαγή, εσωτερική και διεθνής τρομοκρατία, οργανωμένο έγκλημα, πανδημίες, εμπορική πόλεμοι, φυσικές και ανθρωπογενείς καταστροφές, ενεργειακή ασφάλεια, τρωτότητα κρίσιμων υποδομών, οικονομικές ανισότητες και κοινωνικοί αποκλεισμοί, βίαιη ριζοσπαστικοποίηση ατόμων και κοινωνικών ομάδων που πλήττονται

από τις τεχνολογικές και ευρύτερες γεωοικονομικές εξελίξεις, ασφάλεια μεταφορών, ασφάλεια και βασικά δικαιώματα του εκτός συνόρων ελληνισμού και ορθόδοξης θρησκευτικής παρουσίας κ.ά.

Αν και όλες οι αναφερθείσες προκλήσεις και απειλές προκαλούν διαφόρων βαθμών ανησυχίες, ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στον ανατολικό μας γείτονα. Οι τουρκικές φιλοδοξίες για ανάδειξη σε περιφερειακή δύναμη στην Κεντρική Ασία και στη Μέση Ανατολή (και ηγετίδα του «σουνιτικού κόσμου») πιθανόν να μη μας απασχολούσαν ιδιαίτερα, αν η τουρκική εξωτερική πολιτική στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου (και ιδιαίτερα σε ζητήματα που επηρεάζουν άμεσα τα ελληνικά συμφέροντα, όπως η οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών) δεν χαρακτηριζόταν από σουρεαλιστική ερμηνεία του διεθνούς δικαίου, λογική μηδενικού αθροίσματος και έντονη επιθετικότητα, με αποτέλεσμα η Τουρκία να έχει μετατραπεί σε παράγοντα αστάθειας σε μια περιοχή ζωτικής σημασίας για την ελληνική ασφάλεια. Ως αποτέλεσμα και η ανάγκη για άμεση αντιδραστική του ελληνικού μηχανισμού εθνικής ασφαλείας επικεντρώνεται στις προσπάθειες εξισορρόπησης της τουρκικής απειλής.

Η αποτελεσματική διαχείριση των πιθανών προκλήσεων και απειλών για την εθνική ασφάλεια της χώρας απαιτεί α) εθνική συναίνεση (ο δίαυλος επικοινωνίας μεταξύ κυβέρνησης και αντιπολίτευσης σε κρίσιμα εθνικά θέματα είναι εξαιρετικά σημαντικοί) και β) αποτελεσματι-

κή συνεργασία των συναρμόδιων υπουργείων και των υπαγομένων σε αυτά υπηρεσιών και φορέων: Υπουργεία Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας και Προστασίας του Πολίτη, αλλά και Εθνικής Οικονομίας, Ενέργειας, Εσωτερικών, Παιδείας κ.λπ. Βασικός στόχος της δημιουργίας της θέσης του συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας στον πρωθυπουργό είναι η προετοιμασία για μετεξέλιξη σε ένα Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας (ΣΕΑ), με βασική αποστολή τον συντονισμό των ανωτέρω υπηρεσιών και φορέων σε θέματα στρατηγικού σχεδιασμού και διαχείρισης κρίσεων. Προωθώντας τη βέλτιστη χρήση της «εργαλειοθήκης» εθνικών συντελεστών ισχύος, διευκολύνοντας συνεργασίες και συνέργειες, το ΣΕΑ στοχεύει στην αποτελεσματικότερη επικοινωνία και συνεργασία των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και στη μεγιστοποίηση των οφελών για την εθνική ασφάλεια της χώρας. Υπό το πρίσμα των παραπάνω, το ΣΕΑ φιλοδοξεί να λειτουργήσει ως πολλαπλασιαστής ισχύος.

Ιδιαίτερα όσον αφορά τη διαχείριση κρίσεων, η ταχύτητα των εξελίξεων και η ανάγκη για άμεση αντίδραση σε περιπτώσεις κρίσεων καθιστούν αναγκαία την ύπαρξη και αποτελεσματική λειτουργία ενός κεντρικού –και ευέλικτου– μηχανισμού, με άμεση πρόσβαση σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς τόσο σε επίπεδο χειριστών, όσο και σε επίπεδο πολιτικής ηγεσίας και με βασικές αποστολές τον έγκαιρο εντοπισμό μιας κρίσης, την επεξεργασία σεναρίου δράσης/αντίδρασης και τον αποτελεσματικό συντονισμό των εμπλεκόμενων υπηρεσιών.

Ο μακρύς κατάλογος των δυναμικών προκλήσεων και απειλών ασφαλείας επιβάλλει τη συνεργασία και τον συντονισμό όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

Βασική δραστηριότητα του ΣΕΑ θα αποτελέσει η ετοιμασία, σε συνεργασία με άλλους εμπλεκόμενους φορείς, μιας στρατηγικής εθνικής ασφαλείας, κεντρικά συστατικά στις διάφορες προκλήσεις, καθώς και τρόπων αύξησης της ανθεκτικότητας (resilience), ενώ κεντρικός στόχος θα είναι η αξιοποίηση στον βέλτιστο βαθμό κάθε συντελεστή εθνικής ισχύος. Επιπλέον, σε εποχές ευρύτατων και ταχύτατων αλλαγών, τεχνολογικών, πολιτικών, οικονομικών ή άλλης φύσης, είναι εξαιρετικά χρήσιμη η περιοδική επανεξέταση βασικών ζητημάτων, παραδοχών και πολιτικών έτσι ώστε είτε να επαληθευτεί η συνεχιζόμενη εγκυρότητα τους είτε να δια-

πιστώνεται η ανάγκη αλλαγής, και σε αυτή τη διαδικασία φιλοδοξεί να συνεισφέρει το ΣΕΑ.

Στους βασικούς στόχους περιλαμβάνονται ακόμη η διαρκής ενημέρωση πολιτικών κομμάτων και, φυσικά, του Κοινοβουλίου και η συμμετοχή, στο μέτρο του δυνατού, σε ένα δημόσιο διάλογο για κρίσιμα ζητήματα που άπτονται της εθνικής ασφαλείας της χώρας. Επιπλέον, το ΣΕΑ θα αποτελέσει έναν εξωστρεφικό θεσμό, που θα προσπαθήσει να μεγεθύνει το περιφερειακό, ευρωπαϊκό και διεθνές ίκνος της χώρας. Το Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας θα πρέπει να παραμείνει ένας μικρός και ευέλικτος θεσμός, η χρησιμότητα του οποίου συναρτάται από την υψηλής ποιότητας στελέχωσή του, τον state of the art τεχνολογικό εξοπλισμό και την αποτελεσματική συνεργασία με τους εμπλεκόμενους φορείς στον χώρο της εθνικής ασφαλείας.

Ελπίδα μας είναι ότι το ΣΕΑ θα αποτελέσει ένα εκ των βασικών θεσμικών εργαλείων για την προστασία των συμφερόντων και της ασφαλείας της χώρας από πολυμορφες απειλές, έτσι ώστε να παραμείνει η Ελλάδα δημοκρατική χώρα, με κράτος δικαίου, πολιτική, οικονομική και κοινωνική σταθερότητα, καθώς και ένας παράγοντας σταθερότητας και πάροχος ασφαλείας στους κόλπους μιας ισχυρής, εννοποιημένης Ευρώπης.

* Ο κ. Αλέξανδρος Διακόπουλος είναι σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας και ο κ. Θάνος Ντόκος αναπληρωτής σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας.

Ο Αντρος έχει ακόμα να προσφέρει στο κόμμα

Συνεκτιμήσαμε ότι δεν συντρέχει λόγος να κάνουμε τώρα αλλαγή γραμματέα στο ΑΚΕΛ, λέει στην «Κ» ο Στέφανος Στεφάνου

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«Συνεκτιμήσαμε ότι ο Αντρος Κυπριανού έχει ακόμα να προσφέρει στο κόμμα και πως δεν συντρέχει λόγος να κάνουμε τώρα αλλαγή γραμματέα», λέει ο εκπρόσωπος Τύπου του ΑΚΕΛ Στέφανος Στεφάνου, κληθείς να απαντήσει στο τι μεσολάβησε από την τοποθέτηση του Αντρος Κυπριανού στην «Κ» μετά τις προεδρικές εκλογές, ότι αποχωρεί, μέχρι σήμερα. Κληθείς να σχολιάσει αν ενδιαφέρεται για τη Γενική Γραμματεία του κόμματος, απαντά πως το κόμμα έχει γενικό γραμματέα και πως στο ΑΚΕΛ δεν έχουν διαδόχους. Σχολιάζει τις συναντήσεις με τον Νικόλα Παπαδόπουλο, διαμνύοντας πως δεν τέθηκε θέμα συνεργασίας για τις προεδρικές και προσθέτει πως ο κόσμος του ΑΚΕΛ είναι πικραμένος ακόμα από τη στάση του ΔΗΚΟϊκού προέδρου επί διακυβέρνησης Χριστόφια.

—**Δεδομένων των όσων διαδραματίζονται στη γύρω περιοχή να υποθέσουμε πως οι όποιες εξελίξεις στο Κυπριακό παίρνουν παράταση;**

—Οι εξελίξεις στην περιοχή είναι επικίνδυνες και ενδεχομένως να στρέψουν την προσοχή του διεθνούς παράγοντα αλλού και να επηρεαστεί αρνητικά η προοπτική επανέναρξης των διαπραγματεύσεων. Προς το παρόν ο οδικός χάρτης που έθεσε ο γ.γ. του ΟΗΕ ισχύει. Αυτό φαίνεται και από το Προσχέδιο της Έκθεσης του που είδε το φως της δημοσιότητας. Ο γ.γ. αναμένει τον ερχόμενο Απρίλιο, όταν διεξαχθούν οι λεγόμενες εκλογές στα Κατεχόμενα, για να κινηθεί. Μέχρι τότε καλεί τις δύο πλευρές να αξιοποιήσουν παραγωγικά το χρονικό διάστημα. Να θυμίσω ότι κ. Γκουτιέρες επιθυμεί συνέχιση των διαπραγματεύσεων από το σημείο που διακόπηκαν στο Κραν Μοντάνα στη βάση του Πλαισίου του, διαφυλάσσοντας όλο το κεκτημένο. Κι ασφαλώς στη βάση της διζωνικής, δικονομικής ομοσπονδίας με πολιτική ισότητα, όπως αυτή περιγράφεται στα σχετικά ψηφίσματα του ΟΗΕ. Ο κ. Γκουτιέρες ξεκαθάρισε ότι επιθυμεί τη διεξαγωγή μιας άτυπης διάσκεψης για να αξιολογήσει αν μπορεί να προχωρήσει παρά κάτω. Σε ό,τι αφορά την κατάσταση στην περιοχή μας ευχόμαστε να αποκλιμακωθεί η ένταση την οποία εκτόξευσε στα ύψη η τρομοκρατική συμπεριφορά των ΗΠΑ, διότι περί τρομοκρατικής ενέργειας πρόκειται

η δολοφονία του Σουλεϊμάνι. Η Κύπρος για να μπορεί να αντιμετωπίσει τους κινδύνους πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτική στην άσκηση της εξωτερικής της πολιτικής. Και το λέω γιατί το τελευταίο διάστημα η κυβέρνηση ερωτοτροπεί υπέρμετρα με τις ΗΠΑ.

—**Δηλαδή;**

—Οι ΗΠΑ μέσω του νομοσχεδίου Ρούμπιο—Μενέντεζ δίνουν ένα σαφέστατο δείγμα για το πώς προσεγγίζουν τις σχέσεις τους με την Κύπρο. Τη θέλουν να λειτουργήσει ως προγεφύρωμα ενάντια στην παρουσία και την επιρροή της Ρωσίας στην περιοχή. Αυτό προκάλεσε ακόμα και την αντίδραση του ίδιου του κ. Αναστασιάδη. Δεν λέμε βεβαίως ότι πρέπει να κόψουμε τις σχέσεις μας με τις ΗΠΑ, αλλά δεν μπορούν οι ΗΠΑ να μας ζητούν να κόψουμε τις σχέσεις μας με τη Ρωσία ή με

Με βάση τα σημερινά δεδομένα, το πιο πιθανό είναι ότι δεν μπορεί να γίνει ο Eastmed. Για λόγους τεχνικούς, οικονομικούς, ποσοτήτων φυσικού αερίου κι άλλους.

οποιαδήποτε άλλη χώρα. Εμείς θέλουμε να τα πηγαίνουμε καλά με όλο το δυνατό περισσότερες χώρες, ιδιαίτερα με τα κράτη-μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας. Αν υλοποιηθούν όμως όσα λένε οι Αμερικανοί τότε θα χαλάσουμε τις σχέσεις μας με μια χώρα πολύ σημαντική για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων μας, όπως είναι η Ρωσία. Και το αντισυμβατικό είναι πως η κυβέρνηση δείχνει έτοιμη να το κάνει. Δεν μπορούμε να εξηγήσουμε αλλιώς τους κυβερνητικούς πανηγυρισμούς για το Νομοσχέδιο Ρούμπιο—Μενέντεζ ή για τις αναφορές των κυβερνήσεων του τύπου ότι είμαστε «το προκεχωρημένο φυλάκιο της Δύσης»...

—**Για πολλούς η τοποθέτησή σας για τον Eastmed ενδείξει δόση χαιρεκακίας...**

—Σε όσους λένε ότι χαιρεκακούμε ή ότι είμαστε εναντίον του Eastmed, να τους θυμίσω πως είναι η κυβέρνηση Χριστόφια που έθεσε αίτημα

στο ΑΚΕΛ δεν έχουμε διαδόχους, αναφέρει στη συνέντευξη του στην «Κ» ο εκπρόσωπος Τύπου Στέφανος Στεφάνου, ενώ κληθείς να απαντήσει αν ενδιαφέρεται για τη Γενική Γραμματεία ξεκαθαρίζει πως το ΑΚΕΛ έχει γενικό γραμματέα.

στην Ε.Ε. για χρηματοδότηση της μελέτης για το έργο. Την ίδια ώρα όμως θεωρούμε χρέος μας να ενημερώσουμε την κοινωνία για τις πραγματικές διαστάσεις του θέματος και κυρίως για τις δυσκολίες που υπάρχουν να γίνει το έργο, για να μη δημιουργούνται ψευδαισθήσεις και ακολούθως να υπάρχουν απογοητεύσεις. Ο πρόεδρος είπε ότι ο EastMed είναι έργο στρατηγικό με ιδιαίτερη γεωπολιτική αξία. Για να αποκτήσει τέτοια αξία πρέπει πρώτα απ' όλα να αποδειχθεί ότι είναι εφικτό.

—**Δεν είναι εφικτό;**

—Με βάση τα σημερινά δεδομένα, το πιο πιθανό είναι ότι δεν μπορεί να γίνει. Για λόγους τεχνικούς, οικονομικούς, ποσοτήτων Φ.Α. κι άλλους. Είναι η αγορά που θα καθορίσει αν τελικά θα βρεθούν εταιρείες που να είναι έτοιμες να αναλάβουν το έργο. Εμείς είπαμε το αυτονόητο: να μελετήσουμε τις δυνατότητες,

να δούμε τι επιλογές έχουμε μπροστά μας, αλλά την ίδια ώρα να μη δημιουργούμε την εντύπωση στον κόσμο ότι αύριο θα έχουμε αγωγό. Η διακρατική συμφωνία δεν σημαίνει κατασκευή του αγωγού.

—**Ήταν επικοινωνιακού περιεχομένου περισσότερο περιεχομένου οι εξαγγελίες;**

—Η κυβέρνηση όντως προσπάθησε να δημιουργήσει εντυπώσεις σε σχέση με τον Eastmed. Εμείς αναφερθήκαμε στις δυσκολίες. Ταυτόχρονα, εντοπίσαμε τη διαφορετικότητα που υπήρχε μεταξύ Αθηνών και Λευκωσίας. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης είπε ότι η διακρατική συμφωνία αποτελεί απάντηση σε αυτούς που συμπεριφέρονται με έναν τρόπο παράνομο σε σχέση με το διεθνές δίκαιο. Και ασφαλώς εννοούσε την Τουρκία. Ο Νίκος Δένδιας διαφοροποιήθηκε, σημειώνοντας πως η συμφωνία δεν είναι απάντηση στην Τουρκία, αλλά ο στόχος

είναι να εξυπηρετήσουμε την ευμερσία των λαών μας. Εμείς λέμε το εξής: Το φυσικό αέριο θα πρέπει να λειτουργήσει ως καταλύτης για τη λύση του Κυπριακού. Δεν μπορείς να προσεγγίζεις το Φ.Α. κατά τρόπο που να αποκλείει την Τουρκία από τις ενεργειακές εξελίξεις, χωρίς βέβαια να ξεπερνάμε τις κόκκινες γραμμές μας. Με αυτό τον τρόπο το φυσικό αέριο δεν λειτουργεί ως παράγοντας λύσης, αντίθετα. Γίνεται παράγοντας έντασης. Εμείς συνεχώς πρέπει να βάζουμε ενώπιον της Τουρκίας τη δυνατότητα να συμμετέχει στις ενεργειακές εξελίξεις. Αυτό, όμως, προϋποθέτει την επίλυση του Κυπριακού. Μ' αυτή την προσέγγιση πρέπει να εργαζόμαστε και όχι με λογικές αποκλεισμού. Και είναι αυτή η προσέγγιση που δημιουργεί κίνητρα για λύση. Η Τουρκία είναι πάρα πολύ μεγάλη για να την έχουμε συνεχώς απέναντί μας. Προκαλεί προβλήματα και γίνεται επικίνδυνη.

—**Έχετε θέσει ως στόχο να φύγει ο Συναγερμός και ο Νίκος Αναστασιάδης από την εξουσία...**

—Στόχος μας είναι να πετύχουμε προοδευτική αλλαγή στη διακυβέρνηση του τόπου στις επόμενες προεδρικές εκλογές. Και για να γίνει τούτο πρέπει να φύγουν ο Αναστασιάδης και ο ΔΗΣΥ από την εξουσία. Υπογραμμίζω το 2023, γιατί όταν μιλήσαμε για την ανάγκη της προοδευτικής αλλαγής, οι κυβερνήτες λίγο-πολύ μας είπαν ότι είμαστε έτοιμοι να κάνουμε πραξικόπημα. Δεν είναι χαρακτηριστικό της παράταξής μας τα πραξικοπήματα. Ας κοιτάξουν στη δική τους γειτονιά... Και στο κάτω κάτω, δεν έχει δικαίωμα η αντιπολίτευση να βάζει στόχο να πετύχει προοδευτική αλλαγή; Τι πιο φυσιολογικό.

—**Για να πετύχετε προοδευτική αλλαγή δεν θα έπρεπε να ξεκινήσατε όμως με αλλαγές στα του οίκου σας; Και αλλαγές προσώπων;**

—Αλλαγές κάνουμε και θα συνεχίσουμε να κάνουμε, περιλαμβανομένων και προσώπων. Η ανανέωση σε όλα τα επίπεδα είναι συνεχώς στην έγνοια μας. Σημαντικός σταθμός είναι το επικείμενο συνέδριο του Κόμματος. Την ίδια ώρα όμως δεν φτάνει να βελτιώνουμε τον εαυτό μας, που είναι βεβαίως ουσιαστική προϋπόθεση. Για να πετύχει την προοδευτική αλλαγή έχει ανάγκη από ενίσχυση των συνεργασιών τόσο στο επίπεδο της κοινωνίας όσο και στο επίπεδο των πολιτικών δυνάμεων.

—**Γιατί αποφασίσατε ομόφωνα στη Γραμματεία του κόμματος να συνεχίσετε με τον Αντρο Κυπριανού; Τι μεσολάβησε για να αλλάξει η αρχική τοποθέτησή;**

—Εκτιμούμε ότι ο Αντρος Κυπριανού έχει ακόμα να προσφέρει στο Κόμμα από τη θέση του γενικού γραμματέα. Όπως ο ίδιος δημόσια ορθά το έθεσε, αυτό θα τεθεί ενώπιον του κοινοτικού συνόλου. Έχουμε Συνέδριο. Το Συνέδριο θα εκλέξει μια νέα Κεντρική Επιτροπή. Είναι η Κεντρική Επιτροπή που εκλέγει τον γενικό γραμματέα, τη Γραμματεία, το Πολιτικό Γραφείο. Έτσι λειτουργεί το ΑΚΕΛ.

—**Τι μεσολάβησε της δημοσίας τοποθέτησής του πριν από έναν χρόνο, όταν μιλούσε για αποχώρηση;**

—Συζητήσαμε το θέμα στη Γραμματεία και συνεκτιμήσαμε ότι δεν συντρέχει λόγος να κάνουμε τώρα αλλαγή. Συν το γεγονός ότι οι καταστάσεις και οι εξελίξεις τόσο στο Κυπριακό όσο και ευρύτερα είναι κρίσιμες και χρειάζεται η αξιοποίηση όλων των δυνάμεων και ασφαλώς τις εμπειρίες του Αντρο Κυπριανού.

—**Η διάδοχη κατάσταση δεν είναι έτοιμη να αναλάβει; Επειδή πολλοί αυτό σκέφτηκαν.**

—Σας είπα ποια είναι η προσέγγιση. Συνεκτιμήσαμε ότι ο Αντρος Κυπριανού έχει ακόμα να προσφέρει.

—**Εσείς θεωρείτε ένας των επικρατέστερων διαδόχων...**

—Στο ΑΚΕΛ δεν έχουμε διαδόχους. Έχουμε διαδικασίες. Ο γ.γ. του κόμματος είναι πρώτος μεταξύ ίσων. Η ηγεσία είναι συλλογική, όπως συλλογικές είναι και οι αποφάσεις. Δεν υπάρχει καμία διαδικασία στο ΑΚΕΛ που να λέει ότι μετά τον υφιστάμενο γενικό γραμματέα θα είναι ο α ή ο β. Αποφασίζει η Κ.Ε.

—**Στον κόσμο βεβαίως δημιουργήθηκε η αντίληψη για το ποιο θα διαδεχθόν την κατάσταση...**

—Γράφονται και λέγονται διάφορα κυρίως στα ΜΜΕ κι αυτό δημιουργεί εντυπώσεις. Υπάρχουν και απόψεις. Αυτό είναι φυσιολογικό. Αλλά δεν είναι τα ΜΜΕ που θα ορίσουν την ηγεσία του ΑΚΕΛ. Ούτε και ο καθένας από μόνος του. Έχουμε διαδικασίες και συλλογικές αποφάσεις.

—**Σας ενδιαφέρει η θέση του γενικού γραμματέα;**

—Το ΑΚΕΛ έχει γενικό γραμματέα. Αυτή είναι η άποψή μου.

Ο κόσμος μας είναι πικραμένος από τον Νικόλα Παπαδόπουλο

—**Με δεδομένο ότι στόχος σας είναι η αλλαγή το '23 να υποθέσουμε ότι αναζητείτε κοινό έδαφος με κόμματα όπως το ΔΗΚΟ;**

—Αναζητούμε πεδίο συναντήσεων και συνεργασίας με όσους δεν είναι ικανοποιημένοι από την παρούσα διακυβέρνηση και θέλουν αλλαγή. Κι αυτό αφορά σε κόμματα, αλλά και σε οργανωμένα σύνολα.

—**Τα οργανωμένα σύνολα μόνο τους όμως δεν μπορούν να βγάλουν πρόεδρο...**

—Συμφωνώ. Υπάρχει όμως και η ιδιαιτερότητα του πολιτειακού συστήματος στην Κύπρο. Σε κάθε περίπτωση, όμως, εμείς θα επιδιώ-

ξουμε συνεργασίες, αλλά πάντοτε στη βάση πραγματικών συγκλίσεων στα σημαντικά θέματα. Το ΑΚΕΛ δεν αλλάζει θέσεις προεκλογικά για να ξεγελάσει τους ψηφοφόρους. Το ΑΚΕΛ, για παράδειγμα, δεν μπορεί να αναρέσει τη βασική του θέση ότι η βάση λύσης είναι η διζωνική, δικονομική ομοσπονδία, η οποία έχει συγκεκριμένο περιεχόμενο. Το ίδιο και στην οικονομία. Δεν μπορεί το ΑΚΕΛ να συναίνεσει στο ξεπούλημα του δημόσιου πλούτου. Εμείς δεν είμαστε ο Νίκος Αναστασιάδης και ο Συναγερμός, οι οποίοι τη μέρα μετρά υπέρβαση την εναντίωσή τους στις ιδιωτικοποιήσεις

Ο Νικόλας μαζί με τον Αβέρωφ Νεοφύτου ήταν οι δύο βασικοί πολιτικοί, που χέρι- χέρι πυροβολούσαν καθημερινά την κυβέρνηση Χριστόφια.

των κερδοφόρων ημικρατικών οργανισμών και την επομένη των εκλογών επικείμενη να τους ιδιωτικοποιήσουν. Προεκλογικά έλεγαν ότι δεν πρόκειται ποτέ να δεχθούν το κούρεμα καταθέσεων και ακολούθως όχι μόνο το έκαναν, αλλά έλεγαν κιόλας πως καλά έπραξαν. Τέτοιες συμπεριφορές ακυρώνουν την ηθική στην πολιτική και την απαξιώνουν στη συνείδηση του κόσμου.

—**Επειδή υπάρχουν κοινές συναντήσεις με τον Νικόλα Παπαδόπουλο, να υποθέσουμε πως υπάρχει κοινό έδαφος συναντήσεων σήμερα;**

—Επιδιώκουμε πάντοτε να έχουμε συναντήσεις με κόμματα. Αν αρνημασταν τον διάλογο και τις επαφές θα ήταν λάθος. Παρεμπιπτόντως, οι συναντήσεις με τον Νικόλα Παπαδόπουλο δεν ήταν για τις προεδρικές. Το θέμα των εκλογών δεν το συζητήσαμε καν στο κόμμα.

—**Έχετε απορρίψει βεβαίως την υποψηφιότητα Νικόλα Παπαδόπουλου και οποιουδήποτε δικόκου στελέχους για τις προεδρικές εκλογές...**

—Αντιλαμβάνεστε ότι όταν συζητούμε για υποψηφίους δεν μπορούμε να μη λαμβάνουμε υπόψη και τα αισθήματα του κόσμου μας.

—**Είναι πικραμένοι δηλαδή από τη στάση Νικόλα στις προεδρικές εκλογές του '18;**

—Ο κόσμος μας είναι πικραμένος, γιατί ο Νικόλας Παπαδόπουλος, μαζί με τον Αβέρωφ Νεοφύτου, ήταν οι δύο βασικοί πολιτικοί, που χέρι- χέρι πυροβολούσαν καθημερινά την κυβέρνηση Χριστόφια. Δεν μπορεί η ηγεσία του κόμματος να αδιαφορεί για τα συναισθήματα της κοινοτικής και εκλογικής βάσης του. Θέτεις στόχους και επιδιώξεις την υλοποίησή τους χωρίς να παραγνωρίζεις τι λέει ο κόσμος σου. Αυτά όλα βέβαια θα τα συζητήσουμε συγκεκριμένα όταν έρθει η ώρα.

Θες το καλύτερο; Ψάξε το... Σε περιμένουμε!

Καινοτόμες Υπηρεσίες, σε τιμή που σου αξίζει

Προετοιμάσου κατά παντός κινδύνου, για ό,τι μπορεί να επιφυλάσσει το μέλλον με το **BusinessShield**.

IN TRUST

WE TRUST.

Ξεκαθαρίζει το τοπίο για τις «προεδρικές»

Οι σχέσεις Τουρκίας-«κυβέρνησης» Ερσίν Τατάρ αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα κυρίως στο πεδίο της οικονομίας

Του ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ

Αρχίζει σιγά-σιγά στα Κατεχόμενα να ξεκαθαρίζει το τοπίο για τις «προεδρικές» του Απριλίου. Μετά την επίσημη ανακοίνωση της υποψηφιότητας του αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης για την ηγεσία της τουρκοκυπριακής κοινότητας, στο στρατόπεδο της τ/κ Δεξιάς σημαντικές προσωπικότητες ξεκαθαρίζουν τις προθέσεις τους για το ανώτατο πολιτικό αξίωμα της κοινότητάς τους. Οι υποψηφιότητες για την τ/κ ηγεσία ανακοινώνονται σε μια στιγμή που οι σχέσεις Τουρκίας-«κυβέρνησης» Ερσίν Τατάρ αντιμετωπίζουν σημαντικά προ-

Με Ακιντζί, Έρκιουρμαν, Όζερασί και Σιμπέρ οι «προεδρικές εκλογές» του 2020. Αναμένεται η τελική απόφαση της τ/κ Δεξιάς.

βλήματα κυρίως στο πεδίο της οικονομίας. Παρά τα καθυστερημένα μηνύματα του κ. Τατάρ, παρατηρούνται σημαντικά προβλήματα ως προς την απελευθέρωση του περιήμου τουρκοκύπριου οικονομικού κονδυλίου που προορίζεται για την τ/κ πλευρά και κρατείται στην Αγροτική Τράπεζα της Τουρκίας. Υπό κανονικές συνθήκες η απελευθέρωση του κονδυλίου θα έπρεπε να είχε ήδη συμβεί ύστερα από την έγκριση της νέας οικονομικής συμφωνίας Τουρκίας-τ/κ πλευράς. Ωστόσο, αυτό δεν συνέβη επειδή η Τουρκία έχει σοβαρές ενστάσεις ως προς δύο πρωτοβουλίες της τ/κ πλευράς. Πρώτον, η Άγκυρα δεν βλέπει με καλό μάτι τη διατακτικότητα της «κυβέρνησης» Τατάρ ως προς την υλοποίηση όλων των προνοιών της νέας συμφωνίας. Η «κυβέρνηση» Τατάρ, λαμβάνοντας υπόψη της το πολιτικό κόστος των νεοφιλελεύθερων

Το κλίμα ασυνεννοσίας στην τ/κ Δεξιά δεν περνά απαρατήρητο στην Άγκυρα και ζητάει από την τ/κ Δεξιά να ξεπεράσει τις εσωτερικές διενέξεις και να καταλήξει σε έναν κοινό υποψήφιο.

αρχών και προνοιών της συμφωνίας, επιλέγει να καθυστερήσει την υλοποίηση της συμφωνίας, γεγονός που έχει εξοργίσει την τουρκική πλευρά.

Σχετικά με τη νέα εξέλιξη, την προηγούμενη εβδομάδα, καλά ενημερωμένη τ/κ πηγή σημειώνει χαρακτηριστικά στην «Κ» ότι «οι κυβερνήσεις της τ/κ Δεξιάς λένε αρχικά και σε όλα όσα ζητάνε στην Άγκυρα για να εξασφαλίσουν χρήματα και στη συνέχεια δεν πράττουν ό, τι πρέπει». Δεύτερον, το κλίμα ασυνεννοσίας στην τ/κ Δεξιά εν όψει της κρίσιμης μάχης για τις «προεδρικές» δεν περνά απαρατήρητο στην Άγκυρα. Η τουρκική πλευρά, που έχει προ πολλού χωρίσει τους δρόμους της με την ηγεσία του Μουσταφά Ακιντζί, ζητάει από την τ/κ Δεξιά να ξεπεράσει τις εσωτερικές διενέξεις και να καταλήξει σε έναν κοινό υποψήφιο, ο οποίος, μετά την εκλογή

του στην ηγεσία της τ/κ κοινότητας, θα αναπτύξει κοινή στρατηγική με την Άγκυρα για το Κυπριακό.

Η υποψηφιότητα του Όζερασί

Οι προαναφερόμενοι προβληματισμοί και οι λεπτομέρειες που αφορούν την οικονομική συνεργασία της Τουρκίας με την τ/κ πλευρά υποχρέωσαν την τουρκική κυβέρνηση να καλέσει για δεύτερη φορά μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα στην Άγκυρα τον «πρωθυπουργό» και τον «υπουργό Εξωτερικών». Οι παραπάνω εξελίξεις ήρθαν σε μια στιγμή που ο «αντιπρόεδρος» της «κυβέρνησης» και «ΥΠΕΣ», Κουντρέτ Όζερασί ανακοίνωσε τη δική του, ξεχωριστή υποψηφιότητα για τις «προεδρικές». Ο κ. Όζερασί έχει διακοπεί τις σχέσεις του με το Κόμμα του Λαού (ΚΛ), το οποίο ίδρυσε ο ίδιος πριν από λίγα χρόνια. Σε γενικές γραμμές,

το «εκλογικό» μανιφέστο του κ. Όζερασί υπόσχεται διάλογο με την Άγκυρα, ριζική ανασυγκρότηση του «Προεδρικού» και πολυδιάστατες στρατηγικές και πολιτικές σε σειρά ζητημάτων. Το σημείο που ξεχωρίζει στο μανιφέστο του κ. Όζερασί είναι η αναφορά στο μέλλον του Κυπριακού. Πιστός σε προηγούμενες δηλώσεις του και στα όσα επισήμανε αποκλειστικά στην «Κ», ο κ. Όζερασί τάσσεται υπέρ της έναρξης δικονομικής συνεργασίας σε διάφορα πεδία, πριν από την επίλυση του Κυπριακού. Αποκλείοντας το ενδεχόμενο της άμεσης επίλυσης του Κυπριακού με βάση το ομοσπονδιακό μοντέλο, ο κ. Όζερασί προμηνύει ότι πλέον έχει έλθει η στιγμή για να δοκιμαστούν εναλλακτικά μοντέλα διαλόγου και συνεργασίας στις σχέσεις των δύο κοινοτήτων δίχως την τελική λύση ή την τροποποίηση του καθεστώτος του βορρά.

Παρούσα και η Σ. Σιμπέρ

Σχεδόν ταυτόχρονα με τον κ. Όζερασί, στην κούρσα των «προεδρικών» παρούσα δήλωσε και η τέως πρόεδρος της «βουλής», Σιμπέλ Σιμπέρ, η οποία ξεχωρίζει με το κεντρικό πολιτικό προφίλ της και την εθνικιστική ρητορική που προβάλλει στο Κυπριακό. Εκτός απροόπτου η κ. Σιμπέρ θα κατέβει στις «προεδρικές» με ανεξάρτητη υποψηφιότητα. Η ίδια συμμετείχε στις «προεδρικές» του 2015 με την υποστήριξη του Ρεπουμπλικανικού Τουρκικού Κόμματος (ΡΤΚ) και δεν είχε καταφέρει να συμμετάσχει στην τελική αναμέτρηση της δεύτερης Κυριακής. Το ΡΤΚ στις «εκλογές» του Απριλίου θα συμμετάσχει με την υποψηφιότητα του ηγέτη του, Τουφάν Έρκιουρμαν. Στο στρατόπεδο του ΚΕΕ η τελική απόφαση για τις «προεδρικές» αναμένεται το αργότερο μέχρι τα τέλη του Ιανουαρίου. Πηγές από το εσωτερικό του κόμματος δεν αποκλείουν την ανακοίνωση της υποψηφιότητας νωρίτερα, κατά τις επόμενες ημέρες ή εβδομάδες. Την παρούσα στιγμή το όνομα που ξεχωρίζει για τον υποψήφιο του ΚΕΕ στις «εκλογές» είναι αυτό του ηγέτη του κινήματος και «πρωθυπουργού», Ερσίν Τατάρ. Παρά τον αρχικό ενδοιασμό του, ο κ. Τατάρ φαίνεται πλέον να προσεγγίζει θετικά τη συγκεκριμένη προοπτική. Την ίδια ώρα, στο εσωτερικό του ΚΕΕ, υψηλόβαθμα στελέχη του κινήματος καταβάλλουν προσπάθειες την ύστατη στιγμή για να προβάλλουν το δικό τους προφίλ. Ας σημειωθεί ότι στο στρατόπεδο της τ/κ Δεξιάς, σημασία έχει και η τελική απόφαση του Σερντάρ Ντενκτάς, ο οποίος αναμένει το ΚΕΕ και φυσικά το πράσινο φως της Άγκυρας για να ανακοινώσει την υποψηφιότητά του. Το Κόμμα Αναγέννησης (ΚΑ) που υποστηρίζουν οι έποικοι είναι έτοιμο να υποστηρίξει την υποψηφιότητα του κ. Ντενκτάς. Σε περίπτωση που ο κ. Ντενκτάς δεν θέσει υποψηφιότητα, το κόμμα είτε θα κατέβει στις «εκλογές» με την υποψηφιότητα του ηγέτη του, Ερχάν Αρίκλι είτε θα υποστηρίξει ένας υποψήφιο από τον χώρο της τ/κ Δεξιάς.

Κενές Θέσεις Εργασίας

Πρωτοποριακή εξαγωγική βιομηχανία στην επαρχία Λευκωσίας που βρίσκεται στο στάδιο της αδειοδότησης, με καινοτομικές τεχνολογικές εφαρμογές και σημαντικό οικονομικό αποτύπωμα, προκηρύσσει θέσεις επιστημονικών, τεχνικών και διοικητικών στελεχών ώστε να ενισχύσει το υφιστάμενο ανθρώπινο δυναμικό της και να επιτύχει τους υψηλούς επιχειρηματικούς της στόχους.

Η εταιρεία προσφέρει ελκυστικό πακέτο απολαβών με πλήθος ωφελημάτων και την ευκαιρία μιας υψηλών απαιτήσεων σταδιοδρομίας. Οι θέσεις θα πληρωθούν σταδιακά, εντός του προσεχούς εξαμήνου, κατόπιν αιτήσεων και συνεντεύξεων με τις / τους ενδιαφερομένους.

A. Επιστημονικό Τεχνικό και Προσόντοχο Προσωπικό

Οι τεχνικοί που θα προσληφθούν πρέπει να πληρούν τα κριτήρια της νομοθεσίας για την απασχόληση τους στον κλάδο τους και να έχουν τα παρακάτω προσόντα:

- **Προϊστάμενος Τμήματος Συντήρησης**
Απαιτείται πτυχίο Μηχανολόγου Μηχανικού, τουλάχιστον 10ετής πείρα σε τομέα συντήρησης βιομηχανικών εγκαταστάσεων και άριστη γνώση σύγχρονων συστημάτων συντήρησης.

- **Μηχανολόγος Μηχανικός**
Απαιτείται σχετική πείρα συντήρησης βιομηχανικών μηχανολογικών εγκαταστάσεων.

- **Χημικός ή Μεταλλουργός Μηχανικός (2 θέσεις)**

- **Μηχανικός Περιβάλλοντος**

- **Ηλεκτρολόγος Μηχανικός**

- **Ηλεκτρονικός Μηχανικός**

- **Διοικητικός Υπάλληλος και Λειτουργός Δημοσίων Σχέσεων**

Απαιτείται πτυχίο Διοίκησης Επιχειρήσεων ή άλλης σχετικής ειδικότητας.

- **Χημικός**

Απαιτείται σχετική εμπειρία στην ενόργανη ανάλυση.

- **Μεταλλειολόγος Μηχανικός (2 θέσεις)**

Οι θέσεις αφορούν εργασία στο εξωτερικό.

- **Λειτουργός Λογιστηρίου**

Απαιτείται πτυχίο Λογιστικής

Για τις παραπάνω θέσεις απαιτείται άριστη γνώση Microsoft Office, άριστη γνώση της αγγλικής γλώσσας. Γνώση άλλων γλωσσών όπως ισπανικά ή γαλλικά θεωρείται επιπρόσθετο προσόν.

Σχετική εμπειρία ή προϋπηρεσία θεωρείται χρήσιμο προσόν.

B. Τεχνικό Προσωπικό

- **Ειδικευμένος Ηλεκτροτεχνίτης**
Απαραίτητη εμπειρία σε βιομηχανικές εγκαταστάσεις με αυτοματισμούς και σύγχρονα συστήματα ελέγχου. Επίσης ζητούνται οι πιο κάτω τεχνικοί:

- **Τεχνικός / Ηλεκτρονικός**

- **Ηλεκτροτεχνίτης**

- **Τεχνίτες Συνεργείου (συγκολλητές, τονραδόροι - 3 θέσεις)**

- **Χειριστές Βιομηχανικών Εγκαταστάσεων (8 θέσεις)**

- **Βοηθοί Χειριστές Βιομηχανικών Εγκαταστάσεων (8 θέσεις)**

- **Τεχνίτες Συντήρησης και Παραγωγής Ενεργειακών Μονάδων (5 θέσεις)**

- **Βοηθοί Τεχνίτες (4 θέσεις)**

- **Τεχνικό Βοηθητικό Προσωπικό (12 θέσεις)**

Για τις παραπάνω θέσεις απαιτείται απολυτήριο τεχνικής σχολής ή ανάλογο προσόν.

Γ. Διοικητικό Προσωπικό

- **Γραμματέας**

- **Λογιστής/τρια**

- **Λειτουργός Προμηθειών**

- **Προσωπικό στο Εμπορικό Τμήμα (3 θέσεις)**

Για το Διοικητικό Προσωπικό απαιτούνται επαγγελματικά προσόντα ανάλογα με την κάθε θέση. Οι αιτήσεις-τριες που πληρούν τα προσόντα των θέσεων στις οποίες απευθύνονται θα ειδοποιηθούν για συνεντεύξεις. Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων θα δοθούν λεπτομέρειες για τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις κάθε θέσης.

Οι ενδιαφερόμενοι παρακαλούνται να αποστείλουν το βιογραφικό τους σημείωμα με θέμα ΚΕΝΕΣ ΘΕΣΕΙΣ στην εταιρεία Hellenic Minerals Mining Ltd και την ηλεκτρονική διεύθυνση: info@hmineralsmining.com μέχρι τις 24 Ιανουαρίου 2020.

ΗΜΕΡΕΣ ΓΝΩΡΙΜΙΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Λάρνακα 14/1 - 18:30
Ξενοδοχείο Sun Hall

Λευκωσία 15/1 - 18:30
Κεντρικό Κτήριο UNIC

Λεμεσός 16/1 - 18:30
Ξενοδοχείο Crowne Plaza

ΝΕΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ – 3 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2020

Ενημερώσου για όλα όσα μπορούν να διαμορφώσουν το μέλλον σου. Μάθε τι πραγματικά σημαίνει «THINK BIG».

- 100+ συμβατικά και εξ αποστάσεως προγράμματα σπουδών που ανταποκρίνονται στις σημερινές απαιτήσεις
- Διαπανεπιστημιακά μεταπτυχιακά σε συνεργασία με άλλα κορυφαία πανεπιστήμια
- 25 ερευνητικά κέντρα
- 5 QS Stars στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση
- No 1 στον κόσμο στην εκπαίδευση για Blockchain
- Ιατρική Σχολή σε συνεργασία με το St George's, University of London
- Αξέχαστη φοιτητική εμπειρία στην πιο δυναμικά αναπτυσσόμενη πανεπιστημιακή πόλη
- Υπερασύχρονες φοιτητικές εστίες, ίσως οι καλύτερες στην Ευρώπη

Μάθε επίσης ποιο επάγγελμα ταιριάζει στην προσωπικότητά σου, κάνοντας δωρεάν το «Άριστον» τεστ επαγγελματικού προσανατολισμού που σου δίνει απαντήσεις με βάση προηγμένους κανόνες, αλγόριθμους και μαθηματικά μοντέλα.

THINK BIG.

Τμήμα Εισαγωγής Φοιτητών
Λεωφ. Μακεδονισσας 46, CY-2412, T.B. 24005, CY3700, Λευκωσία
Τηλ: +357 22841528, E-mail: admissions@unic.ac.cy

unic.ac.cy

UNIVERSITY of
NICOSIA

Η επίκληση του διεθνούς δικαίου μοιάζει να βολεύει τους πάντες

Το δίκαιο της θάλασσας και η ορολογία των διεκδικήσεων

Του ΚΥΡΙΑΚΟΥ Ν. ΠΟΧΑΝΗ

Οι αναφορές στο διεθνές δίκαιο και οι επικλήσεις αυτού αποτελούν πλέον ένα καθημερινό φαινόμενο μέσα στο πλαίσιο των διεκδικήσεων και διαμαχών μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου από την μία και της Τουρκίας από την άλλη. Επειδή είχα πάντα την άποψη ότι ακόμα και αν δεν υφίστατο το πρόβλημα μεταξύ Τουρκίας και Κύπρου (εισβολή και κατοχή) ακόμα και αν η Τουρκία αναγνώριζε την Κυπριακή Δημοκρατία και αν όλα άρχιζαν από την αρχή, λαμβάνοντας υπόψη την διαχρονική αρνητική στάση που κράτησε η Τουρκία τόσο κατά τις εργασίες της Πρώτης και Δεύτερης Συνδιάσκεψης του ΟΗΕ για το δίκαιο της θάλασσας (1958 - 1960) όσο και κυρίως κατ' αυτές της Τρίτης Συνδιάσκεψης (1973 - 1982) (Σύμβαση), η στάση και οι διεκδικήσεις της στις θαλάσσιες περιοχές ενδιαφέροντος της θα ήταν οι ίδιες.

Τα νομικά ερείσματα

Ποιο είναι λοιπόν το καθεστώς που δίνει το δικαίωμα της επικλήσεως του συνόλου ή μέρους του διεθνούς δικαίου μέσα από τις εν λόγω διεκδικήσεις. Μέσα σε ποιο πλαίσιο διεθνών νομικών ερεισμάτων κινούνται οι διπλώσεις και συνοδεύονται πάντα από την απαραίτητη επίκληση του διεθνούς δικαίου. Ενός δικαίου ο ορισμός του οποίου, χωρίς αυστηρή προσέγγιση, θα μπορούσε να διατυπωθεί ως «το σύνολο των διεθνών συμβάσεων, του διεθνούς εθίμου και των γενικών αρχών δικαίου που αναγνωρίζονται από τα πολιτισμένα κράτη και για τον προσδιορισμό των ακολουθητέων κανόνων τα πιο πάνω συνεπικουρούνται από την διεθνή νομολογία και τις δημοσιεύσεις διεθνώς αναγνωρισμένων δημοσιολόγων και άλλων διεθνών θεσμών». Το σίγουρο όμως είναι ότι δεν υπάρχει κάποιο παγκόσμιο νομοθετικό σώμα και ένα παγκόσμιο δικαστήριο που να επιβάλλει κυρώσεις και δη άμεσες, όπως συμβαίνει με το εσωτερικό δίκαιο.

Το διεθνές δίκαιο καθορίζει την έκταση της εξουσίας των κρατών, τα δικαιώματά τους και προσδιορίζει τους ακολουθητέους κανόνες για την άσκηση των τελευταίων. Είναι γεγονός όμως ότι, στις μεταξύ τους διαφορές και διεκδικήσεις τα κράτη, ερμηνεύοντας με το δικό

Η ΚΔ χρησιμοποιεί ως μέθοδο προκαταρκτικής οριοθέτησης, αυτή της Μέσης Γραμμής από όλα τα αντικείμενα κράτη με ανοικτό το ενδεχόμενο διαφοροποίησης των ορίων της κατόπιν συμφωνίας με τυχόν επηρεαζόμενα κράτη.

τους τρόπο τις διατάξεις μιας σύμβασης ή μέρους αυτής, επικαλούμενα λόγους εθνικής κυριαρχίας, ανεξαρτησίας και κεκτημένων δικαιωμάτων, χαρακτηρίζουν τις διεκδικήσεις τους ως «δικαίες» ενώ των αντιπάλων τους ως «άδικες», πάντα όμως μέσα στο ίδιο νομικό πλαίσιο το διεθνές δίκαιο!

Σε ό, τι αφορά στη διαμάχη για την οριοθέτηση των θαλασσιών ζωνών, μεταξύ Τουρκίας - Ελλάδας και Τουρκίας - Κύπρου, το όλο πρόβλημα (αφαιρώντας το πολιτικό των τελευταίων), δεν αποτελεί το μοναδικό σε όλο το κόσμο. Αν ανατρέξει κάποιος διαδίκτυα στο «Digest of International Cases on the Law of the Sea» του ΟΗΕ, θα διαπιστώσει ότι όλα σχεδόν τα παράκτια κράτη, έχουν εμπλακεί σε διαμάχες, μακροχρόνιες πολλές φορές, διεκδικώντας τα δικαιώματά τους και οδηγήθηκαν σε αρμόδια δικαιοδοτικά όργανα, επιλύοντας τις διαφορές τους μέσα στο πλαίσιο του διεθνούς δικαίου και με βάση τους ακολουθητέους κανόνες.

Όπως αναφέραμε σε προηγούμενο άρθρο, η Σύμβαση δεν παρέχει κάποιο μηχανισμό επίλυσης προβλημάτων. Απεναντίας, στις περιπτώσεις γεωγραφικής στενότητας και άρα αδυναμίας απόκτησης του μέγιστου προβλεπόμενου εύρους των θαλασσιών ζωνών, η Σύμβαση παραπέμπει στο Άρθρο 38 του Καταστατικού του ΔΔΧ με σκοπό την κατάληξη σε μία δίκαιη λύση ή ευθυδικία (Equitable solution). Όλη η μέχρι σήμερα διεθνής νομολογία, η οποία έχει δημιουργηθεί μέσα από την εκδίκαση των διενέξεων των κρατών, έχει διαμορφώσει κανόνες ερμηνείας της Σύμβασης. Χωρίς βέβαια αυτό να σημαίνει ότι

Το διεθνές δίκαιο καθορίζει την έκταση της εξουσίας των κρατών, τα δικαιώματά τους και τους ακολουθητέους κανόνες για την ενάσκησή τους. Στις μεταξύ τους διεκδικήσεις τα κράτη, ερμηνεύοντας με το δικό τους τρόπο τις διατάξεις μιας σύμβασης, π.χ. επικαλούμενα λόγους εθνικής κυριαρχίας, χαρακτηρίζουν τις διεκδικήσεις τους «δικαίες» και των αντιπάλων «άδικες», πάντα όμως στο νομικό πλαίσιο του διεθνούς δικαίου!

κάθε περίπτωση δεν είναι διαφορετική, οι κανόνες αυτοί αποτελούν μία πηγή δικαίου.

Συνοψίζοντας τώρα τις μεταξύ

τους διαφορές στις θαλάσσιες ζώνες, είναι γνωστό ότι η Ελλάδα αναγνωρίζει ως μοναδική διαφορά που έχει με την Τουρκία το ζήτημα της

οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας σε Αιγαίο και Αν. Μεσόγειο και ότι αυτή μπορεί να επιλυθεί με προσφυγή στο ΔΔΧ (το είχε κάνει το 1976), μετά από διάλογο, διαπραγματεύσεις και ΜΟΕ. Από την πλευρά της η Τουρκία παραθέτει το ίδιο ζήτημα, προσθέτοντας σε αυτό και το ζήτημα της Χωρικής Θάλασσας και ως εκ τούτου αυτό του Εθνικού Εναερίου Χώρου (ΕΕΧ), της αποστρατικοποίησης των νήσων του Αν. Αιγαίου, το γνωστό ζήτημα των γκρίζων ζωνών και το FIR, το οποίο οριοθετείται με τις διεκδικήσεις της στην υφαλοκρηπίδα. Η Τουρκία, μέχρι τη πρόσφατη δήλωση του ΥΠΕΕ της για το ενδεχόμενο κοινής προσφυγής στο ΔΔΧ, θεωρεί το όλο ζήτημα ως πολιτικό, χρησιμοποιώντας τη στρατιωτική της ισχύ ως εργαλείο των διπλωματικών ενεργειών της, προχωρώντας συνάμα σε υπογραφή με τη Λιβύη του γνωστού πλέον Μνημονίου Συναντίληψης σχετικά με την μεταξύ τους οριοθέτηση των θαλασσιών συνόρων, στην προοπτική της για δημιουργία τετελεσμένων. Η Τουρκία μιλάει για ελληνικό επεκτατισμό και η Ελλάδα για τουρκικό επεκτατισμό και αναθεωρητισμό. Πάντα μέσα στο ίδιο πλαίσιο, το διεθνές δίκαιο.

Κ.Δ. και το αυτονόητο

Από την πλευρά της η Κ.Δ., μη έχοντας περιθώρια διαλόγου με

την Τουρκία (μη αναγνώριση) και ως εκ τούτου δυνατότητα διαπραγματεύσεων, πράττει το αυτονόητο το οποίο, όπως εξηγήσαμε σε προηγούμενο άρθρο, ευρίσκεται εντός του πλαισίου της διεθνούς νομολογίας ως προκαταρκτική πράξη, κηρύσσει το 2004 με νόμο ΑΟΖ και την οριοθετεί μερικώς με συμφωνίες που υπογράφει τα έτη 2003 (κύρωση το 2004), 2007 και 2010 με Αίγυπτο, Λίβανο και Ισραήλ, αντίστοιχα.

Χρησιμοποιεί δε ως μέθοδο προκαταρκτικής οριοθέτησης, αυτή της Μέσης Γραμμής από όλα τα αντικείμενα κράτη με ανοικτό το ενδεχόμενο διαφοροποίησης των ορίων της κατόπιν συμφωνίας με τυχόν επηρεαζόμενα κράτη. Η Τουρκία, σταθερή στη στάση που τηρεί, δεν αναγνωρίζει καμία ενέργεια της Κ.Δ. και προχωρεί στις δικές της γνωστές ενέργειες τις οποίες συνιστούν: επίδειξη ναυτικής κυριότητας, υπογραφή συμφωνίας οριοθέτησης υφαλοκρηπίδας με το υποτελές σε αυτή ψευδοκράτος, αποστολή ερευνητικών και πλοίων εξόρυξης μέσα στις λειτουργικές ζώνες (επικυρωμένες και υπό διεκδίκηση) της Κ.Δ. και συνεχείς απειλές προς αυτήν. Το όλο θέμα αντιμετωπίζεται από την Τουρκία ως πολιτικό.

Ο κ. Κυριάκος Ν. Ποχανής είναι αρχιπλοίαρχος (Ε.Α.) του Πολεμικού Ναυτικού.

Το καθεστώς των νησιών

Σε ό, τι αφορά στο καθεστώς των νησιών, η Τουρκία, βασιζόμενη στην πιο πάνω νομολογία, αντιτίθεται στην απόδοση σε αυτά θαλασσιών λειτουργικών ζωνών (ΑΟΖ - Υφαλοκρηπίδα) με πλήρη επήρεια, θεωρώντας τα ως «σχετικές περιπτώσεις», οι οποίες ευρύνονται εντός της φυσικής προέκτασης της ηπειρωτικής της υφαλοκρηπίδας (ακόμα και η Κύπρος, κρίνοντας από την παράνομη, από όλες τις απόψεις, οριοθέτηση υφαλοκρηπίδας Τουρκίας - Υποτελούς ψευδοκράτους, το 2011). Γιατί όμως αυτά τα επιχειρήματα στην εν λόγω διένεξη και με βάση πάλι τη διαμορφωθείσα διεθνή νομολογία, είναι αδύναμα ή δεν ισχύουν, τουλάχιστον στο σύνολο τους. Διότι: 1) Η ηπειρωτική υφαλοκρηπίδα με βάση τη Σύμβαση έχει διαμορφωθεί σε νομική έννοια, δηλαδή, σε απόσταση με τάση, προϊόντος του χρόνου, ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδα να ταυτίζονται. 2. Με βάση το Άρθρο 121 της Σύμβασης, όλα τα νησιά, όπως περι-

γράφονται σε αυτό, έχουν το δικαίωμα σε όλες τις θαλάσσιες ζώνες τις οποίες απολαμβάνουν οι ηπειρωτικές ακτές. 3. Όλες οι περιπτώσεις των επιχειρημάτων που προβάλλει η τουρκική πλευρά αποτελούν νησιά, μεμονωμένα, αποκομμένα από τις οικείες ηπειρωτικές ακτές και με μεγάλη δυσαναλογία ακτών. Τα ελληνικά νησιά, όμως, δεν είναι αποκομμένα και μεμονωμένα, αντιθέτως είναι προφανές ότι αποτελούν ένα νησιωτικό έδαφος με γεωγραφική συνέχεια από τις οικείες ηπειρωτικές ακτές. Αν συνηγορηθεί και το συνολικό μήκος των ακτών τους, τα τουρκικά επιχειρήματα γίνονται πιο αδύναμα και αυτό μάλλον ευνοεί την ελληνική πλευρά. Συνάφως, είναι επίσης προφανές ότι η ευθυδικία αποδέχεται τη μη αποκοπή τμημάτων από την επικράτεια. Αυτό, όμως, που πρέπει να τονισθεί είναι ότι η κάθε υπόθεση αποτελεί ξεχωριστή περίπτωση με τις δικές της ιδιαιτερότητες και περιστάσεις.

Η Τρίτη συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας (1973-1982) κατέληξε στην υπογραφή της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας στο Montego Bay στις 10 Δεκεμβρίου του 1982. Μεταξύ των 157 κρατών που συμμετείχαν καταψήφισαν τέσσερα κράτη: ΗΠΑ, Ισραήλ, Τουρκία και Βενεζουέλα.

Πού βασίζει τα επιχειρήματά της η Άγκυρα

Η Τουρκία βασίζει τα επιχειρήματά της κυρίως σε ένα μέρος της διεθνούς νομολογίας και σε επιλεκτική ανάγνωση διατάξεων της Σύμβασης, επιγραμματικά αναφέρονται:

• **Ο χαρακτηρισμός** των Αιγαίου και της Αν. Μεσογείου. Η Τουρκία, από τον καιρό των εργασιών της Τρίτης Συνδιάσκεψης και επικαλούμενη τη γεωγραφική «ασφυξία» που υφίσταται, τις εντάσσει στο πλαίσιο των Άρθρων 122 και 123 της Σύμβασης, κατατάσσοντάς τις στο καθεστώς των ημικλειστών θαλασσών στις οποίες απαιτούνται ειδικές ρυθμίσεις. Η Ελλάδα δεν είχε ούτε έχει αντίρρηση με οποιοδήποτε καθεστώς φτάνει να μην καταργούνται ή περιορίζονται τα κατοχυρωμένα δικαιώματά της.

• **Το ζήτημα** των ορίων της υφαλοκρηπίδας και το καθεστώς των νησιών: Σε ό, τι αφορά στην οριοθέτησή της και σε αντίθεση με την

Ελλάδα που υποστηρίζει τη μέθοδο της Μέσης Γραμμής (Equidistance), υποστηρίζει ότι η λύση μπορεί να επιτευχθεί με βάση τις Αρχές της Ευθυδικίας (Equitable solution principles) βασιζόμενη στη νομολογία που διαμορφώθηκε από τις αποφάσεις διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων. Επιγραμματικά, εξάγονται τα εξής συμπεράσματα που διαμορφώνουν και τη σχετική νομολογία:

1) Ότι η χρησιμοποίηση της μεθόδου της Μέσης Γραμμής και της Γραμμής Ίσων Απόστασης δεν είναι υποχρεωτική για την οριοθέτηση, ότι αυτή θα πρέπει να επιτυγχάνεται με βάση τις Αρχές της Ευθυδικίας και ότι αυτή δεν αποτελεί κατ' ανάγκη και ισότητα.

2) Ότι η μέθοδος της Μέσης Γραμμής και της Γραμμής Ίσων Απόστασης μπορεί να χρησιμοποιείται ως προκαταρκτική οριοθέτη-

ση, με τις Αρχές της Ευθυδικίας και τις Σχετικές και Ειδικές Περιπτώσεις «Relevant and Special Circumstances» να υφίστανται ως διορθωτικός και καθοριστικός παράγοντας.

3) Οι προς εξέταση Ειδικές και Σχετικές Περιπτώσεις περιλαμβάνουν: τις εν γένει γεωγραφικές συνθήκες της περιοχής, τη διαμόρφωση και το μήκος των ακτογραμμών, την μεταξύ των αντικείμενων ακτών αναλογική σχέση, την ύπαρξη νησιών στην υπό εξέταση περιοχή κ.λπ.

4) Σε μεμονωμένα νησιά, απομακρυσμένα από τις οικείες ηπειρωτικές ακτές, αποδόθηκε μειωμένη ή και καθόλου επήρεια σε λειτουργικές ζώνες ή/και εγκλωβίσθηκαν σε υφαλοκρηπίδα άλλοο κράτους (υπ. ΗΒ vs Γαλλία).

5) Σε νησιωτικό κράτος (Μάλτα) αποδόθηκε μειωμένο εύρος υφα-

λοκρηπίδας έναντι της διαδίκου (Λιβύη) προκειμένου να μην παραβιαστεί η αναλογικότητα των ακτών.

Η υπόθεση αυτή θα πρέπει να τύχει ενδελεχούς μελέτης, αρμοδίας, διότι ένα από τα συμπεράσματα που εξάγονται από αυτή, είναι αυτό της διατύπωσης μιας «αρχής» από το Δικαστήριο, απορρίπτοντας το επικείμενο της Μάλτας, που αφορά στη σχέση «Δικαίου Αποτέλεσματος (Equitable Solution)» - Ίσων Απόστασης (Equidistance) σύμφωνα με το οποίο, «... εάν τα παράκτια κράτη έχουν ισότιμο δικαίωμα, αυτοδικαίως και κατ' ανάγκη (ipso jure και ab initio) στις ηπειρωτικές υφαλοκρηπίδες τους, αυτό δεν συνεπάγεται ισότητα στην έκταση αυτών...». Ως εκ τούτου, θα πρέπει να αποδειχθεί ότι η Μέση Γραμμή οδηγεί σε Δίκαιο Αποτέλεσμα.

Χάβρα των Εβραίων το αεροδρόμιο της Λάρνακας

Φταιεί ο Χ΄ Πετρή

Σε οποιαδήποτε χώρα αποκαλυπτόταν και μάλιστα από αστυνομική έρευνα, πως από υποδομές αεροδρομίου, προκλήθηκε διαρροή προσωπικών δεδομένων εκατομμυρίων επιβατών που το χρησιμοποιούν, θα είχε προκληθεί σεισμός πολλών ρίχτερ. Σε όλες εκτός από την Κύπρο. Εδώ δεν ανοίγει μύτη. Η μεν διαχειρίστρια εταιρεία, Hermes, προσπαθεί να διαφυλάξει το καλό όνομα της εταιρείας, αλλά για το γεγονός ότι σε μια βάση δεδομένων ιδιωτικής εταιρείας βρέθηκαν 9 εκατομμύρια αριθμοί τηλεφώνων και άλλα δεδομένα που επιτρέπουν τις παρακολουθήσεις, δεν λέει κουβέντα. Η κυβέρνηση αναγνωρίζει το πρόβλημα και θα πάρει μέτρα εκ των υστέρων. Τα ίδια Παντελάκη μου, τα ίδια Παντελάκη μου.

Περί ευθυνών

Όλοι εμφανίζονται να ανησυχούν εκτός από την Hermes. Μια υπεύθυνη εταιρεία, λέει η κοινή λογική και όχι οι κανόνες διαχείρισης κινδύνων, ακόμα και αν η πρόσβαση στο δίκτυο της έγινε με παράνομο τρόπο, θα έπρεπε να βγει δημόσια και να απολογηθεί στα εκατομμύρια που χρησιμοποιούν τα αεροδρόμια, στα οποία είναι διαχειριστής. Ουδείς ισχυρίστηκε πως η εταιρεία χάκαρε ή επέτρεψε να χακάρουν, το wifi του αεροδρομίου Λάρνακας. Όμως η διαρροή δεδομένων, εκατομμυρίων κινητών, έγινε από δικό της σύστημα επικοινωνίας, το οποίο μάλιστα το προσφέρει δωρεάν στους ανυποψίαστους επιβάτες. Για το λόγο αυτό δεν φέρει ευθύνες; Έβαλαν το λύκο (μια ιδιωτική εταιρεία) να φυλάξει τα πρόβατα. Αν ήθελαν να εμπλουτίσουν τις υπηρεσίες που προσφέρουν, γιατί δεν πήγαν στην κρατική cyta για να έχουν το κεφάλι τους ήσυχο και να διαφυλάξουν, όπως κόπτονται το καλό τους όνομα; Αλήθεια το wifi του αεροδρομίου Λάρνακας συνεχίζει να λειτουργεί;

Σε αναμμένα κάρβουνα

Για να γίνει κατανοητό τι σημαίνει η υποκλιση δεδομένων από wifi. Ο κάτοχος των δεδομένων αυτών μπορεί κάλλιστα να τα βγάλει στο παζάρι και να αρχίσει να τα πουλά σε όποιον ενδιαφερόμενο αγοραστή. Η τιμή είναι ανάλογη με το πόσο σημαντικός είναι το πρόσωπο, που του κλάπηκαν τα προσωπικά του δεδομένα. Και εδώ είναι που κάποια σημαίνοντα πρόσωπα, κάθονται σε αναμμένα κάρβουνα. Μια ερώτηση προς την κυβέρνηση. Αληθεύει αυτό το οποίο κυκλοφορεί στα δημοσιογραφικά γραφεία,

Οι καιρικές προβλέψεις του Αρχιεπισκόπου Χρυσόστομου είναι όπως οι πιθανότητες που έχει κάποιος να πιάσει το τζόκερ παίζοντας έξι αριθμούς. Μάλλον κάτι τέτοιο φαίνεται να είχε ανήμερα των Θεοφανίων στον Αρχιεπίσκοπο ο Νίκος Αναστασιάδης με την ομήγυρη να γελά μέσα στη βροχή.

πως έντονες ανησυχίες για την τρύπα στο ασύρματο δίκτυο επικοινωνίας του αεροδρομίου Λάρνακας, εκφράστηκαν και από διπλωματικές αποστολές;

Δυο-δυο

Η πενταμερής του Καΐρου, για τον υπουργό Εξωτερικών Νίκο Χριστοδουλίδη ήταν ένας Γολγοθάς. Ο κύριος ΥΠΕΞ μετέβη στην αιγυπτιακή πρωτεύουσα μέσω Αθηνών. Όπως είμαι σε θέση να γνωρίζω, πήγε στην Αθήνα το πρωί της περασμένης Τετάρτης, αναμένοντας το πρωθυπουργικό αεροσκάφος από την Ουάσινγκτον, με επιβίτη τον Έλληνα ΥΠΕΞ Νίκο Δένδια προκειμένου να πετάξουν μαζί για το Κάιρο. Για την ιστορία δεν είναι η πρώτη φορά που τα τελευταία χρό-

νια, υπουργοί Κύπρου και Ελλάδας πάνε δυο δυο σαν τους Χίτες, σε συναντήσεις. Κάτι ανάλογο είχε συμβεί και επί προηγούμενης κυβέρνησης στην Ελλάδα, όπου ο πολύς ΥΠΕΘΑ Πάνος Καμμένος πετώντας προς Κάιρο, σε μια περίπτωση, έκανε μια στάση στη Λάρνακα για να επιβιβαστεί ο ΥΠΑΜ Σάββας Αγγελίδης.

Ενδιαφέρον

Το ρεπορτάζ της «Κ» της προηγούμενης Κυριακής ήταν το θέμα που βρέθηκε στα δικηγорικά πηγαδάκια, των Δικαστηρίων της Λευκωσίας. Η είδηση είναι πως γνωστός δικηγόρος της πρωτεύουσας, που καλύπτει τις προϋποθέσεις για μεταβατικό Γενικό Εισαγγελέα, πριν την ολοκλήρωση της θητείας

του Προέδρου της Δημοκρατίας, με τον τρόπο που δεν έκρυψε το ενδιαφέρον του, για τη θέση έστω και για θητεία δυο χρόνια. Το συγκεκριμένο πρόσωπο απ' ό,τι γνωρίζω καλύπτει τα θέλω του Προεδρικού, στην περίπτωση που προκριθεί το ενδιάμεσο σενάριο, και δεν θα προκαλέσει αντιδράσεις στο δικηγорικό κόσμο. Πάντως απ' ό,τι πληροφορούμαι ενδιαφέρον έχουν οι απόψεις του, για τη μεταρρύθμιση της Δικαιοσύνης.

Είναι κολλητοί

Πηγές που δεν επιδέχονται αμφισβήτηση, που λένε και στο δημοσιογραφικό κουρμπέτι, σχολιάζοντας τα της υπογραφής της Διακρατικής για τον EastMed στην Αθήνα, περισσότερο εστίαζαν στο κλίμα της συνάντη-

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΧΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Την πήρε τη Θεσούλα ο Χάρης χωρίς να στάξει ένα δράμι ιδρώτα. Τώρα θα πρέπει να αποδείξει πως δικαιοδικά έκοψε το νήμα χωρίς αντίπαλο.

σης Νίκου Αναστασιάδη - Κυριακού Μητσotάκη, παρά στο τελετουργικό της τριμερούς συνάντησης. Τυχαίο, δεν νομίζω. Οι δημοσιογραφικές αναφορές ότι οι δυο ηγέτες τηρούν τα προσήματα και πως οι σχέσεις Αθηνών-Λευκωσίας δεν είναι και στα καλύτερά τους, έτχων της δέουσας προσοχής εξ ου τα χαμόγελα, οι αβρόπτες και η διαχυτικότητα στα σκαλιά του Μεγάλου Μαξίμου. Οι πληροφορίες ότι ο ένας υποσχέθηκε στον άλλο να λένε κάθε πρωί πέντε φορές «Είμαστε κολλητοί» είναι ανυπόστατες και κακεντρεχείς.

Τη σουβλα...

Πήγαν που πήγαν στα φράγματα, προσπάθησαν να δείξουν πόσο λαϊκά παιδιά είναι, μια σουβλα, όπως κάνει ο λαοτυχικός σε τέτοιες περιπτώσεις, δεν μπορούσαν να κάνουν; Ο λόγος για τον Υπουργό Γεωργίας και το παιδί του λαού, πρόεδρο του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου. Και καλά, ο εξ Αργάκας πρόεδρος του Συναγερμού έχει κόμπι, το τελευταίο καιρό, να παίρνει τα βουνά λες και είναι της ΠΕΟ και της ΕΚΑ. Ο Υπουργός Γεωργίας την ημέρα εκείνη δεν είχε κάτι πιο επείγον να κάνει και επέλεξε να διαπιστώσει ιδίοις όμμασι αν υπερκείλιζε το φράγμα; Φανταστείτε να είχαμε και ανομβρία. Και ύστερα διερωτώμαστε γιατί μπήκαμε σε περιπέτειες με το χαλούμι. Να λέμε και μη χειρότερα.

Γράφει Ο ΙΑΝΟΣ

Μάχαιραν έδωκας, πύραυλον θα λάβεις

Του ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΚΑΣΙΜΑΤΗ

Καταλαβαίνω ότι υπάρχει ένα ταμπού στον δημόσιο λόγο γύρω από τη δολοφονία του Ιρανού στρατηγού Σουλεϊμάνι, το οποίο, όπως όλα τα ταμπού, οφείλει να μένει άρρητο. Συμβαίνει, όμως, να είναι το θέμα μου γι' αυτή την Κυριακή και μιλάω για τον σεβασμό, που κατά κάποιο τρόπο πρέπει να συνοδεύει στον δημόσιο λόγο τη μνεία του ηρωικού θανάτου του στρατηγού από αμερικανικό πύραυλο. Η αναφορά στο πρόσωπο και στο γεγονός του θανάτου του, από σχολιαστές, δημοσιογράφους, αναλυτές, πολιτικούς κ.ά., γίνεται πάντα με μια σοβαρότητα στα όρια του πένθους, με τρόπο που υπονοεί ότι, βεβαίως, η πηλική αποτροπή για τη δολοφονία δεν μπορεί να αμφισβητείται.

Η πολιτική ορθότητα, που απλώθηκε στον δημόσιο λόγο, γρήγορα έγινε και πολιτική θέση, όταν ο αρχηγός της αντιπολίτευσης κατηγορήσει τον πρωθυπουργό ότι υποστήριξε τη δολοφονία Σουλεϊμάνι από τις ΗΠΑ, όπου βρισκόταν σε επίσημη επίσκεψη. Ο Αλέξης Τσίπρας έκρινε σκόπιμο μάλιστα να συναντηθεί με τον Ιρανό πρεσβευτή στην Αθήνα, προφανώς για να υποβάλει τα συλλυπητήριά του, αλλά και για να αξιοποιήσει άλλη μία θαυμάσια ευκαιρία προκειμένου να αντιπολιτευθεί τον περυσινό εαυτό του.

Δεν υπάρχει αμφιβολία, η πράξη που προκάλεσε τον θάνατο του Σουλεϊμάνι ήταν δολοφονία. Δεν μπορεί να καταλάβω, όμως, γιατί οφείλω να αισθανομαι κάποια θλίψη ή να νιώθω τον οποιοδήποτε σεβασμό για τον αιμύνηστο, ο οποίος πέθανε με τον τρόπο ακριβώς που είχε ζήσει. Ο Σουλεϊμάνι ήταν το αρκικόταρμα στην ιεραρχία των κα-

Ο πραγματικός Μακρόν! Βαθύς, ρεμβώδης, ονειροπόλος, οραματικός και... Τιποτε άλλο. Αυτά και πολλά είναι.

θαρμάτων ενός από τα πιο στυγνά και ανελεύθερα καθεστώτα στον σημερινό κόσμο. Ήταν ο εγκέφαλος του ασύμμετρου πολέμου που οργανώνεται και χρηματοδοτείται από τον Ιράν και διεξάγεται εις βάρος αμάχων πολιτών στις μεγαλοπόλεις της Δύσης.

Δεν ήταν κανένα αγγελούδι ο Σουλεϊμάνι και η απώλειά του δεν κάνει τον κόσμο φτωχότερο. Το τέλος του ήταν αντάξιο της διαδρομής του, γιατί τον βρήκε με τα μέσα που ο ίδιος

χρησιμοποιούσε για να χτυπάει στόχους τους. Τρομοκρατία ήταν η εξόντωση του Σουλεϊμάνι, αλλά ενός πολύ ανώτερου τεχνολογικά επιπέδου. Εκείνος έστειλε παιδάκια ζωσμένα με γιλέκα εκρηκτικών, εκείνοι του έστειλαν το εκρηκτικό με πύραυλο κατευθείαν στο κεφάλι. Μάχαιραν έδωκας, πύραυλον θα λάβεις...

Πίσω από την επίδειξη του Τραμπ που κυριάρχησε στα ΜΜΕ, ένα από τα μαθήματα της επιχείρησης για την εξόντωση του Σουλεϊμάνι είναι

ότι οι ΗΠΑ δεν διατάζουν να απαντήσουν στον ασύμμετρο πόλεμο με τα ανάλογα μέσα. Ενα δεύτερο είναι η υπενθύμιση πως οι ΗΠΑ παραμένουν η μόνη στρατιωτική υπερδύναμη του πλανήτη, με την πλήρη έννοια του όρου. Μακροπρόθεσμα, το Ιράν οπωσδήποτε θα προσπαθήσει να αντισταθμίσει την ταπεινώση προς το παρόν όμως, έχει εξευτελισθεί. Αντέδρασε με 12 συμβολικές πυραυλικές επιθέσεις για την τιμή των όπλων και με την κατάρριψη -εξατίας λάθος- ενός ουκρανικού

τζετ με 176 επιβάτες και πλήρωμα.

Ωστόσο, δεν νομίζω ότι η απώλεια του Σουλεϊμάνι κάνει τον κόσμο καλύτερο - εννοώ ασφαλέστερο. Μακάρι να ήταν τόσο απλό όσο στα κόμικς: σκοτώνεις τον κακό και όλα διορθώνονται. Προσωπικά, δεν διανοούμαι καν να θέσω στον εαυτό μου το δίλημμα μεταξύ Δύσης και Ιράν. Πάντα με τη Δύση, ακόμη και αν τη συγκεκριμένη στιγμή την εκφράζει ο Τραμπ. Ωστόσο, αναρωτιέμαι τι θα μπορούσε να δικαιολο-

γήσει μια δολοφονία, μέσα σε έναν ακήρυκτο και ασύμμετρο πόλεμο, όταν μάλιστα τη διαπράττει η δική σου πλευρά. Το μόνο που μπορώ να σκεφθώ είναι να υπηρετεί έναν ανώτερο σκοπό: την υπεράσπιση της Δύσης και του δυτικού τρόπου ζωής - αφού στην Ευρώπη ντρεπόμαστε να μιλάμε για ευρωπαϊκό τρόπο ζωής.

Δεν μπορώ όμως να είμαι σίγουρος ότι αυτό ισχύει στη συγκεκριμένη περίπτωση. Με τον πρόεδρο Τραμπ δεν ισχύουν οι παλιές βεβαιότητες. Μπορεί η όλη επιχείρηση να μην είναι μέρος ενός ευρύτερου σχεδιασμού, αλλά να έγινε για λόγους προεκλογικούς, για να μπορεί να υπερασπιστεί την προεδρία του στους ψηφοφόρους με μια ταπεινώση του Ιράν. Αλλιώς, το μέτωπο με τους Δημοκρατικούς, για την καταγγελθείσα από τον Τραμπ συμφωνία με το Ιράν, είναι πάντα ανοικτό.

Μένω, λοιπόν, με δύο αβέβαια σημεία στη σκέψη. Το ένα είναι αν η Δύση θα βγει ωφελωμένη από την εξαφάνιση του Σουλεϊμάνι. Το άλλο αφορά την αξία της ανθρώπινης ζωής. Είμαστε σίγουροι ότι είναι παντού και πάντα η ίδια; Το λέω επειδή η αξία της ζωής του αιμύνηστου, μέχρι στιγμής τουλάχιστον, υπολογίζεται επί τουλάχιστον 220! Στην κηδεία του (την κηδεία του δακτύλου του, νομίζω ο υπόλοιπος είχε εξεραμωθεί) ποδοπατήθηκαν εκατοντάδες και πέθαναν τουλάχιστον 38 - ίσως μάλιστα κάποιον από τους τραυματίες να υπέκυψαν. Προσθέστε και τους 176 του ουκρανικού τζετ. Σας λέω τουλάχιστον επί 220...

ΦΑΛΗΡΕΥΣ
kassimatis@kathimerini.gr

ΑΚΑΡΙΑΙΑ / Της ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ

Ακυρώνει ακόμα και μουσεία

Ξύπνησε μια καλή πρωία ο αρχιεπίσκοπος και αποφάσισε να μετατρέψει το Εθνολογικό Μουσείο (οικία Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου) σε εκκλησιαστικό μουσείο. Και σαν να μην έφτανε αυτή η ακατανόητη αναλαμπή του, μας ανακοίνωσε με όλο το θράσος που τον χαρακτηρίζει πως εκκλησιαστικά μουσεία θα μετατρέψει και τους ιστορικούς ναούς του Αγίου Αντωνίου και του Αγίου Ιωάννη, στην παλιά πόλη. Και μη διανοηθείτε εσείς οι αδαείς πολίτες αυτού του κράτους να διερωτηθείτε γιατί πήρε αυτή την απόφαση. Μία είναι η απάντηση: Επειδή έτσι θέλει. Επειδή έτσι του κατέβηκε στο μυαλό. Και επειδή κάνει ό,τι γουστάρει χωρίς ποτέ κανείς να του βάζει φρένο. Όπως άλλωστε φρόντισε ο ίδιος να μας «διαφωτίσει» προ μηνών, η Εκκλησία δεν είναι μόνο τα «Κύρια Ελέησον» αλλά έχει και μια αποστολή. Και υποθέτω πως είναι στο πλαίσιο αυτής της «θεαρέστης» αποστολής που θεωρεί πως έχει το δικαίωμα να αλλοιώνει το χαρακτήρα της παλιάς Λευκωσίας με ένα τερατούργημα που ο ίδιος αποκαλεί καθαδρικό ναό, όπως επίσης και το να μετατρέψει ιστορικά μνημεία σε ό,τι του καπνίσει χωρίς να δίνει δεκάρα τσακιστή για τη σημασία που αυτά επιτελούν στην πολιτισμική ταυτότητα της πόλης και στην ιστορία της. Θα μου πείτε φίλα γράμματα, διότι εδώ μιλάμε για τον προκαθήμενο, ο οποίος ως γνωστόν δεν έχει τέτοιου είδους ευαισθησίες (ή και κανέναν είδους ευαισθησίες). Και αυτός ο προκαθήμενος, ο οποίος δεν διστάζει να παραγνωρίζει νόμους και κανόνες και να καταπατά κάθε ηθική και θεσμική αξία εν ονόματι της «θείας αποστολής» του, έρχεται τώρα να μας ανακοινώσει πως θα μετατρέψει το Εθνολογικό Μουσείο σε Εκκλησιαστικό και όποιοι του αρέσει. «Ολόκληρο το μουσείο είναι σε καταπίστευμα και τις επιτροπές που το διαχειρίζεται προεδρεύει ο εκάστοτε Αρχιεπίσκοπος» δήλωσε για να προσθέσει πως «μέχρι τώρα το μουσείο το προσέφερε στο Τμήμα Αρχαιοτήτων. Τώρα όμως αποφασίσαμε να μην ανανεώσουμε την συμφωνία διότι το χρειαστήκαμε και θα το χρησιμοποιήσουμε». Τόσο απλά. Και όποιος έχει ενστάσεις υποθέτω πως ο μακαριότατος μας θα του πει το προσφιλές «να πέσει χόρκα του». Με πιο απλά λόγια αυτό που συμβαίνει ο' αυτή τη δύσμοιρη (από την ανικανότητα των κρατούντων) χώρα είναι πως ξαφνικά ένα μουσείο στην καρδιά της πόλης μπορεί να ακυρώνεται με πάσα ευκολία χωρίς κανέναν να αισθάνεται υπόλογος απέναντι στην ιστορία και χωρίς κανέναν να αισθάνεται πως προέχει επιτέλους ο σεβασμός στο ιστορικό μνημείο. Το συγκεκριμένο μουσείο έχει κηρυχτεί αρχαίο μνημείο από το 1935 και από το 1988 αποτελεί το μοναδικό μουσείο στη Λευκωσία που με σαφήνεια αντανάκλα τα 300 χρόνια της θωμανικής περιόδου στην Κύπρο. Μήπως άραγε αν ήταν ένα άλλο είδους μουσείο π.χ. αρχαιολογικό, θα είχε την ίδια τύχη από τον αρχιεπίσκοπο μας; Ή μήπως επειδή ακριβώς αντανάκλα μια περίοδο που παραγκωνίζεται από το κυρίαρχο αφήγημα της ιστορίας μας, μπορούμε εν μια νυκτί να ακυρώνουμε την ύπαρξή του και να το σβήσουμε από το μουσειακό χάρτη; Το πρόβλημα δεν είναι ο αρχιεπίσκοπος, αυτό το έχω υπογραμμίσει πολλές φορές και με διάφορες αφορμές από αυτή εδώ τη στήλη. Ο αρχιεπίσκοπος είναι αυτός που είναι και ακριβώς επειδή είναι αυτός που είναι επιβάλλεται να υπάρξει ένα αντίβαρο λογικής και ένα αντίδοτο σε όλη αυτή την έκπτωση αξιών που αντιπροσωπεύει. Δεν μπορεί να καταπατά νόμους και κανόνες, να μην οβσέται την ιστορία, τον πολιτισμό, τα ανθρώπινα δικαιώματα, το περιβάλλον (και η λίστα δεν τελειώνει) και κανείς να μην αντιδρά. Κι αν οι κυβερνώντες και οι λοιποί πολιτικοί μας δεν έχουν την τόλμη να τα βάλουν μαζί του (που προφανώς δεν την έχουν) διότι προτιμούν να μη χάσουν τις όποιες «ευλογίες» του, τότε επείγεται εμείς οι υπήκοοι και δη οι άνθρωποι των γραμμάτων και του πνεύματος να αντιδράσουμε. Ομαδικά και μεθοδευμένα. Αλλιώς κινδυνεύουμε σοβαρά να ξηπνήσουμε περικυκλωμένοι από εκκλησιαστικά μουσεία, μεγαλύτερους καθεδρικούς και σχολεία για «σωστούς» ανθρώπους.

elenixenou11@gmail.com

Διαδηλωτές διαμαρτύρονται, με τις πυρκαγιές να μαινόνται ακόμα, στο Σύνδεψ της Αυστραλίας, με το σλόγκαν «Sack ScoMo», για την κλιματική αλλαγή και εναντίον του πρωθυπουργού της χώρας Scott Morrison.

ΔΙΕΛΚΥΣΤΙΝΑΑ / Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Ένας λούμπεν φιλελευθερισμός

Τα υψηλά αισθήματα, έλεγε ο Άμος Οζ στην «Ιστορία Αγάπης και Σκότους» δεν είναι το κυριότερο πράγμα στη ζωή. «Καθόλου δεν είναι», πρόσθετε εμφαντικά και τα χαρακτηρίζει σαν τη φωτιά ο' έναν αγρό με άχυρο. «Καίει για μια στιγμή και αμέσως μετά απομένει μόνο στάχτη και καπνιά» εξήγησε. Δεν ξέρουμε κατά πόσο ο Συναγερμός μετατρέπεται σε ιστορία αγάπης και σκότους. Ξέρουμε ότι η φιλελεύθερη τάση του, που έκρουε όλο αυτό τον καιρό τον κώδωνα του κινδύνου για τη ροπή που πήρε το κόμμα, θα πρέπει πλέον να δώσει απαντήσεις. Και θα πρέπει να αποδείξει πως η έγνοια που έλεγαν ότι είχαν για το πού πάει το κόμμα, δεν είναι στάχτη και καπνιά σε έναν αγρό με άχυρα που πήρε φωτιά. Και εξηγούμαστε. Όταν τον περασμένο Ιούνιο άνοιξε η κάλπη των ευρωεκλογών, στην Πινδάρου κοιτάγαν αποσβολωμένοι το αποτέλεσμα. Δεν το λέμε ούτε τυχαία ούτε με ειρωνεία. Ήταν μια απώλεια 8 ολόκληρων ποσοστιαίων μονάδων από τις ευρωεκλογές του 2014. Απώλεια σε μία εκλογική μάχη που ο Συναγερμός παραδοσιακά έκανε περίπατο και που πριν ακόμη καταρτιστεί το ψηφοδέλτιό του, κάποιοι διέβρεαν ότι δεν αποκλείεται και η κατάληψη της τρίτης έδρας. Χρειάστηκε να δημοσιοποιηθεί το αποτέλεσμα ούτως ώστε να αρχίσουν οι πρώτες δημόσιες τοποθετήσεις στελεχών πως το κόμμα κάνει τον δρόμο του. Γι' αυτό ακριβώς τον λόγο έγινε και η πολύωρη συνεδρία του πολιτικού γραφείου για να εντοπιστούν, όπως είπαν, τι πήγε λάθος, αλλά κυρίως για να δοθεί ένα τέλος στην εσωστρέφεια. Στις τοποθετήσεις τους κάποιοι έκαναν λόγο για μία καταστροφική προεκλογική εκστρατεία, που έδωσε την αίσθηση ότι ο ΔΗΣΥ ξεφύγει από την κληριδική σχολή σκέψης, τον φιλελευθερισμό και κατήγγειλαν τον ΔΗΣΥ πως φλερτάρει με τον λαϊκισμό και την ακροδεξιά. Καμία υπερβολή, θα προσθέσουμε εμείς, αν θυμηθούμε τα ερωτήματα που έθεταν γύρω από την υποψηφιότητα Νιαζί Κιζίλιουρεκ και τις προειδοποιήσεις του συναγερμικού προέδρου προς Ε/κ πως η κάθωση πολλών Τ/κ ενδεχομένως να «αλλοιώσει» το αποτέλεσμα. Θυμάστε την κατράκυλα. Όμως αυτή δεν ήταν η μόνη διαπίστωση. Είχαν εντοπίσει πως

υπάρχει σπασμένο τηλέφωνο μεταξύ κυβέρνησης και Πινδάρου που εντένιζε το πρόβλημα. Σπασμένο τηλέφωνο, γιατί, όπως άφηναν κάποιοι να εννοηθεί, διαφωνούσαν με πολιτικές της κυβέρνησης. Είτε αυτή αφορούσε το Κυπριακό μετά το Κραν Μοντάνα είτε αυτή αφορούσε την μη υλοποίηση ριζικών μεταρρυθμίσεων. Είτε την οικονομία θα προσθέταμε εμείς, αν κρίνουμε ότι μετά το πόρισμα για την κατάρρευση του Συναγερμού, που έκαιγε τον υπουργό Οικονομικών και νυν αναπληρωτή πρόεδρο Χάρη Γεωργιάδη, ελάχιστοι βγήκαν να τον υπερασπιστούν. Οι υπόλοιποι κάθισαν κλούβα, παραδεχόμενοι στο παρασκήνιο και ποτέ δημοσίως, ότι έγιναν λάθη από πλευράς Χάρη Γεωργιάδη. Χρειάστηκε να γίνει ανασχηματισμός για να εισέλθει ο Χάρης Γεωργιάδης μετά βαϊών και κλάδων στην Πινδάρου και να παρουσιαστεί ως η ένωση ανανέωσης. Δεν βρέθηκε όμως ούτε ένας να διερωτηθεί αν αυτό αποτελεί όντως ανανέωση για το κόμμα, υποβállοντας έστω και συμβολικά υποψηφιότητα απέναντί του. Το ίδιο και για την αντιπροεδρία του ΔΗΣΥ. Τις δύο θέσεις διεκδικούν οι Αντρέας Κυπριανός και ο Ευθύμιος Δίπλαρος. Ένας βουλευτής με ακραία συντηρητικές θέσεις. Που αποκάλυπτα παραβίασε τον αντικαπιταλιστικό νόμο που ψήφισε, εντός της Βουλής. Που έβριζε χυδαία συνάδελφό του και επιχειρησε να βγάλει φωτογραφία κάτω από τη φούστα της. Διεκδικεί και ένας βουλευτής που παραδέχτηκε αυτόβουλα στο δικαστήριο ότι είναι ψεύτης. Αυτοί θα μας πείσουν ότι ο ΔΗΣΥ είναι η μεγάλη φιλελεύθερη παράταξη που θέλει λύση του Κυπριακού. Το κόμμα που αποδέχεται τη διαφορετικότητα και στηρίζει την πολυπολιτισμικότητα. Θα θέλουν να μας πείσουν πως είναι το κόμμα που αξίζει να μείνει και τρίτη πενταετία στη διακυβέρνηση. Αυτοί λοιπόν θα είναι η εικόνα του ΔΗΣΥ. Και καλά θα κάνουν να το θυμούνται οι φίλοι της φιλελεύθερης παράταξης την επόμενη φορά που θα επιχειρηματολογήσουν για την πολυφωνία στο κόμμα τους. Και να θυμούνται πως με την ατομία τους να σταθούν απέναντί τους, αποδεικνύεται πως οι διαμαρτυρίες τους ήταν μάλλον στάχτη και καπνιά.

economidou@kathimerini.com.cy

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΗ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

Το διακύβευμα του ΔΗΣΥ

Μπορεί ο Δημοκρατικός Συναγερμός; Αυτό ακριβώς είναι το ερώτημα που θέτουν πολλοί συμπολίτες μας το τελευταίο διάστημα. Είτε πρόκειται για φίλους και υποστηρικτές, είτε για ανθρώπους που πλέον παρακολουθούν από κάποια απόσταση, είτε για δημοσιογράφους και αναλυτές, είτε πρόκειται και για τα ίδια τα στελέχη του κόμματος. Εάν μπορεί, δηλαδή, η παράταξη που ο Γλαύκος Κληρίδης ίδρυσε πριν από 44 ολόκληρα χρόνια, σε άλλες εποχές δηλαδή, να προτάξει σφρίγος, αξιοπιστία και συγκροτημένη πολιτική πρόταση που θα της επιτρέψει να διατηρήσει ένα ρόλο πρωταγωνιστικό και ωφέλιμο στην κυπριακή πολιτική σκηνή. Μία παράταξη που οδήγησε την Κύπρο στην Ε.Ε., που κέρδισε τις δύο τελευταίες προεδρικές εκλογές, που ανέλαβε την ευθύνη της ανοικοδόμησης και ανάκαμψης της κυπριακής οικονομίας, που παραμένει πρώτη πολιτική δύναμη, αλλά που βρίσκεται, χωρίς αμφιβολία, σε ένα σημείο κομβικό στην πολιτική της διαδρομή. Το γεγονός και μόνο ότι διεξάγεται αυτή η συζήτηση είναι ένδειξη θετική. Επειδή ο προβληματισμός και η αμφισβήτηση είναι χαρακτηριστικά ενός ζωντανού οργανισμού και όχι ενός πολιτικού απολιθώματος. Ακόμη και η εστίαση της κριτικής στον Δημοκρατικό Συναγερμό, οφείλεται εν μέρει στο γεγονός ότι το κόμμα βρίσκεται για έβδομο χρόνο στην διακυβέρνηση, οφείλεται όμως και στο γεγονός ότι από τον Δημοκρατικό Συναγερμό είναι που περιμένει πολλά μια σημαντική μερίδα συμπολιτών μας. Με λίγα λόγια, το διακύβευμα είναι να συνεχίσει ο Δημοκρατικός Συναγερμός να εκφράζει και να εκπροσωπεί μια σημαντική και δυναμική μερίδα της κυπριακής κοινωνίας. Την διευρυμένη μεσοία τάξη και τις παραγωγικές ομάδες. Τους ανθρώπους που αγωνίζονται και αγωνιστούν για την οικογένειά τους, που βασίζονται πρώτα και κύρια στις δικές τους δυνάμεις, που αναγνωρίζουν την σημασία της μόρφωσης, της εκπαίδευσης και της προστασίας. Που εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους και επιζητούν ένα περιβάλλον σταθερότητας και ασφάλειας, ισονομίας και αξιοκρατίας. Μια χώρα που θα διευκολύνει την επιχειρηματικότητα και την κοινωνική συνοχή προκειμένου να προκύψουν ευκαιρίες για όλους. Που δεν θα φοβάται να προωθήσει αλλαγές εκεί που χρειάζονται. Ο Δημοκρατικός Συναγερμός πρέπει να καταρτίσει μια πολιτική ατζέντα σε αυτά περίπου τα πλαίσια. Το πολιτικό του «αφήγημα» πρέπει να έχει συνοχή και σκοπό. Και πρέπει να επιβεβαιώνεται στην πράξη από τις πρωτοβουλίες και την στάση του στη Βουλή αλλά και ως ο βασικός πυλώνας στήριξης της κυβέρνησης. Πρέπει να αναδείξει νέα, καταρτισμένα στελέχη, που θα είναι σε θέση να εκφράσουν την πολιτική του πρόταση. Ο Δημοκρατικός Συναγερμός πρέπει να έχει καθαρές θέσεις ακόμη και για δύσκολα ή ευαίσθητα θέματα, αλλά η καθαρότητα των θέσεων του δεν πρέπει να τον οδηγεί στα άκρα. Εξάλλου, ο Δημοκρατικός Συναγερμός ποτέ δεν ήταν κόμμα ακραίο. Ούτε όμως είναι κόμμα κεντροαριστερό, όπως κάποιοι θα τον ήθελαν. Πρέπει, για παράδειγμα, χωρίς δισταγμό να υποστηρίξει μια καθαρή και αυστηρή πολιτική σε σχέση με την ανεξέλεγκτη και παράνομη μετανάστευση, ως αντίβαρο στις ακρότητες της ακροδεξιάς αλλά και στις ανευθυνότητες της αριστεράς. Ανάλογη πρέπει να είναι η στάση του Δημοκρατικού Συναγερμού στην εξωτερική πολιτική και στα εθνικά μας θέματα. Πολλοί επικαλούνται την κληριδική παράδοση αλλά λίγοι προβαίνουν σε μια σωστή ερμηνεία αυτής της πολιτικής. Η πολιτική Κληρίδη ποτέ δεν περιοριζόταν σε μια ετοιμότητα συμβιβασμού. Αντιθέτως, χαρακτηριζόταν από προσεκτικές και μεθοδικές κινήσεις στη σκακιέρα, που αποσκοπούσαν στον επηρεασμό και μεταβολή της τουρκικής πολιτικής. Πρέπει με ανάλογο τρόπο να λειτουργήσουμε σήμερα. Να μένουμε μακριά από τη δογματική άρνηση και τα συνθήματα, μακριά όμως και από ωραιοποιημένες και απλοποιημένες προσεγγίσεις που ουσιαστικά θεωρούν την Τουρκία ως έτοιμη για λύση και τη δική μας συναίνεση ως το μόνο που απομένει. Εξαιρετικά σημαντική είναι βέβαια και η αξιοπιστία στη ευρωπαϊκή και διεθνή πολιτική σκηνή. Ο Δημοκρατικός Συναγερμός, είτε στην κυβέρνηση είτε στην αντιπολίτευση, είναι η παράταξη που σφράγισε την πορεία του τόπου μας στα χρόνια που πέρασαν. Πρέπει να διασφαλιστεί ότι θα είναι σε θέση να επιτελέσει τον ίδιο ρόλο και στα χρόνια που έρχονται.

Ο κ. Χάρης Γεωργιάδης είναι αναπληρωτής πρόεδρος του Δημοκρατικού Συναγερμού.

ΒΟΛΕΣ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Ισοπέδωση των γιατρών

«**Ισιώνουν** τα ούλλα» με τους γιατρούς στο ΓΕΣΥ, όπως «ισιώνουν ούλλους» τους υπαλλήλους στη δημόσια υπηρεσία, εδώ και δεκαετίες, μονολογούσε συνταξιούχος δημόσιος υπάλληλος. Αγανάκτησε ο άνθρωπος, γιατί αδυνατούσε να κλείσει εγκαίρως ραντεβού με ιδιώτη γιατρό του ΓΕΣΥ. Οργισμένος κατέφυγε στον καφενέ της γειτονιάς του για να πει τον πόνο του και να βρει παρηγοριά στη διαδικασία της συλλογικής δωρεάν ψυχοθεραπείας. Είπε διάφορα «γαλλικά» και άρχισε να μιλάει για το σκάνδαλο, όπως το χαρακτήρισε, με τους λεωφορειούχους, οι οποίοι, σε μια νύκτα πριν από μια δεκαετία, μετατράπηκαν από άτυπους σε δημοσίους υπαλλήλους. «Κουμμουνισμός από την πίσω πόρτα, επί δεξιών κυβερνήσεων». Απο-

τέλεσμα είναι σήμερα να μην έχουμε ουσιαστικά δημόσιες συγκοινωνίες και να πληρώνουμε τον κόουκ ανδόνι. Το μόνο σίγουρο είναι ότι κανείς δεν θυμάται τους μεγαλόσχημους που τότε έβγαλαν τις υπογραφές τους. Την ίδια κομμουνιστική «μόλα» την ίδια πρακτική, έλεγε ο αγανακτισμένος πολίτης, φαίνεται ότι εφαρμόζουν και με τους γιατρούς του ΓΕΣΥ. «Εβάλαν όλους τους γιατρούς σε ένα τσουβάλι, καλούς και κακούς και εδώσαν σε όλους, ένα τσουβάλι ριάλια. Τώρα εγειράν ούλοι πίσω και χαμογελούν με το λαχείο, που τους χάρισε η κυβέρνηση». Οι καλοί γιατροί πριν από το ΓΕΣΥ κέρδιζαν εκατοντάδες χιλιάδες ευρώ, αλλά δούλευαν και ατέλειωτες ώρες και είχαν και τον φόβο να μην κάνουν λάθος, ώστε να μη βγει το όνομά τους. Σήμερα καλοί, κακοί, νέοι και συνταξιούχοι, πληρώνονται παρα-

πάνω από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας, τους υπουργούς και τους βουλευτές, με τους μέτρους. Είναι χαρακτηριστικά και τα παραδείγματα στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, όπου κρυστοπληρωμένοι Κύπριοι και ξένοι καθηγητές πήραν τα μογαλάκια τους και έφυγαν σε ξένα πανεπιστήμια, αφού δεν άντεχαν την ισοπέδωση, η οποία μοιραία δεν αφήνει χώρο στους άριστους, για να αναπτυχθούν και να δημιουργήσουν. Και πίσω από όλα αυτά, το αμαρτωλό «γιατί» των μετρίων και η θανατηφόρα ζήλια. Να μην προσδεύσει ο ικανός, για να μη φανεί η δική τους αδυναμία. Ο υπουργός Υγείας, ο Κωνσταντίνος Ιωάννου, ικανότατος μιν, αλλά και ολίγον «παισιματάρης» σύμφωνα με τις δηλώσεις του, θα πρέπει να αρχίσει να σκέφτεται λίγο πιο πρακτικά και λίγο πιο πολιτικά. Το τέλειο κομμουνιστικό σύστημα, το

ποίο αντέγραψε τις πρακτικές των πρώτων χριστιανών, δυστυχώς απέτυχε παντού, αφού οι άνθρωποι έχουν πάθη, έχουν αδυναμίες και κυρίως νομίζουν ότι είναι άθνητοι. Είναι καιρός να αρχίσει ένα σοβαρό προβληματισμός για την προώθηση μέτρων καθιέρωσης του ανταγωνισμού ανάμεσα στους γιατρούς, ώστε να αναδεικτούν οι πλέον άξιοι και οι πλέον ικανοί.

Με την ψηφιακή τεχνολογία δεν χρειάζονται οι προσωπικοί γιατροί, αφού το ιστορικό κάθε ασθενή υπάρχει στους υπολογιστές. Εξάλλου και νένας γιατρός δεν μπορεί να θυμάται το ιστορικό των ασθενών του. Όσο για τις διαπροσωπικές σχέσεις, αυτές πρέπει να κτίζονται στο κοινό συμφέρον, όχι στην ανάγκη των ασθενών. Αυτό σίγουρα θα επιφέρει και οικονομία στα δημόσια οικονομικά, αφού το κράτος θα πληρώνει ανά-

λόγα με τις επισκέψεις και όχι «βρέξει κιονίσια». Το χειρότερο με την ισοπέδωση των γιατρών είναι ο πολλαπλασιασμός των εξετάσεων. Οι καλοί γιατροί, με τα χέρια, το σπληνικό και τους υπέρηχους, μπορούν και εντοπίζουν πολλές αρρώστιες, χωρίς να απαιτούν άλλες πανάκριβες εξετάσεις. Οι κακοί γιατροί συνήθως απαιτούν ατέλειωτες εξετάσεις, ταλαιπωρούν τους ασθενείς, για να είναι τάχα καλυμμένοι. Οι καλοί γιατροί βλέπουν ολιστικά τους ασθενείς, ενώ οι κακοί συνήθως φορτώνουν φάρμακα τους αρρώστους, χωρίς να υπολογίζουν τις παρενέργειες. Όπως έλεγε πρόσφατα και ένα σπουδαίος γιατρός, με το ΓΕΣΥ, θα πολλαπλασιαστούν οι αρρώστιες και θα μειωθεί το όριο ζωής. Οι γιατροί θα «κρύνονται» πίσω από τα πρωτόκολλα και «γαία πυρί μίχθη...»

Διαπραγματευτική τακτική στον κόσμο των ακινήτων

Του ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ

Η Ιστορία γράφεται πολύ συχνά από αυτούς που δεν ακολουθούν τους κανόνες, ή μάλλον από αυτούς που τους πετούν επιδεικτικά στον «σκουπιδοντεκέ της Ιστορίας». Ο Ντόναλντ Τραμπ είναι ένας από αυτούς, είτε μας αρέσει είτε όχι. Σε μια εποχή απόλυτης πολιτικής ορθότητας και ακραίας συστημικής διαχείρισης, ήλθε με το μοναδικό του στυλ να τα ανατρέψει όλα.

Ο Τραμπ έστειλε σαφές μήνυμα στη Μέση Ανατολή λέγοντας πως οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν εξαρτώνται πλέον από τα πετρέλαια και το φυσικό της αέριο.

Το άρχισε ως υποψήφιος για την προεδρία. Πάλαι ποτέ στενός του συνεργάτης περιέγραφε το πώς το επιτέλειο του προσπάθησε να τον πείσει να αρχίσει να χρησιμοποιεί έτοιμες ομιλίες που θα διάβαζε από το γνωστό μηχανήμα που τις προβάλλει σε διαφανείς επιφάνειες (teleprompter). Δεν του άρεσε καθόλου η ιδέα, αλλά δέχθηκε να το δοκιμάσει. Όταν έφτασε η ώρα της πρώτης δημόσιας ομιλίας, ξεκίνησε να διαβάζει κοιτώντας μια αριστερά και μια δεξιά, αλλά με προφανή αμηχανία. Σε κάποιο σημείο πέταξε κάτω το μηχανήμα και είπε στο κοινό του: «Εχω το χειρότερο επι-

τελείο. Κοιτάξτε τι προσπαθούν να μου κάνουν». Οι συνεργάτες του ήταν έντρομοι για λίγα λεπτά, αλλά όταν είδαν τους οπαδούς να παραληρούν, κατάλαβαν ότι μάλλον τους ξεπερνάει το ένστικτο και η πολιτική ιδιοφυΐα του.

Του βγήκε στην εσωτερική πολιτική, θα μπορούσε να του βγει και στην εξωτερική. Όλα τα βιβλία, τα χειριρίδια και η συσσωρευμένη σοφία των ειδικών μάς λέει πως αποκλείεται. Πως, δηλαδή, αυτό που δουλεύει σαν διαπραγματευτική τακτική στον κόσμο των ακινήτων στο Μανχάταν δεν μπορεί να δουλέψει στη διεθνή πολιτική. Η τέχνη του «φτάνω τον άλλον στα άκρα και μετά κάνω μια συμφωνία την ύστατη στιγμή μαζί του» απορρίπτεται ως ανεπάρμοστη.

Τώρα, όμως, τη δοκιμάζει ο Τραμπ. Η δολοφονία του Ιρανού στρατηγού Κασέμ Σουλεϊμάνι ήταν μια πολύ ακραία πράξη, την οποία απέφυγαν να υλοποιήσουν όλοι οι προκάτοχοί του, ακόμη και οι κυβερνήσεις του Ισραήλ. Ο Τραμπ το έκανε. Έστειλε ταυτόχρονα και ένα σαφές μήνυμα στη Μέση Ανατολή λέγοντας πως οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν εξαρτώνται πλέον από τα πετρέλαια και το φυσικό της αέριο. Το Ιράν απάντησε, αλλά μέσα σε λογικά πλαίσια.

Σε λίγες εβδομάδες θα φανεί αν έχουν δίκιο όσοι θεωρούν ότι το Ιράν θα χτυπήσει πιο δυνατά –κάτω ή πάνω από το ραντάρ– ή αν τελικά θα βρεθεί μια νέα ισορροπία, που θα το βάλει «στη θέση του» και ίσως οδηγήσει σε μια νέα συμφωνία μαζί του. Τότε είναι που θα κρίσουν πολλοί πολλά διπλώματα...

Είτε κλιμακωθούν οι εχθροπραξίες μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και του Ιράν, είτε όχι, όλες οι χώρες της ευρύτερης περιοχής μας καλούνται να εξασφαλίσουν ό,τι καλύτερο μπορούν μέσα στη δύσκολη συγκυρία. Ο κόσμος αλλάζει, οι πρωταγωνιστές είναι απρόβλεπτοι και οι διεθνείς οργανισμοί δεν είναι σε θέση να επβάλουν την τάξη, να εξασφαλίσουν τη νομιμότητα. Οι σημερινές κινήσεις στη γεωπολιτική σκακιέρα θα καθορίσουν συσχετισμούς και επιρροές για χρόνια.

Ας δούμε πού βρίσκονται σήμερα οι πρωταγωνιστές και ποιες οι δυναμικές που μπορούν να αναπτύξουν στο άμεσο μέλλον. Οι μεγάλες δυνάμεις της εποχής είναι πολύ διαφορετικές μεταξύ τους και σε διαφορετική τροχιά η καθεμία. Οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι απρόβλεπτες – τη μια στιγμή αποσύρουν και αδιάφορες, την άλλη σε θέση να ανατρέψουν τα πάντα. Είναι ευχής έργον ότι η επίσκεψη του πρωθυπουργού επέτρεψε να ακουστούν οι ελληνικές θέσεις στην Ουάσινγκτον την ώρα

Πλέγμα συμφερόντων και κινδύνων

Του ΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

της μεγάλης ταραχής. Η μεσολάβηση των ΗΠΑ ίσως «παγώσει» λίγο την ένταση με την Τουρκία. Η στενή σχέση με τις ΗΠΑ και η δραστήρια συμμετοχή στην Ε.Ε., η δεύτερη υπερδύναμη, είναι μονόδρομος για τη χώρα μας. Τα δύσκολα θα αρχίσουν εάν υπάρξει ρήξη μεταξύ ΗΠΑ και Ε.Ε. λόγω της πολιτικής του Ντόναλντ Τραμπ εναντίον του Ιράν. Εν τω μεταξύ, η Ρωσία, η τρίτη μεγάλη δύναμη, είναι κερδισμένη σε κάθε επίπεδο. Εισχώρησε στο κενό που άφησαν οι ΗΠΑ και κερδίζει συνεχώς σε επιρροή, έχοντας στενές σχέσεις με το Ιράν, με την κυβέρνηση της Συρίας, με την Τουρκία και τους Κούρδους· όταν φύγουν οι Αμερικανοί από το Ιράκ, θα πρωταγωνιστεί και εκεί. Στη Λιβύη, παίζει καθοριστικό ρόλο μέσω μισθοφόρων. Με έναν συνδυασμό τύχης και πολιτικής μαεστρίας, ο Βλαντιμίρ Πούτιν έφερε τη Ρωσία σε θέση να εκμεταλλεύεται πολιτικά και την απουσία των ΗΠΑ και τις επιπτώσεις της πολιτικής τους.

Η συγκυρία είναι δύσκολη και για μικρότερους πρωταγωνιστές – κυρίως Τουρκία, Ισραήλ και Σαουδική Αραβία. Ο μεγαλύτερος κίνδυ-

νος είναι ότι ο «πόλεμος διά αντιπροσώπων» που διεξάγεται εδώ και χρόνια μεταξύ Ιράν και Σαουδικής Αραβίας (ηγήτιδες δυνάμεις των σιτών και σουνιτών μουσουλμάνων, αντιστοιχώς) μπορεί να εξελιχθεί σε πόλεμο μεταξύ των ιδίων. Αυτό θα εξαρτηθεί από το εάν το Ιράν ξεσπάσει προς τη Σαουδική Αραβία ή αν αυτή επιχειρήσει να εκμεταλλευθεί τη δυσκολία που αντιμετωπίζει το Ιράν σήμερα. Για το Ισραήλ, παρότι ο πρωθυπουργός του πάντα επέδωκε σκληρή αμερικανική στάση εναντίον της Τεχεράνης, ο μεγάλος κίνδυνος είναι εάν η Χεζμπολάχ αρχίσει να εκτοξεύει ιρανικούς πυραύλους από τον νότιο Λίβανο εναντίον του, προκαλώντας αντίποινα κατά του Λιβάνου και του Ιράν και γενικότερη ανάφλεξη.

Όσον αφορά την Τουρκία, εδώ και καιρό «αξιοποιεί» την αλλαγή στο γεωπολιτικό περιβάλλον. Προσποιείται την υπερδύναμη, αυτονομείται και αυθαιρετεί, αδιαφορεί για τις διαμαρτυρίες των γειτόνων και των συμμάχων της στο ΝΑΤΟ. Οι παρεμβάσεις στη Συρία, το Ιράκ και τη Λιβύη είναι ενδεικτικές της αλαζονείας και αυτοπεποίθησης

του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν. Τι θα κάνει, όμως, όταν κληθεί να στηρίξει τις ΗΠΑ εναντίον του Ιράν; Θα τολμήσει να εμπόδισει αμερικανικές επιθέσεις από τουρκικό έδαφος, γνωρίζοντας ότι και οι ΗΠΑ και το Ιράν είναι σε θέση να κάνουν τη ζωή του πολύ δύσκολη; Τα μέτωπα που έχει ανοίξει η Τουρκία, από το Ιράκ έως τη Λιβύη, την εκθέτουν σε σοβαρότατους κινδύνους. Θα πρέπει να επιλέξει μεταξύ της οργής του Τραμπ και της ικανότητας του Ιράν να κινητοποιήσει τους πολιτοφύλακες που ελέγχει σε όλη την περιοχή εναντίον της Τουρκίας καθώς και να στηρίξει δυνάμεις των Κούρδων εντός και εκτός Τουρκίας.

Ο κίνδυνος γενικευμένης αστάθειας και απρόβλεπτων εξελίξεων είναι μεγάλος. Μεγάλη είναι η ευθύνη της διπλωματίας από εδώ και μπρος. Ίσως είναι ευτύχημα ότι η αμετροπέπεια της Αγκυρας (με τη συμφωνία με την Τρίπολη) κινητοποίησε την ελληνική διπλωματία πριν εκραγεί το μέτωπο ΗΠΑ - Ιράν. Ευτυχώς θα είναι εάν και η Ε.Ε. επιχειρήσει να διαμορφώσει το μέλλον της αντί να παραμένει θεατής.

Πριγκιπικά διάφορα

Του ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΑΝΙΔΗ

Επειδή έχει βαρύνει πάρα πολύ η ατμόσφαιρα. Επειδή κάποιος προεξοφλούσε ή εν πάση περιπτώσει κατά την άποψή τους εκτιμούν ότι η κρίση στις σχέσεις ΗΠΑ και Ιράν μπορεί να οδηγήσει ακόμη και σε έναν Γ' Παγκόσμιο Πόλεμο. Επειδή τα σενάρια περί θερμού επεισοδίου μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας διακινούνται από υπεύθυνους και ανεύθυνους. Επειδή η παρούσα κυβέρνηση όπως και όλες που προηγήθηκαν τα τελευταία δέκα χρόνια επαγγέλλονται ανάκαμψη της οικονομίας, που ακόμη δεν αξιώθηκε η Ελλάς, η στήλη αυτή θα ασχοληθεί με τα «πριγκιπικά» του Ηνωμένου Βασιλείου.

Τα έθνη και οι λαοί έχουν ανάγκη φαντασμαγορίας, εάν όχι για άλλο λόγο τουλάχιστον ως διέξοδο από τη φαιά πραγματικότητα.

Οι βασιλείς είναι «περσόνας» που καλούνται να υποτάξουν προσωπικά αισθήματα και αντιλήψεις στην έννοια του συμβόλου.

πάντα σκληρή και αφόρητα μονότονη. Η αυτοκράτειρα της Αυστρίας Ελισάβετ –γνωστή ως «Σίσυ»– λένε ότι κάποτε απεφάνθη ότι «ο ρόλος ενός μονάρχη είναι να ενσαρκώνει το μεγαλείο και ενίοτε να δολοφονείται» – την εποχή εκείνη όταν οι μονάρχες ασκούσαν και εκτελεστική εξουσία. Η ίδια δολοφονήθηκε από έναν νεαρό Ιταλό αναρχικό σε πεζοδρομίο της λίμνης της Γενεύης.

Υπάρχει η εσφαλμένη εντύπωση ότι οι βασιλείς, και σήμερα ακόμη όπου υπάρχουν, διάγουν βίο ευδαιμόνια, ελεύθεροι από έγνοιες. Στην πραγματικότητα είναι «περσόνας», που καλούνται να υποτάξουν προσωπικά αισθήματα και αντιλήψεις στην έννοια του συμβόλου, που είναι υποχρεωμένοι να προβάλλουν δημοσίως

– οικείου και ταυτόχρονα απόμακρου. Και επειδή αυτό δεν είναι στη φύση του ανθρώπου, ο στόχος επιτυγχάνεται με άσκηση και πειθαρχία στα όρια της ασκητικής.

Ο δούκας του Σάσεξ, πρίγκιπας Χάρι, δεν άντεξε τη βότσα αυτή, διότι πολύ αγάπησε τη σύζυγό του Μέγκαν. Και ανακoinώσε – δίχως να έχει ενημερώσει τη βασίλισσα Ελισάβετ και τον πατέρα του πρίγκιπα Κάρολο της Ουαλτίας– ότι αυτομολεί από το Μπάκιγχαμ, διαρρηγνύει τους δεσμούς του με τη «στενή βασιλική οικογένεια» και αναζητεί την ευτυχία στον κόσμο, όπου κυριαρχούν οι ευγενείς του πλούτου – η noblesse de finance, όπως καλείται ήδη από τον 19ο αιώνα.

Ρομαντική ιστορία, που όμως έχει προηγουμένως με τον Εδουάρδο Η' κατόπιν δούκα του Ουίνδσορ που παραιτήθηκε από τον θρόνο για την αγάπη του προς την Ουόλις Σίμπσον. Την εποχή εκείνη το δημόσιο αίσθημα ήταν με τον Εδουάρδο. Σήμερα η συμπάθεια των Βρετανών είναι με τη βασίλισσα Ελισάβετ, που μαζί με τη βασίλισσα Βικτωρία είναι όχι απλώς οι μακροβιότεροι αλλά οι πλέον ικανοί φορείς του Στέμματος της Βρετανίας.

Στο παρελθόν οι σκληροί κανόνες απέκλειαν τους μοργανατικούς γάμους, δηλαδή μέλους ηγεμονικού οίκου (βασιλέα ή πρίγκιπα) με γυναίκα μη ηγεμονικής καταγωγής, και έτσι έλυαν το πρόβλημα, διότι το ζεύγος είχε περάσει από την ίδια «εκπαίδευση». Σήμερα οι μοργανατικοί γάμοι τείνουν να καταστούν κανόνες. Μέχρι στιγμής ο τελευταίος δυναστικός ισοδύναμος γάμος ζεύγους ηγεμονικών οίκων που ασκούν εξουσία είναι του πρίγκιπα Νικόλαου του Λιχτενστάιν με την πριγκίπισσα Μαργκαρέτα του Λουξεμβούργου.

Κάποιοι δικαίως θα αναρωτηθούν πως τι όλα αυτά. Μα απλώς, ως μία απόπειρα αποδράσεως από την ασυναρτησία της εσωτερικής πολιτικής σκηνής και του χάους που επικρατεί στην περιοχή μας και διεθνώς, όπου εκκαθίκοι θα επανέλθει αυτή η στήλη.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ

Πρώτο κριτήριο η ποιότητα

Χρειαζόμαστε κοινωνικό μεταρρυθμιστή, όχι ταλαντούχους του εντυπωσιασμού.

νειδση του δημόσιου λειτουργήματος ασυγκρίτως υπέρτερη της παρασιτικής (ατομοκεντρικών συμφερόντων) δημοσιοπαλαλλίας.

Σήμερα, η πλανητική πια διαστάσεων απόλυτη κυριαρχία του ατομοκεντρισμού, της εγωτικής θωράκισης και της ανέρασσης δολοφονίας, τείνει να εξαλείψει, όχι απλώς την πραγματώση, αλλά και το ενδεχόμενο πραγμάτωσης τόσο του έρωτα όσο και της πολιτικής.

Αξίζει να μελετήσει κανείς τις ιστορικές ρίζες αυτού του πανανθρώπινου εφιάλτη: Ο «πολιτισμός» της στεγανής μοναξιάς θωρακισμένων «ατομικών δικαιωμάτων» ριζώνει στον εφιάλτη της σύμπτωσης (adaequatio) της «αλήθειας» με τη συμβατική «συν-εννόηση» – η αυθεντία της χρηστικής (εργαλειικής) σύμβασης γεννήθηκε από την αποτυχία της ελπίδας για ελευθερία αυθιπέρβασης, για κοινωνία σχέσεων.

Μοιάζει περίεργο για τους ανιστόρητους (που στις μέρες μας πληθαίνουν): Όμως, τόσο η απανθρωπία του ατομοκεντρισμού όσο και η θωράκιση της ακοινωνισίας με ατομικά δικαιώματα έχουν καταγωγή θρησκευτική. Τον ατομοκεντρισμό τον γέννησε η «ατομική σωτηρία» ως αποκλειστικό ζητούμενο και μοναδικός στόχος της

θρησκευτικότητας, η αλλοτριώση της Εκκλησίας σε θρησκεία. Η ακοινωνισία, οργανικό αποκύημα του εγωκεντρισμού, στοχεύει μόνο σε ατομικά ρεκόρ «καλών πράξεων» στον έλεγχο που ασκεί το υπερέγχο σε φυσικές ορμές και ορέξεις.

Αυτά τα πολύ γενικά φωτίζουν (ενδεχομένως) κάτι πολύ συγκεκριμένο: Ότι, για να απαλλαγούμε από το ρουσφέτι, που είναι πρωτογονισμός και ξεφτίλα, δεν χρειαζόμαστε διοικητικές μεταρρυθμίσεις (κάποιον καλύτερο «νόμο Πεπονή»). Χρειαζόμαστε «μετάβαση εις άλλο γένος»: να παίξουμε σε άλλο γήπεδο, να αλλάξουμε ριζικά τους όρους του παιχνιδιού. Που σημαίνει:

Να πάψει το σχολείο να είναι χρηστικό και η Εκκλησία «επικρατούσα θρησκεία». Να ξαναγίνει το σχολείο η πρώτη είσοδος και μύπη του παιδιού στη χαρά της κοινωνίας των σχέσεων: στη μουσική, στο χορό, στη συντονισμένη γυμνασία, στην έκπληξη πρόσβατος στη γνώση, στην ευγενική άμιλλα. Να ξαναγίνει η Εκκλησία σώμα (ενορία) και επισκοπή, όχι σωματείο, ο επίσκοπος «πατέρας» και όχι «παιδαγωγός», το κήρυγμα πατρική προσλαλιά, όχι ιδεολογική παραλαπία, όχι κροφυλακιστικός θηκιασμός.

Αυτά τα επειγόντως ζητούμενα είναι ρεαλιστικά και εφικτά, αλλά και συνάρτηση προσώπων, συγκεκριμένων ηγέτων. Τα πρόσωπα υπάρχουν μέσα στην ελληνική κοινωνία, όμως, όπως σε κάθε κοινωνία και σε κάθε εποχή, η ανθρώπινη ποιότητα είναι πάντοτε κρυμμένη. Δεν βγάζει λόγους, δεν αρθρογραφεί σε εφημερίδες, δεν ακκίζεται στη

«μικρή οθόνη», δεν κηρύττει «αναγεννήσεις» και «μεταρρυθμίσεις».

Μην περιμένουμε λοιπόν να εμφανιστεί, ουρανοκατέβητο, ένα σωτήριο καινούργιο κόμμα, ένας «μεγάλος» ηγέτης ή μια πανίσχυρα πειστική ιδεολογία, για να μεταπεισθεί ο Ελληνισμός της έσχατης παρακμής, σήψης και διάλυσης να αλλάξει ρότα. Μην περιμένουμε κάποιος να μας χαρίσει νεκρανοστημένη την Αυτοδιαχειριζόμενη Κοινότητα, Ετοιμοπαράδοτο το μη χρηστικό σχολείο, απαρτισμένο το κοινωνικό κύτταρο της ενορίας, οριστικά παγωμένη την επισκοπική πατρότητα – η ποιότητα δεν κυκλοφορεί σε έτοιμες συσκευασίες.

Το περισσότερο που μπορούμε, είναι να εμποτευόμαστε τη λογική της σποράς - βλάστησης - καρποφορίας. Χωρίς εγγυήσεις. Ποντάρουμε στη ζωή και συνεχώς κερδίζει ο θάνατος: Μικρασία, Πόντος, Ανατολική Θράκη, Βόρεια Ηπειρος, Βόρεια Κύπρος, Βόρεια Μακεδονία. Όλες οι σπαρακτικές απόψεις, με αιτίους πολιτικούς, ασφαλώς ευφείς, αλλά δραματικά ανυποψίαστους για τη διαφορά του ελληνικού από το μετα-ρωμαϊκό, δυτικοευρωπαϊκό «παράδειγμα». Ανδρέας Παπανδρέου, Αντώνης Τρίτσης, Ευάγγελος Βενιζέλος: εκπαιδευτικά ηγετικά χαρίσματα (και άλλοι ησόνες, αλλά σπουδαίοι) – κανένας δεν μπόρεσε να αντιπαλαίψει το ρουσφέτι, την υπανάπτυξη, την επαρχιωτίλα. Ήταν πολιτικοί με ταλέντο, αλλά η Ελλάδα χρειαζόταν (και χρειάζεται) κοινωνικό μεταρρυθμιστή.

Πριν και από το ταλέντο, η ποιότητα.

Οι μεγάλες προκλήσεις για το 2020

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ**

Ολοένα και περισσότερο οι πολίτες κατανοούν ότι η Κύπρος βρίσκεται ενώπιον σοβαρών ενδογενών και εξωγενών προκλήσεων, οι οποίες θα πρέπει να αντιμετωπισθούν. Ταυτόχρονα, είναι καθοριστικές σημασίας να χαραχθεί στρατηγική επιβίωσης και να αισθανθεί ο λαός ότι υπάρχει πυξίδα και σαφής προσανατολισμός σ' ένα σύνθετο και πολύπλοκο πολιτικό και οικονομικό περιβάλλον. Είναι σημαντικό να σκιαγραφήσουμε τις βασικές προκλήσεις που καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε.

(1) Η Κύπρος βρίσκεται στην καρδιά της Ανατολικής Μεσογείου, η οποία ανέκαθεν αποτελούσε πεδίο ανταγωνισμών για επικράτηση. Στα πλαίσια αυτά, η Τουρκία έχει ήδη προ πολλού εκφράσει τις αναθεωρητικές της βλέψεις που αναπόφευκτα επηρεάζουν και την Κύπρο. Υπάρχουν επίσης σοβαρές προκλήσεις από την αστάθεια και τη ρευστότητα που παρατηρείται στο ευρύτερο περιφερειακό και διεθνές περιβάλλον.

(2) Τα δεδομένα στο Κυπριακό παραμένουν εξαιρετικά δύσκολα. Παρά τις διαχρονικές υποχωρήσεις της ελληνικοκυπριακής πλευράς, εξακολουθούν να υφίστανται τεράστιες διαφορές με τις θέσεις της τουρκοκυπριακής ηγεσίας. Ένα από τα πιο ακανθώδη ζητήματα είναι η ερμηνεία της πολιτικής ισότητας. Παράλληλα, δεν μπορούμε να αγνοήσουμε τους επεκτατικούς στόχους της Τουρκίας, η οποία χρησιμοποιεί την τουρκοκυπριακή κοινότητα για να υλοποιήσει τους στόχους της.

(3) Στο ενεργειακό πεδίο θα πρέπει να υπάρξει ο αναγκαίος προβληματισμός λαμβάνοντας υπόψη τη στάση της Τουρκίας. Ενώ θα γίνονται όλες οι προσπάθειες για αξιοποίηση του ενεργειακού πλούτου που βρίσκεται στην ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας στο πλαίσιο ευρύτερων συνεργασιών, δεν πρέπει να αγνοηθούν οι αναλλακτικές πηγές ενέργειας.

(4) Δεν μπορούμε επίσης να υποτιμήσουμε την αυξανόμενη ροή παράνομων μεταναστών, η οποία αποτελεί μέρος του υβριδικού πολέμου που διεξάγει η Τουρκία εις βάρος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

(5) Η Κύπρος θα πρέπει να αντιληφθεί τις διαστάσεις των δημογραφικών προκλήσεων. Το ποσοστό γονιμότητας (γύρω στο 1,25), είναι πολύ πιο κάτω απ' αυτό που απαιτείται για την αναπλήρωση του πληθυσμού (2,1). Πέραν τούτου ένα μη ευκαταφρόνητο ποσοστό νέων αναζητεί ευκαιρίες σε άλλες χώρες. Δεν μπορούμε να παραμείνουμε αδρανείς ενώπιον αυτής της κατάστασης, η οποία εκτός από τη γήρανση του πληθυσμού εμπειρεύει επιπρόσθετες αρνητικές εθνικές και κοινωνικοοικονομικές προεκτάσεις.

(6) Στο οικονομικό πεδίο παρά την ανάκαμψη εξακολουθούν να υφίστανται πολύ σοβαρά διαρθρωτικά προβλήματα τόσο στην πραγματική οικονομία όσο και στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Τα θέματα αυτά είναι εν πολλοίς α-

ληπνένδετα. Θα πρέπει επίσης, μεταξύ άλλων, να αξιολογηθούν οι προεκτάσεις της εφαρμογής όλων των φάσεων του ΓεΣΥ. Επιπρόσθετα, η Κύπρος δυστυχώς δεν έχει ακόμα ένα ολοκληρωμένο υπόδειγμα.

(7) Η παιδεία σε όλες τις βαθμίδες καθώς και η έρευνα και η καινοτομία αποτελούν τεράστιο κεφάλαιο για κάθε χώρα. Δυστυχώς, στην Κύπρο παρατηρούνται σοβαρά ελλείμματα. Μεταξύ άλλων, επισμαίνονται ότι οι επιδόσεις των μαθητών σε διεθνείς εξετάσεις είναι απογοητευτικές. Όσον αφορά την τριτοβάθμια εκπαίδευση παρά την πρόοδο που παρατηρείται η Κύπρος δεν έχει ακόμα καταστεί ένα περιφερειακό ακαδημαϊκό κέντρο. Επιπρόσθετα, μόνο το 0,5% του ΑΕΠ διοχετεύεται προς την έρευνα και την καινοτομία. Είναι επιβεβλημένο όπως γίνονται οι απαραίτητες ενέργειες για να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά όλα τα συναφή ζητήματα.

(8) Είναι επίσης καθοριστικές σημασίας να επέλθει η αναβάθμιση της αποδοτικότητας στη δημόσια διοίκηση και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Προς αυτή την κατεύθυνση είναι σημαντική η καλύτερη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και της τεχνολογίας.

(9) Θα πρέπει να αποκατασταθεί η αξιοπιστία του κράτους και των θεσμών. Απαιτείται επίσης ένα αφήγημα εφ' όλης της ύλης και προς τα έσω και προς τα έξω. Για αυτά θα πρέπει να γίνει μια σειρά διορθωτικών κινήσεων. Μεταξύ άλλων, είναι σημαντικό να αναβαθμισθεί σημαντικά το επίπεδο του δημόσιου βίου και να παταχθεί η διαφθορά και η διαπλοκή. Εξίσου σημαντικό είναι να αναβληθεί η αξιοκρατία, καθώς και ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο.

(10) Τελευταία, αλλά όχι έσχατα, η ανάγκη για επίλυση προβλημάτων που επηρεάζουν την καθημερινότητα και την ποιότητα ζωής του πολίτη σε μια ευρωπαϊκή χώρα, όπως είναι η ασφάλεια και η υγεία. Η εγκληματικότητα, η μάλιστα των τροχαίων δυστυχημάτων, τα ναρκωτικά είναι ζητήματα αιχμής που θα πρέπει να δοūμε ως κράτος, ως κοινωνία, ως οργανωμένα σύνολα.

Η Κυπριακή Δημοκρατία απαραίτητα θα πρέπει να έχει μια πραγματιστική εξωτερική πολιτική και να αναβαθμίζει συνεχώς τους συντελεστές ισχύος. Παράλληλα καθοριστικές σημασίας είναι η αλλαγή νοοτροπίας σε διάφορα επίπεδα. Βασικός στόχος πρέπει να είναι η ανάδειξη της χώρας μας ως κράτος πρότυπο καθώς και ως πυλώνας σταθερότητας και συνεργασίας στην Ανατολική Μεσόγειο και την ευρύτερη περιοχή. Είναι επίσης ιδιαίτερα σημαντικό να εργαστούμε με τέτοιο τρόπο ώστε η Ε.Ε. να θεωρήσει την Κύπρο ως το νοτιοανατολικότερο σύνορό της.

Ο καθηγητής Ανδρέας Θεοφάνους είναι πρόεδρος του Κυπριακού Κέντρου Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων, καθώς και του Τμήματος Πολιτικών Επιστημών και Διακυβέρνησης του Πανεπ. Λευκωσίας.

Ο **Γκόβιν Στάνμυροκ** από τον Σύνδεσμο Φοιτητών για την Κλιματική Αλλαγή διαμαρτύρεται μαζί με άλλους φοιτητές στην Bligh Street του Σίδνεϋ.

Από τις «Τριμερείς» στην ένταξη στην Ε.Ε.

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Στην πολιτική αυτό που μετρά δεν είναι οι προθέσεις, καλές ή κακές, «κατευναστικές» ή «αγωνιστικές». Μετρά μόνο το αποτέλεσμα. Στο Κυπριακό ακολουθώντας τη γραμμή του «όλα ή τίποτα» προκύπτει το τίποτα. Έτσι εφευρισκόμαστε στη συνέχεια το υποκατάστατό της, η πολιτική ως υπόθεση «καταγγελίας». Σήμερα βλέπουμε όλο το σύστημα που βολεύεται με τη στασιμότητα στο Κυπριακό να μιλάει για «αγωνιστικότητα» απέναντι στον «κατευνασμό» και με «ανυπότακτες» κραυγές έναντι της «υποταγής». Το σύστημα αυτό λέει διάφορα γιατί δεν τολμά να πει δημόσια ότι συμφωνεί με τον Ραούφ Ντενκτάς. Οι έννοιες έχασαν το νόημά τους και ο Θεουκλίδης τον γνωρίζει καλύτερα παντός άλλου. Τα προέβλεψε με ακρίβεια: «Και άλλαζαν την καθιερωμένη σημασία των λέξεων, ώστε να ταιριάζει με τις πράξεις τους. Μόνο στα λόγια υπηρετούσαν τα κοινά, ενώ στην πραγματικότητα τα χρησιμοποιούσαν ως έπαθλα των προσπαθειών τους».

Αλλάζοντας το νόημα των λέξεων ο αρχιεπίσκοπος, που συμφωνεί με τον Ραούφ, είναι «ανυπότακτος αγωνιστής» και ο Γ. Κραυδίωτης που έβαλε τη Κύπρο στην Ε.Ε. είναι «συμβιβασμένος», γιατί όταν δήλωσε πως τα ψηφίσματα του ΟΗΕ συγκροτούν το «παράγωγο δικαίο» της επίλυσης, το ίδιο σύστημα έκανε την ίδια βρώμικη δουλειά των χαρακτιρισμών.

Πολλοί θέτουν το δικαιολογημένο ερώτημα: τι πρέπει να γίνει; Η απάντηση είναι καθαρή και βρίσκεται στη συμμετοχή μας στην Ε.Ε. Ό, τι ζητούμε για την επίλυση του Κυπριακού βρίσκεται μέσα στο ευρωπαϊκό πολιτικό, οικονομικό, νομικό σύστημα. Όλα. Οι θεμελιώδεις ελευθερίες, η οικονομική ιπτική, η ασφάλεια, τα μεταβατικά χρονοδιαγράμματα, η εποπτεία. Η Ε.Ε. παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες. Τις ευκαιρίες τις οικοδομούμε με σχέδια, με συμμαχίες, με πολιτική κινητοποίηση. Αν η Λευκωσία το επιθυμεί υπάρχουν και οι τρόποι και οι μηχανισμοί. Το πιο πρόσφατο παράδειγμα αφορά το «Πλαίσιο Γκουτιέρες», 30 Ιουνίου 2017.

Αναφέρει πως «σχετικά με τα στρατεύματα, θα πρέπει να υπάρξει μια δραστική μείωση από την πρώτη ημέρα. Και μετά σε ένα καμπλό αριθμό, αντίστοιχο με αυτό που προβλέπει η παλαιά Συνθήκη Συμμαχίας (χρονοδιάγραμμα για να φτάσουμε τα επίπεδα των στρατευμάτων του 1960 και μηχανισμός επιβεβαίωσης για να επιβλέπει, χρειάζεται να συμφωνηθεί)».

Στη δική μου άποψη, ο «μηχανισμός επιβεβαίωσης» συνδέεται πλήρως με την ιδιότητα της νήσου ως πλήρους μέλους της Ε.Ε., συνεπώς θεσμικά επιβάλλεται να αναλάβει το κομμάτι της επιβεβαίωσης/εποπτείας. Δουλέψαμε πάνω σε αυτό: Επεξεργαστήκαμε λύσεις; Πήγαμε Βρυξέλλες, Βερολίνο, Παρίσι; Πείσαμε ότι εννοούμε αυτά που λέμε; Βρήκαμε υποστηρικτές; Δεν έγινε απολύτως τίποτε. Λοιπόν, όταν ο άμεσα ενδιαφερόμενος στέλνει μηνύματα αδιαφορίας, όταν ο ίδιος ο ενδιαφερόμενος συναντά τον ΥΠΕΕ της δύναμης που κατέχει στρατιωτικά το 37% του νησιού και το εισπνέει «δύο κράτη», κανένας δεν θα έρθει να μας δώσει συμβουλές που δεν θέλουμε να ακούσουμε. Είναι γι' αυτό που εντέλει προκύπτει ως «υπέρτατος» στόχος» η επικοινωνιακή διαχείριση της κοινής γνώμης, ώστε να μην αντιληφθεί το εύρος της εξαπάτησης.

Διακινούμε ένα αφήγημα που κανένας άλλος δεν υιοθετεί. Γι' αυτό «αλλάζουν την καθιερωμένη σημασία των λέξεων, ώστε να ταιριάζει με τις πράξεις τους». Καταγγέλλουμε την τουρκική αδιαλλαξία μεταξύ μας, αλλά δεν εξηγούμε γιατί ο γ.γ. του ΟΗΕ Α. Γκουτιέρες στο Αμβούργο επαίνεσε τον Τ. Ερντογάν δύο μόλις ημέρες μετά τη Σύνοδο για την Κύπρο στο Κραν Μοντάνα. Ο αναπληρωτής εκπρόσωπος του γ.γ., Φερχάν Χακ δήλωσε ότι «ο γ.γ. εξέφρασε (στη συνάντηση με τον Τ. Ερντογάν) βαθιά εκτίμηση για την ισχυρή συνεργασία και υποστήριξη της Τουρκίας προς τα Ηνωμένα Έθνη». Καταγγέλλουμε την τουρκική αδιαλλαξία, αλλά δεν εξηγούμε γιατί ο αντιπρόσωπος του γ.γ. του ΟΗΕ στο Κυπριακό Έσπε Μπαρθ Αϊντε

αποχαιρέτωντας τον Μ. Ακιντζί, τού είπε δημόσια πως «ήξερα πως ό,τι έλεγες το εννοούσες».

Η επίλυση κυπριακού προβλήματος αποτελεί τον κεντρικό άξονα, ο οποίος θα επιτρέψει τη μετατροπή των κινήσεων σε ευκαιρίες και της στασιμότητας σε ανάπτυξη. Χωρίς προηγούμενη επίλυση του Κυπριακού η εξόρυξη φυσικού αερίου συνιστά ένα όνειρο θερινής νυκτός. Το Πλαίσιο Γκουτιέρες δίνει τις κατευθύνσεις. Επίσης, η σχέση Ευρωπαϊκής Ένωσης – Τουρκίας. Η προώθηση της ιδέας για ανασυγκρότηση της, παγωμένης σήμερα, σχέσης Ε.Ε.-Τουρκίας, αποτελεί μια χρήσιμη πολιτική εξέλιξη, με πρώτο ωφελούμενο την Κύπρο. Η σχέση αυτή, όπως εισπνέεται ο καθηγητής Π. Ιωακείμης, «μπορεί να σπριχθεί στα ακόλουθα στοιχεία: (α) στον εκσυγχρονισμό της Τελωνειακής Ένωσης Ε.Ε.-Τουρκίας, θέμα που λιμνάζει εδώ και χρόνια, (β) στη σταδιακή και υπό προϋποθέσεις απελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων (visa), (γ) στον εκσυγχρονισμό του καθεστώτος για τους πρόσφυγες – μεταναστές μεταξύ Ένωσης – Τουρκίας και (δ) στη διάσταση της ασφάλειας. Υπάρχει μια εξαιρετικώς ενδιαφέρουσα δυνατότητα «να συνδεθεί η Τουρκία με το πλαίσιο αμυντικής πολιτικής της Ε.Ε. μέσω της μόνιμης διαρθρωμένης συνεργασίας (PESCO)».

Η θεωρία των αξόνων που προωθεί η Λευκωσία έχει ημερησίως λήξες. Η «μεσανατολική» περιπέτεια με τις λεγόμενες «Τριμερείς», εντάσσει την Κύπρο σε μια ζώνη πολύ υψηλής επικινδυνότητας, όπως βεβαιώνουν οι πρόσφατες εξελίξεις στο Ιράκ. Η καταγγελία μπορεί να αντικατασταθεί από τη δημοκρατική πολιτική. Χρειάζεται στροφή στο ευρωπαϊκό γήπεδο. Στο ευρωπαϊκό γήπεδο, όμως, παίζεις win-win («όλοι κερδίζουν»). Η Κύπρος εντάχθηκε στην Ε.Ε. ακριβώς γιατί ο Κ. Σημίτης έπαιξε σε αυτό το γήπεδο με τη Συμφωνία στο Ελσίνκι, το 1999. Πολλά στοιχεία από τότε άλλαξαν. Το κυρίως «υλικό», ωστόσο, υπάρχει.

www.larkoslarkou.org.cy

Ο ηγέτης είναι αυτός που ξέρει τον δρόμο, βαδίζει στον δρόμο και δείχνει τον δρόμο

Του **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

Το σκηνικό στην ευρύτερη μας περιοχή είναι πραγματικά εκπληκτικό. Σαν ηφαίστειο έτοιμο να εκραγεί, χαρακτηρίζεται από πολιτικούς αναλυτές. Εκτός του εμφυλίου στη Συρία, στη Λιβύη και την αστάθεια στον Λίβανο, ο θάνατος του στρατηγού Σουλεϊμάνι δημιουργεί νέα δεδομένα με την κατάσταση πλέον να κρίνεται εντελώς απρόβλεπτη και σίγουρα εκτός έλεγχου. Βέβαια δεν είναι η πρώτη φορά που συμβαίνουν τέτοιες εξελίξεις στην Ανατολική Μεσόγειο. Κυρίως μετά την «Αραβική Άνοιξη» η αστάθεια στην περιοχή είναι ένα σύνθετο φαινόμενο. Μέχρι τώρα, όμως, καταφέραμε, αν και οι συρράξεις ήταν στη «γειτονιά» μας, να μένουμε αμέτοχοι και κατ' επέκταση ανεπηρεαστοι.

Δυστυχώς, όμως, αυτήν τη φορά όχι μόνο επηρεαζόμαστε αλλά είμαστε μέρος του προβλήματος. Και το χειρότερο, με την πρωτοφανή έπαρση και επιπολαιότητα που μας

διακρίνει, καταστήσαμε τον ευρύτερο ελληνισμό μέρος της διαμάχης. Παρ' όλα αυτά εμείς και πάλι «αγρόν ηγοράσαμεν». «Είναι μια εξέλιξη η οποία θεωρώ ότι επιβαρύνει το κλίμα στην Ανατολική Μεσόγειο. Είναι μια εξέλιξη, η οποία δεν πιστεύω ότι θα επηρεάσει εσωτερικά την Κύπρο. Η Κύπρος δεν ανησυχεί από οποιοδήποτε αντίποινο», δήλωσε ο ΚΕ αναφορικά με τη νέα κατάσταση πραγμάτων που δημιουργήθηκε μεταξύ Ιράν και ΗΠΑ.

Η διαφανής γενική ανάφλεξη στην περιοχή μας θα πρέπει, έστω και την υστάτη, να μας δώσει το αυτονόητο μήνυμα. Το όλο σκηνικό, αν και προδιαγράφεται καταστροφικό, δεν παύει να δημιουργεί ευκαιρίες. Μας δίνεται η μεγάλη ευκαιρία να συνειδητοποιήσουμε το ποιο είμαστε και το πού πάμε. Είναι μια μεγάλη ευκαιρία να αντιληφθούμε την αναγκαιότητα για άμεση επίλυση των ελληννοτουρκικών διαφορών και του Κυπριακού.

Ο τρόπος γνωστός και χιλιε-

πωμένους. Δεν χρειάζονται ούτε μελέτες ούτε νέες στρατηγικές. Ο δρόμος είναι εκεί χαραγμένος και περιμένει τις ηγεσίες Ελλάδας και Κύπρου να αρθούν στο ύψος των περιστάσεων και να τον ακολουθήσουν. Να αφήσουν επιτέλους τις φιέστες και τα πανηγύρια και να θέσουν «τον δάκτυλο επί τον τύπον των ήλων».

Το να υπογράψουμε αγωγούς «φάντασμα», να τρέχουμε να συνομολογήσουμε νέες τριμερείς ή και πολυμερείς συμφωνίες και να νομιζουμε ότι είμαστε ο ομφαλός της γης, επιβαρύνει περαιτέρω την τραγική κατάσταση στην οποία έχουμε φτάσει ή καλύτερα στην οποία οι τακτικισμοί και οι παλινοδρομίες των τελευταίων χρόνων μας έχουν φέρει.

Όσον αφορά τα ελληννοτουρκικά διαφαίνεται μια αλλαγή στάσης και σύνθεσης. Οι τελευταίες δηλώσεις του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη για το ενδεχόμενο προσφυγής στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, σίγουρα ανοίγουν ένα

παράθυρο ελπίδας. Φαίνεται να συνειδητοποιούν επιτέλους τις πραγματικότητες, ότι δηλαδή η Χάγη δεν είναι η οδός για να πάρουμε αυτά που νομιζουμε ότι μας ανήκουν αλλά για να μη χάσουμε τα πάντα.

Στο Κυπριακό, δυστυχώς, τα πράγματα είναι εντελώς διαφορετικά. Εκεί που όλοι νομιζαμε ότι μετά τη συνάντηση του Βερολίνου η ρητορική μας θα άλλαζε, δυστυχώς αποδεικνύονται «άνθρακες οι θησαυροί». Σε συνέντευξη του ΠτΔ στην ΕΡΤ το μήνυμά που στείλαμε είναι ότι συνεχίζουμε να παλινοδρομούμε και να μην ξέρουμε ούτε τι θέλουμε ούτε τι επιδιώκουμε. «Το 2004 χωρίς αμφιβολία» απάντησε ο ΠτΔ στο ερώτημα αν το 2004 ήταν η μεγάλη ευκαιρία που χάθηκε. Παράλληλα, όμως, εμμένει στις θέσεις του για την πολιτική ισότητα, τονίζοντας ότι αν τη δεχθούμε όπως την αξιώνει η τ/κ πλευρά τότε το κράτος θα είναι μη λειτουργικό και μη βιώσιμο. Από την άλλη, όμως, το σχέδιο Ανάν, το οποίο ο ΠτΔ

στήριξε το 2004 και σήμερα το χαρακτηρίζει ως μεγάλη ευκαιρία που χάθηκε, περιείχε πρόνοιες χειρότερες από τις σημερινές αξιώσεις Μουσταφά Ακιντζί. Αντίφαση και στο θέμα των εγγυήσεων. Η κατά τον ΠτΔ μεγάλη ευκαιρία που χάθηκε προνοούσε συνέχεια της συνθήκης εγγυήσεων του 1960 επεκτεινόμενη μάλιστα και στα δύο συνιστώμενα κράτη.

Τώρα, το πώς ένα σχέδιο, που με βάση τις σημερινές μας θέσεις θα οδηγούσε σε ένα μη λειτουργικό και μη βιώσιμο κράτος, χαρακτηρίζεται από τον ΠτΔ ως μια μεγάλη ευκαιρία που χάθηκε, είναι όντως αξιοπερίεργο. Οι στιγμές για τον ελληνισμό είναι κρίσιμες. Οι ελληννοτουρκικές σχέσεις, μετά το σύμφωνο Τουρκίας - Λιβύης, μπαίνουν σε επικίνδυνους συνάψεις το δε Κυπριακό πλησιάζει το τέλος εποχής με την οριστική διχοτόμηση να είναι πλέον το πιθανότερο σενάριο.

Υπό αυτές, λοιπόν, τις περιστάσεις μια συνετή ηγεσία σε Ελλάδα

και Κύπρο είναι κάτι περισσότερο από απαραίτητη. Άλλωστε στο παρελθόν σώφρονες ηγέτες, όπως οι Γλαύκος Κληρίδης και Κώστας Σημίτης, έχουν επιτύχει τεράστια επιτεύγματα με αποκορύφωμα την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. «Ο ηγέτης είναι αυτός που ξέρει τον δρόμο, βαδίζει στον δρόμο και δείχνει τον δρόμο», έλεγε ο John C. Maxwell. Αυτά είναι ακριβώς τα χαρακτηριστικά της ηγεσίας που σήμερα έχει, περισσότερο από ποτέ, ανάγκη ο Ελληνισμός. Στην Κύπρο ο Νίκος Αναστασιάδης, με τη στάση του το 2004, έδειξε ότι γνωρίζει τον δρόμο. Στην Ελλάδα, οι καταβολές του Κυριάκου Μητσοτάκη είναι εκέγγυο ότι και αυτός γνωρίζει τον δρόμο. Το μεγάλο, όμως, ερώτημα είναι αν είναι διατεθειμένοι να βαδίσουν και να δείξουν τον δρόμο ή αν θα θέσουν υπεράνω όλων τα κομματικά συμφέροντα και τις προσωπικές ατζέντες.

Ο κ. Θεόδωρος Θεοδωρού είναι ειδικός προγραμμάτων ηλεκτρ. υπολογιστών.

Το κλειδί της ειρήνης: Τα πυρηνικά του Ιράν

Η Τεχεράνη θεωρεί ότι δεν υπάρχουν οι κατάλληλες συνθήκες για την έναρξη νέου κύκλου συνομιλιών με τον Τραμπ

Του ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ

Λίγες ώρες μετά την ιρανική επίθεση σε αμερικανικούς στρατιωτικούς στόχους στο Ιράκ και στο Αυτόνομο Κουρδιστάν, ο Ντ. Τραμπ σε νέα, δημόσια τοποθέτησή του αναφέρθηκε σε μια νέα συμφωνία για τις πυρηνικές φιλοδοξίες της Ισλαμικής Δημοκρατίας. Σύμφωνα με αναλυτές, ο πρόεδρος των ΗΠΑ έχει εντατικοποιήσει την πίεση που ασκεί η χώρα του στο Ιράν για να ανοίξει τον δρόμο για νέο κύκλο διαπραγματεύσεων για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν, στον οποίο η Ουάσινγκτον φιλοδοξεί να συμμετάσχει από θέση ισχύος. Σε περίπτωση που ο κ. Τραμπ κατορθώσει να εξασφαλίσει ένα νέο κείμενο συμφωνίας, το οποίο θα είναι σε θέση να το παρουσιάσει στο εσωτερικό των ΗΠΑ ως μια νέα διπλωματική του νίκη, τότε το ομαλό κλίμα και η σχετική πρεμία θα μπορούσαν να επιστρέψουν στον Περσικό Κόλπο και στις αμερικανοϊρανικές σχέσεις. Από αυτήν την άποψη η πυρηνικά του Ιράν «κρατούν στο χέρι τους το κλειδί της ειρήνης» στην ευρύτερη περιοχή. Το προαναφερόμενο σχέδιο του κ. Τραμπ την παρούσα στιγμή σκοντάφτει πάνω σε σειρά εμποδίων και δυσκολιών. Μαζί με την έλλειψη επικοινωνίας στον άξονα Τεχεράνης-Ουάσινγκτον, η ασυμφωνία ως προς τις βασικές πτυχές του πυρηνικού προγράμματος του Ιράν, καθώς και η σύγκρουση για τις περιφερειακές φιλοδοξίες τόσο του Ιράν όσο και των ΗΠΑ δημιουργούν εμπόδια για την άμεση έναρξη νέων διαπραγματεύσεων για το ιρανικό πυρηνικό πρόγραμμα.

Οι φιλοδοξίες του Ιράν

Από την οπτική γωνία των εκπροσώπων της Ισλαμικής Δημοκρατίας, την παρούσα στιγμή, δύο βασικοί παράγοντες εμποδίζουν την τελική συνεννόηση για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν. Ο κ. Τραμπ παραγνωρίζει και παραφράζει τις βασικές πτυχές της προηγούμενης

Η ασυμφωνία ως προς τις βασικές πτυχές του πυρηνικού προγράμματος του Ιράν, καθώς και η σύγκρουση για τις περιφερειακές φιλοδοξίες τόσο του Ιράν όσο και των ΗΠΑ δημιουργούν εμπόδια για την άμεση έναρξη νέων διαπραγματεύσεων.

Ο Ντόναλντ Τραμπ παραγνωρίζει και παραφράζει τις βασικές πτυχές της προηγούμενης συμφωνίας για τα πυρηνικά.

συμφωνίας για τα πυρηνικά του Ιράν. Την ίδια στιγμή, ενορχιστρώνει νέα σχέδια στη Μέση Ανατολή για να προβάλλει τις «ιμπεριαλιστικές φιλοδοξίες» της.

Ως προς το τελευταίο ζήτημα, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι λίγο μετά την εκτέλεση του Κασίμ Σουλεϊμάνι, τα μέσα ενημέρωσης που ελέγχονται από την Τεχεράνη εξέπεψαν το μήνυμα ότι η επιστροφή της ομαλότητας στη Μέση Ανατολής δεν πρόκειται να συμβεί προ-

τού αποχωρήσουν οι αμερικανικές δυνάμεις από το Ιράκ και τη Συρία. «Σε κάθε περίπτωση οι αμερικανικές δυνάμεις πρέπει να αποχωρήσουν από την περιοχή, έτσι ώστε οι δυνάμεις μας να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν την απειλή του Σιωνισμού (Ισραήλ) με αποτελεσματικό τρόπο», σημείωσε ο ηγέτης της λιβανέζικης οργάνωσης Χεζμπολάκ, το στιγμή που στο ιρανικό κοινοβούλιο, οι Σίιτες νομοθέτες ενέκριναν ψήφισμα για την άμεση αποχώρηση των ξένων στρατευμάτων από ολόκληρη την επικράτεια του Ιράκ.

Ακόμη και σε περίπτωση που η Ουάσινγκτον αποδεχθεί την απόσυρση των δυνάμεών της από τη Συρία και το Ιράκ—σχεδόν απίθανο σενάριο, καθώς η Ουάσινγκτον έχει ξεκαθαρίσει προ πολλού ότι στην περιοχή θα παραμείνουν δυνάμεις για την ασφάλεια των ενεργειακών πηγών

και στρατηγικών θέσεων, σε ό,τι αφορά τον διάλογο με την αμερικανική πλευρά, από τη σκοπιά της Τεχεράνης προκύπτει ένα ακόμη, σοβαρό ζήτημα. Όπως επισήμαναν την προηγούμενη εβδομάδα στην «Κ» κύκλοι της Τεχεράνης, ο ίδιος ο Αμερικανός πρόεδρος επιμένει στη «διστρέβλωση» των πραγματικότητων που αφορούν την προηγούμενη συμφωνία για τα πυρηνικά του Ιράν. «Ο Τραμπ ισχυρίζεται ότι με τη συμφωνία για τα πυρηνικά μας, η διεθνής κοινότητα μάς παρέχει χρηματική αμοιβή, την οποία σήμερα χρησιμοποιούμε για να αναπτύξουμε τις στρατιωτικές ικανότητές μας. Πρόκειται για ένα μεγάλο ψέμα. Με τη συμφωνία απελευθερώθηκαν κονδύλια που ανήκαν στον ιρανικό λαό και οι ΗΠΑ είχαν μπλοκάρει την περιοχή της Ισλαμικής Επανάστασης», σημειώνουν οι πηγές της «Κ».

Στη συνέχεια της παραπάνω επισήμανσης, οι πηγές αναφέρουν τα εξής: «Ένα δεύτερο λάθος που πράττει, ενδεχομένως ηθελημένα, ο Τραμπ αφορά την ουσία της συμφωνίας για τα πυρηνικά. Η συμφωνία δεν απαγορεύει στο Ιράν τη μελλοντική χρήση της πυρηνικής ενέργειας για ειρηνικούς σκοπούς. Το πρόγραμμα για τα πυρηνικά, οι ριζές του οποίου χάνονται στην προεπινασασιατική περίοδο, και αφορά τις ενεργειακές και οικονομικές ανάγκες της χώρας, θα συνεχιστεί σε κάθε περίπτωση».

Απαισιοδοξία Τεχεράνης

Η ιρανική πλευρά θεωρεί ότι την παρούσα στιγμή δεν υφίστανται οι κατάλληλες συνθήκες για την έναρξη νέου κύκλου συνομιλιών για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν. Ο διάλογος και οι συνομιλίες θα μπορού-

σαν να ξεκινήσουν μονάχα σε περίπτωση εκπληρωθούν τρεις βασικές προϋποθέσεις. Πρώτο, η αμερικανική πλευρά θα αποδεχθεί τη ριζική αναθεώρηση της παρουσίας της στην περιοχή, κυρίως σε Ιράκ και Συρία. Δεύτερο, το πνεύμα της προηγούμενης συμφωνίας για τα πυρηνικά του Ιράν θα γίνει σεβαστό από όλες τις πλευρές. Τρίτο, οι ΗΠΑ και οι σύμμαχοί τους θα σεβαστούν τα κυριαρχικά δικαιώματα και την ανεξαρτησία της Ισλαμικής Δημοκρατίας. Σε συμφωνία με τα προαναφερόμενα βρίσκονται τα τελευταία δημοσιεύματα του ιρανικού τύπου. Το μοτίβο που ξεχωρίζει στα πρόσφατα ιρανικά δημοσιεύματα είναι αυτό της απαισιοδοξίας και της έντονης καχυποψίας ως προς τις πραγματικές φιλοδοξίες της Ουάσινγκτον στην ευρύτερη περιοχή.

«Ο εγκληματίας Ντόναλντ Τραμπ και η ομάδα των τρομοκρατών του στην Ουάσινγκτον τρέμουν μπροστά στην τιμωρία που τους περιμένει για το ασυγχώρητο έγκλημά τους, μετά από μέρες οδύνης του ιρανικού και του ιρακινού λαού για τους νέους μάρτυρες. Προς μεγάλη ανακούφισή τους, η Ισλαμική Δημοκρατία για την ώρα έδωσε μόνο ένα περιορισμένης κλίμακας, συγκλονιστικό χαστούκι, διατηρώντας το δικαίωμα για πλήρη αντίποινα μελλοντικά», σημειώνει λίγο μετά το νέο τηλεοπτικό διάγγελμα του Αμερικανού προέδρου, η ιρανική εφημερίδα Καϊάαν.

Το ιρανικό δημοσίευμα έριξε φως στην οπτική γωνία της ηγεσίας της Ισλαμικής Δημοκρατίας για τις νέες εξελίξεις, με τον εξής τρόπο: «Η κατάλληλη εκδικήση δεν θα περιοριστεί σε περισσότερους από δώδεκα πυραύλους, όπως συνέβη τις πρώτες ώρες της Τετάρτης. Όπως επισήμανε προσφάτως ο ηγέτης της ισλαμικής επανάστασης, ο Αγιατολάχ Σαϊντ Αλί Χαμενέι, αυτό που έχει σημασία είναι ότι το γεγονός ότι η στασιαστική αμερικανική παρουσία στην περιοχή πρέπει να τελειώσει μια για πάντα».

Η διάλυση του Ιράκ και η ανάδυση του Κουρδιστάν

Η απόσυρση των αμερικανικών δυνάμεων και ο νέος ρωσικός οδικός άξονας καταλύτες εξελίξεων στη Μέση Ανατολή

Του ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ

Οι **σαρωτικές** εξελίξεις σε Ιράκ, Συρία και στον άξονα Ιράν-ΗΠΑ φέρνουν στο νέο έτος τους Κούρδους αντιμέτωπους με μεγάλες προκλήσεις. Στο Ιράκ για μια ακόμη φορά τα βλέμματα στρέφονται στην φιλοδοξία των Κούρδων για την δημιουργία ενός ανεξάρτητου, κουρδικού έθνους-κράτους. Στην Συρία, οι εκπρόσωποι του κουρδικού κινήματος συζητούν με Ρώσους αξιωματούχους την προοπτική της αποκέντρωσης του συριακού κράτους. Σύμφωνα με διάφορους αναλυτές το μέλλον του Κουρδιστάν βρίσκεται στο επίκεντρο των τελευταίων εξελίξεων στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής. Στην πρωτεύουσα του Αυτόνομου Κουρδιστάν, το Ερμπίλ, η οποία την προηγούμενη εβδομάδα δέχθηκε ιρανική επίθεση, οι κύκλοι της κυβέρνησης του Αυτόνομου Κουρδιστάν αναμένουν με μεγάλη προσοχή τις νέες αποφάσεις των ΗΠΑ για το Ιράκ και την ευρύτερη περιοχή. Στη γειτονική Συρία, οι εκπρόσωποι του κουρδικού κινήματος αναζητούν «γέφυρες» επικοινωνίας και συνεργασίας με Δαμασκό και Μόσχα.

Η πιθανή διάλυση του Ιράκ

Η Τουρκία δημοσιογράφος Αμπέρν Ζαμάν υποστηρίζει ότι η κατάσταση του Ιράκ ως κράτος γίνεται όλο και πιο αναπόφευκτο και αυτό θα έδινε στο Ισλαμικό Κράτος νέα ευκαιρία για να ανασυγκροτηθεί και οι Ηνωμένες Πολιτείες ενδεχομένως θα διατηρούσαν στρατεύματα στο ιρακινό Κουρδιστάν. Η κ. Ζαμάν προειδοποιεί ότι η ενδεχόμενη διάλυση του Ιράκ θα φέρει τους Κούρδους αντιμέτωπους με νέες ευκαιρίες και νέες προκλήσεις,

Τόσο σε διπλωματικό πεδίο όσο και στο πεδίο της οικονομίας τα δεδομένα δεν ευνοούν τα σχέδια των Κούρδων. Ντε φάκτο κινήσεις των Αμερικανών ή των Κούρδων δεν πρόκειται να βρουν αποδέκτες στο διεθνές διπλωματικό προσκήνιο.

Νέα δυναμική αναπτύσσει η συζήτηση για το μέλλον των Κούρδων της Μεσοποταμίας υπό το πρίσμα των νέων εξελίξεων σε Ιράκ και Συρία και την μεγάλη αντιπαράθεση του Ιράν με τις ΗΠΑ.

θέτοντας το ερώτημα: «Ένα ψήφισμα του ιρακινού κοινοβουλίου στις 5 Ιανουαρίου καλεί την προσωρινή κυβέρνηση της χώρας να εκδιώξει περίπου 5.000 αμερικανικά στρα-

τεύματα από το Ιράκ. Πολλοί Ιρακινοί Κούρδοι βλέπουν αυτήν την εξέλιξη ως μια ευκαιρία για την εκ νέου προβολή του οράματος του ανεξάρτητου κουρδικού κράτους με τη βοήθεια των ΗΠΑ. Μπορεί η Ουάσινγκτον να στραφεί στους Ιρακινούς Κούρδους για να μεταφέρει τα στρατεύματά της στην περιοχή του Κουρδιστάν του Ιράκ;». Κούρδοι αξιωματούχοι εμφανίζονται έτοιμοι και πρόθυμοι να συνάψουν νέες αμυντικές και διπλωματικές συμφωνίες με την Ουάσινγκτον με αντίπαλα τη μακροπρόθεσμη υλοποίηση του σχεδίου της δημιουργίας ενός ανεξάρτητου κουρδικού έθνους-κράτους στα βόρεια εδάφη του Ιράκ. Για την κουρδική πλευρά,

η παραμονή των αμερικανικών στρατευμάτων στο βόρειο τμήμα του Ιράκ θεωρείται δεδομένη και αναγκαία, καθώς την παρούσα στιγμή οι ΗΠΑ είναι η μοναδική δύναμη που μπορεί να προφυλάξει τους Κούρδους από τις εχθρικές διαθέσεις των γειτόνων.

Τα μεγάλα εμπόδια

Το προαναφερθέν σχέδιο των Κούρδων σκοντάφτει, σύμφωνα με αναλυτές, πάνω σε τουλάχιστον τέσσερα μεγάλα εμπόδια. Πρώτο, τόσο σε διπλωματικό πεδίο όσο και στο πεδίο της οικονομίας τα δεδομένα δεν ευνοούν τα σχέδια των Κούρδων. Ντε φάκτο κινήσεις των Αμερικανών ή των Κούρδων

δεν πρόκειται να βρουν αποδέκτες στο διεθνές διπλωματικό προσκήνιο. Την ίδια ώρα, η οικονομική κρίση στο Κουρδιστάν συνεχίζεται και η αυτόνομη κυβέρνηση στηρίζεται στην εξωτερική βοήθεια για να σταθεί πάνω στα πόδια της. Δεύτερο, κανένας πρωταγωνιστής της περιοχής δεν είναι σε θέση να στηριχθεί στις προθέσεις και στις υποσχέσεις της ηγεσίας του Ντόναλντ Τραμπ. Ο πρόεδρος των ΗΠΑ σπνθίζει να στέλνει αμφιλεγόμενα μηνύματα, τα οποία την παρούσα στιγμή δεν βοηθούν τους Κούρδους. Τρίτο, ανά πάσα στιγμή, το γειτονικό Ιράν μπορεί να «ποντάρει» στις εθνικές διαφορές των Κούρδων και να προκαλέσει πολιτικό και κοινωνικό ρήγμα στο Κουρδιστάν. Η φατρία Μπαρζανί δεν συμφωνεί σε πολλά ζητήματα με τη διοίκηση της πόλης Σουλεϊμάνιγια. Το δε κουρδικό αυτονομιστικό κίνημα τρέχει πίσω από τα δικά του σχέδια. Υπό αυτές τις συνθήκες η εθνική συνεννόηση είναι ένα ιδιαίτερα δύσκολο εγχείρημα.

Αυτονομία στη Συρία

Μπορεί στο βόρειο Ιράκ διάφορα εμπόδια να επισκιάζουν τις φιλοδοξίες και τα σχέδια των Κούρδων, ωστόσο στην περίπτωση της βορειοανατολικής Συρίας, τα δεδομένα για τους Κούρδους είναι πολύ διαφορετικά. Παρά την πρόσφατη απώλεια του ελέγχου δύο σημαντικών κέντρων στα σύνορα με την Τουρκία εξαιτίας της νέας τουρκικής εισβολής, οι Κούρδοι της Συρίας εκφράζουν στις αρχές του 2020 συγκρατημένη αισιοδοξία για την παρουσία και εκπροσώπησή τους στο νέο κοινωνικοπολιτικό πεδίο της Συρίας.

Οι τελευταίες πληροφορίες από τον αραβικό τύπο έρχονται να ανα-

περνώσουν το πηκτικό των Κούρδων της Συρίας, οι οποίοι την τελευταία δεκαετία έχουν αναπτύξει το όραμα-σχέδιο της αυτονομίας στα παράλια της Ανατολικής Μεσογείου. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις τελευταίες πληροφορίες, τα τελευταία εικοσιτετράωρα του 2019, η Μόσχα παρουσίασε στην κουρδική πλευρά οδικό χάρτη για την εξομάλυνση των σχέσεων των Κούρδων με τη Δαμασκό. Παρά το γεγονός ότι ο ρωσικός χάρτης δεν πραγματοποιεί ξεκάθαρα αναφορά στην προοπτική της αυτονομίας των Κούρδων, εμπεριέχει σημαντικά στοιχεία για την κουρδική πλευρά. Σύμφωνα με τον ρωσικό χάρτη, οι Κούρδοι θα συμμετάσχουν στην προσπάθεια για τη δημιουργία του νέου πολιτεύματος της Συρίας και θα εκπροσωπηθούν στην ανασυγκροτημένη κεντρική κυβέρνηση της χώρας. Η Δαμασκό και οι Κούρδοι θα ξεκινήσουν στρατιωτική συνεργασία και ο στρατός της Συρίας θα αναπτυχθεί στα σύνορα με την Τουρκία και το Ιράκ. Ο πολιτικός διάλογος θα προχωρήσει παράλληλα με την συνεργασία των πλευρών στο πεδίο της ενέργειας και την κοινή εκμετάλλευση και προφύλαξη των ενεργειακών πηγών της Συρίας. Την ίδια στιγμή, ο συριακός στρατός θα αποχωρήσει από κουρδικά αστικά κέντρα όπου βρίσκονται σχολεία και πανεπιστήμια. Οι πρώτες πληροφορίες θέλουν το κουρδικό κίνημα να χαρακτηρίζεται ως «συζητησιμικό» τον ρωσικό οδικό χάρτη. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι η κουρδική πλευρά επιμένει ότι οι συνομιλίες με τη Μόσχα και τη Δαμασκό βρίσκονται ακόμη στην αρχική φάση τους και ότι το όραμα της αυτονομίας παραμένει μονόδρομος για τους Κούρδους της Συρίας.

Το μεγαλύτερο φράγμα της Κύπρου, αυτό του Κούρη, ευνοούμενο και από τις περιονικές βροχοπτώσεις, φέτος υπερχειλίσει, για μόλις τρίτη φορά στην ιστορία του.

Ο ποταμός Πεδιαίος, ο οποίος διασχίζει την Λευκωσία, κατέληξε ορμητικός, προκαλώντας για άλλη μια φορά τα γνωστά προβλήματα στην πρωτεύουσα και στον Στρόβολο.

Η υπερχειλίση του φράγματος και οι έντονες βροχοπτώσεις, μετέτρεψαν τους δρόμους της Καλαβασού σε χείμαρρους, οι οποίοι απέκλεισαν 20 περίπου οικογένειες και παρέσυραν πασσάλους της ΑΗΚ.

Οι περιοχές ψηλού κινδύνου πλημμυρών

Πρόκληση για το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων η διαχείριση της πολυομβρίας - Περισσότερο ευάλωτη η Λευκωσία

Του **ΓΙΑΝΝΟΥ ΛΥΤΡΑ**

Σοβαρά προβλήματα παρατηρούνται διαχρονικά σε συγκεκριμένες περιοχές της Κύπρου, σε περιόδους κατά τις οποίες σημειώνονται μεγάλες ποσότητες βροχοπτώσεων. Ειδικότερα στην Λευκωσία, ο ποταμός Πεδιαίος προκαλεί πλημμυρικά επεισόδια σε σημεία που, πλέον, έχουν παράδοση, όπως η οδός Αλεξανδρουπόλεως στον Στρόβολο και η οδός Ερυθρού Σταυρού, στην περιοχή πίσω από το Προεδρικό Μέγαρο. Φέτος, προβλήματα παρατηρήθηκαν στην Καλαβασό, όπου η υπερχειλίση του φράγματος, σε συνδυασμό με τα παρατεταμένα

Οι αρχές της Δημοκρατίας δηλώνουν ετοιμότητα στη βάση του σχεδίου «Προμηθέας», στο οποίο εμπλέκονται διάφορες υπηρεσίες και σώματα ασφαλείας, όπως η Αστυνομία και η Πυροσβεστική Υπηρεσία.

διασπάσματα βροχοπτώσεων, προκάλεσε πλημμυρικό επεισόδιο στο χωριό και στην υποχώρηση τοίχων αντιστήριξης σε δρόμο του χωριού. Την ώρα που συμβαίνουν όλα αυτά, φαίνεται ότι απέχουμε πολύ ακόμη, από το να επιτύχουμε την σωστή διαχείριση των ομβρίων υδάτων.

Η Λευκωσία κατέχει τη σκήπτρα όσον αφορά τον αριθμό των Περιοχών Δυναμικού Σοβαρού Κινδύνου Πλημμύρας, όπως προκύπτει από στοιχεία δημοσιευμένα στην ιστοσελίδα του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων και τον σχετικό χάρτη. Συγκεκριμένα, όπως αποτυπώνεται και στον χάρτη, οι περιοχές είναι οι εξής: από το Πολιτικό μέχρι και Δήμο Λευκωσίας, Έγκωμη, Άγιος Δομέτιος, Στρόβολος και Βιομηχανική περιοχή των Λατσιών, Κοκκινотριμιθιά, Παλιομέτοχο και Άγιοι Τριμιθιάς, Αστρομερίτης, Περιστερώνα, Νήσου, Πέρα Χωριό και Δάλι

και Βιομηχανική Περιοχή Ιδαίου. Ακολουθεί η Λεμεσός, με τις εξής περιοχές: Μέσα Γειτονιά, Αγ. Αθανάσιος και Ανατολική περιοχή Λεμεσού, Πολεμιθιά, Λεμεσός (Αγ. Αντώνιος και Καρνάγιο), Γερμασόγεια και Ύψιωμας. Στην Πάφο καταγράφονται οι περιοχές Μεσόγης, Χλώρακας και πόλης της Πάφου και στην επαρχία Αμμοχώστου σημειώνεται η Παραλίμνι, εξαιτίας του ποταμού εισροής της λίμνης. Τέλος, στην Λάρνακα, καταγράφονται οι περιοχές Ορμηδέας, Καμαρών και Αραδίππου-Λιβαδιών.

Έτοιμες οι αρχές

Μιλώντας στην «Κ», ο αναπληρωτής διοικητής της Πολιτικής Άμυνας, Κυριάκος Χατζηγεωργίου, δήλωσε την ετοιμότητα των αρχών, στην βάση του σχεδίου «Προμηθέας», στο οποίο εμπλέκονται διάφορες υπηρεσίες και σώματα ασφα-

λείας, όπως η Αστυνομία και η Πυροσβεστική Υπηρεσία. Για τα ακραία καιρικά φαινόμενα, δημιουργείται ένα τοπικό επιχειρησιακό κέντρο το οποίο διαχειρίζεται ο ανώτερος της υπηρεσίας η οποία έχει την αρμοδιότητα υλοποίησης του σχεδίου, ενώ οι ενέργειες γίνονται πάντα σε συνεργασία με την Μετεωρολογική Υπηρεσία. Σε τέτοιες περιπτώσεις, ανέφερε, γίνεται ενημέρωση των ομάδων, τόσο του μόνιμου προσωπικού, όσο και των εθελοντών, για αυξημένη εγρήγορση. Ωστόσο, οι ενέργειες για ετοιμότητα, είναι διαρκείς, καθώς γίνεται ανά τακτά διαστήματα εξέταση και συντήρηση του εξοπλισμού, όπως των μηχανών άντλησης νερού. Παράλληλα, ομάδες της Πολιτικής Άμυνας αξιολογούν τις ενέργειες που ίσως χρειαστεί να γίνουν κατά την υπερχειλίση φραγμάτων, ενώ αξιολόγηση

γίνεται και μετά από κάθε επικείμενη για σκοπούς βελτίωσης.

Πρόκληση η διαχείριση

Πηγή με γνώση του αντικείμενου, η οποία μίλησε στην «Κ», εξήγησε ότι το έργο της διαχείρισης του νερού, μετά τις πρόσφατες βροχοπτώσεις στο νησί, είναι δυσκολότερο, σε αντίθεση με προηγούμενες χρονιές όταν είχαμε ανομβρία. Φαίνεται ότι για το αρμόδιο τμήμα του κράτους, αποτελεί πρόκληση το θέμα της εξοικονόμησης του νερού, καθώς η πολιτική προνοεί ότι πρώτα οι φορείς του κράτους και ακολούθως οι καταναλωτές, οφείλουν να μειώσουν την σπατάλη του νερού, μειώνοντας τις απώλειές τους, με αναβάθμιση των δικτύων, με την προσπάθεια να πρέπει να είναι διαρκής, καθώς το ποσοστό του αιτιολογήτου νερού ανέρχεται στο 40-50%.

Αυτή τη στιγμή, υπάρχει μια με-

γάλη πρόκληση για το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, αλλά και τους άλλους φορείς ύδατος. Η πρόκληση αφορά τους υδατοφράκτες, οι οποίοι συγκεντρώνουν μεγάλες ποσότητες νερού, τις αφαλατώσεις, τους σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων και τις γεωτρήσεις. Με βάση αυτά, πρέπει να γίνει ένα μοντέλο το οποίο να προβλέπει τον τρόπο με τον οποίο να συνεισφέρουν με τον αποδοτικότερο τρόπο οι παραπάνω πηγές υδροδότησης. Μάλιστα, η διαχείριση πρέπει να περάσει στα «χέρια» του διευθυντή του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων, αντί στον αρμόδιο υπουργό, ώστε να γίνεται επί επισημονικών βάσεων. Το εν λόγω μοντέλο θα μπορούσε να απαντήσει σε διάφορες ερωτήσεις, όπως: γιατί αβύθη να υπερχειλίσει το φράγμα του Κούρη, με το νερό να καταλήγει στην θάλασσα, αντί να δίνεται στους γεωργούς για να το τοποθετούν στις

γεωτρήσεις τους ώστε να εμπλουτιστεί ο υδροφόρος και γιατί δεν δίνεται το νερό αυτό δωρεάν στους επαγγελματίες γεωργούς.

Άλλη μια μεγάλη πηγή νερού είναι το νερό της βροχής, ενώ εξίσου μεγάλο θέμα είναι αυτό των πλημμυρών, αλλά είμαστε πολύ πίσω από το να πετύχουμε την διαχείριση των ομβρίων υδάτων, σύμφωνα με την ίδια πηγή. Όπως εξήγησε ακολούθως, αυτό το οποίο θα δώσει λύση είναι το «Σχέδιο Διαχείρισης Πλημμύρας» και τα μέτρα που αυτό προνοεί. Ωστόσο, πρέπει να αλλάξει το καθεστώς της διαχείρισης του νερού, με την δημιουργία ενός μεγάλου παρόχου, ο οποίος θα προβεί στα μεγάλα έργα υποδομής και εγκαταστάσεων, ενώ υφιστάμενα θα είναι τα επαρκή συμβούλια. Αν δεν

Η μεγάλη πρόκληση για το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων είναι η δημιουργία ενός μοντέλου, βάσει του οποίου οι πηγές υδροδότησης να γίνουν αποδοτικότερες.

προχωρήσει η υλοποίηση αυτής της δομής, θα είμαστε πίσω από τα γεγονότα και, κάθε φορά που θα έχουμε πλημμυρικό επεισόδιο θα προβαίνουμε σε λύσεις της στιγμής, μέχρι την επόμενη φορά.

Όσον αφορά τα φράγματα, είναι σε εξέλιξη μια πολύ σημαντική προσπάθεια για την σύνδεσή τους. Συγκεκριμένα, τα φράγματα της Πάφου - Ασπρόκρεμμος, Κανναβίου και Ευρέτου - συνδέονται με αγωγό, αναφέρει στην «Κ» η ίδια πηγή. Υπάρχουν προοπτικές, αναφέρει, να κατασκευαστούν φράγματα κατά την άλλων φραγμάτων ή διασυνδέσεις, όπως, για παράδειγμα, του φράγματος της Σολέας, με αυτό της Βυζακιάς, ώστε να ενισχύεται το δεύτερο. Εξήγησε ότι με την σύνδεση, λιγότερο νερό θα χάνεται στην θάλασσα και θα καταλήγει σε φράγματα τα οποία έχουν περιθώριο μέχρι να γεμίσουν.

Καθίζηση υπέστη το σημείο του δρόμου Πάφου - Πόλεως Χρυσόχους παρά την Γιόλου, με την αρχική απόφαση για κλείσιμό του για δύο μήνες, να προκαλεί αντιδράσεις μεταξύ των κατοίκων.

Η κλιματική αλλαγή επηρεάζει την Κύπρο

Σαφώς, όπως συμβαίνει σε ολόκληρο τον πλανήτη, η Κύπρος επηρεάζεται από την κλιματική αλλαγή. Σε αυτήν οφείλονται πολλά από τα δεινά τα οποία μαστιάζουν περιοχές σημαντικές στην Γη, όπως, για παράδειγμα, ο Αμαζόνιος και πιο πρόσφατα η Αυστραλία. Σε αμφότερες τις περιοχές, εκδηλώθηκαν τεράστιας έκτασης πυρκαγιές, οι οποίες προκάλεσαν ανυπολόγιστη περιβαλλοντική καταστροφή, οδηγώντας στον αφανισμό μεγάλες εκτάσεις βλάστησης και πανίδας.

Στην Κύπρο, οι δύο τελευταίες χρονιές, αποδείχθηκαν εξαιρετικές, όσον αφορά πάντα την βροχοπτώση, λαμβανομένης υπόψη της «παράδοσης» που θέλει την Κύπρο να διανύει ηρόους χειμώνες. Όπως ανέφερε στην «Κ» ο Διευθυντής της Μετεωρολογικής Υπηρεσίας, Κλεάνθης Νικολαΐδης, δύο συνεχόμενες χρονιές με τόσο καλή βροχοπτώση δεν έχουν παρατηρηθεί στατιστικά, σε βάθος

Την περίοδο 2018-2019 καταγράφηκε ο δεύτερος μεγαλύτερος μέσος όρος βροχοπτώσεως, μετά το 1968-1969 (800 χιλιοστά), με 790 χιλιοστά βροχής.

χρόνου, στην Κύπρο. Το γεγονός ότι ευνοούμαστε σε μεγάλο βαθμό από τις βροχοπτώσεις των δύο τελευταίων ετών, δεν αναιρεί το γεγονός ότι, σε παγκόσμιο επίπεδο, συντελούνται αλλαγές στις καιρικές συνθήκες. Ωστόσο, διευκρίνισε ο κ. Νικολαΐδης, είναι χωρίς για να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα, με την παγκόσμια κοινότητα των μετεωρολόγων να βρίσκεται στην διαδικασία διερεύνησης μέσα από τις εποχικές προγνώσεις και τα κλιματικά μοντέλα. Όπως εξήγησε ο

διευθυντής της Μετεωρολογικής Υπηρεσίας, γίνεται προσπάθεια εκτίμησης όλων των παραγόντων οι οποίοι επηρεάζουν τον καιρό και το κλίμα, προκειμένου να διαπιστωθεί ποιος εξ αυτών έχει διασαλευθεί με τρόπο τέτοιο ώστε σε μια περιοχή παρατηρούνται έντονες βροχοπτώσεις και σε άλλη περιοχή διαφορετικές καιρικές συνθήκες.

Μέχρι το τέλος της εβδομάδας, η μέση βροχοπτώση έφτασε τα 407 χιλιοστά, αριθμός που ανεβάζει το ποσοστό της στο 139%, ενώ διανύουμε σχεδόν τα μέσα Ιανουαρίου. Σύμφωνα με τα στοιχεία τα οποία έχει καταγεγραμμένα η Μετεωρολογική Υπηρεσία, από το 1916-2017, μέχρι το 2018-2019, καταδεικνύουν πτώση του μέσου όρου βροχοπτώσεως. Συγκεκριμένα, κατά την τριακονταετία 1941-1970, καταγράφηκαν 533 χιλιοστά βροχής, την περίοδο από το 1951 μέχρι το 1980 καταγράφηκαν 515 χιλιοστά βροχής,

ενώ από το 1961 μέχρι το 1990, σημειώθηκε νέα μείωση του μέσου όρου, ο οποίος ανήλθε στα 503 χιλιοστά βροχής. Η πτωτική τάση σημειώνεται και στην συνέχεια, αφού από το 1971 μέχρι το 2000, ο μέσος όρος βροχοπτώσεως ήταν στα 463 χιλιοστά, ενώ για την τριακονταετία 1981-2010, ο μέσος όρος αυξήθηκε κατά ένα χιλιοστό (464). Από τότε, παρατηρούνται αυξομειώσεις του μέσου όρου βροχοπτώσεως ανά έτος, με την χρονιά 2018-2019 να καταγράφει τον επόμενο μεγαλύτερο μέσο όρο, μετά το 1968-1969 (800 χιλιοστά), με 790 χιλιοστά βροχής.

Τα πιο πάνω δεδομένα, αν και βγάζουν το νησί μας από την δύσκολη θέση όσον αφορά το υδατικό πρόβλημα που διαχρονικά αντιμετωπίζει, δεν πρέπει να θεωρήσουμε ότι είναι η λύση του προβλήματος, αλλά η αρχή ενός άλλου, μεγαλύτερου, το οποίο θα επηρεάσει τον πλανήτη μας στο σύνολό του.

ΜΕΤΑΛΛΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Disney

ΤΑ ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΥ ΡΟΜΑΝΟ ΣΚΑΡΠΑ

Οι αγαπημένοι ήρωες της Disney
με την υπογραφή ενός θρύλου
του παγκόσμιου κόμικ.

ΑΠΟΚΤΗΣΤΕ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΛΕΙΠΕΙ
ΑΠΟ ΤΗ ΜΟΝΑΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΣΑΣ!

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 19 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Κοντά σε «λευκό καπνό» για Πρόεδρο

Πρόσωπο με «προφίλ Αλιβιζάτου» η πιθανότερη επιλογή του πρωθυπουργού – Η στάση ΚΙΝΑΛ και ΣΥΡΙΖΑ

Του Κ.Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ

Αντιστροφή μετράει πλέον ο χρόνος για να βγει «λευκός καπνός» από το Μέγαρο Μαξίμου για τον επόμενο Πρόεδρο της Δημοκρατίας, καθώς ο πολιτικός σχεδιασμός του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη προβλέπει η δημοσιοποίηση της επιλογής του να ακολουθήσει την κατάσταση του νέου εκλογικού νόμου, που από την Παρασκευή το βράδυ τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση.

Εν μέσω της έντονης φημολογίας για μια σειρά από πολιτικά και μη ονόματα, συνυμλητές του πρωθυπουργού υπογραμμίζουν την αποστροφή του κ. Μητσοτάκη ότι θα είναι δύσκολο για τις άλλες πολιτικές δυνάμεις να αιτιολογήσουν τυχόν άρνηση να ψηφίσουν την επιλογή του. Υπ' αυτή την έννοια και εάν δεν υπάρξει ανατροπή δεδομένων, η συγκεκριμένη προσέγγιση αποκλείει όλα τα προερχόμενα από τη Ν.Δ. ονόματα πολιτικών και, κατά πολλούς, τον νυν Πρόεδρο της Δημοκρατίας Προκόπη Παυλόπουλο, λόγω της δεδηλωμένης τοποθέτησής της κ. Φώφης Γεννηματά, ότι ο επόμενος Πρόεδρος θα πρέπει να προέρχεται από την Κεντροαριστερά. Πληροφορίες

αναφέρουν πως ο πρωθυπουργός τείνει να καταλήξει σε πρόσωπο με «προφίλ Αλιβιζάτου», χωρίς να αποκλείεται εντελώς και το πολιτικό πρόσωπο. Δηλαδή σε προσωπικότητα εκτός Ν.Δ., με απόλυτη επάρκεια στην εκπροσώπηση της χώρας σε όλα τα βήματα και το οποίο θα μπορούσε να είναι αποδεκτό από το ΚΙΝΑΛ, αλλά ενδεχομένως και από τον ΣΥΡΙΖΑ. Υπενθυμίζεται ότι ο συναγματολόγος Νίκος Αλιβιζάτος είχε προταθεί για την Προεδρία της Δημοκρατίας το 2015 από το τότε ΠΑΣΟΚ,

χώρας σε μια νέα εποχή μετά την πολυετή οικονομική κρίση, αλλά και ο πρώην πρόεδρος του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης Βασίλειος Σκουρής. Λέγεται, πάντως, ότι για τον τελευταίο, τουλάχιστον, δεν έχει γίνει κάποια συζήτηση στο Μέγαρο Μαξίμου.

Σε αμιγώς πολιτικό επίπεδο, στο προσκήνιο παραμένει και το όνομα της κ. Μαρίας Δαμανάκη, με την οποία φέρεται να είχαν υπάρξει στο παρελθόν ορισμένες «τριγωνικές» διερευνητικές επαφές, χωρίς όμως να έχει μεταφερθεί κάποιο

τελικό θετικό ή αρνητικό «σήμα». Η πρώην επίτροπος θα μπορούσε να ψηφιστεί και από τον ΣΥΡΙΖΑ, όμως, παρότι είναι δύσκολο να μην υποστηριχθεί και από το ΚΙΝΑΛ, εκτιμάται πως δεν θα αποτελούσε σε καμία περίπτωση την πρώτη επιλογή της Χαριλάου Τρικούπη, καθώς είχε αποστασιοποιηθεί από την παράταξη τα «πέτρινα» χρόνια.

Με δεδομένη τη βούληση του κ. Μητσοτάκη η επιλογή του για την Προεδρία να τύχει ευρύτερης συναίνεσης, η στάση του ΚΙΝΑΛ

είναι εκ των πραγμάτων κρίσιμη. Εξάλλου, από το Μέγαρο Μαξίμου δεν μπορεί να περάσει απαρατήρητο ότι σε αντίθεση με τον κ. Τσίπρα κατά τον κύκλο των συναντήσεων που είχε την Παρασκευή ο πρωθυπουργός με τους πολιτικούς αρχηγούς, η πρόεδρος του ΚΙΝΑΛ τήρησε ιδιαίτερα εποικοδομητική στάση στο μείζον για τους επόμενους μήνες ζήτημα των εθνικών θεμάτων.

Μάλιστα, όπως επισημαίνεται, ίσως η απόφαση η δημοσιοποίηση του εκλογικού νόμου να προηγηθεί της ανακοίνωσης του υποψηφίου για την Προεδρία να διευκολύνει τους χειρισμούς της κ. Γεννηματά. Η πρόεδρος του ΚΙΝΑΛ, ως γνωστόν, απέρριψε τον εκλογικό νόμο ως «ασύμβατο» με την πρόταση της Χαριλάου Τρικούπη το μόνους προς το πρώτο κόμμα να μην υπερβάνει τις 35 έδρες. Το ήδη καταγεγραμμένο «όχι» της κ. Γεννηματά στο μέτωπο του εκλογικού νόμου διευκολύνει την επίδειξη συναινετικής διάθεσης στο πεδίο της προεδρικής εκλογής, καθώς δεν είναι πλέον δυνατόν να κατηγορηθεί από την Κουμουνδούρου για πλήρη σύμπλευση με τον κ. Μητσοτάκη σε όλα τα μείζονα ζητήματα.

Αναφορικά με τη στάση του ΣΥΡΙΖΑ, η Κουμουνδούρου θα επιμείνει μέχρι ο κ. Μητσοτάκης να ανακοινώσει τις τελικές αποφάσεις του, στη θέση ότι βέλτιστη επιλογή για την Προεδρία της Δημοκρατίας αποτελεί η ανανέωση της θητείας του Προκόπη Παυλόπουλου. Εάν ο πρωθυπουργός κινηθεί σε διαφορετική κατεύθυνση, ο κ. Τσίπρας θα σταθμίσει τη στάση του. Όπως λέγεται, ο ΣΥΡΙΖΑ θα μπορούσε είτε να στηρίξει μια πρόταση με αναφορές στον χώρο της Αριστεράς, ή σε ένδειξη «καλής θέλησης» προς τον επόμενο Πρόεδρο να επιλέξει να μην προτείνει δικό του υποψήφιο.

Σε περίπτωση, πάντως, που ο κ. Μητσοτάκης προκρίνει στέλεχος προερχόμενο από τον χώρο της Ν.Δ. –πλην του κ. Παυλόπουλου– ή πρόσωπο που σηματοδοτεί πολιτικές με τις οποίες στο παρελθόν ο ΣΥΡΙΖΑ είχε έλθει σε μετωπική ρήξη, η στάση του κ. Τσίπρα πιθανότατα θα είναι διαφορετική: Η Κουμουνδούρου θα προσέλαθε στην ψηφοφορία με δική της πρόταση, πιθανότατα προτείνοντας κάποιο ιστορικό στέλεχος του δικού της χώρου, όπως ο πρώην πρόεδρος της Βουλής Νίκος Βούτσας.

Ο εκλογικός νόμος και η αυτοδυναμία

Στο 37,5% προσδιορίζεται ο πήχυς της αυτοδυναμίας, σύμφωνα με τον νέο εκλογικό νόμο, με βάση τον πίνακα που παρουσιάζει σήμερα η «Κ». Το συμπέρασμα είναι βεβαίως κατά προσέγγιση, καθώς κομβικό ρόλο για τις έδρες που θα λάβει το πρώτο κόμμα παίζει το άθροισμα του ποσοστού των κομμάτων που θα μείνουν εκτός Βουλής. Με δεδομένη, πάντως, την άρνηση του ΣΥΡΙΖΑ και του ΚΙΝΑΛ να ψηφίσουν τον εκλογικό νόμο, όπως εκφράστηκε την Παρασκευή κατά τις συναντήσεις του κ. Τσίπρα και της κ. Γεννηματά με τον κ. Μητσοτάκη, είναι βέβαιο πως δεν συγκεντρώνονται οι απαραίτητες 200 ψήφοι που απαιτούνται για να ισχύσει ο νέος εκλογικός νόμος από τις επόμενες εκλογές. Αρα, όταν γίνουν εκλογές –το 2023 βάσει της βούλησης του κ. Μητσοτάκη– θα είναι διπλές, εφόσον νικητής στις πρώτες κάλπες, με απλή αναλογική θα είναι η Ν.Δ. Η δεύτερη ψηφοφορία θα γίνει με τον νέο εκλογικό νόμο που φέρνει προς ψήφιση η κυβέρνηση.

Ο «πήχυς» της αυτοδυναμίας

(%) ΚΟΜΜΑΤΩΝ ΕΚΤΟΣ ΒΟΥΛΗΣ	(%) ΠΡΩΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ																																									
	19	24	24,5	25	25,5	26	26,5	27	27,5	28	28,5	29	29,5	30	30,5	31	31,5	32	32,5	33	33,5	34	34,5	35	35,5	36	36,5	37	37,5	38	38,5	39	39,5	40	40,5	41	41,5	42				
0	57	72	74	90	92	94	96	99	101	103	105	107	109	111	113	115	117	119	121	123	125	127	129	131	133	135	137	139	141	143	144	146	148	150	151	153	154	155	155			
3,5	59	75	76	92	94	97	99	101	103	105	107	109	111	114	116	118	120	122	124	126	128	130	132	134	136	138	140	142	144	146	147	149	151	153	154	156	157	158	158			
4	59	75	77	93	95	97	99	102	104	106	108	110	112	114	116	119	121	123	125	127	129	131	133	135	137	139	141	143	145	147	148	150	152	154	155	157	158	159	159			
4,5	60	75	77	93	95	98	100	102	104	106	108	110	113	115	117	119	121	123	125	127	129	131	133	135	137	139	141	143	145	147	149	151	153	155	156	157	159	160	160			
5	60	76	77	94	96	98	100	102	105	107	109	111	113	115	117	119	122	124	126	128	130	132	134	136	138	140	142	144	146	148	150	151	153	155	157	158	159	161	161			
5,5	60	76	78	94	96	98	101	103	105	107	109	111	114	116	118	120	122	124	126	128	130	132	134	136	138	140	142	144	146	148	150	152	154	156	157	158	160	161	161			
6	61	77	78	94	97	99	101	103	105	108	110	112	114	116	118	120	122	125	127	129	131	133	135	137	139	141	143	145	147	149	151	153	154	156	158	159	160	162	162			
6,5	61	77	79	95	97	99	102	104	106	108	110	112	115	117	119	121	123	125	127	129	131	133	135	137	139	141	143	145	147	149	151	153	155	157	158	160	161	162	162			
7	61	77	79	95	98	100	102	104	106	108	111	113	115	117	119	121	123	126	128	130	132	134	136	138	140	142	144	146	148	150	152	154	156	158	159	160	162	163	163			
7,5	62	78	79	96	98	100	102	105	107	109	111	113	115	118	120	122	124	126	128	130	132	134	136	138	140	142	144	146	148	150	152	154	156	158	159	161	162	164	164			
8	62	78	80	96	98	100	102	105	107	109	112	114	116	118	120	122	124	127	129	131	133	135	137	139	141	143	145	147	149	151	153	155	157	159	160	161	163	164	164			
8,5	62	79	80	97	99	101	103	105	108	110	112	114	116	119	121	123	125	127	129	131	133	135	137	139	141	144	146	148	150	151	153	155	157	159	161	162	163	165	165			
9	63	79	81	97	99	101	104	106	108	110	113	115	117	119	121	123	125	128	130	132	134	136	138	140	142	144	146	148	150	152	154	156	158	160	161	163	164	165	165			
9,5	63	80	81	97	100	102	104	106	109	111	113	115	117	120	122	124	126	128	130	132	134	136	138	141	143	145	147	149	151	153	155	157	159	160	162	163	165	166	166			
10	63	80	82	98	100	102	105	107	109	111	113	116	118	120	122	124	126	129	131	133	135	137	139	141	143	145	147	149	151	153	155	157	159	161	163	164	165	167	168			
10,5	64	80	82	98	100	103	105	107	109	112	114	116	118	121	123	125	127	129	131	133	135	138	140	142	144	146	148	150	152	154	156	158	160	162	163	165	166	167	168			
11	64	81	83	99	101	103	105	108	110	112	114	117	119	121	123	125	128	130	132	134	136	138	140	142	144	146	148	150	152	154	156	158	160	162	164	165	167	168	169			
11,5	64	81	83	99	101	104	106	108	110	113	115	117	119	122	124	126	128	130	132	134	137	139	141	143	145	147	149	151	153	155	157	159	161	163	164	166	167	169	169			
12	65	82	84	100	102	104	106	109	111	113	115	118	120	122	124	126	129	131	133	135	137	139	141	143	145	148	150	152	154	156	158	160	162	164	165	166	168	169	170			
12,5	65	82	84	100	102	105	107	109	111	114	116	118	120	123	125	127	129	131	133	136	138	140	142	144	146	148	150	152	154	156	158	160	162	164	166	167	169	170	171	171		
13	66	83	84	100	103	105	107	110	112	114	116	119	121	123	125	127	130	132	134	136	138	140	143	145	147	149	151	153	155	157	159	161	163	165	166	168	169	171	172			
13,5	66	83	85	101	103	106	108	110	112	115	117	119	121	124	126	128	130	132	135	137	139	141	143	145	147	149	151	154	156	158	160	162	164	166	167	168	170	171	172	172		
14	66	84	85	101	104	106	108	111	113	115	117	120	122	124	126	129	131	133	135	137	139	142	144	146	148	150	152	154	156	158	160	162	164	166	168	169	171	172	173			
14,5	67	84	86	102	104	107	109	111	113	116	118	120	123	125	127	129	131	134	136	138	140	142	144	146	149	151	153	155	157	159	161	163	165	167	168	170	171	173	174			
15	67	85	86	102	105	107	109	112	114	116	119	121	123	125	128	130	132	134	136	138	141	143	145	147	149	151	153	155	158	160	162	164	166	168	169	171	172	174	174			
15,5	67	85	87	103	105	108	110	112	114	117	119	121	124	126	128	130	133	135	137	139	141	143	146	148	150	152	154	156	158	160	162	164	166	168	170	171	173	174	175			
16	68	86	88	103	106	108	110	113	115	117	120	122	124	126	129	131	133	135	138	140	142	144	146	148	150	153	155	157	159	161	163	165	167	169	171	172	174	175	175			
16,5	68	86	88	104	106	109	111	113	116	118	120	122	125	127	129	131	134	136	138	140	143	145	147	149	151	153	155	157	160	162	164	166	168	170	171	173	174	176	176			
17	69	87	89	104	107	109	111	114	116	118	121	123	125	128	130	132	134	137	139	141	143	145	147	150	152	154	156	158														

Οι υπουργοί στο σκάνερ Μητσοτάκη

Πώς λειτουργεί το πρόγραμμα online παρακολούθησης του κυβερνητικού έργου

Του ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Καθώς εισέρχεται κανείς στο Μέγαρο Μαξίμου παίρνει μια βαθιά ανάσα ανακούφισης. Η ανακούφιση δεν οφείλεται στη σκέψη ότι δεν υπάρχει πλέον εκεί ο Αλέξης Τσίπρας, αλλά στη διαπίστωση της απαλλαγής των διαδρόμων από την οσμή του τσιγάρου, που επί Τσίπρα επιτρεπόταν σε όλα τα γραφεία έστω κι αν ο τώως πρωθυπουργός, ακριβώς όπως ο νυν, δεν είναι καπνιστής. Στο «μπτσοτακικό Μαξίμου» το κάπνισμα όχι μόνο απαγορεύεται αυστηρά εντός κι εκτός του κτιρίου (ο κ. Μητσοτάκης έχει απαγορεύσει την κακή συνήθεια ακόμα και στο προαύλιο), αλλά μάλλον θα πρέπει να λειτουργούν στο φουλ ιονιστές ενσωματωμένοι στο κεντρικό σύστημα κλιματισμού. Ετσι εξηγείται η πρωτόγνωρη αίσθηση αγνότητας(!) που για πρώτη φορά προσφέρεται στον επισκέπτη το κέντρο της πολιτικής εξουσίας.

Το γραφείο του υφυπουργού παρά τω Πρωθυπουργώ και επικεφαλής της γενικής γραμματείας Συντονισμού Ακμ Σκέρτσου βρίσκεται στον πρώτο όροφο, εκεί που ήταν το υπνοδωμάτιο του Ανδρέα και της Δήμητρας Παπανδρέου κατά την ασαφή τριετία 1993-1996 και που επί Τσίπρα ήταν το γραφείο στο οποίο έκαναν κάποιες

από τις απόρρητες συναντήσεις τους ο Αλέκος Φλαμπουράρης και ο Χριστόφορος Βερναρδάκης. Από το μεγάλο παράθυρο, νοτιοδυτικά, οι συνομιλητές του υπουργού απολαμβάνουν πανοραμική θέα στο Προεδρικό Μέγαρο και αναλογίζονται τα σενάρια για τη νέα προεδρική θητεία τα οποία ο κ. Σκέρτσος δηλώνει ότι αγνοεί.

Οι συζητήσεις γρήγορα επικεντρώνονται στο MAZI, στο πρόγραμμα παρακολούθησης του κυβερνητικού έργου που απασχολεί την επικαιρότητα ήδη από το καλοκαίρι, αλλά τέθηκε σε πλήρη λειτουργία από 1.1.2020. Αν πριν από 20 χρόνια το κυβερνητικό έργο κατέγραφε ο ίδιος ο Κώστας Σημίτης με τη χαρακτηριστική καλλιγραφία του στο περίφημο μπλοκάκι του (στην πράξη, σε διαφορετικά μπλοκάκια ανά τομέα πολιτικής), το 2020 καταγράφεται σε μια ηλεκτρονική εφαρμογή στην οποία πλήρη πρόσβαση έχουν μόνον ο πρωθυπουργός και ο κ. Σκέρτσος (οι υπουργοί βλέπουν μόνον τους δικούς τους τομείς).

«Το MAZI είναι μια εφαρμογή, σαν ένα αναβαθμισμένο excell, που παρακολουθεί την πορεία πραγματοποίησης 11 στρατηγικών επιλογών, οι οποίες αναλύονται σε 110 στόχους, 516 δράσεις και 969 έργα και ο πρωθυπουργός

Στην ηλεκτρονική εφαρμογή MAZI πλήρη πρόσβαση έχουν μόνον ο κ. Μητσοτάκης και ο υφυπουργός παρά τω Πρωθυπουργώ, επικεφαλής της Γενικής Γραμματείας Συντονισμού Ακμ Σκέρτσος (δεύτερος από αριστερά).

Ένα εσωτερικό κυβερνητικό έγγραφο αναφέρει ότι στις πρώτες 180 ημέρες υλοποιήθηκαν 60 βασικές δεσμεύσεις.

μπορεί να δει σε ποιο σημείο βρίσκεται το καθένα από τα 969 έργα και πώς συμβάλλει στην εκπλήρωση στόχων και επιλογών», εξηγεί ο κ. Σκέρτσος. Ο υπουργός αποτελεί πρόσωπο εμπιστοσύνης του πρωθυπουργού, έχοντας διακριθεί στο παρελθόν στη θέση του διευθυντή του γραφείου του Μιχάλη Χρυσοχοϊδη στο υπουργείο Προστασίας του Πολίτη το 2010, επί κυβερνήσεως Παπανδρέου, αλλά και του Παναγιώτη Πικραμμένου την περίοδο της πρωθυπουργίας του το 2012. Η έμφαση σε μια τόσο λεπτομερή χαρτογράφηση του κυβερνητικού λαβυρίνθου επιτυγχάνεται από τον κ. Σκέρτσο και τους συνεργάτες του χάρη σε μια κοπιώδη διαρκή επικοινωνία με

τα υπουργεία. Ολη αυτή η επιχείρηση αποκαλύπτει μια όχι ιδιαίτερα διαφημισμένη εστίαση του κ. Μητσοτάκη στο «μικροκλίμα» του κυβερνητικού έργου. Ο πρωθυπουργός φαίνεται ότι προσβλέπει στην εξατομίκευση της πολιτικής του και σε δύο χρόνια, όταν το 90% των δράσεων θα έχουν ολοκληρωθεί (διότι το πρόγραμμα είναι εμπροσθοβαρές), θα μπορεί να πει με στοιχεία σε κάθε πολιτη σε πόσα σημεία της ζωής του έγιναν βελτιώσεις.

Ηδη, ένα εσωτερικό κυβερνητικό έγγραφο που δεν έχει δημοσιοποιηθεί αυτούσιο αναφέρει ότι στις πρώτες 180 ημέρες διακυβέρνησης υλοποιήθηκαν 60 βασικές δεσμεύσεις. Ενδεικτικά αναφέρουμε την πρώτη φάση της μείωσης της φορολογίας επιχειρήσεων και του ΕΝΦΙΑ, την καθιέρωση επιδόματος 2.000 ευρώ για κάθε παιδί που γεννιέται από 1.1.2020 καθώς και τις αλλαγές στον Ποινικό Κώδικα που καταργούν τις ευνοϊκές ρυθμίσεις για τους βαρυνόμενους που προέβλεπε ο «νόμος Παρασκευόπουλου».

Ελάχιστοι θα εκπλαγούν από την επισήμανση ότι οι υπουργοί έχουν αναπτύξει καχυποψία απέναντι στο MAZI, επειδή διαπιστώνουν ότι δεν είναι τόσο «μόνοι» όσο θα ήθελαν, αφού οι τοίχοι των υπουργείων τους έγιναν περισσότερο διάφανοι. Από την άλλη πλευρά δεν έχουν εκφράσει δυσαρέσκεις, αφού είναι γνωστό ότι ο κ. Μητσοτάκης αποδίδει σημασία στην εξατομίκευση των ευθυνών και μάλλον δεν δυσκολεύεται με τις αποομιές.

Τα μυστικά του MAZI

Το MAZI δεν έχει παρουσιαστεί επισήμως, αλλά πληροφορίες αναφέρουν οθόνες που συνδυάζουν μοβ, μπλε και γκρι χρώματα. Το ισχυρό σημείο του MAZI (με σήμα δύο μάτια) προφανώς δεν είναι το ντιζάιν, αφού όσοι το έχουν δει λένε ότι πόρρω απέχει από τις φλασάτες εφαρμογές στις οποίες έχουμε συνηθίσει στα κινητά μας. Σημασία έχει όμως η δυνατότητά του να συνδυάζει και να απεικονίζει τη διυπουργική συνεργασία, κάτι εξαιρετικά δύσκολο και σύνθετο.

Το κυβερνητικό έργο απαιτεί δίκτυο ενεργειών από πολλά υπουργεία και οργανισμούς και χάρη στο MAZI, για πρώτη φορά ένας πρωθυπουργός μπορεί εύκολα και γρήγορα να βλέπει ποιος υπουργός προτρέπει και ποιος καθυστερεί και κωλυσιεργεί. Κατ' επέκταση, μπορεί εύκολα να καταλάβει τους ειδικούς λόγους που μπορεί να ισχύουν κατά περίπτωση και να παρέμβει αναλόγως.

Αναπόφευκτα, το MAZI θα δείξει για πόσο καιρό θα παραμείνουν «μαζί» οι υπουργοί και ποιοι θα αντικατασταθούν στον ανασχηματισμό, όχι όμως τώρα, αλλά όταν η κυβέρνηση θα κλείσει χρόνο και θα γίνει ο πρώτος σοβαρός απολογισμός, δηλαδή τον Σεπτέμβριο. Ένας στόχος του MAZI είναι προς το τέλος του 2020 να γίνει... «Διαύγεια», να ανοίξει δηλαδή στους πολίτες, οι οποίοι θα μπορούν να βλέπουν ακόμα και από το κινητό τους την εκτέλεση του κυβερνητικού έργου και να αισθάνονται σχεδόν σαν να περπατούν εντός του νέου και αναβαθμισμένου Μεγάρου Μαξίμου. Αρκεί να μην καπνίζουν.

Το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας

Η πολυπλοκότητά του και η ανεπιτυχής προσπάθεια αναθεώρησής του, το 1963

Μία κριτική επισκόπηση του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας

«Εν αρχή ήν το ήθος. Και το ήθος του συγγραφέα αντανάκλα στο περιεχόμενο και στον τρόπο της γραφής του βιβλίου. Ύψος σεμνό, απείριστο, κατανοητό, αλλά παράλληλα αυστηρά επιστημονικό. Πρόκειται για κείμενο που σε πείθει σε όλο το μήκος και πλάτος, ότι ο συγγραφέας με αφοσίωση και αγάπη για την πατρίδα, χωρίς οποιαδήποτε σκοπιμότητα είναι ένας ασυμβίβαστος κυνηγός της επιστημονικής αλήθειας. Η επεξεργασία των θεμάτων υπόκειται σε επιστημονική συνέπεια χωρίς εκλεκτικισμούς.»

Ανδρέας Δημητρόπουλος,
Ομ. Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου
Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ Α.Ε.
ΑΘΗΝΑ-ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Αθήνα: Ινποκράτους 23 - Τ.Κ. 106 79 - Τηλ. 210 33 87 500 - Fax 210 33 90 075 - Θεσσαλονίκη: Φράγκων 1 - Τ.Κ. 546 26 - Τηλ. 2310 535 381 - Fax 2310 546 812
Εθνικός Αμύνης 42 - Τ.Κ. 546 21 - Τηλ. 2310 244 228, 9 - Fax 2310 244 230 - www.sakkoulas.gr - info@sakkoulas.gr

ΑΝΑΤΥΠΩΣΗ

Η Μέγκαν αποφάσισε να... ανθίσει

Μαζί με τον σύζυγό της, πρίγκιπα Χάρι, αποχωρούν, μερικώς, από το παλάτι

Της SARAH LYALL
THE NEW YORK TIMES

Ήταν υπερβολικά τολμηρή, υπερβολικά ντόμπρα, υπερβολικά δύσκολη, υπερβολικά Αμερικανίδα, υπερβολικά πολυπολιτισμική, έλεγαν οι επικριτές της. Δεν έπρεπε να είχε πάρει αποστάσεις από τα ΜΜΕ αρνούμενη να παίξει τα παιχνίδια τους. Δεν έπρεπε να είχε δαπανήσει τόσο πολλά χρήματα ανακαινίζοντας το σπίτι που η βασιλική οικογένεια ήταν τόσο καλή ώστε να δώσει σε αυτή και στον σύζυγό της.

Και το κυριότερο, έλεγαν οι επικριτές, η Μέγκαν Μαρκλ, δηλαδή η δούκισσα του Σάσεξ, δεν θα έπρεπε να είχε παραιτηθεί, ως άλλη Γιόκο Ονο, στην κάποτε στενή σχέση μεταξύ του πρίγκιπα Χάρι, του εικονοκλάστη σύζυγού της, και του πρίγκιπα Γουίλιαμ, του μεγαλύτερου αδελφού του, ο οποίος εφαρμόζει τους κανόνες και είναι ο μελλοντικός κληρονόμος του βρετανικού θρόνου.

Όμως, παρόλο που η δούκισσα αντιμετώπιζε βιτριολική κριτική από τους Βρετανούς, που θέλουν τα μέλη της βασιλικής τους οικογένειας να ακολουθούν το καθήκον τους και τις παραδόσεις –και από τις εφημερίδες ταμπλόιντ που τρέφονται και ταυτόχρονα κατευθύνουν την κοινή γνώμη– και η ίδια είχε πρόβλημα με τη ζωή της

στη νέα της πατρίδα. «Δεν αρκεί να ξεπεράσεις κάτι, έτσι;» ρωτούσε παραπονεμένα πέρυσι στο ντοκιμαντέρ «Harry & Meghan: An African Journey», αναφερόμενη στη συνθήκη των Βρετανών να αντιμετωπίζουν ήρεμα και στωικά ακόμη και τις πιο έντονες συναισθηματικές καταστάσεις.

«Δεν είναι αυτό το νόημα της ζωής. Πρέπει να ανθίζεις, να είσαι ευτυχισμένος», συνέχισε. «Προσπάθησα πραγματικά να υιοθετήσω τη βρετανική στάση, να δείχνω αυτοσυγκράτηση. Προσπάθησα, πραγματικά προσπάθησα. Αλλά νομίζω ότι αυτό που σου κάνει ψυχικά καλό είναι πιθανότατα πολύ κακό».

Νέος ρόλος

Το αποτέλεσμα αυτής της αμοιβαίας δυστυχίας ήταν, φαίνεται, η ασυνήθιστη ανακοίνωση που έκανε το ζευγάρι την περασμένη Τετάρτη μέσω Instagram, ότι δηλαδή σκοπεύει να υιοθετήσει σταδιακά «νέο ρόλο» και να μην έχει τόσο ενεργό ρόλο ως μέλος της βασιλικής οικογένειας. Πώς θα λειτουργήσει αυτό στην πράξη, κανείς δεν το γνωρίζει.

Και στο παρελθόν έχουν αποχωρήσει μέλη της βασιλικής οικογένειας, με διάφορους τρόπους. Η Νταϊάνα, πρίγκιπισσα της Ουαλλίας, είχε χάσει τον βασιλικό τίτλο

Η Μέγκαν Μαρκλ, δούκισσα του Σάσεξ, στο πλευρό του συζύγου της πρίγκιπα Χάρι, σε παλαιότερη εμφάνισή τους δίπλα στη βασίλισσα Ελισάβετ. Η Μέγκαν δεν μπόρεσε να προσαρμοστεί στον βρετανικό βασιλικό τρόπο ζωής. «Δεν είναι αυτό το νόημα της ζωής. Πρέπει να ανθίζεις, να είσαι ευτυχισμένος», έλεγε.

Τα βρετανικά ταμπλόιντ περισσότερο από μια ακάριστη βασιλική νύφη, μισούν μια ακάριστη βασιλική νύφη που δεν θέλει να ζήσει στη Βρετανία.

της το 1996, μετά το διαζύγιο που είχε πάρει από τον πρίγκιπα Κάρολο. Ο βασιλιάς Εδουάρδος ΣΤ' είχε χάσει τον τίτλο του το 1936 ανακοινώνοντας ότι ήθελε να παντρευτεί τη Γουόλις Σίμσον, μια διαζευγμένη Αμερικανίδα, πράγμα ανεπίτρεπτο. Και ο πρίγκιπας Αντριου ουσιαστικά εκδιώχθηκε από την οικογένεια πέρυσι όταν αποκαλύφθηκε ο συσχετισμός του με τον Αμερικανό χρηματοοικονομικό σύμβουλο Τζέφρι Επσταϊν.

Ωστόσο, δεν υπάρχει προηγούμενο ανάλογο με την κατάσταση του Χάρι και της Μέγκαν.

Δεν έχουν υπάρξει στο παρελθόν υψηλόβαθμα μέλη της βασιλικής οικογένειας που να έχουν πει οικειοθελώς ότι επιθυμούν να παραμείνουν μέλη της βασιλικής οικογένειας και ταυτόχρονα να αποχωρήσουν λίγο. Με εξαίρεση τον βασιλιά Εδουάρδο, αργότερα δούκα του Γουίνδσορ, ο οποίος είχε εξοριστεί αλλά επιθυμούσε να επιστρέψει στην πατρίδα του, κανένα υψηλόβαθμο μέλος της βασιλικής οικογένειας δεν έχει ζηήσει μεγάλο χρονικό διάστημα εκτός Βρετανίας. Αντιθέτως, ο Χάρι και η Μέγκαν φαίνονται ενθουσιασμένοι με την προοπτική να περουν τον μισό χρόνο τους στη Βρετανία και τον άλλο μισό στη Βόρεια Αμερική, όπως λέει στην ανακοίνωσή τους.

Καθώς έσκασαν σαν βόμβα την Τετάρτη το βράδυ τα νέα για

τον Χάρι και τη Μέγκαν, το ίδιο έγινε και με τα έντονα επικριτικά σχόλια. Στην Daily Mail, κάποιος αρθρογράφος επανέφερε στο προσκήνιο μια μεγάλη σειρά παραπόνων σχετικών με τη συμπεριφορά της Μέγκαν, ήδη από την εποχή του γάμου της. «Φαίνεται πως η Μέγκαν είχε παραπονεθεί σχετικά με την οσμή μούχλας στο παρεκκλήσι του Αγίου Γεωργίου και ήθελε να το ψεκάσουν με αποσμητικό πριν από την τελετή», έγραψε η εφημερίδα αναφερόμενη στην εκκλησία όπου είχε γίνει ο βασιλικός γάμος. «Αυτή είναι μια νεαρή γυναίκα που σαφώς δεν επρόκειτο να αποδεχθεί ήσυχια τη θέση της».

Αν υπάρχει κάτι που να μισούν περισσότερο τα βρετανικά ταμπλόιντ από μια ακάριστη βασιλική νύφη, αυτό είναι μια ακάριστη βασιλική νύφη που επιπλέον δεν θέλει να ζήσει στη Βρετανία.

Το Μπάκιγχαμ

Το ζευγάρι δεν θέλει απλώς ένα νέο ρόλο στο πλαίσιο της μοναρχίας, αναφέρει στη δήλωσή του, αλλά θέλει «να εργαστεί ώστε να γίνει οικονομικά ανεξάρτητο». Αυτή είναι μια έντονη ριζοσπαστική κίνηση, σε μια οικογένεια τα μέλη της οποίας απολαμβάνουν εδώ και πολλά χρόνια χρηματοδότηση από το δημόσιο. Είναι σημαντικό πως παρά το γεγονός πως η Μέγκαν και ο Χάρι επαινούν σε μεγάλο βαθμό στη δήλωσή τους τη βασιλική οικογένεια και την αφοσίωσή τους στη γιαγιά του Χάρι, βασίλισσα Ελισάβετ Β', και γενικότερα στον θεσμό της βρετανικής μοναρχίας, η απάντηση από το στρατόπεδο της βασιλίσσας ήταν μάλλον παγερή. Στο παλάτι του Μπάκιγχαμ δεν αρέσει να βρίσκεται προ εκπλήξεων. «Οι συζητήσεις με τον δούκα και τη δούκισσα βρίσκονται σε αρχικό στάδιο», αναφέρει το παλάτι στη δική του ανακοίνωση. Πράγμα που πιθανώς σημαίνει ότι οι όποιες συζητήσεις ξεκίνησαν πολύ πρόσφατα. «Κατανοούμε την επιθυμία τους να ακολουθήσουν διαφορετική προσέγγιση, αλλά αυτά είναι πολύπλοκα ζητήματα και θα απαιτηθεί χρόνος μέχρι να επιλυθούν». Η επιθυμία της Μέγκαν και του Χάρι να απελευθερωθούν από τις βασιλικές παραδόσεις και να αποποιηθούν τις βασιλικές υποχρεώσεις αναδεικνύει ευθέως τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η βρετανική μοναρχία, καθώς η βασιλεία της Ελισάβετ Β', πλέον στα 93 της έτη, εισέρχεται στο τελευταίο της στάδιο.

«Ο Ντούλος δολοφόνησε την Τζένιφερ», λέει η αστυνομία

Το σενάριο των αμερικανικών αρχών για την υπόθεση-θρίλερ με βάση τα νέα ευρήματα και το υλικό των ανακρίσεων

Της ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ ΚΑΚΑΟΥΝΑΚΗ

Την περασμένη Τρίτη, ο Φώτης Ντούλος συνελήφθη στο Κονέκτικατ των Ηνωμένων Πολιτειών. Στο 35σέλιδο ένταλμα σύλληψης που έχει στη διάθεσή της η «Κ», νέα ευρήματα αλλά και υλικό από τις ανακρίσεις συνθέτουν το σενάριο της αστυνομίας για το τι συνέβη στην εν διαστάσει σύζυγό του, Τζένιφερ. Με βάση αυτό, ο 52χρονος Έλληνας κατηγορείται από τις Αρχές για τη δολοφονία της.

Το πρωινό της εξαφάνισής της, στις 24 Μαΐου 2019, η Τζένιφερ άφησε τα παιδιά της στο σχολείο. Είχε προγραμματίσει εκείνη την ημέρα να πάει στη Νέα Υόρκη για ένα κάποιο ιατρικά ραντεβού. Η νταντά των παιδιών θα τα παραλάμβανε από το σχολείο, θα έτρωγαν μεσημεριανό και θα την έβρισκαν τη ίδια απόγευμα στο Μανχάταν. Η νταντά έφτασε στο σπίτι της οικογένειάς της στις 11.30 το πρωί. Μπαίνοντας, βρήκε την τσάντα της Τζένιφερ ακουμπισμένη στο πάτωμα, μια μπάρα δημητριακών και μια κούπα με τσάι στον πάγκο της κουζίνας. Φώναξε το όνομά της μήπως και βρισκόταν ακόμη στο σπίτι, αλλά δεν πήρε απάντηση. Επλύσε μηχανικά την κούπα, αλλά όταν αναζήτησε χαρτί κουζίνας παραξενεύτηκε. Το προηγούμενο βράδυ, είχε η ίδια τακτοποιήσει στο ντουλάπι δώδεκα ρολά. Εκείνο το πρωί βρήκε μόλις δύο. «Τι στο καλό συνέβη και χρησιμοποίησαν τόσο χαρτί», σκέφτηκε, αλλά δεν έδωσε σημασία.

Ακολούθησε το πρόγραμμα που είχαν συμφωνήσει με την Τζένιφερ και κατά τη διάρκεια της ημέρας της έστειλε διάφορα γραπτά μηνύματα. Δεν πήρε όμως καμία απάντηση. «Όσο περνούσε η ώρα με έπανε το στομάχι μου. Όταν το απόγευμα δεν εμφανίστηκε στο ραντεβού, ήμουν βέβαιη πως κάτι της είχε συμβεί. Η πρώτη μου σκέψη ήταν πως ο Φώτης είχε κάνει κάτι», είπε στους ανακριτές.

Ο Φώτης και η Τζένιφερ ήταν συμφοιτητές. Λίγα χρόνια μετά τις σπουδές τους, συναντήθηκαν ξανά, ερωτεύτηκαν και γρήγορα παντρεύτηκαν. Απέκτησαν πέντε παιδιά και μετακόμισαν σε μια εντυπωσιακή έπαυλη που είχε κατασκευάσει ο ίδιος. Με κάθε ευκαιρία έρχονταν στην Ελλάδα. Ο Ντούλος είχε γεννηθεί στην Κωνσταντινούπολη, αλλά είχε μεγαλώσει στην Αθήνα. Απόφοιτος του Κολλεγίου Αθηνών, πρωταθλητής στο θαλάσσιο σκι, είχε διατηρήσει στενούς δεσμούς με συμμαθητές, καθώς και συναθλητές. Τα τελευταία χρόνια τους επισκεπτόταν ολόένα και περισσότερο μόνος με τα παιδιά – όλοι μιλούσαν για έναν ιδιαίτερα στοργικό πατέρα. Το ανδρόγυνο, όμως, ήξεραν οι κοντινοί του, είχε για καιρό προβλήματα. Όταν εκείνος ερωτεύτηκε μια άλλη γυναίκα αποφάσισαν να χωρίσουν. Η διαδικασία που ξεκίνησε για την επιμέλεια των παιδιών εξελίχθηκε σε πόλεμο. Για ένα διάστημα σχεδόν του απαγόρευαν να δει τα παιδιά, ενώ η οικογένειά της διεκδικούσε 2,5 εκατ. δολάρια, που ισχυριζόταν πως του είχαν δώσει στα πρώτα του επιχειρηματικά βήματα.

Την ημέρα της εξαφάνισής, η ομάδα εγκληματολογικών ερευνών εντόπισε στο φαινομενικά πεντακάθαρο σπίτι της Τζένιφερ οκτώ σημεία που «υποθετικά έχει καθαριστεί αίμα». Στα σημεία αυτά, υπάρχει το DNA της Τζένιφερ αλλά και του Ντούλου (ο οποίος, σύμφωνα με την κατάθεση της νταντάς, απαγορευόταν να μπει στο σπίτι).

DNA και αίμα

Η αστυνομία εξετάζοντας το σάμα που εξέπεμπε το κινητό του και αναλύοντας όλες τις κάμερες ασφαλείας στη συγκεκριμένη περιοχή όπου κινήθηκε το βράδυ της εξαφάνισής, τον εντοπίζει σε ένα αυτοκίνητο να πετάει σακούλες σκουπιδιών. Σε διαφορετικά ση-

Ο Φώτης Ντούλος με τη νέα του σύντροφο, επίσης κατηγορούμενη στην πολύκροτη υπόθεση, στο Ηρώδειο το 2018.

Ο 52χρονος Έλληνας επιχειρηματίας, που συνελήφθη στο Κονέκτικατ, επιμένει ότι είναι αθώος.

μεία της διαδρομής θα βρουν αργότερα 25 αντικείμενα: από σφουγγάρι και πλαστικά δεματικά μέχρι ρούχα και σουτιέν της Τζένιφερ. Κάποια έχουν το DNA, κάποια το αίμα της. Συνοδηγός του Ντούλου

εκείνο το βράδυ είναι η νέα σύντροφός του. Η εν λόγω, επίσης κατηγορούμενη, θα εξεταστεί πολλές φορές από την αστυνομία και θα πείσει σε αντιφάσεις.

«Είμαι έτοιμη να παραδεχθείς πως δεν ήσουν ειλικρινής μαζί μας;» τη ρωτάνε στην τελευταία ανάκριση. «Ναι», απαντάει εκείνη. Μέχρι στιγμής δεν έχει πει πως ο Ντούλος έχει διαπράξει κάποιο έγκλημα, όμως έχει ομολογήσει ότι μαζί είχαν συντάξει αυτό που οι ανακριτές ονόμασαν «σενάριο για άλλοθι». Εχει έκτοτε παραδεχθεί πως μια σειρά γεγονότων που

Η Τζένιφερ, εν διαστάσει σύζυγος του Ντούλου και μητέρα των πέντε παιδιών τους, που αγνοείται από τις 24 Μαΐου 2019.

είχε ισχυριστεί, ποτέ δεν έγιναν – όπως πως το πρωί της εξαφάνισής είχαν ξυπνήσει και είχαν πάρει μαζί πρωινό.

Πλέον η αστυνομία θεωρεί πως ο Ντούλος είχε ξυπνήσει στις 4.21 τα ξημερώματα (το ξυπνητήρι του είχε χτυπήσει εκείνη την ώρα). Στις 5.35 έφυγε με το αυτοκίνητο. Μια κάμερα ενός κινούμενου λεωφορείου θα καταγράψει όμως δύο ώρες αργότερα το αυτοκίνητο παρκαρισμένο σε άσχετη, μακρινή γειτονιά. Τα ίχνη του Ντούλου μοιάζει να χάνονται.

Το ποδήλατο

Μέχρι πρόσφατα, αυτό ήταν ένα κομμάτι που έλειπε από το παζλ. Το πώς δηλαδή ο Ντούλος είχε φτάσει στο σπίτι της Τζένιφερ. Πλέον όμως θεωρούν πως έχουν βρει την απάντηση: κάμερα ασφαλείας έχει καταγράψει εκείνο το πρωί έναν άνδρα με κουκούλα σε ένα ποδήλατο. Η αστυνομία ανακαλύπτει πως ο Ντούλος είχε στην κατοχή του ένα ακριβώς ίδιο ποδήλατο και θεωρούν ότι με αυτό έφτασε στο σπίτι της τρέως συζύγου του.

Η δολοφονία, πιστεύουν, έγινε μεταξύ 8.05 και 10.25 το πρωί. Ο ιατροδικαστής της αστυνομίας μελετά όλα τα ευρήματα με το αίμα και υποθέτει πως η Τζένιφερ είχε

υποστεί τραυματισμούς, από ξυλοδαρμό ή από μαχαίριες, από τους οποίους δεν θα μπορούσε να έχει επιβιώσει χωρίς ιατρική βοήθεια. Από την αστυνομία θεωρούν ότι ο Ντούλος καθάρισε τον χώρο, την έδεσε – πιθανότατα ακόμη ζωντανή – χρησιμοποιώντας πλαστικά δεματικά και τη μετέφερε με το αυτοκίνητό της σε άγνωστη τοποθεσία.

Στις 11.12 «εντοπίζεται» από κάμερα ασφαλείας ξανά στο δικό του αυτοκίνητο να οδηγεί προς ακίνητο ιδιοκτησίας του. Στο αυτοκίνητο διακρίνεται, σύμφωνα με την αστυνομία, και το ποδήλατο που είχε χρησιμοποιήσει το πρωί. Επικοννεί με τη σύντροφό του και της ζητάει να συναντηθούν σε ένα ακίνητό του και να φέρει καθαριστικά. Αργότερα στην ανάκριση την πιέζουν: «Σκότωσε τη γυναίκα του και σε ανέμιξε για να σβήσεις τα ίχνη», της είπαν. «Και τον μισώ γι' αυτό. Αλλά εγώ καθάριζα το σπίτι, δεν καθάριζα ίχνη της Τζένιφερ», τους απαντά.

Το ερώτημα, βέβαια, του πώς δολοφονήθηκε και πού βρίσκεται το πτώμα παραμένει αναπάντητο – αυτό είναι και το βασικό επείγον στην αθώωσή της. Η αστυνομία όμως θεωρεί πως έχει εντοπίσει το σημείο όπου ίσως επρόκειτο να τη θάψει. Μια τρύπα, 2 μέτρα βάθους, σε ένα απομονωμένο κυνηγετικό club. Την είχαν ανακαλύψει τυχαία δύο άνδρες λίγες ημέρες πριν από την εξαφάνισή της Τζένιφερ. «Εμοιάζε 100% με ανθρώπινο τάφο», είπαν στους αστυνομικούς όταν μετά την είδηση της εξαφάνισής το ανέφεραν. Το πτώμα της Τζένιφερ δεν βρέθηκε ποτέ εκεί – και κάποιος είχε, εν τη μεταξύ, καλύψει την τρύπα. Η έρευνα της αστυνομίας βέβαια έδειξε πως ένας φίλος – και πρώην δικηγόρος του Ντούλου – βρισκόταν στο συγκεκριμένο σημείο τις επίμαχες ημέρες. Την περασμένη Τρίτη συνελήφθη κι εκείνος.

Ο κατά φαντασίαν θρίαμβος του Τραμπ

Εκρηκτική η κατάσταση στη Μέση Ανατολή μετά τη δολοφονία Σουλεϊμανί, αν και ο άμεσος κίνδυνος πολέμου απομακρύνθηκε

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Πρώτα η τραγωδία, ύστερα η φάρσα. Ή μάλλον δύο παράλληλες, καλά σκηνοθετημένες φάρσες. Το πρωί της Τετάρτης, πλήθος Ιρανών που φώναζαν «Θάνατος στην Αμερική» συγκεντρώθηκε στην Τεχεράνη για να πανηγυρίσει την εκτόξευση πυραύλων του ιρανικού στρατού εναντίον δύο αμερικανικών βάσεων στο Ιράκ, σε αντίποινα για τη δολοφονία του υποστρατήγου Κασέμ Σουλεϊμανί. Ο ανώτατος ηγέτης αγιατολάχ Χαμενεϊ μίλησε για «σκαμπίλι στο πρόσωπο της Αμερικής», ενώ η κρατική τηλεόραση ανέφερε ότι 80 Αμερικανοί στρατιώτες έχασαν τη ζωή τους.

Λίγες ώρες αργότερα, ο Αμερικανός αντιπρόεδρος Μάικ Πενς, ο υπουργός Εξωτερικών Μάικ Πομπέο, ο υπουργός Άμυνας Μαρκ Έσπερ και ανώτατοι στρατιωτικοί αξιωματικοί παρατάχθηκαν γύρω από το πόντιο του Λευκού Οίκου, σε στάση προσευχής, με σταυρωμένα χέρια και παγερή έκφραση. Η πόρτα πίσω από τις πλάτες τους άνοιξε για να προβάλει, μέσα από ένα εκτυφλωτικό φως, ο 45ος πρόεδρος των ΗΠΑ και να στείλει το λυτρωτικό μήνυμά του: Ουδείς Αμερικανός σκοτώθηκε, το Ιράν υποχώρησε, πόλεμος δεν θα υπάρξει. Στο επίπεδο των συμβολισμών και οι δύο πλευρές έσωσαν το πρόσωπό τους απέναντι στο εσωτερικό τους ακροατήριο. Ο επί της ουσίας απολογισμός μιας εβδομάδας που κράτησε σε αγωνία όλο τον κόσμο είναι, όμως, πολύ πιο δύσκολη υπόθεση.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι με τη δολοφονία του πιο ισχυρού στρατιωτικού αξιωματικού του Ιράν η κυβέρνηση Τραμπ επέφερε σοβαρό πλήγμα στην Τεχεράνη. Αν και ισχύει πάντα ότι μόνο τα νεκροταφεία είναι γεμάτα ανατρεπόμενα, οι επιχειρησιακές και στρατηγικές ικανότητες του Σουλεϊμανί, προϊόντα της εμπειρίας του στα πεδία των μαχών από τον πόλεμο με το Ιράκ μέχρι τους εμφυλίους της Συρίας και του Ιράκ, θα είναι δύσκολο να αναπληρωθούν. Το κυριότερο, οι ΗΠΑ έστειλαν σαφές μήνυμα ότι οι παλινωδίες και οι αποτυχίες τους στη Μέση Ανατολή δεν πρέπει να ερμηνεύονται ως σημάδια αδυναμίας και ότι όποιος υποτιμά την ισχύ τους προκαλεί τον αφανισμό του. Ο ίδιος ο Τραμπ μπορεί να επαίρει ότι τόλμησε ό,τι δεν είχαν τόλμησει ούτε ο Ομπάμα, αλλά ούτε καν ο υιός Μπους και οι νεοσυντηρητικοί σύμβουλοί του, χωρίς να προκαλέσει τον Αρμα-

Οι ΗΠΑ στέλνουν επιπλέον στρατιώτες στην περιοχή

Ενόψει των ιρανικών αντιποίνων για τη δολοφονία Σουλεϊμανί, οι ΗΠΑ έστειλαν στρατιωτικές ενισχύσεις σε συμμαχικές χώρες της Μέσης Ανατολής

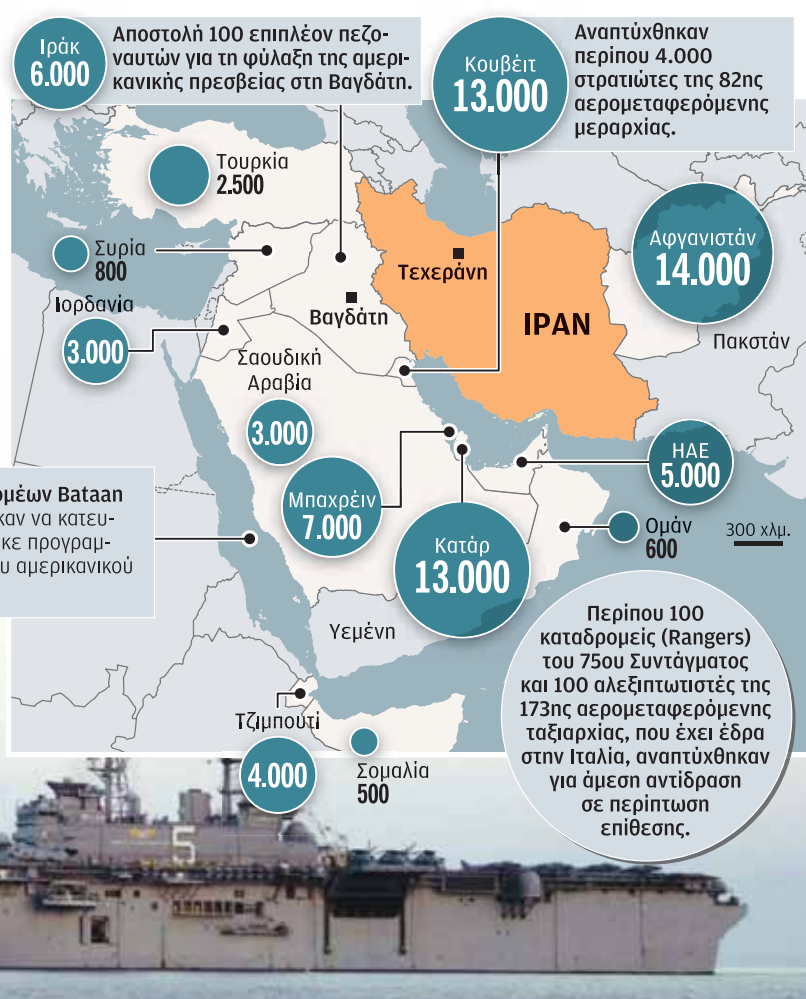
● Συνολικές αμερικανικές δυνάμεις

Οι αριθμοί των στρατευμάτων έχουν διακυμάνσεις ανάλογα με την παρουσία αμερικανικών αεροπλανοφόρων στην περιοχή. Επί του παρόντος βρίσκεται εκεί το αεροπλανοφόρο «Harry S. Truman», το οποίο θα αντικατασταθεί τον Φεβρουάριο ή τον Μάρτιο από το αεροπλανοφόρο «Dwight D. Eisenhower».

Δύναμη ταχείας επέμβασης αμφιβίων καταδρομών Bataan
Περίπου 4.500 ναύτες και πεζοναύτες διατάχθηκαν να κατευθυνθούν προς τη Μέση Ανατολή, αφού ακυρώθηκε προγραμματισμένη άσκηση της αφρικανικής διοίκησης του αμερικανικού στρατού.

Πολεμικό σκάφος «Bataan»
Ναυαρχίδα της αποβατικής δύναμης ταχείας επέμβασης Bataan

PHFES: CRS, DMDC, New York Times, Washington Post, Stars and Stripes, Graphic News / ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: Getty Images

Από τη Βόρεια Κορέα έως τη Συρία και το Ιράν, ο Λευκός Οίκος πελαγοδρομεί με τακτικισμούς χωρίς την παραμικρή στρατηγική αντίληψη.

γεδδώνα που πολλοί φοβούσαν. Από το σημείο αυτό μέχρι τις θριαμβολογίες του Λευκού Οίκου, όμως, η απόσταση μετρείται σε έτη φωτός. Εστω και αν η πολεμική απειλή απομακρύνθηκε για την ώρα, η δολοφονία Σουλεϊμανί άφησε πίσω της μια ακόμη περισσότερο εκρηκτική κατάσταση στην ευρύτερη Μέση Ανατολή. Μπορεί η ιρανική ηγεσία να απέφυγε σκόπιμα μια εκατόμβη Αμερικανών στρατιωτών, έδειξε όμως ότι θα μπορούσε, σε περίπτωση ύστατης ανάγκης, να πλήξει καιρια όχι μόνο τους 5.200 στρατιώτες των ΗΠΑ στο Ιράκ, αλλά και τους 55.000 άλλους στρατιώτες τους που βρίσκονται στα γειτονικά κράτη όπως το Κουβέιτ, τα Εμιράτα και το Μπαχρέιν.

Πολιτικό θρίλερ για το μοιραίο Boeing

Τον ψυχολογικό πόλεμο μεταξύ Ουάσιγκτον και Τεχεράνης ήρθε να συνδουλέψει η τραγωδία του Boeing 737-800, που έπεσε λίγο μετά την απογειώσή του από την ιρανική πρωτεύουσα με κατεύθυνση το Κίεβο, με αποτέλεσμα να χάσουν τη ζωή τους 176 άνθρωποι. ΗΠΑ και Καναδάς υποστήριξαν ότι το αεροπλάνο εβλήθη κατά λάθος από πύραυλο του Ιράν, καθώς η αεράμυνα της χώρας περίμενε αμερικανικά αντίποινα για την εκτόξευση πυραύλων εναντίον βάσεων των ΗΠΑ, λίγες ώρες νωρίτερα. Το Ιράν απέκλισε αυτή την εκδοχή, αλλά επέτρεψε σε ειδικούς από Ουκρανία, Καναδά, Γαλλία και από την κατασκευαστική εταιρεία Boeing να πάρουν μέρος στις έρευνες. Η υπόθεση θα μπορούσε να τραβήξει σε μακρός και να φτάσει στη διεθνή δικαιοσύνη, όπως είχε γίνει με την εκ λάθος κατάρριψη ιρανικού αεροσκάφους από πολεμικό πλοίο των ΗΠΑ τον Ιούλιο του 1988. Η διένεξη οδηγήθηκε σε διεθνές δικαστήριο και λύθηκε τελικά το 1996, όταν οι ΗΠΑ δέχθηκαν να καταβάλουν ποσό 61,6 εκατ. δολαρίων προς αποζημίωση των οικογενειών των 290 θυμάτων.

Ουδείς στην Ουάσιγκτον μπορεί να αυταπατάται ότι η συμβολική επίθεση της Τετάρτης ήταν το τέλος της ιρανικής αντίδρασης. Η εκδίκηση είναι ένα φαγητό που σερβίρεται κρύο. Ο ίδιος ο Χαμενεϊ το είπε απεριφράστα: Τα πραγματικά αντίποινα για την εκτέλεση του Σουλεϊμανί θα είναι να αναγκαστούν οι ΗΠΑ να αποσύρουν τα στρατεύματά τους από τη Μέση Ανατολή. Προφανώς δεν μιλούσε

Ενώ ο Τραμπ χαρακτηρίζει μέχρι πρότινος «παρωχημένο» το NATO, τώρα προτείνει στα σοβαρά την επέκτασή του στη Μέση Ανατολή.

Μουχάντις, οδήγησε στην απόφαση του ιρακινού Κοινοβουλίου για την απομάκρυνση των αμερικανικών στρατευμάτων. Οι Αμερικανοί θα προσπαθήσουν, βέβαια, να αποτρέψουν την υλοποίησή της (μν δεσμευτικής) απόφασης με κάθε τρόπο, αλλά κινδυνεύουν να εκτεθούν σε πλήγματα των σιιτικών πολιτοφυλακών με αυξανόμενο φόρο αίματος. Ο Σουλεϊμανί, ο οποίος πάσχιζε επί χρόνια να εξοστρακίσει τα αμερικανικά στρατεύματα από την περιοχή, μπορεί να αποδειχθεί δεινότερος αντίπαλος νεκρός παρά ζωντανός. Ο κίνδυνος τριχοτόμησης του Ιράν ανάμεσα σε ένα φιλοϊρανικό «Σιιτιστάν», ένα «Σουνιτιστάν» και ένα Κουρδιστάν υπό αμερικανική προστασία διαγράφεται

απειληκότερος στον ορίζοντα. Εκείνο που προβληματίζει τους πάντες, εντός και εκτός Αμερικής, είναι ότι ο Τραμπ προχώρησε σε ένα παράτολμο τακτικό χτύπημα χωρίς κανένα ορατό στρατηγικό σχέδιο. Αν με την απόσυρση από τη διεθνή συμφωνία για το πυρηνικό πρόγραμμα της Τεχεράνης και τις ασφυκτικές οικονομικές κυρώσεις επεδίωξε την ανατροπή του ισλαμικού καθεστώτος, η εκτέλεση Σουλεϊμανί κατάφερε, τουλάχιστον σε πρώτο χρόνο, να συσπειρώσει τους Ιρανούς στη βάση του πληγωμένου πατριωτισμού. Τα άπιστευτα πλήθη γύρω από τη σορό του νεκρού υποστρατήγου σε σειρά ιρανικών πόλεων ήταν αδιάφυστοι μάρτυρες.

Ομόθυμη καταδίκη

Ακόμη και δλωμένοι εχθροί των σκληροπυρηνικών, όπως ο μεταρρυθμιστής Μεχντί Καρουμί, ηγέτης της αντιπολίτευσης στην έκρηξη του 2009 και τιμωρημένος με κατ' οίκον περιορισμό από το καθεστώς, ή ο μεγαλύτερος εν ζωή συγγραφέας του Ιράν, Μαχμούτ Ντουλαταμπαντί, απέτισαν φόρο τιμής στον Σουλεϊμανί και καυτηρίασαν τους Αμερικανούς.

Παρότι ο Τραμπ θα εκμεταλλευθεί τις πρόσφατες εξελίξεις για να ενισχύει την προεκλογική εκστρατεία του, η εξωτερική του πολιτική αποτελεί την επιτομή του κομφούζιου. Μέχρι πρότινος πάσχιζε να αποσυρει όλες τις αμερικανικές δυνάμεις από Συρία, Ιράκ και Αφγανιστάν, ενώ χαρακτήριζε το NATO «παρωχημένο». Τώρα ρίχνει ξαφνικά το πυροτέχνημα να επεκταθεί η Βορειοατλαντική Συμμαχία και στη Μέση Ανατολή, κάτι που σημαίνει ότι οι Ευρωπαίοι, βάσει του Αρθρου 5, θα πρέπει να πολεμούν σε κάθε πόλεμο της Αμερικής στην περιοχή. Στη Συρία, αφήνει τον «φιλό του» Ερντογάν να πλήξει καίρια τους Κούρδους συμμάχους των ΗΠΑ και ύστερα απειλεί να «αφανίσει» την τουρκική οικονομία. Στη Βενεζουέλα, αναγνώρισε βιαστικά τον Χουάν Γκουαϊδό πρόεδρο και στη συνέχεια τον άφησε στα κρία του λουτρού. Στη Βόρεια Κορέα απείλησε με αφανισμό τον «μικρό πυραυλάνθρωπο», ύστερα του χάρισε διεθνή αναγνώριση προαναγγέλλοντας συμφωνία για τη πυρηνική πρόγραμμα και τώρα στέκεται αμήχανος μπροστά στις νέες πυραυλικές δοκιμές του. Το μόνο βέβαιο είναι ότι στο τέλος της προεδρικής του θητείας, ο Ντόναλντ Τραμπ θα έχει αφήσει πίσω του έναν πολύ πιο ανασφαλές κόσμο.

Απαιτείται πολιτικός συμβιβασμός Ουάσιγκτον - Τεχεράνης

Του THOMAS L. FRIEDMAN
THE NEW YORK TIMES

Η διαμάχη ανάμεσα στον Αμερικανό πρόεδρο Ντόναλντ Τραμπ και στον ανώτατο θρησκευτικό ηγέτη του Ιράν Αγιατολάχ Αλί Χαμενεϊ μοιάζει με καβγά φαλακρών για μια βούρτσα.

Δύο ηλικιωμένοι, με πεπαλαμένες ιδέες πολεμούν για μία χώρα που κανείς από τους δύο δεν θα έπρεπε να θέλει –το Ιράκ– για έναν φυσικό πόρο του 20ου αιώνα –το πετρέλαιο– που έχει όλο και λιγότερη σημασία για τις οικονομίες του 21ου αιώνα και για έναν στρατηγικό στόχο –την κυριαρχία στη Μέση Ανατολή– που κανένας σόφρων ηγέτης δεν θα έπρεπε να επιθυμεί, γιατί το μόνο που κερδίζει είναι ένας λογαριασμός.

Ακούγοντας το Fox News να λέει ότι όσοι δεν υποστηρίζουν την πολιτική Τραμπ δεν είναι πατριώτες, θέλω να βάλω τα γέλια. Και βλέποντας δεκάδες χιλιάδες Ιρανοί να συρρέουν στην κηδεία του στρατιωτικού Σουλεϊμανί, που έχει σπείρει το χάος στην περιοχή και έχει σκοτώσει Ιρανοί και Αραβες οπαδούς του εκδημοκρατισμού, θέλω να βάλω τα κλάματα.

Πότε θα σταματήσει αυτή η ανοησία; Τη θέση του πετρελαίου

πάρνουν τα δεδομένα. Το πώς τα αναλύει κανείς (τα δεδομένα) και τα μετατρέπει σε προϊόντα θα καθορίσει στο εξής τη δύναμη των χωρών. Γι' αυτό η παλιά προειδοποίηση του Σαουδάραβα υπουργού πετρελαίου, σείχη Γιαμανί (η εποχή του λίθου δεν τελείωσε επειδή τελείωσαν οι πέτρες αλλά επειδή εφύραμε νέα εργαλεία) είναι πιο επίκαιρη από ποτέ.

Και οι δύο πλευρές θα ισχυριστούν τώρα ότι κέρδισαν, αλλά τι κέρδισαν πραγματικά; Υποψιάζομαι ότι μετά τη δολοφονία Σουλεϊμανί,

Οσες απειλές και αν εκτοξεύει ο Τραμπ, η ουσία είναι ότι η κυριαρχία στην περιοχή είναι πολύ πιο σημαντική για το Ιράν απ' ό,τι για τις ΗΠΑ.

νί, οι Ηνωμένες Πολιτείες θα αποτρέπουν πιο αποτελεσματικά τις επιβουλές εναντίον τους, γιατί παραβίασαν τους κανόνες του παιχνιδιού, όπως αυτό παίζονταν όλα αυτά τα χρόνια, σύμφωνα με τους οποίους ο ένας δεν στοχεύει την ηγεσία

Ο Αμερικανός πρόεδρος θα έπρεπε «να απειλήσει το Ιράν ότι θα αποσύρει όλες τις δυνάμεις μας από την περιοχή και θα το αφήσει μόνο του να πολεμήσει με τον ISIS και τους Ταλιμπάν, τα δύο σουνιτικά κινήματα που αποτελούν θανάσιμους εχθρούς του», σύμφωνα με τον αρθρογράφο των New York Times.

του άλλου. Τώρα η ιρανική ηγεσία πρέπει να λάβει υπόψη της ότι ο Τραμπ μπορεί να είναι τρελός και να αντιδράσει ακόμη πιο απότομα σε οποιαδήποτε ιρανικά αντίποινα. Αυτό σίγουρα αποπροσανατολίζει τους Ιρανοί κληρικούς, που

θεωρούσαν ότι αυτοί, μαζί με τις διάφορες φιλοϊρανικές δυνάμεις της περιοχής ήσαν οι πιο τρελοί απ' όλους. Όμως, ο Τραμπ δεν μπορεί να το παίζει τρελός αιωνίως, γιατί σε αντίθεση με τον ανώτατο θρησκευτικό ηγέτη του Ιράν, έχει περι-

ορισμούς από το Κογκρέσο, το αμερικανικό σύνταγμα, τον ελεύθερο τύπο, τους αμερικανικούς κανόνες συμπεριφοράς και τις εκλογές που έρχονται.

Οσες απειλές και αν εκτοξεύει ο Τραμπ, η ουσία είναι ότι η κυριαρχία στη Μέση Ανατολή είναι πολύ πιο σημαντική για το Ιράν απ' ό,τι για τις ΗΠΑ – ειδικά τώρα που η Αμερική έχει γίνει ο πρώτος παραγωγός πετρελαίου στον κόσμο και οι Αμερικανοί έχουν εξαντληθεί τελείως με τη Μέση Ανατολή. Το Ιράν θα είναι καθαρή συμφωνία –τέλος των ιρανικών πυρηνικών με αντάλλαγμα τέλος των κυρώσεων– και ασ αφήσομε τα υπόλοιπα στη διπλωματία.

Ενα κακό προηγούμενο

Εξάλλου, δεν έχουμε την πολυτέλεια να δολοφονούμε όλους τους κακούς που μας αντιμιλούν. Αυτό θα έδινε άδεια σε άλλες χώρες –όπως στη Ρωσία του Βλαντιμίρ Πουτιν– να κάνουν τα ίδια στους αντιπάλους τους, ενώ θα αποτελούσε πρόσκληση προς άλλους να βάλουν στόχο τη δική μας ηγεσία.

Ο μόνος τρόπος να βγουν και οι δύο χώρες πραγματικά κερδισμένες είναι να επαναφέρουν την πυρηνική συμφωνία από την οποία ο Τραμπ αποσύρθηκε τον Μάιο του 2018.

Αμφιβάλλω, όμως, αν ο Τραμπ έχει το κουράγιο για έναν πολιτικό συμβιβασμό με το Ιράν. Αν ήταν έξυπνος, θα χρησιμοποιούσε την

ΕΡΓ. / MICHAEL PENNELLIS

Εικόνες από το μέλλον του πλανήτη

Η Αυστραλία καίγεται από τον Οκτώβριο, ενώ το καλοκαίρι στη χώρα τώρα ξεκινά – «Μια Ελλάδα» έχει ήδη γίνει στάχτη

της **ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΜΠΕΡΞΗ**

«Οι περίοδοι αυξημένου κινδύνου πυρκαγιών θα ξεκινούν νωρίτερα, θα διαρκούν περισσότερο και τα φαινόμενα θα είναι πιο έντονα. Οι αλλαγές αυτές θα επέλθουν προοδευτικά, αλλά αναμένεται να γίνουν άμεσα αισθητές από το έτος 2020». Η έκθεση για την κλιματική αλλαγή στην Αυστραλία, που συντάχθηκε το 2008, στέλνει ρίγη στη σπονδυλική στήλη όσων προσπάθησαν τους τελευταίους μήνες να αναπνεύσουν στη γεμάτη καπνό ατμόσφαιρα των μεγάλων πόλεων της χώρας. Οι γιγάντιες πυρκαγιές, πρωτοφανείς ακόμη και για μια χώρα που καίγεται κάθε χρόνο, ξεκίνησαν από τις αρχές της αυστραλιανής άνοιξης (τον Οκτώβριο) και έως σήμερα έχουν αποθερώσει έκταση 100.000 τετραγωνικών χιλιομέτρων, περίπου όσο η ελληνική επικράτεια πλην των νησιών. Στην πρωτεύουσα Καμπέρα, πριν από λίγες μέρες ο καπνός των δεκάδων κοντινών και μακρινών πυρκαγιών υποκρέωσε σε κλείσιμο ακόμη και το αρχηγείο της υπηρεσίας αντιμετώπισης καταστροφών, ενώ αντιασφυζιογόνες μάσκες και φίλτρα αέρα έχουν ξεπουληθεί σε όλα τα καταστήματα της χώρας.

Μέχρι πρόσφατα, οι μεγάλες πυρκαγιές στην Αυστραλία έπαιρναν το όνομα της ημέρας στην οποία συνέβησαν, π.χ. το «Μαύρο Σάββατο» του 2009 στην πολιτεία Βικτόρια, στη διάρκεια του οποίου έχασαν τη ζωή τους πάνω από 100 άτομα. Οχι πλέον. Φέτος, η κατάσταση εκτάκτου ανάγκης διαρκεί μήνες – και έπεται συνέχεια, καθώς το καλοκαίρι τώρα αρχίζει, αφού ο Ιανουάριος στην Αυστραλία αντιστοιχεί με τον Ιούλιο στην Ελλάδα.

Ο οικονομολόγος Ρος Γκάρνο, επικεφαλής της συντακτικής ομάδας της έκθεσης του 2008, συναισθάνεται το βάρος της αποτυχίας. «Στενοχωριέμαι για την αναποτελεσματικότητά μου», είπε. «Είχα την ευκαιρία να απευθυνθώ στους Αυστραλούς και δεν κατάφερα να τους πείσω ότι είναι θέμα εθνικής συμφέροντος να συμβάλουμε στην παγκόσμια προσπάθεια για να μετριαστούν οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής», δήλωσε στο δίκτυο SBS. «Παρότι τα πράγματα είναι ήδη άσχημα, μπορούν να γίνουν πολύ χειρότερα», συμπλήρωσε. «Είναι προς το συμφέρον όλων της

Αλαφιασμένα τα πρόβατα βλέπουν τον πυροσβεστή αποκαμωμένο από τη μόχη με τις φλόγες, οι οποίες πλησιάζουν αδιαφάγες και ανεξέλεγκτες, στη Νέα Νότια Ουαλλία της Αυστραλίας. Οι μεγάλες πυρκαγιές στη μακρινή ήπειρο έχουν προκαλέσει ολοκαύτωμα: δεκάδες ανθρώπινα θύματα, τεράστια καταστροφή στην οικονομία (οπίτια, επιχειρήσεις, ζωικό κεφάλαιο) της χώρας, αλλά και στην ιδιαίτερη πανίδα και κλωρίδα της.

Έκθεση για την κλιματική αλλαγή προειδοποιούσε από το 2008 για όσα συμβαίνουν, αλλά αγνοήθηκε από την πολιτική ηγεσία.

ανθρωπότητας να περάσουμε σε μια οικονομία μηδενικών ρύπων».

Η πρωτοφανής καταστροφή, με τις πυρκαγιές που συνενώνονται σε «μεγα-μέτωπα» αφήνοντας τους πυροσβέστες να παρακολουθούν ανήμποροι, επιβεβαιώνει στην πράξη αυτό που προέβλεπε η θεωρία.

Μεταξύ των ανεπτυγμένων χωρών, η Αυστραλία είναι η πιο ευάλωτη στην κλιματική αλλαγή, λόγω εύθραυστων οικοσυστημάτων της και των λιγοστών υδάτινων πόρων της. Είναι παράλληλα η χώρα με την πιο ξεροκέφαλη ηγεσία, μετά τις ΗΠΑ. Ο συντηρητικός προ-

θυπουργός Σκοτ Μόρισον μόλις και μετά βίας αναγνωρίζει τη σύνδεση των αφύσικα υψηλών θερμοκρασιών και της παρατεταμένης ξηρασίας με την ένταση των πυρκαγιών, ενώ τα σχέδια της κυβέρνησής του για την υποτιθέμενη καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής συνίστανται στην κατασκευή μιας νέας γιγάντιας λιγνιτικής μονάδας και στην ποικιλοποίηση των δράσεων διαμαρτυρίας, με παράλληλη επίκληση δημιουργικής λογιστικής ώστε να παρουσιάζει μείωση των ρύπων.

Το κάρβουνο του Μόρισον

Ως υπουργός Οικονομικών, το 2017, ο Μόρισον είχε φέρει μαζί του στη Βουλή ένα κομμάτι κάρβουνο, για να δείξει ότι το μέλλον της οικονομίας βρίσκεται στα ορυκτά καύσιμα. Η τεράστια καταστροφή, όμως, που έχουν υποστεί οι επιχειρήσεις παραγωγής της χώρας, στην αιχμή της εορταστικής περιόδου, δείχνουν ακόμα και σε όσους κωφεύουν στα οικολογικά επιχειρήματα ότι το

μέλλον της ανεξέλεγκτης κλιματικής αλλαγής είναι ένα μέλλον οικονομικής καταστροφής. Αν οι σπαρακτικές εικόνες των καμένων καγκουρό και των αποθερωμένων κοάλα δεν παρακινούν την κυβέρνηση να αλλάξει πολιτική, ίσως το κάνουν οι χιλιάδες τουριστικές επιχειρήσεις που καταστράφηκαν από τις πυρκαγιές στις δημοφιλείς ακτές της ανατολικής Αυστραλίας. «Στον τομέα του άνθρακα απασχολούνται 38.000 εργαζόμενοι στην Αυστραλία. Στον τουρισμό 924.000», παρατήρησε ο Ιαν Γουίγγουορθ στην εφημερίδα The Age. «Είναι μύθος ότι η Αυστραλία πρέπει να διαλέξει ανάμεσα στις θέσεις εργασίας και στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Η βιομηχανία του άνθρακα πνίγει άλλους, πολύ μεγαλύτερους οικονομικούς κλάδους». Μέσα σε λίγες μόλις ημέρες, η γερμανική εταιρεία Siemens έλαβε 70.000 μηνύματα που της ζητούν να αποσυρθεί από την κατασκευή της νέας ρυθιόνας μονάδας, ενώ η κυβέρνηση Μόρισον εμφανίζεται

όλο και πιο εκτεθειμένη, καθώς αποφεύγει το πρόβλημα.

Υπάρχει σειρά μελετών, με πρώτη αυτή του 2008, που δείχνει πώς θα μπορούσε να περάσει η Αυστραλία σε μια οικονομία μηδενικών ρύπων χωρίς να υποστεί οικονομική καταστροφή, αλλά οι υπουργοί της κυβέρνησης Μόρισον συνεχίζουν να κατηγορούν όσους ζητούν αλλαγή πολιτικής ως εχθρούς της ευημερίας.

Όμως, όσες αντιπυρικές ζώνες και αν ανοίξουν και όση έμφαση και αν δοθεί στην ενίσχυση της πυροσβεστικής (δύο παράγοντες που επεδίωξαν τη φετινή προαναγγελθείσα καταστροφή), αν δεν περιοριστεί η άνοδος της θερμοκρασίας με συντονισμένη, παγκόσμια δράση, δεν θα υπάρξει διαφυγή από την πύρινη κόλαση. Η παρατήρηση ότι η Αυστραλία δείχνει το μέλλον της ανθρωπότητας στην εποχή της κλιματικής αλλαγής, δεν ισχύει – δείχνει μόνο την πρώτη φάση ενός μέλλοντος που μπορεί να γίνει ακόμη πιο εφιαλτικό.

Χειρουργεία με τεχνητή νοημοσύνη

Νέα τεχνική εντοπισμού καρκινικών όγκων στον εγκέφαλο

της **DENISE GRADY**
THE NEW YORK TIMES

Οι **νευροχειρουργοί** εισάγουν την τεχνητή νοημοσύνη, μαζί με νέες απεικονιστικές τεχνικές, στα χειρουργεία, προκειμένου να αναγνωρίσουν καρκινικούς όγκους, με την ίδια ακρίβεια και αξιοπιστία των παθολογοανατόμων, αλλά πολύ ταχύτερα, αναφέρει δημοσίευμα του επιστημονικού περιοδικού Nature. Η νέα προσέγγιση βελτιώνει τη συμβατική πρακτική ανάλυσης των ιστολογικών δειγμάτων, ενώ ο ασθενής βρίσκεται ακόμα ξαπλωμένος στη χειρουργική τράπεζα, βοηθώντας στην χειρουργική επέμβαση του εγκεφάλου και αργότερα τη θεραπεία.

Η συμβατική μέθοδος αποστολής των ιστολογικών δειγμάτων στο εργαστήριο και ανάλυσής τους απαιτεί είκοσι ή τριάντα λεπτά. Η νέα τεχνική χρειάζεται μόλις δέκα λεπτά. Όπως και η συμβατική μέθοδος απαιτεί την αφαίρεση ιστού από τον εγκέφαλο, αλλά χρησιμοποιεί λέιζερ για να δημιουργήσει εικόνας που «διαβάζει» ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής στο χειρουργείο. «Παρότι έχουμε ενδείξεις από τις μαγνητικές τομογραφίες πριν από τον χειρουργείο, η επιβεβαίωση της διάγνωσης αποτελεί τον πρωταρχικό στόχο όλων των εγχειρήσεων όγκων του εγκεφάλου, είτε τους αφαιρέσουμε, είτε απλώς πάρου-

με ιστούς για βιοψία», επισημαίνει ο συντάκτης της μελέτης δρ Ντάνιελ Οριντζερ, νευροχειρουργός στο NYU Langone Health.

Πέρα από την επιτάχυνση της διαδικασίας, η νέα μέθοδος μπορεί να ανιχνεύσει λεπτομέρειες που η παλιότερη τεχνική «έχανε» όπως είναι η μετάσταση ενός όγκου στις νευρικές ίνες. Επίσης, εν αντιθέσει με την παλιά, η νέα μέθοδος δεν

Η νέα και πολύ ταχύτερη μέθοδος μπορεί να ανιχνεύει ακόμη και τη μετάσταση καρκινικών κυττάρων στις νευρικές ίνες.

καταστρέφει τα ιστολογικά δείγματα, τα οποία, πλέον, μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για περαιτέρω εξετάσεις.

Αλγόριθμοι, άλλωστε, αναπτύσσονται προκειμένου να διαγιγνώσκουν καρκίνους στους πνεύμονες «διαβάζοντας» αξονικές τομογραφίες, να εντοπίζουν οφθαλμικές παθήσεις σε πάσχοντες από σακχαρώδη διαβήτη αλλά και να ανιχνεύουν καρκινικά κύτταρα σε εργαστηριακά πλακίδια. Η νέα μελέτη φέρνει την τεχνητή νοημοσύνη, τα «βαθιά νευρωνικά δίκτυα», πιο

κοντά στους ασθενείς και στη θεραπεία τους.

Στη μελέτη εγκεφαλικού ιστού από 278 ασθενείς αναλύθηκαν, ενώ η επέμβαση συνεχιζόταν. Κάθε δείγμα διατέθηκε και το μισό αναλύθηκε από το σύστημα τεχνητής νοημοσύνης, ενώ το άλλο μισό από νευροπαθολογοανατόμο. Στη συνέχεια οι διαγνώσεις αξιολογήθηκαν ως ορθές ή λανθασμένες, με βάση να συμφωνούν με τα συμπεράσματα μιας μεγαλύτερης σειράς εξετάσεων που ακολούθησαν. Σημειώθηκε ισοπαλία με τον άνθρωπο να πραγματοποιεί 93,9% σωστών διαγνώσεων και την τεχνητή νοημοσύνη 94,6%. Κλειδί στην έρευνα αποτέλεσε η χρήση λέιζερ για τη σάρωση των εγκεφαλικών δειγμάτων, με συγκεκριμένα μήκη κύματος φωτός (ιστολογία Φασματοσκοπίας Ραμάν). Διαφορετικοί τύποι ιστού διακρίνονται το φως κατά διακριτούς τρόπους. Το φως αιχμαλωτίζεται από έναν αισθητήρα, που μεταδίδει στον ηλεκτρονικό υπολογιστή ένα σήμα, το οποίο μπορεί να διαχειριστεί για να ανακατασκευάσει την εικόνα και να αναγνωρίσει τον ιστό.

«Δεν μπορούσα να ελπίζω σε καλύτερα αποτελέσματα», επισημαίνει ο δρ Οριντζερ. «Είναι συναρπαστικό. Αποδεικνύεται ότι ο συνδυασμός ενός αλγορίθμου και του ανθρώπινου ενστικτού βελτιώνει τις διαγνωστικές ικανότητες».

Παράθυρα που θα λένε τον καιρό

Οι έρευνες για τα διαδιάστατα υλικά και τις εφαρμογές τους

του **AMOS ZEEBERG**
THE NEW YORK TIMES

Τα **τελευταία** χρόνια, οι συσκευές που συνδέονται με το Ιντερνετ έχουν κατακλύσει πολλούς τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας. Διαθέτουμε έξυπνα ρολόγια, ψυγεία, κουδούνια για την εξώθυρα, αυτοκίνητα και πολλά άλλα. Παρόλα αυτά πολλοί ειδικοί δεν είναι ακόμα ικανοποιημένοι και εκτιμούν ότι «το Διαδίκτυο των Πραγμάτων» δεν έχει επεκταθεί αρκετά. «Τι θα γινόταν αν μπορούσαμε να ενσωματώναμε ηλεκτρονικά παντού» διερωτήθηκε πρόσφατα ο Τόμας Παλάσιο, ηλεκτρολόγος-μηχανολόγος στο Ινστιτούτο Τεχνολογίας της Μασαχουσέτης (MIT). «Τι θα συνέβαινε π.χ., αν μπορούσαμε να μάθουμε το μετεωρολογικό δελτίο της ημέρας κοιτάζοντας απλώς έξω από ένα παράθυρο, αν τα ηλεκτρονικά στο παλτό μου μπορούσαν να κάνουν μετρήσεις για την υγεία μου;».

Το 2019, ο δρ Παλάσιο και οι συνεργάτες του δημοσίευσαν μελέτη στο περιοδικό Nature περιγράφοντας μία ανακάλυψη που θα έφερνε αυτό το θαυμαστό μέλλον πιο κοντά: μία κεραία που μπορούσε να αιχμαλωτίζει σήματα Wi-Fi, Bluetooth και σήματα κινητών τηλεφώνων και να τα μετατρέπει αποτελεσματικά σε ηλεκτρική ενέργεια. Κλειδί στην πρωτοπο-

ριακή τεχνολογία είναι ένα πολλαύπολο υλικό: το δι-σουλφίδιο του μολυβδαίνιου, το οποίο μπορεί να εναποτεθεί σε ένα στρώμα με ελάχιστο πάχος. Από την άποψη της μηχανικής, τίποτα δεν θα μπορούσε να είναι λεπτότερο. Φυσικά το «λεπτό» είναι εξαιρετικά χρήσιμο, καθώς ένα στρώμα δισουλφιδίου του μολυβδαίνιου θα μπορούσε να «τυλίξει»

Με αυτά θα μπορούν να «βαφτούν» γέφυρες δημιουργώντας αισθητήρες που θα ανιχνεύουν σπασίματα και ρωγμές.

ένα γραφείο μετατρέποντάς το σε φορητό λάπτοπ, χωρίς την ανάγκη κανενός καλωδίου.

Σύμφωνα με τον δρ Παλάσιο και άλλους ερευνητές τα διαδιάστατα υλικά θα αποτελέσουν τον κεντρικό άξονα του «Διαδικτύου των Πάντων».

Με αυτά θα μπορούν να «βαφτούν» γέφυρες δημιουργώντας αισθητήρες που θα ανιχνεύουν σπασίματα και ρωγμές. Θα καλύπτουν παράθυρα, με διαφανή στρώματα, τα οποία θα γίνονται ορατά μόνο όταν προβάλλονται πάνω τους πλη-

Νεκρά ένα δισ. έμβια όντα

Το **πλήγμα** για την πολύ ιδιαίτερη αυστραλιανή βιοποικιλότητα είναι τεράστιο. Παρότι δεν μπορούν, φυσικά, να μετρηθούν τα νεκρά ζώα, πουλιά και ερπετά, οι επιστήμονες γνωρίζουν πόσα τέτοια είδη διαβίου περίπου ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο δάσους. Πολλαπλασιάζοντας τον αριθμό αυτό με την ασύλληπτα μεγάλη έκταση που κάπκε, ο Κρις Ντίκιμαν από το Πανεπιστήμιο του Σίδνεϊ έφθασε σε ένα νούμερο που ο νους δυσκολεύεται να χωρέσει: ένα δισεκατομμύριο έμβια όντα νεκρά από τις πυρκαγιές και από την απώλεια των βιοτόπων τους. Σε αυτά προστίθενται τα ζώα εκτροφής στις κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις που εγκαταλείφθηκαν άρον άρον λόγω των εκκενώσεων, οι οποίες είναι, όπως αναμενόταν, οι μαζικότερες στην ιστορία της χώρας. Τεράστιο λάκκοι σκάβονται ως ομαδικό τάφο για εκατοντάδες χιλιάδες ζώα εκτροφής που πέθαναν από τις αναθυμιάσεις. Η ιστορία μιας γυναίκας που έπαθε νευρικό κλονισμό όταν υποκρέωθηκε να σέρει με το τρακτέρ τα άλογά της σε έναν τέτοιο λάκκο προστίθεται στην ιστορία της γυναίκας που εκλέθη σε πολυτελή δεξίωση δοκιμής διαφορετικών ποικιλιών κρασιού στο Σίδνεϊ και έι-δε το ποτήρι της να γεμίζει στάχτες. Καμία από τις δύο δεν είδε το σπίτι της να καίγεται, καμία από τις δύο δεν περιλαμβάνεται στους 26 ανθρώπους που έχουν έως τώρα χάσει τη ζωή τους, αλλά η ιστορία της πρώτης δείχνει πόσο πτωχές έχει η καταστροφή στην εποχή της κλιματικής αλλαγής, δεν ισχύει – δείχνει μόνο την πρώτη φάση ενός μέλλοντος που μπορεί να γίνει ακόμη πιο εφιαλτικό.

ΕΡΝΑΝ ΛΕΒΙΝΣ

Με περισσότερες θερμίδες η διατροφή των καπνιστών

Η διατροφή των καπνιστών είναι χειρότερης ποιότητας σε σχέση με αυτήν των μη καπνιστών ή των πρώην καπνιστών, σύμφωνα με νέα αμερικανική επιστημονική έρευνα. Οι ερευνητές, με επικεφαλής τον δρ Ρος ΜακΛιν του Πανεπιστημίου Γέιλ, οι οποίοι έκαναν τη σχετική δημοσίευση στο βρετανικό περιοδικό για θέματα δημόσιας υγείας BMC Public Health, ανέλυσαν στοιχεία για σχεδόν 5.300 άτομα. Διαπιστώθηκε ότι οι καπνιστές καταναλώνουν περίπου 200 περισσότερες θερμίδες μέσα στην ημέρα, παρόλο που τρώνε σημαντικά μικρότερες μερίδες φαγητού από ό,τι όσοι δεν καπνίζουν.

«Οι καπνιστές καταναλώνουν μικρότερες ποσότητες φαγητού, που περιέχουν όμως μεγαλύτερο αριθμό θερμίδων, ενώ αντίστροφα οι μη καπνιστές καταναλώνουν περισσότερο φαγητό, αλλά που περιέχει λιγότερες θερμίδες», δήλωσε

Οι καπνιστές συχνά φοβούνται ότι θα παχύνουν αν κόψουν το κάπνισμα, κάτι που λειτουργεί αποτρεπτικά σε πολλούς στο να πάρουν την απόφαση να απεξαρτηθούν από τη νικοτίνη.

η ερευνήτρια Ζακλίν Βερναρέλι του Πανεπιστημίου Φέαρφιλντ του Κονέκτικατ.

Τα στοιχεία

Η μελέτη δείχνει ότι όσοι ποτέ δεν κάπνισαν στη ζωή τους καταναλώνουν περίπου 1,79 θερμίδα ανά γραμμάριο τροφής, ενώ οι καθημερινοί καπνιστές 2,02 θερμίδες ανά γραμμάριο και οι περιστασιακοί

Οι συστηματικοί καπνιστές τείνουν να τρώνε λιγότερα φρούτα και λαχανικά, σύμφωνα με αμερικανική επιστημονική έρευνα.

καπνιστές 1,89 θερμίδα ανά γραμμάριο. Οι πρώην καπνιστές καταναλώνουν κατά μέσον όρο περισσότερες θερμίδες ανά γραμμάριο τροφής (1,84) σε σχέση με όσους δεν κάπνισαν ποτέ, αλλά παρ' όλα αυτά τρώνε πιο υγιεινά σε σχέση με τους καπνιστές. Φαίνεται πως όσοι περισσότερα τσιγάρα καπνίζουν κανείς, τόσο αυξάνουν οι θερμίδες που καταναλώνει.

Οι συστηματικοί καπνιστές τείνουν να τρώνε λιγότερα φρούτα και λαχανικά, πράγμα που σημαίνει ότι προσλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, μικρότερες ποσότητες βιταμίνης C, αυξάνοντας έτσι τον κίνδυνο για καρδιαγγειακές νόσους και καρκίνο. Οι καπνιστές συχνά φοβούνται ότι θα παχύνουν αν κόψουν το κάπνισμα, κάτι που λειτουργεί αποτρεπτικά σε πολλούς στο να πάρουν την απόφαση να απεξαρτηθούν από τη νικοτίνη.

Όμως, σύμφωνα με τη νέα με-

λέτη, στην πραγματικότητα κάνουν χειρότερη διατροφή από τους μη καπνιστές και λαμβάνουν περισσότερες θερμίδες.

Το θέμα, όμως, που γεννάται είναι γιατί οι καπνιστές έχουν τη σαφή τάση να τρώνε περισσότερες θερμίδες σε κάθε γεύμα τους αποστρέφοντας το βλέμμα από την υγιεινή διατροφή, την πλούσια και ολιγοθερμιδική, και από τα φρούτα και λαχανικά. Πιθανώς αυτό εκπορεύεται από την αδιαφορία που επιδεικνύουν γενικότερα για θέματα που άπτονται της διατήρησης σε καλή υγεία και για αυτό και εξακολουθούν να καπνίζουν.

Στην πραγματικότητα, δηλαδή, μπορεί να επιλέγουν τις πιο εύκολες διατροφικές λύσεις αδιαφορώντας για την επίδραση που έχουν αυτές στη συνολική τους υγεία, κατά τον ίδιο τρόπο που αδιαφορούν για την επίπτωση του τσιγάρου στην υγεία τους.

Η ρύπανση συνδέεται με την παχυσαρκία

Η πρόωπη έκθεση σε ρύπανση της ατμόσφαιρας από οχήματα αυξάνει τον κίνδυνο να εκδηλωθούν παχυσαρκία τα παιδιά, σύμφωνα με νέα μελέτη. Τα υψηλά επίπεδα διοξειδίου του θείου, που απελευθερώνουν στον αέρα των πόλεων οι κινητήρες ντίζελ, μπορούν στον πρώτο χρόνο της ζωής ενός παιδιού να οδηγήσουν σε ταχεία αύξηση του σωματικού βάρους αργότερα. Άλλες μελέτες έκαναν ανάλογες παρατηρήσεις για άλλες ρυπογόνες ουσίες, που προκαλούνται από την κίνηση στους δρόμους. Σύμφωνα με την «Γκάρντιαν», το διοξείδιο του θείου βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα στις περισσότερες αστικές περιοχές της Βρετανίας, ενώ παρόμοια είναι η κατάσταση σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις καθώς και σε ολόκληρο τον κόσμο. «Καλούμε τους γονείς να προσέχουν πού περνούν τον χρόνο τους τα παιδιά ιδίως στα πρώτα τους χρόνια, και κυρίως εκείνα τα παιδιά που ζουν κοντά σε μεγάλους δρόμους με κίνηση», επισημαίνει η Τζένιφερ Κιμ, του Πανεπιστημίου της Νότιας Καλιφόρνιας, που τέθηκε επικεφαλής της νέας μελέτης. «Τα πρώτα χρόνια της ζωής τους είναι μια περίοδος ταχείας ανάπτυξης ποικίλων συστημάτων στο σώμα και μπορεί να καθορίσουν τη μελλοντική ανάπτυξη του», πρόσθεσε. Ο ΠΟΥ αποκάλυψε πρόσφατα ότι 90% των παιδιών αναπνέουν επισφαλώς αέρα, μια κατάσταση που οι επιστήμονες χαρακτηρίζουν απαράδεκτη. Οι ανησυχίες για τις επιπτώσεις του τοξικού αέρα στην υγεία των παιδιών αυξάνονται όπως προκύπτει από τις τελευταίες αυτές έρευνες, που διαπιστώνουν καταστροφικές συνέπειες όχι μόνο στη σωματική αλλά και στην ψυχική τους υγεία από τη ρύπανση. Πρόσφατα, μεγάλη έρευνα βρήκε ότι ο τοξικός αέρας επιτείνει τον κίνδυνο λιποβαρών νεογνών με επιπτώσεις για όλη την υπόλοιπη ζωή των παιδιών. Άλλες μελέτες συνδέουν τη ρύπανση με γενετικά προβλήματα, το σύνδρομο αιφνίδιου θανάτου, ενώ υπάρχουν και οι πρώτες άμεσες ενδείξεις ότι ρυπογόνα σωματίδια εντοπίστηκαν στον πλακούντα. Η έρευνα δεν κατόρθωσε να εξετάσει με ποιον ακριβώς τρόπο επηρεάζει η ρύπανση το βάρος των παιδιών, αλλά η Κιμ άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο αυτό να συμβαίνει εξαιτίας κάποιων φλεγμονών, «όπως στους πνεύμονες, που θα μπορούσε να διαχέεται στη συνέχεια σε όλο το σώμα και στο μυαλό, που ρυθμίζει την όρεξη και αλλάζει τον μεταβολισμό».

Οι ανησυχίες για τις επιπτώσεις του τοξικού αέρα στην υγεία των παιδιών αυξάνονται.

Πονοκέφαλος;

Όσοι υποφέρετε, ξέρετε.

Δεν υπάρχει άνθρωπος που να μην έχει υποφέρει έστω και μία φορά.

Συνήθεις αιτίες; Το έντονο στρες, η κούραση, η ιγμορίτιδα, η κακή στάση του σώματος και η αφυδάτωση.

Σε κάποιες περιπτώσεις μπορείτε να δώσετε λύση μόνοι σας με ξεκούραση, χαλάρωση και αρκετό νερό.

Αν όμως το σύμπτωμα είναι έντονο, πιθανόν να χρειαστείτε φαρμακευτική αγωγή, επομένως συμβουλευτείτε τον γιατρό ή το φαρμακοποιό σας.

**Είναι η υγεία σου.
Δεν είναι παιχνίδι!**

Remedica
FOR A HEALTHIER WORLD

ΑΡΘΡΟ / Της ΕΛΕΝΑΣ ΑΛΩΝΕΥΤΗ

Αυτισμός και λογοθεραπεία

Η λογοθεραπεία είναι η επιστήμη που ασχολείται με την πρόληψη, την αξιολόγηση και την αποκατάσταση διαταραχών λόγου, ομιλίας, επικοινωνίας, φωνής, μάσησης και κατάποσης. Απευθύνεται σε παιδιά, έφηβους και ενήλικες. Το άρθρο αυτό επικεντρώνεται στη Διάχυτη Αναπτυξιακή Διαταραχή – Αυτισμός, δίνοντας έμφαση στο τι είναι και πώς η λογοθεραπεία βοηθάει στην αντιμετώπισή του. Ο αυτισμός αποτελεί έναν ψυχιατρικό όρο που αφορά ένα ιδιαίτερο τρόπο σκέψης ή καλύτερα παραγωγή σκέψης. Συχνά στη βιβλιογραφία εμφανίζεται και ως «Διάχυτη Αναπτυξιακή Διαταραχή». Ετυμολογικά, ο αυτισμός είναι το αποτέλεσμα της λέξης «αυτός», όπου στα αρχαία σημαίνει «Εγώ ο ίδιος».

Αρχικά, ο αυτισμός αποτελεί μια πολύπλοκη νευροαναπτυξιακή διαταραχή, η οποία έχει αντίκτυπο σε διάφορες πτυχές της ζωής ενός ατόμου. Αφορά δυσκολίες στην κοινωνικοποίηση, καθώς επίσης και στην επικοινωνία. Επιφέρει διάφορες αισθητηριακές δυσκολίες, προβλήματα συμπεριφοράς, αλλά ακόμη και δυσλειτουργία στην εκδήλωση συναισθημάτων. Ο αυτισμός, όπως προαναφέρθηκε, χαρακτηρίζεται και ως Διάχυτη Αναπτυξιακή Διαταραχή εξαιτίας της ανομοιογένειας που εμφανίζουν

τα άτομα, αλλά ακόμη εξαιτίας της διαφορετικότητας στη μορφή και την ένταση των συμπτωμάτων. Εμφανίζεται κυρίως πριν από την ηλικία των 36 μηνών και επιφέρει διάφορα προβλήματα.

Σημαντικό στοιχείο αποτελεί η ανύπαρκτη ομιλία έως και την ηλικία των 24 μηνών, πράγμα το οποίο αποτελεί ένα σημείο που κρούει τον κώδωνα. Έρευνες έχουν δείξει πως μπορεί το παιδί με τη γέννησή του να ακολουθεί τα τυπικά στάδια ανάπτυξης και κάπου στην πορεία κάτι να πάει στραβά. Αυτό συμβαίνει περίπου στο 30% των παιδιών που εμπίπτουν στο φάσμα. Οι δυσκολίες αυτές που αντιμετωπίζει το παιδί εμμένουν καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του, έχοντας βελτίωση αλλά σε καμία περίπτωση θεραπεία.

Τα χαρακτηριστικά που εμφανίζουν τα άτομα με αυτού του είδους τη διαταραχή διαιρούνται σε τρεις κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία αφορά άτομα που εμφανίζουν προβλήματα στην ανάπτυξη της κοινωνικότητας και της επικοινωνίας τους, στη δεύτερη κατηγορία παιδιά που χαρακτηρίζονται από δυσχέρεια στην ανάπτυξη των γλωσσικών τους ικανοτήτων και στην τρίτη κατηγορία άτομα που παρουσιάζουν δυσκολίες στην ανάπτυξη της νοητικής τους ικανότητας.

Στόχος του λογοπαθολόγου αρχικά είναι η ανάπτυξη της επικοινωνίας και της κοινωνικότητας, μετέπειτα η αντιμετώπιση νοητικής ικανότητας και τέλος ανάπτυξη γλωσσικών ή μαθησιακών δυσκολιών. Τα παιδιά που εμπίπτουν στο φάσμα, ποτέ δεν μοιάζουν το ένα με το άλλο.

Ορισμένα παιδιά έχουν λεκτική επικοινωνία, ενώ άλλα επικοινωνούν με εναλλακτικούς τρόπους (π.χ. συστήματα επικοινωνίας, χειρονομίες κ.ά.). Σημαντικό κομμάτι στην αντιμετώπιση είναι η εμπλοκή των γονέων, αφού η δική τους κατανόηση και συμμετοχή στο παρεμβατικό πρόγραμμα βοηθάει στην ανάπτυξη των τομέων όπου τα παιδιά αποκλίνουν.

Σημαντικό είναι η πρώιμη παρέμβαση για τη δημιουργία ενός θεραπευτικού προγράμματος προσαρμοσμένου στις ανάγκες του κάθε ατόμου, λαμβάνοντας υπόψη το περιβάλλον. Καλό θα ήταν να ακολουθείται ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα θεραπευτικής παρέμβασης, το οποίο θα περιλαμβάνει: λογοθεραπεία, εργοθεραπεία και συμμετοχή σε ομάδες κοινωνικών δεξιοτήτων.

Η κ. Έλενα Αλωνεύτη είναι λογοπαθολόγος/λογοθεραπεύτρια, BSc.
elenaalonefti.sl@gmail.com

Ελάχιστα είναι τα οφέλη της αμυγδαλεκτομής

Ακρυστη αποδεικνύεται μία από τις πιο διαδεδομένες παιδιατρικές μελέτες. Η αφαίρεση των αμυγδαλών (αμυγδαλεκτομή) δεν ωφελεί επτά στα οκτώ παιδιά που την κάνουν, σύμφωνα με νέα μεγάλη βρετανική επιστημονική μελέτη. Οι ερευνητές του Πανεπιστημίου του Μπέρμινγχαμ, με επικεφαλής τον καθηγητή Δημόσιας Υγείας Τομ Μάρσαλ, που έκαναν τη σχετική δημοσίευση στο βρετανικό ιατρικό περιοδικό British Journal of General Practice, ανέλυσαν ιατρικά αρχεία για περισσότερα από 1,6 εκατομμύριο παιδιά, από τα οποία τα 18.271 είχαν κάνει επέμβαση αφαίρεσης αμυγδαλών μεταξύ 2005 και 2016. Η μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι μόνο για 2.144 παιδιά (ποσοστό 11,7%) η αμυγδαλεκτομή ήταν πραγματικά δικαιολογημένη και είχε κάποιο όφελος.

Κάθε χρόνο, αρκετές χιλιάδες παιδιά σε όλο τον κόσμο κάνουν αμυγδαλεκτομή, αλλά είναι απίθανο αν τα περισσότερα έχουν κάποιο όφελος. Μάλιστα, σύμφωνα με τους ερευνητές, στην πραγματικότητα πολλά παιδιά που όντως μπορεί να ωφελούνταν δεν κάνουν την επέμβαση. Η μελέτη εντόπισε 15.764 παιδιά που είχαν επαρκή συμπτώματα στον λαιμό τους, τα οποία δικαιολογούσαν την αφαίρεση των αμυγδαλών τους, όμως μόνο το 14% την είχαν κάνει.

Για να υπάρχει πιθανότητα να ωφεληθεί ένα παιδί από την αμυγδαλεκτομή, πρέπει να υποφέρει από τουλάχιστον επτά διαγνωσμένα περιστατικά πονόλαιμου μέσα σε ένα χρόνο ή από τουλάχιστον πέντε τέτοια περιστατικά ετησίως επί δύο συνεχόμενα χρόνια ή από τρία περιστατικά πονόλαιμου ετησίως για τρία διαδοχικά χρόνια. Η μελέτη έδειξε ότι η μεγάλη πλειονότητα των παιδιών που κάνουν αφαίρεση αμυγδαλών δεν πληροί τα παραπάνω κριτήρια.

«Τα παιδιά που έχουν λιγότερους πονόλαιμους δεν ωφελούνται συνήθως από την αφαίρεση των αμυγδαλών, επειδή ούτως ή άλλως οι πονόλαιμοι τείνουν να εξαφανιστούν μόνοι τους. Τα περισσότερα παιδιά δεν έχουν τόσο σοβαρά συμπτώματα που να δικαιολογείται η αμυγδαλεκτομή. Μάλιστα, μπορεί μάλλον να βλαφθούν παρά να ωφεληθούν από την επέμβαση», δήλωσε ο δρ Μάρσαλ.

Ακρυστες φαίνεται ότι είναι οι περισσότερες χειρουργικές επεμβάσεις στις αμυγδαλές.

25 μεγάλες διοργανώσεις τένις το 2020 στο νησί μας

Τα διεθνή πρωταθλήματα αντισφαίρισης που θα διεξαχθούν φέτος στην Κύπρο

Το άθλημα της αντισφαίρισης γίνεται όλο και πιο δημοφιλές στο νησί μας. Οι επιτυχίες του Έλληνα πρωταθλητή Στέφανου Τσιτσιπά το 2019 και η τεράστια προοπτική του για να φτάσει και να μείνει στην κορυφή του κόσμου, τόνωσαν ακόμα περισσότερο το ενδιαφέρον των Κυπρίων για το Τένις. Οι ακαδημίες αντισφαίρισης σε όλη την Κύπρο, έχουν γεμίσει με παιδιά ενώ και οι φιλάθλοι γενικότερα, ενδιαφέρονται πολύ περισσότερο για το άθλημα αυτό. Αξίζει να αναφέρουμε ότι σε σχέση με το πόσα παιδιά είναι γραμμένα στις ακαδημίες αντισφαίρισης, το άθλημα του τένις είναι το δεύτερο δημοφιλέστερο στην Κύπρο.

Το επίσημο καλεντάρι Η Ομοσπονδία Αντισφαίρισης Κύπρου ανακοίνωσε το επίσημο καλεντάρι για το 2020, το οποίο όπως κάθε χρόνο καλύπτει με αγωνιστική δραστηριότητα και τους

Σε σχέση με το πόσα παιδιά είναι γραμμένα στις ακαδημίες, το άθλημα του τένις είναι το δεύτερο δημοφιλέστερο στην Κύπρο.

δώδεκα μήνες του χρόνου, συμβαδίζοντας με τα διεθνή πρότυπα του αθλήματος.

Ένα εξαιρετικά σημαντικό κομμάτι των διοργανώσεων αυτών, αφορά στα διεθνή πρωταθλήματα τόσο της Tennis Europe (TE), όσο και της Διεθνούς Ομοσπονδίας Αντισφαίρισης (ITF) που θα διοργανωθούν στην χώρα μας.

Οι συνεχείς προσπάθειες τόσο της ΟΑΚ, όσο και των ομίλων-μελών της στους τομείς της ανάπτυξης των διεθνών σχέσεων, και της άρτιας οργάνωσης πρωταθλημάτων στη χώρα μας, σε συνδυασμό με τις πολύ καλές εγκαταστάσεις και τις βοηθητικές καιρικές συνθήκες του νησιού, κατέστησαν την Κύπρο αξιόπιστο εταίρο των διεθνών οργανισμών, που με τη

σειρά τους, της εμπιστεύτηκαν τη διοργάνωση του εκπληκτικού αριθμού των 25 διεθνών πρωταθλημάτων κατά το 2020.

Τα πρωταθλήματα καταμερίζονται σε εννέα της Tennis Europe (U12, U14, U16), οκτώ της ITF (U18), και οκτώ πρωταθλήματα Seniors (ITF). Για την καλύτερη ικανοποίηση των αιτημάτων των ομίλων της, η ΟΑΚ επέλεξε να κρατήσει μόνο τη διοργάνωση του Κυπέλλου Αφροδίτη (ITF U18/J4), ενός θεσμού πολλών δεκαετιών, που θα διεξαχθεί στο Εθνικό Κέντρο Τένις την πρώτη εβδομάδα του Σεπτεμβρίου.

Πολλά οφέλη, μικρό κόστος

Τα οφέλη από τις διοργανώσεις αυτές είναι ευδιάκριτα σε ό,τι αφορά αρκετούς τομείς. Στον αγωνιστικό τομέα, δίδεται η ευκαιρία στους Κύπριους αντισφαιριστές να αγωνιστούν απέναντι σε ανταγωνιστικούς αντιπάλους από πολλές χώρες, στις περισσότερες των περιπτώσεων υψηλότερου επιπέδου, κάτι απαραίτητο για την αγωνιστική τους βελτίωση. Επιπρόσθετα έχουν τη δυνατότητα να βελτιώσουν την θέση τους στην διεθνή κατάταξη αγωνιζόμενοι σε γνώριμα γήπεδα και καιρικές συνθήκες. Σημαντικό είναι επίσης, ότι αυτό το επιτυγχάνουν με το μικρότερο δυνατό οικονομικό κόστος, καθώς οι συμμετοχές σε αντιστοίχια πρωταθλήματα στο εξωτερικό (ακόμη και σε κοντινές-γειτονικές χώρες) είναι αρκετά δαπανηρές. Στον τομέα της διοργάνωσης, η ΟΑΚ, οι όμιλοι της, αλλά και οι τομείς της διαίτησης, έχουν τις ευκαιρίες για συνεχή βελτίωση και προσαρμογή σε ό,τι καινοτόμο υπεισέρχεται στο χώρο του αθλήματος σύμφωνα με τις υποδείξεις των διεθνών οργανισμών. Τέλος εξαιρετικά σημαντική θεωρείται και η προσέλκυση αθλητικού τουρισμού στον τόπο μας, με την κάθοδο και διαμονή στην Κύπρο, εκατοντάδων αθλητών και συνοδών που συμμετέχουν στα πρωταθλήματα αυτά, και η ευρύτερη οικονομική διάσταση που συνοδεύει αυτές τις διοργανώσεις.

Οι Κύπριοι τενίστες θα αντιμετωπίσουν αντιπάλους υψηλού επιπέδου, κάτι απαραίτητο για την αγωνιστική τους βελτίωση, ενώ θα έχουν και τη δυνατότητα να βελτιώσουν την θέση τους στην διεθνή κατάταξη αγωνιζόμενοι σε γνώριμα γήπεδα και καιρικές συνθήκες.

9 ΠΡΩΤΑΘΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ TENNIS EUROPE

• Τα πρωταθλήματα της Tennis Europe που θα διοργανωθούν από την ΟΑΚ και μέλη της

1. Herodotou Tennis Academy TE U16 G3	20-25/1/2020
2. Herodotou Tennis Academy TE U12 G2	28/3-4/4/2020
3. Tsaneio Junior Cup U12 G1 (Ioannides)	6-11/4/2020
4. Herodotou Tennis Academy TE U16 G2	27/4-2/5/2020
5. Hellenic Bank Masters Tennis Academy TE U14 G3	2-9/5/2020
6. Aphrodite Hills TE U14 G3	9-16/5/2020
7. Nicosia Field Club TE U16 G3	20-27/6/2020
8. Eleon Tennis Club TE U16 G3	24-31/10/2020
9. Famagusta Club TE U14 G3	31/10-7/11/2020

8 ΠΡΩΤΑΘΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΤΩ ΤΩΝ 18 ΕΤΩΝ

• Τα πρωταθλήματα της ITF στην κατηγορία κάτω των 18 ετών

1. Famagusta Club ITF J3	29/3-4/4/2020
2. Sporting Club ITF J5	24-30/5/2020
3. Larnaca Club ITF J4	31/5-6/6/2020
4. Premier Club ITF J5	2-8/8/2020
5. Herodotou Tennis Academy ITF J4	23-29/8/2020
6. Aphrodite Cup ITF J4	30/8-5/9/2020
7. Paralimni ITF J5	1-7/11/2020
8. Masters Academy ITF J3	8-14/11/2020

8 ΠΡΩΤΑΘΛΗΜΑΤΑ SENIORS

Σημαντική θεωρείται η διοργάνωση των διεθνών πρωταθλημάτων Seniors (ITF) στην Κύπρο, στα οποία πέραν των πλήρων μελών της ΟΑΚ εμπλέκονται και εταιρικά μέλη της Ομοσπονδίας, που έχουν ως «έδρα» μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες, οι οποίες στο πλαίσιο των υπηρεσιών που παρέχουν, διατηρούν αθλητικές εγκαταστάσεις υψηλού επιπέδου, όπως το Aphrodite Hills (Πάφος), Nissi Beach (Αμμόχωστος) και Aldiana (Λάρνακα). Τα πρωταθλήματα Seniors καταμερίζονται σε ομίλους που εδρεύουν σε όλες τις πόλεις και πέραν του καθαρά αγωνιστικού ενδιαφέροντος, διεξάγονται ως επί το πλείστον κατά τους μήνες που υπάρχει ύφεση στις τουριστικές αφίξεις. Συμβάλλουν, έτσι, στην αύξηση του ποιοτικού-αθλητικού τουριστικού ρευστήματος στην Κύπρο, κάτι που αποτελεί στρατηγικό στόχο όλων των οργανωμένων φορέων (Υφυπουργείο Τουρισμού, ΚΟΑ, κ.λπ.).

• Τα πρωταθλήματα Seniors ITF

1. Aldiana Seniors Open G3	23-29/3/2020
2. Nicosia Field Club Seniors Cup G4	6-11/4/2020
3. Limassol Sporting Club Seniors G3	21-26/4/2020
4. Cyprus Seniors Club G2 (Larnaca Club)	26/4-2/5/2020
5. Famagusta Club ITF Seniors G2	3-9/5/2020
6. Aphrodite Hills Seniors G4	14-19/9/2020
7. Nissi Beach Seniors G4	9-15/11/2020
8. Aldiana Seniors Open G2	15-22/11/2020

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

«Χόντρυνε» το παιχνίδι

Έχει «χόντρυνε» πολύ το παιχνίδι με τα και την πρωτοφανή για τα κυπριακά δεδομένα επίθεση της Ομόνοιας προς την ηγετική βαθμίδα της ΚΟΠ. Είναι εμφανής η αποτυχία της διαίτησης, που για να είμαστε ακριβείς, είναι διαχρονική. Και να φανταστείτε ότι τώρα είμαστε καλύτερα από πριν. Γιατί είχαμε και τα επεισόδια - που σχεδόν εξαφάνισαν η κάρτα φιλάθλου - και τους φακέλους που σταμάτησαν να έρχονται λόγω νομοθεσίας. Πού θα καταλήξουμε κανείς δεν ξέρει. Το σίγουρο είναι ότι δεν τελειώσαμε. Είναι πολλά τα λεφτά...

*****

Περιμένοντας τον Κούμα

Η ανακοίνωση της Ομόνοιας επιτίθεται ξεκάθαρα προς τον πρόεδρο της ΚΟΠ, ο οποίος άλλωστε ηγείται ενός χώρου, πλήρως διεφθαρμένου, όπως οι τριφυλλοφόροι αναφέρουν. Συνήθως ο

πρόεδρος δεν δημοσιοποιεί τις απόψεις του σε σημείο μάλιστα που κάποιος δικαίως ή αδικώς τον χαρακτηρίζουν «μουσιαμμά». Εάν θα συνεχίσει αυτή την τακτική ή νιώθει τόσο θιγμένος που θα αντεπιτεθεί, ο χρόνος θα το δείξει.

*****

Κοκορεύονται...

Κάποιοι από αυτούς που τα έχουν κάνει θάλασσα με τις διαίτησεις τους δε φθάνει που επιδίδονται σε κατορθώματα, το καυκλώνεται κιόλας. Κοκορεύονται οι τύποι.

*****

Χειριστές VAR

Η ΚΟΠ έχει προκρίνει έξι θέσεις για χειριστές του VAR (Replay Operator). Για όσους ενδιαφέρονται, λεπτομέρειες στην επίσημη ιστοσελίδα της ΚΟΠ. Στη σχετική ανακοίνωση υπάρχουν

πληροφορίες για τα κριτήρια που απαιτούνται για τους ενδιαφερόμενους. Αυτό που δεν αναφέρεται είναι πως οι ενδιαφερόμενοι, εκτός από τα υπόλοιπα απαιτούμενα προσόντα, πρέπει να διαθέτουν υπομονή, αντοχή και... γερό στομάχι, προκειμένου να αντέξουν την πίεση και την αντίδραση από τους διαμαρτυρούμενους.

*****

Κάνει παιχνίδι ο Κόρε

Ήρθε ο Κόρε, είδε την ομάδα και αμέσως έκανε τις εισηγήσεις του για παίκτη που τους ξέρει και διαβάζοντας τα ονόματα είναι σαφώς από αυτό που λέμε πάνω ράφι. Ποιοτικές λύσεις εκεί που κρίνει πως χρειάζεται ενίσχυση και αν του βγουν θα μιλάμε για άλλο ΑΠΟΕΛ στη συνέχεια. Αν πάρει Γένσεν, Σγκούρτσον και Γέφροβιτς ο καθένας αντιλαμβάνεται πως και με ένα αριστερό μπακ ο νονακόφαλος θα είναι το

ποιος δε θα δηλωθεί για τους αγώνες με τη Βασιλεία, αφού τρεις είναι που μπορείς να εγγράψεις. Αποτελεί μια ακόμα επίδειξη δύναμης στο παζάρι του Γενάρη από πλευράς ΑΠΟΕΛ που η αλήθεια εδώ και μερικά χρόνια επωφελείται κάθε χρόνο από ποιοτικές επιλογές που κανενός άλλου η τσέπη δεν σπκώνει να τις κάνει.

*****

Ντιγκινί

Συνολικά, 220.000 το χρόνο αμείβεται ο Γάλλος τον οποίο τόσο πολύ θέλει ο Απόλλωνας να εντάξει στο ρόστερ του. Η μεριά του παίκτη δεν έχει καμία διάθεση να χάσει χρήματα στον Άρη Θεσσαλονίκης, συνεπώς το όλο θέμα κολλά, μ' αποτέλεσμα να καθίσταται δύσκολη η έλευσή του στη Λεμεσό και στο Κολόσι. Στον Απόλλωνα πάντως περιμένουν καθώς ο παίκτης αποτελεί διακαή πόθο του Σωφρόνη.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Βοήθεια χριστιανοί...

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

«Μπαρούτι», «πόλεμος», «τοξικό περιβάλλον», ανακοινώσεις, ΟΥΕΦΑ, ΦΙΦΑ, μόνο τα Ηνωμένα Έθνη και οι μεγάλοι παίκτες της παγκόσμιας γεωπολιτικής σκακιέρας απουσιάζουν από την κουβέντα που γίνεται γύρω από το κυπριακό ποδόσφαιρο, ιδιαίτερα δε μετά την ανακοίνωση της Ομόνοιας.

Δεν το έχουμε και πολύ, άμα συνειστέ αυτό το σκηνικό, να δεις που ο αγωγός East Med και η έμπνευση του Ερντογάν να σχηματίσει θαλάσσια σύνορα του νου του, θα σχετιστούν με το αν ήταν πέναλτι η φάση στο Ομόνοια- ΑΠΟΕΛ ή πως διαιτητέυσε το Ανόρθωση- ΑΠΟΕΛ ο Γιώργος Νικολάου. Αχταρμάς κανονικός.

Πέραν όμως της πλάκας και των υπερβολών, το όλο σκηνικό έτσι όπως έχει στηθεί, μοιάζει να είναι βασισμένο σ' ένα βάλτο που καμία στερεότητα δεν έχει.

Συνεπώς, ανά πάσα στιγμή και με την όποια αφορμή τα δεδομένα διαφοροποιούνται. Και διαφοροποιούνται όχι δυστυχώς προς τη σωστή κατεύθυνση αλλά προς την αντίθετη, τη λανθασμένη.

Αρχικά βγήκε ο Απόλλωνας και ζήτησε την κάθοδο των ξένων διαπιτών. Ακολούθησε η ΑΕΛ η οποία ενέπλεξε την ΟΥΕΦΑ και λίγες μέρες μετά η Ομόνοια επικαλέστηκε θεούς και δαίμονες μήπως και επιφέρουν την κάθαρση στο χώρο. Η Ανόρθωση κρατά μια μετριοπαθή στάση, τη λες και «εγωκεντρική», αφού προς το παρόν δεν θίγεται ενώ ο ΑΠΟΕΛ ως ο απόλυτος κυρίαρχος δεν τον νοιάζει ν' αλλάξουν και πολλά, παρά μόνο η «κάρτα φιλάθλου» από την όποια ομολογουμένως έχει πληγεί.

Το δυσάρεστο σ' αυτή τη χάβρα που ζούμε στο κυπριακό ποδόσφαιρο είναι η απουσία της Πολιτείας. Ακριβώς η χάβρα δημιουργήθηκε γιατί δεν υπάρχει εποπτεία και δυστυχώς ούτε η θέληση για να ταξινομηθούν τα δεδομένα. Ο καθένας λέει ό,τι θέλει, ο υπόκοσμος ζει και βασιλεύει εντός του ποδοσφαίρου, οι παράνομες πράξεις ολόένα και αυξανόμενες και το μόνο που ακόμη από τους αρμόδιους είναι η επιτυχία όπως την εκλαμβάνουν της κάρτας οπαδούς. Η όποια επιτυχία δεν μπορεί να λογίζεται ως έτσι, αφού τα γήπεδα ως επί το πλείστον παραμένουν άδεια.

Άμα η ίδια η Πολιτεία δεν αποφασίσει να βάλει μια τάξη σ' όλα αυτά που γίνονται, κυρίως έξω αγωνιστικά τότε η χάβρα ολόένα και θα μεγαλώνει. Κάτι τέτοιο δύσκολο πρόκειται να συμβεί αφού μια απάθεια, ανικανότητα και η έλλειψη θέλησης εξακολουθούν να χαρακτηρίζουν τους αρμόδιους. Συνεπώς, η μοναδική λύση δεν είναι η επίκληση της ΟΥΕΦΑ ή της ΦΙΦΑ αλλά των «θείων» μήπως και σωθούμε. Βοήθεια χριστιανοί...

Χίλιες φορές μακάρι

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΤΗ

Αναμφίβολα πρόκειται για μια εξέλιξη που πρώτη φορά προκύπτει στο κυπριακό ποδόσφαιρο. Αν η απόφαση της Ομόνοιας να αποταθεί σε ΦΙΦΑ και ΟΥΕΦΑ, θα σηματοδοτήσει και μια ουσιαστική αλλαγή προς το καλύτερο και σε σχέση με τα διαχρονικά προβλήματα του χώρου, ο χρόνος θα το δείξει. Την ίδια περίπτωση περίοδο προκύπτει και το μέτωπο ΑΕΛ - ΚΟΠ, σε εσωτερικό, ωστόσο, και πιο «κλειστό» επίπεδο αντίδρασης και αντιπαράθεσης.

Για τη διαίτησα, τα πρωταθλήματα και τις χτυπητές αδυναμίες της, ακούσαμε πολλές φορές και απ' όλους. Ούτε τα όσα επιπρόσθετα της διαίτησης ανέφερε - κατήγγειλε η Ομόνοια αποτελούν έκπληξη, για κανένα ποδοσφαιρόφιλο στην Κύπρο. Και δύσκολο, αν όχι αδύνατο είναι να βρεθεί κάποιος, ακόμη και παράγοντας της ΚΟΠ, ο οποίος θα υποστηρίξει πως όλα στο ποδόσφαιρό μας είναι καθαρά και ήσυχια. Και η Ομόνοια στο παρελθόν και άλλες ομάδες, είχαν κατά καιρούς αναφερθεί σε πολλά απ' αυτά που κατήγγειλε πρόσφατα η διοίκηση Παπασταύρου. Και πολλές φορές στο παρελθόν, ασκήθηκε κριτική σε παράγοντες ομάδων, γιατί πάντα έμεναν στα λόγια, γιατί πάντα περιοριζόνταν στο να κάνουμε, θα πούμε, θα καθαρίσουμε...

Αυτή τη φορά η Ομόνοια επικρατεί το (τολμηρό) βήμα πάρα κάτω και από τη στιγμή που εμπλέκει ΟΥΕΦΑ και ΦΙΦΑ δεν θα πρέπει να στοχεύει σε δικαίωσή της μόνο από την κοινή γνώμη. Η κοινή γνώμη εδώ και χρόνια έχει δικαιώσει πολλούς, στην ουσία όμως καμία διαφορά προς το καλύτερο δεν έχει επιφέρει στο κυπριακό ποδόσφαιρο...

Ό,τι και αν πιστεύει αυτή τη στιγμή κάποιος, σε σχέση με την απόφαση, ομολογουμένως θαρραλέα, της Ομόνοιας, πιο φρόνιμο είναι να περιμένει, από τη στιγμή που υπάρχει η δέσμευση, πως πολύ σύντομα το υλικό και τα απαραίτητα στοιχεία θα παραδοθούν.

Χίλιες φορές μακάρι, να υπάρχουν τεκμήρια, αποδείξεις και αδιάφυστα στοιχεία, από τα οποία και παραδειγματικές τιμωρίες να προκύψουν και το κυπριακό ποδόσφαιρο να απαλλάξουν, απ' όλα όσα του έχουν προκαλέσει ανεπανόρθωτη ζημιά τα (πολλά) τελευταία χρόνια.

ΥΓ. Από τη στιγμή που η Ομόνοια δημοσιοποίησε την απόφασή της να καταγγείλει στην ΟΥΕΦΑ και στη ΦΙΦΑ την ηγεσία της ΚΟΠ, θεωρώντας ότι συμμετέχει σε μια κατάσταση διαφθοράς και διαπλοκής, την ίδια ώρα θα έπρεπε να είχε παραιτηθεί από την ηγεσία της ΚΟΠ και τη θέση του αντιπροέδρου που κατέχει εδώ και χρόνια, ο δικός της εκπρόσωπος, Νίκ Νικολάου.

Μεταβολές εβδομάδας

	Χ.Α.Κ. 1,90%		Χ.Α. 0,38%		Dow Jones 0,96%		Nasdaq 2,12%		Nikkei 0,82%		Dax 0,82%		FTSE 100 -0,08%		ΔΙΕΘΝΗ Να αυξηθεί η φορολογία πλουσίων τονίζει το ΔΝΤ Σελ. 10		Πετρέλαιο -5,71%		€/ \$ -0,47%
--	-----------------	--	---------------	--	--------------------	--	-----------------	--	-----------------	--	--------------	--	--------------------	--	--	--	---------------------	--	-----------------

ΠΙΟ ΓΡΗΓΟΡΟ ΚΑΙ ΠΙΟ ΔΥΝΑΤΟ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΝΟ

NUROFEN EXPRESS
Γρήγορη ανακούφιση από τον πόνο

Από σε 15 λεπτά

Συμβουλευτείτε τον γιατρό ή τον φαρμακοποιό σας
ΤΗΛ: 22 056 300 ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΕΞ ΟΛΑ ΤΑ ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ

MSI | **life pharma**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΙΔΙΚΟΙ ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΔ

Εγιναν 6 οι διαχειριστές δανείων στην Κύπρο

Πληθαίνουν οι διαχειριστές δανείων στην Κύπρο. Μετά την Ars, την B2 Holding, την Pepper, την Apollo και την Altamira, «κατέβηκε» και η Qualco, που δραστηριοποιείται στην Ευρώπη. Συνήψε συμφωνία με την Astrobank για διαχείριση σχεδόν 75% του προβληματικού της χαρτοφυλακίου. **Σελ. 5**

ΕΛΛΑΔΑ

Επένδυσαν 1 δισ. ευρώ σε ακίνητα μέσα στο 2019

Πάνω από 1 δισ. ευρώ επενδύθηκε στην ελληνική αγορά ακινήτων το 2019, καθώς ξένα επενδυτικά funds και εγχώριες εταιρείες επενδύσεων σε ακίνητη περιουσία επωφεληθήκαν της βελτίωσης του οικονομικού κλίματος και των ευκαιριών που εντοπίζονται σε κατηγορίες ακινήτων. **Σελ. 12**

Στις αγορές με διπλό ομόλογο η Κύπρος

Την Τετάρτη θα προχωρήσει στην έκδοση 10ετούς και 20ετούς – Στόχος η εξόφληση του ΔΝΤ

Η **Κυπριακή** Δημοκρατία θα κινήσει από αύριο Δευτέρα 13 Ιανουαρίου, τις απαραίτητες διαδικασίες για να προχωρήσει στην έκδοση χρέους την προσεχή Τετάρτη, 15 Ιανουαρίου. Στόχος, όπως πληροφορείται η «Κ», είναι να εκδώσει δύο ομόλογα EMTN.

Ωστόσο, τον τελευταίο λόγο θα έχουν οι όμιλοι με τους οποίους συνεργάζεται το Υπουργείο Οικονομικών. Οι ίδιες πληροφορίες θέλουν το κράτος να επιδιώκει την έκδοση ενός 10ετούς ομολόγου και ενός 20ετούς. Ωστόσο, εάν θα προχωρήσει με ένα ή με δύο θα το υποδείξουν οι σύμβουλοι – τράπεζες που θα αναλάβουν το όλο εγχείρημα. Η Κύπρος βγαίνει ξανά στις αγορές για να αξιοποιήσει το περιβάλλον

με τον φθινό δανεισμό και την κλίση των επενδυτών σε ομόλογα κρατών – εκδόσεων χρέους. Μέσω του δανεισμού που θα προχωρήσει την Τετάρτη η Κυπριακή Δημοκρατία, αναμένεται να εξοφλήσει πρόωρα το χρέος προς

το ΔΝΤ που ανέρχεται στα 691 εκατομμύρια ευρώ και που έχει επιτόκιο γύρω στο 1,99%. Η εξόφληση του συγκεκριμένου χρέους θα μειώσει το δημόσιο χρέος της χώρας στα επίπεδα του 91,1% για το 2020. **Σελ. 3**

Προειδοποιούν για κίνδυνο νέας κρίσης χρέους

Στους κινδύνους που εγκυμονεί η συσσώρευση χρέους και ιδιαίτερα σε ένα παγκόσμιο περιβάλλον χαμηλής ανάπτυξης αναφέρεται για μία ακόμη φορά η Παγκόσμια Τράπεζα. Κρούει ξανά τον κώδωνα του κινδύνου για το ενδεχόμενο μιας νέας γενικευμένης κρίσης χρέους, καθώς διαπιστώνει πως σε όλον τον κόσμο συσσωρεύεται χρέος με τον ταχύτερο ρυθμό των τελευταίων 50 ετών. Στην εξαμηνιαία έκθεσή της για τις προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας (GEP), αναβαθμίζει την πρόβλεψή της για την ανάπτυξή της το τρέχον έτος στο 2,5% ενώ η προηγούμενη πρόβλεψη μιλούσε για 2,4%. **Σελ. 9**

Σε καλό δρόμο οι διαδικασίες για Μουσείο και Λιμάνι Λάρνακας

Συνέντευξη Γ. Καρούσου

Υπάρχουν εξελίξεις στο θέμα του Λιμανιού Λάρνακας και φαίνεται να οδηγείται σε αίσιο τέλος, δηλώνει στην «Κ» ο υπουργός Μεταφορών Γιάννης Καρούσος. Στις προτεραιότητές του, ο δρόμος Πάφου - Πόλης Χρυσοχούς, ο περιμετρικός Λευκωσίας και το Κυπριακό Μουσείο, οι διαδικασίες για το οποίο προχωρούν κανονικά. Τονίζει ότι δεν υπάρχει έργο που δεν μπορεί να γίνει. **Σελ. 4**

ΑΗΚ: Ετοιμάζει 18 σταθμούς για ηλεκτροκίνητα

Μέχρι το τέλος του έτους

Δεκαοκτώ σταθμοί ταχείας και ημιταχείας φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων προγραμματίζονται μέχρι τέλος του 2020 από την ΑΗΚ. Πέντε θα είναι έτοιμοι για να εξυπηρετήσουν το κοινό μέχρι τον Μάρτιο. Στάσιμοι οι σχεδιασμοί της κυβέρνησης για τους δικούς της σταθμούς, λόγω έντασης της ΑΗΚ. **Σελ. 6**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** και **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ***

Αγορά εργασίας και ανεργία – Οι επιπτώσεις της τεχνολογικής εξέλιξης

Το επίπεδο απασχόλησης και η ανεργία αποτελούν βασικούς δείκτες κοινωνικής ευημερίας και αντικατοπτρίζουν την κατάσταση στον τομέα εργασίας και, παράλληλα, την ανταγωνιστικότητα μιας χώρας στο πλαίσιο του παγκοσμιοποιημένου περιβάλλοντος εμπορίου.

Σύγχρονες τεχνολογίες, όπως η ρομποτική και η τεχνητή νοημοσύνη, τείνουν να αντιμετωπίζονται με επιφυλάξεις και να θεωρούνται ένας από τους παράγοντες που συμβάλλουν σε αυξημένη ανεργία σε ανεπτυγμένες οικονομίες, ιδιαίτερα για εργαζόμενους με χαμηλά εκπαιδευτικά προσόντα. Μερικά αναλυτών προβλέπουν ότι σ' ένα ψηφιοποιημένο κόσμο τα πλείστα επαγγέλματα θα αυτοματοποιηθούν και η ανάγκη για ανθρώπινη εργασία θα περιοριστεί

σημαντικά, με επακόλουθη μόνιμη αύξηση της ανεργίας.

Τα πραγματικά γεγονότα μάλλον δεν επιβεβαιώνουν αυτόν το φόβο. Τουλάχιστον, η εμπειρία τεχνολογικά προηγμένων χωρών και οι πρακτικές μελέτες δεικνύουν ότι η απώλεια θέσεων εργασίας λόγω τεχνολογικής εξέλιξης αντισταθμίζεται από τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, ειδικότερα στα επαγγέλματα που απαιτούν εξειδικευμένα προσόντα.

Πιο συγκεκριμένα, η ρομποτική και η τεχνητή νοημοσύνη δε φαίνονται να οδηγούν σε περιορισμό των θέσεων απασχόλησης αλλά σε διαφοροποίηση της δομής απασχόλησης. Τα επαγγέλματα που περιλαμβάνουν τυποποιημένες και επαναλαμβανόμενες δραστηριότητες τείνουν να μειώνονται και να αντικαθίστανται από ρομπότ

ή άλλες διεργασίες που ενσωματώνουν τεχνητή νοημοσύνη, μειώνοντας το κόστος παραγωγής και επιτρέποντας έτσι σε περισσότερους καταναλωτές να αγοράσουν το τελικό προϊόν. Ταυτόχρονα, δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας σε τομείς που απαιτούν δράσεις εκτός συγκεκριμένου πλαισίου, κρίση και αλληλεπίδραση με ανθρώπους.

Σε πρακτικό επίπεδο, η αγορά εργασίας σε μια σύγχρονη κοινωνία καλείται να διευκολύνει δύο αλληλοσυσχεδόμενες λειτουργίες. Η πρώτη αφορά την επίτευξη ισοζυγίου μεταξύ της ζήτησης εργασίας από τον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, και της προσφοράς εργασίας με βάση τις δεξιότητες των εργαζομένων. Η δεύτερη αφορά την απόκτηση των απαιτούμενων δεξιοτήτων μέσω δραστη-

ριοτήτων εκπαίδευσης / επανεκπαίδευσης. Η αποτελεσματικότητα των δύο λειτουργιών είναι καθοριστική για την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης και ευημερίας.

Σε ό,τι αφορά τις νέες τεχνολογίες, το μείζον ζήτημα αποτελεί η διενέργεια σημαντικών επενδύσεων σε δραστηριότητες επανεκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού, με βασικούς στόχους την εξοικείωση με νέες τεχνολογίες και την απόκτηση πολλαπλών δεξιοτήτων στη βάση των σύγχρονων και διαφοροποιημένων αναγκών της αγοράς εργασίας. Αυτό προϋποθέτει στρατηγικό σχεδιασμό μακροχρόνιου χαρακτήρα για προώθηση της διά βίου μάθησης και συντονισμένη δραστηριοποίηση τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέα, στον οποίο ιδιαίτερο ρόλο καλούνται να δια-

δραματίσουν τα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Σε κοινωνικό επίπεδο, το ζητούμενο δεν είναι η οικονομική στήριξη θέσεων εργασίας που δεν είναι παραγωγικές και συνεπώς βιώσιμες από μεσο- και μακροπρόθεσμη οπτική. Αντίθετα, οι χώρες που προοδεύουν είναι αυτές που προσαρμόζονται στα σύγχρονα δεδομένα που δημιουργεί η τεχνολογική ανέλιξη και επενδύουν στο αύριο, μεταξύ άλλων προσαρμόζοντας και διοχετεύοντας σημαντικούς πόρους σε συστήματα εκπαίδευσης και επανεκπαίδευσης εργατικού δυναμικού.

* Ο Ανδρέας Χαραλάμπος είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών. Ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι Γενικός Διευθυντής της επενδυτικής τράπεζας AXIA Ventures Group.

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	0,56%	0,04%
Γερμανία	-0,18%	0,06%
Γαλλία	0,06%	0,00%
Ιταλία	1,37%	-0,01%
Ισπανία	0,45%	0,01%
Ιρλανδία	0,07%	0,00%
Ελλάδα	1,36%	0,02%
Ην. Βασίλειο	0,82%	0,02%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Βραχυπρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba2	NP
S&P	BBB-	A-3

Φορολογικές Πληροφορίες 2020 - Κύπρος

Ο οδηγός είναι διαθέσιμος στην ιστοσελίδα μας
www.pwc.com.cy/tax-facts-figures

ΑΝΑΛΥΣΗ Του BO ROTHSTEIN / SOCIAL EUROPE

Τεράστια η διεύρυνση της οικονομικής ανισότητας

Το οικονομικό σύστημα που αποκαλούσαμε καπιταλισμό ελεύθερης αγοράς έχει αλλάξει δραματικά. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, αυτό το κοινωνικοοικονομικό μοντέλο έχει οδηγήσει σε τεράστια διεύρυνση της οικονομικής ανισότητας, ιδίως τις τελευταίες τρεις δεκαετίες. Πρόκειται για μια τόσο σοβαρή αλλαγή, ώστε σημαντικοί διεθνείς οικονομικοί φορείς, όπως η Παγκόσμια Τράπεζα, ο ΟΟΣΑ, το Διεθνές Οικονομικό Φόρουμ και το ΔΝΤ, που προηγουμένως δεν ενδιαφέρονταν ιδιαίτερα για το ζήτημα, προειδοποιούν πλέον ότι η διεύρυνση της ανισότητας δεν συμβαδίζει με την ασφαλή οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Επιπλέον, ενώ σχεδόν όλοι οι οικονομολόγοι διαλάουσαν ότι η αναδιανομή του

δικαιολογήθηκε ποτέ η συμμετοχή των εργαζομένων στις εταιρείες στις οποίες κατείχαν μετοχές μέσω των ταμείων.

Ωστόσο, εάν σε μια οικονομία ελεύθερης αγοράς το κεφάλαιο μπορεί να προσλάβει εργατικό δυναμικό και οι κεφαλαιούχοι δικαιούνται να διαχειριστούν την εταιρεία και να πάρουν μερίδιο από τα κέρδη της, τότε οι εργαζόμενοι μπορούν επίσης να δανειστούν κεφάλαιο και στην περίπτωση αυτή να επωφεληθούν από τις αποδόσεις των μετοχών.

Δεν πρόκειται για ουτοπική πρόταση. Στις ΗΠΑ, για παράδειγμα, υπάρχει ένα πρόγραμμα ιδιοκτησίας μετοχών από τους εργαζομένους, που προσφέρει φοροελαφρύνσεις και επιτρέπει στους εργαζομένους κάποιες εταιρείες να την αγοράσουν, ορίζοντας ως εγγύηση τα περιουσιακά στοιχεία της εταιρείας – που σημαίνει ότι δεν χρειάζεται να θέσουν τις δικές τους περιουσίες σε κίνδυνο. Παραδόξως, είναι το πιο συνηθισμένο οικονομικό μοντέλο στις σημερινές «σούπερ καπιταλιστικές» ΗΠΑ. Δεκάδες έρευνες αποδεικνύουν ότι αυτές οι εταιρείες είναι εξίσου οικονομικά βιώσιμες σε σχέση με τις παραδοσιακές εταιρείες, ενώ οι εργαζόμενοι έχουν υψηλότερους μισθούς, είναι πιο ευχαριστημένοι από τις εργασιακές τους συνθήκες και λαμβάνουν αξιοσημείωτο μερίδιο των κερδών. Αυτό το μοντέλο έχει αντιμετωπιστεί ως εργαλείο για την καθιέρωση οικονομικής δημοκρατίας και για τη βελτιστοποίηση των εργασιακών συνθηκών. Ωστόσο, δεν έχει αναφερθεί ότι μπορεί να ενισχύσει και την ισότητα.

Ορισμένοι καπιταλιστές θα διαφωνούσαν έντονα σε ένα τέτοιο σύστημα, αλλά πολλοί ιδιοκτήτες μικρομεσαίων επιχειρήσεων που πλησιάζουν στη συνταξιοδότηση, φαίνεται πως υποστηρίζουν την πώληση των εταιρειών τους στους υπαλλήλους τους, πιθανότατα επειδή οι κληρονόμοι τους δεν ενδιαφέρονται ή επειδή δεν μπορούν να τις αναλάβουν.

Αυτό δεν είναι ένα τέλειο σύστημα. Όσοι απαιτούν ένα τέλειο σύστημα θα πρέπει να περιμένουν για πολύ καιρό, μέχρι να επιβληθούν αποτελεσματικά μέτρα κατά της διεύρυνσης της οικονομικής ανισότητας, από την οποία υποφέρουμε εδώ και πολύ καιρό.

Παγκόσμια Τράπεζα, ΟΟΣΑ και ΔΝΤ προειδοποιούν ότι πλήττει την ασφαλή οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

πλούτου υπονομεύει την οικονομική ανάπτυξη, πολλοί οικονομολόγοι προωθούν πλέον το αντίθετο, ότι δηλαδή η τεράστια διεύρυνση της ανισότητας υπονομεύει επίσης την ανάπτυξη. Πολλοί λόγοι έχουν οδηγήσει στη διεύρυνση της ανισότητας. Σε κοινωνίες με ανισότητα οι άνθρωποι τείνουν να μην εμπιστεύονται ο ένας τον άλλο, κάτι που με τη σειρά του αυξάνει το κόστος συναλλαγών. Η ανισότητα είναι η αιτία και παράλληλα το αποτέλεσμα διαφόρων μορφών διαφθοράς.

Υστερα από ενδελεχή έρευνα, έχω καταλήξει στο συμπέρασμα ότι για να επιτευχθεί κάτι σε μακροχρόνιο επίπεδο πρέπει και οι εργαζόμενοι των εταιρειών να επωφελούνται από τις αποδόσεις κεφαλαίων των επιχειρήσεων. Η πιο ριζοσπαστική πρόταση για την πραγματοποίηση αυτής της ιδέας ήταν η δημιουργία ταμείων ιδιοκτησίας μετοχών για εργαζομένους από τη σοσιαλδημοκρατική κυβέρνηση της Σουηδίας το 1983, που ωστόσο καταργήθηκε από τη συντηρητική κυβέρνηση του 1992. Σε αντίθεση με άλλες μεταρρυθμίσεις των Σοσιαλδημοκρατών, τα ταμεία δεν έγιναν ποτέ δημοφιλή, διότι δεν

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Για πρώτη φορά στην Κύπρο υπάρχουν τόσο υψηλά αποθέματα νερού και υπερχειλίσαν τα φράγματα. Οι δρόμοι όμως;

Who's next

Μετά τη συμφωνία μεταξύ Astrobank και Qualco ήρθε άλλος ένας servicer στο νησί. Θεωρητικά συμπληρώθηκαν οι εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε αυτόν τον τομέα στο νησί, ή μήπως όχι; Πρέπει να δούμε σε ποιο επενδυτικό ταμείο θα δώσουν η Τράπεζα Κύπρου και η Ελληνική Τράπεζα τα δάνειά τους. Μην ξεχνάμε ότι και οι δύο είναι εν μέσω διαδικασιών για πωλήσεις μεγάλων πακέτων ΜΕΔ, με μερικά από τα υποψήφια ονόματα να μπορούν να ιδρύσουν νέες εταιρείες.

Από πλάκα στα σοβαρά

Για πλάκα άρχισε το ΕΣΤΙΑ 2 όταν ακούστηκε για πρώτη φορά. Πλάκα στην πλάκα όμως αποδείχτηκε πως θα γίνει κάτι ανάλογο που θα σχετίζεται με κατοικία και με πολίτες που δεν μπορούν να πληρώσουν. Ανάλογα προγράμματα έχουν εφαρμοστεί και σε άλλα κράτη.

Οι μάστερ της Μονόπωλης

Τι θα γίνει μέσα στο 2020 με τα νέα καταστήματα των υπεραγορών και ποιες θα είναι οι επόμενες τους κινήσεις; Βαρόμετρο οι αυξομειώσεις του τζίρου. Διότι το να έχουν όλοι αυξήσεις, είναι φύσει αδύνατο, με την μικρή αγορά της Κύπρου να παραμένει, όσο και να θέλουν να το παίξουν όλοι «μάστερ της Μονόπωλης», μικρή. Όπως γίνεται με τις τηλεοπτικές βέβαια εκεί άρχισαν και επίσημα να μιλούν για συνεργασίες και συγχωνεύσεις. Δεν αποκλείεται να δούμε ανάλογες κινήσεις

και στις υπεραγορές. Πάντως ήδη υπάρχουν παίκτες που τα μαθηματικά δεν τους πολυβγαίνουν τελευταία.

Ποτ πουρί

Το νέο Υφυπουργείο θα τσιμπήσει τμήματα από άλλα υφιστάμενα Υπουργεία. Το Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής του Υπουργείου Οικονομικών και το Τμήμα Ηλεκτρονικής Επικοινωνίας του Υπουργείου Μεταφορών. Τώρα το ποιος θα είναι ο Υφυπουργός; Μια πιθανή επιλογή θα μπορούσε να είναι ο νυν επικεφαλής επιστήμονας. Εξάλλου ποιος γνωρίζει καλύτερα τις αρμοδιότητες, τις δεξιότητες και τα

καθήκοντα του νέου Υφυπουργού, από τον άνθρωπο που συνέταξε το νομοσχέδιο;

Ανεβαίνουν οι τιμές

Όταν το 80% της πατατοπαραγωγής έχει καταστραφεί στην ελεύθερη Αμμόχωστο λόγω της πολυομβρίας, είναι σαφές ότι οι κυπριακές πατάτες στην αγορά εντός και εκτός συνόρων τους επόμενους μήνες θα είναι λιγότερες. Η μειωμένη προσφορά θα φέρει συνεπακόλουθα και την αύξηση στην τιμή. Όχι μόνο στις πατάτες, αλλά και στα λαχανικά όπως μπρόκολο και κουνουπίδια τα οποία επίσης έχουν πληγεί από την κακοκαιρία. Από τον Σύνδεσμο Προστασίας Καταναλωτών και Ποιότητας Ζωής ακούσαμε και για αυξήσεις στην τιμή του παστεριωμένου γάλακτος της τάξης του 3-5% και για ψηλές επιδόσεις σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

ΟΕΒ - ΚΕΒΕ σε συνεργασία

Η Ομοσπονδία Εργοδοτών & Βιομηχάνων (ΟΕΒ) διαφωνεί έντονα με τις αλλαγές που έχουν περιληφθεί σε νομοσχέδιο που έχει κατατεθεί στην Βουλή και οι οποίες, όπως λέει, εκφεύγουν των νομικών υποχρεώσεων της Κύπρου που απορρέουν από την ενταξιοποίηση του εθνικού δικαίου με το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ΚΕΒΕ εξέφρασε επίσης την έντονη αντίθεση του στις αλλαγές που έχουν ενσωματωθεί στο νομοσχέδιο για αλλαγές στο νόμο για τη λειτουργία των Ταμείων Προνοίας που έχουν κατατεθεί στην Επιτροπή Εργασίας της Βουλής λέγοντας πως εκτός του ότι εκφεύγουν των υποχρεώσεων μας με βάση την Ευρωπαϊκή οδηγία είναι και αντιανταγωνιστικές.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Τιμή Διάθεσης Αμοιβαίων Κεφαλαίων

Τιμή Διάθεσης Αμοιβαίων Κεφαλαίων καλείται η τιμή στην οποία ο επενδυτής αγοράζει τα μερίδια Αμοιβαίων Κεφαλαίων, και υπολογίζεται από το άθροισμα της καθαρής τιμής των μεριδίων και της προμήθειας αγοράς των Αμοιβαίων Κεφαλαίων.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Κεφάλαια 1 τρισ. ευρώ αναζητεί η Ε.Ε. για πράσινες επενδύσεις

Θα χρηματοδοτηθεί το σχέδιο για μηδενισμό των εκπομπών καυσαερίων μέχρι τα μέσα του αιώνα

Η Ε.Ε. θα παρουσιάσει την επόμενη εβδομάδα σχέδιο με το οποίο ευελπιστεί να προσελκύσει κεφάλαια ύψους τουλάχιστον 1 τρισ. ευρώ την επόμενη δεκαετία και να τα επενδύσει σε έναν πρωτοφανή μετασχηματισμό της οικονομίας της: τη στρόφη στην «κλιματικά ουδέτερη» οικονομία. Πρόκειται για το επενδυτικό πρόγραμμα για μια βιώσιμη Ευρώπη, το οποίο θα είναι ο χρηματοπιστωτικός πυλώνας της Πράσινης Συμφωνίας, όπως έχει αποκαλέσει η Ε.Ε. το στρατηγικό σχέδιό της που έχει στόχο τον μηδενισμό των εκπομπών καυσαερίων μέχρι τα μέσα του αιώνα.

Σύμφωνα με σχετικό έγγραφο εργασίας που διέρρευσε στο Bloomberg, η Κομισιόν σχεδιάζει να συνδυάσει μια δέσμη νέων πρωτοβουλιών με τα υφιστάμενα εργαλεία πολιτικής προκειμένου να κινητοποιήσει το ενδιαφέρον των επενδυτών και να προκαλέσει επενδυτική δραστηριότητα σε κάθε γωνιά της Ε.Ε. «Ο προϋπολογισμός της Ε.Ε. και τα συναφή εργαλεία της θα κινητοποιήσουν τουλάχιστον 1 τρισ. ευρώ, που θα τοποθετηθεί σε βιώσιμες επενδύσεις», αναφέρει η Κομισιόν στο σχετικό έγγραφο, που αναμένεται να υιοθετήσει επισήμως στις 14 Ιανουαρίου. Στο ίδιο έγγραφο τονίζει, ωστόσο, πως «θα χρειαστούν πολύ περισσότερα για να αντιμετωπισθούν οι προκλήσεις που βρίσκονται μπροστά μας». Διευκρινίζει πως το προβάδισμα πρέπει να έχει η χρηματοδότηση από τον δημόσιο

τομέα, αλλά «θα χρειαστεί να αναλάβουν παράλληλα δράση και παράγοντες από τον ιδιωτικό τομέα».

Το επενδυτικό σχέδιο για μια βιώσιμη Ευρώπη έχει στόχο: να αυξήσει τη χρηματοδότηση για τη μετάβαση στη νέα οικονομία, διαθέτοντας τουλάχιστον ένα ποσοστό ρεκόρ από τον κοινοτικό προϋπολογισμό, και συγκεκριμένα 25%, για το κλίμα, να εξασφαλίσει σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και ιδιώτες επενδυτές τα αναγκαία εργαλεία ώστε να τοποθετηθούν σε βιώσιμες επενδύσεις: να συγκεν-

Μέσα από νέες πρωτοβουλίες, η Κομισιόν επιδιώκει να προσελκύσει το ενδιαφέρον επενδυτών.

τρώσει ιδιωτική χρηματοδότηση αξιοποιώντας κατάλληλα τις εγγυήσεις του κοινοτικού προϋπολογισμού, γι' αυτό και το επενδυτικό ταμείο της Ε.Ε. InvestEU σκοπεύει να αντλήσει κεφάλαια ύψους 280 δισ. ευρώ από τον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα την περίοδο 2021-2030. Τέλος, έχει στόχο να μετατρέψει την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων σε μια τράπεζα για το κλίμα, καθώς η ΕΤΕΠ θα διπλασιάσει τα δάνεια που θα χορηγεί για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Η Ε.Ε. έχει στόχο να μετατρέψει την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων σε μια τράπεζα για το κλίμα, καθώς η ΕΤΕΠ θα διπλασιάσει τα δάνεια που θα χορηγεί για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Η στρατηγική των μηδενικών εκπομπών καυσαερίων της Ε.Ε. θέτει το οικονομικό μέλλον της Ευρώπης στη βάση ενός καθαρού περιβάλλοντος και υιοθετεί πολύ πιο φιλόδοξα μέτρα από άλλες οικονομίες που έως τώρα εκπέμπουν καυ-

σαερία. Η μετάβαση σε μια «κλιματικά ουδέτερη» οικονομία αρχίζει από φέτος με αυστηρότερους περιορισμούς στις εκπομπές καυσαερίων των βιομηχανιών, από τις αυτοκινητοβιομηχανίες μέχρι τις χημικές βιομηχανίες, με την ανα-

θεώρηση της φορολογίας στην ενέργεια, με πράσινες μεθόδους στην αγροτική παραγωγή, νέους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις σε ορισμένες εταιρείες και πιθανόν με έναν περιβαλλοντικό φόρο στις εισαγωγές. Τα πάντα, από τη χρη-

ματοδότηση μέχρι τον σχεδιασμό των πόλεων, πρέπει να μετασχηματιστούν ώστε να γίνουν πιο βιώσιμα.

Η Ευρώπη ενδιαφέρεται να δώσει ώθηση στην παγκόσμια εκστρατεία για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής σε μια συγκυρία εξαιρετικά αρνητική. Ο Αμερικανός πρόεδρος έχει αποσύρει τη μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου από τη Συμφωνία του Παρισιού για το κλίμα, ενώ η Κίνα, η χώρα με τις μεγαλύτερες εκπομπές καυσαερίων, εξακολουθεί να οικοδομεί μονάδες παραγωγής που λειτουργούν με λιθάνθρακα. Το στόχημα της Ε.Ε., πάντως, είναι πως με τη στρόφη της στην «κλιματικά ουδέτερη» οικονομία θα δώσει ταυτόχρονα ώθηση στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην οικονομική ανάπτυξη.

Το κόστος της μετάβασης, πάντως, είναι δυσθεώρητο. Για να επιτύχει τους στόχους που έχει ήδη θέσει, η μείωση των εκπομπών καυσαερίων μέχρι το 2030 κατά τουλάχιστον 40% σε σχέση με τα επίπεδα του 1990, θα χρειαστούν δαπάνες ύψους 260 δισ. ευρώ ετησίως, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Κομισιόν. Οι επενδύσεις σε βιώσιμα έργα μέχρι στιγμής προσκρούουν στην αβεβαιότητα που περιβάλλει το ρυθμιστικό πλαίσιο σε μια κατακερματισμένη αγορά όπως είναι η αγορά της Ε.Ε., όπου απουσιάζει ο συντονισμός και είναι περιορισμένη η πρόβλεψη σε χρηματοδότηση.

Ξανά με διπλή έκδοση χρέους η Κύπρος

Την Τετάρτη αναμένεται να προχωρήσει με 10ετές και 20ετές ομόλογο - Στόχος η εξόφληση του χρέους προς το ΔΝΤ

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Οι χρηματοδοτικές ανάγκες του έτους 2020 για την Κυπριακή Δημοκρατία προβλέπονται μεταξύ 2 – 2,25 δισ. ευρώ, περιλαμβανομένης και της εξόφλησης του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Η Κυπριακή Δημοκρατία, από αύριο Δευτέρα 13 Ιανουαρίου, θα κινηθεί όλες τις απαραίτητες διαδικασίες για να προχωρήσει στην έκδοση χρέους την προσεχή Τετάρτη, 15 Ιανουαρίου. Στόχος, όπως πληροφορείται η «Κ», είναι να εκδώσει δύο ομόλογα EMTN.

Με την έκδοση EMTN 20ετίας και 30ετίας, το κράτος απευθύνεται σε «καλύτερης ποιότητας επενδυτές».

Όμως, τον τελευταίο λόγο θα έχουν οι όμιλοι με τους οποίους συνεργάζεται το Υπουργείο Οικονομικών. Οι ίδιες πληροφορίες θέλουν το κράτος να επιδιώκει την έκδοση ενός 10ετούς ομόλογου και ενός 20ετούς. Ωστόσο, εάν θα προχωρήσει με ένα ή με δύο, θα το υποδείξουν οι σύμβουλοι – τράπεζες που θα αναλάβουν το όλο εγχείρημα. Μόλις 15 ημέρες μετά το νέο έτος η Κύπρος θα βγει στις αγορές, εκμεταλλευόμενη εν πρώτοις τον περιβάλλον με το φθινόπωρο δανεισμό και δεύτερον την κλίση των επενδυτών σε ομόλογα κρατών – εκδόσεων χρέους. Η Κύπρος απέδειξε, μόλις προ μερικών μηνών, πως μπορεί να προχωρήσει σε διπλή έκδοση χρέους, αλλά συγκρόνων και σε έκδοση ομόλογου μεγάλης διάρκειας. Υπενθυμίζεται πως τον Απρίλιο προχώρησε στην έκδοση

ενός 5ετούς και ενός 30ετούς, αντλώντας σωρευτικά 1,25 δισ. ευρώ. Η χρηματοδότηση εξάλλου του έτους, βάσει της επίσημης πληροφόρησης από το Υπουργείο Οικονομικών της Κύπρου, θα διενεργηθεί μέσω εγχώριων και διεθνών χρηματοδοτικών πηγών, με το εύρος δανεισμού ανά χρηματοδοτικό εργαλείο να εκτιμάται ότι θα κυμανθεί κατά 80 – 82% από διεθνή ομόλογα EMTN. Το 11 - 13% της επίσημης χρηματοδότησης θα προέρχεται από γραμμάτια δημοσίου, το 3 – 4% θα προέρχεται από ομόλογα για φυσικά πρόσωπα και τέλος, 3 – 5% της επίσημης χρηματοδότησης του κράτους θα προέλθει από διμερή δάνεια. Μέσω του δανεισμού αυτού που θα προχωρήσει την Τετάρτη η Κυπριακή Δημοκρατία, αναμένεται να εξοφλήσει πρόωρα το χρέος προς το ΔΝΤ που ανέρχεται στα 691 εκατομμύρια ευρώ και που έχει επιτόκιο γύρω στο 1,99%. Η εξόφληση του συγκεκριμένου χρέους θα μειώσει το δημόσιο χρέος της χώρας στα επίπεδα του 91,1% για το 2020.

Στο 2,2% το κόστος

Βάσει των δεδομένων που παρουσιάζει το Γραφείο Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους στην παρουσίασή του προς το επενδυτικό κοινό, το ετήσιο κόστος εξυπηρέτησης του δημοσίου χρέους (σε ταμειακή βάση) για το 2019 ανέρχεται στο 2,2% και είναι το χαμηλότερο ποσοστό από το 2012. Το 2012 είχε φτάσει στο υψηλό 4,2%, ενώ από τότε ακολουθεί φθίνουσα πορεία. Η ίδια παρουσίαση δείχνει το δημόσιο χρέος βάσει εκτιμήσεων του Γραφείου Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους να φτάνει στο 86% και το 2022 στο 81%. Η οικονομική επίδοση της Κύπρου από το διάστημα που μπήκε εντός μνημονίου μέχρι και την έξοδό της στο

Μέσω του δανεισμού αυτού η Κυπριακή Δημοκρατία θα εξοφλήσει πρόωρα το χρέος προς το ΔΝΤ που ανέρχεται στα 691 εκατ. ευρώ.

τέλος του πρώτου τριμήνου του 2016 είναι πολύ καλή, με τους επενδυτές να αξιολογούν αυτή την επίδοση αναλόγως. Ταυτόχρονα, υπάρχει μια γενικότερη προτίμηση των επενδυτών για αγορά κρατικών ομολόγων αρκετών κρατών, ιδίως μετά τις αρχές του 2019. Από τον Ιανουάριο του 2019 μέχρι και σήμερα, η Κύπρος έχει αποδειχθεί ένας από τους μεγάλους κερδοσώμους, λαμβάνοντας νέο φθηνότερο χρήμα, απότοκο της έκδοσης των ομολόγων που έχει προχωρήσει.

Πρώτο 20ετές ομόλογο στην ιστορία της Κύπρου

Η Κύπρος τα τελευταία χρόνια προχώρησε σε έκδοση χρέων μέσω ομολόγων EMTN διάρκειας 5 ετών, έως και 30. Στην περίπτωση που προχωρήσει πράγματι με ένα 20ετές, εκτός του ότι θα είναι το δεύτερο κατά σειρά μεγαλύτερο ομόλογο σε διάρκεια μετά το 30ετές, θα είναι και το πρώτο στην ιστορία της χώρας. Δεν είναι δόκιμο να προεξο-

φλήσουμε το είδος των επενδυτών που ενδεχομένως θα προσελκύσουν ένα 10ετές και ένα 20ετές ομόλογο, ωστόσο δεν αποκλείεται να έχουν το ίδιο προφίλ όπως αυτούς που προσέλκυσε η διπλή έκδοση με το 5ετές και το 30 ετές.

Τότε, ως προς την κατηγορία των επενδυτών, την πλειονότητα των συμμετεχόντων και στα δύο ομόλογα αποτέλεσαν οι διαχειρι-

στές κεφαλαίων και ακολούθησαν οι τράπεζες.

Γενικότερα, με την έκδοση χρέους μεγάλης διάρκειας όπως 20ετίας και 30ετίας για παράδειγμα, το κράτος απευθύνεται σε «καλύτερης ποιότητας επενδυτές», οι οποίοι βεβαίως για να δανειστούν το κράτος βλέπουν μακροπρόθεσμα την πορεία του και όχι βραχυπρόθεσμα.

DREAM TOWER

What is inside your dream?

EUROPEAN PROPERTY AWARDS DEVELOPMENT
★★★★★ BEST RESIDENTIAL HIGH-RISE DEVELOPMENT CYPRUS
Dream Tower by Property Gallery
2019-2020

EUROPEAN PROPERTY AWARDS ARCHITECTURE
AWARD WINNER RESIDENTIAL HIGH-RISE ARCHITECTURE CYPRUS
Dream Tower by Property Gallery
2019-2020

EUROPEAN PROPERTY AWARDS MARKETING
★★★★★ BEST DEVELOPMENT MARKETING CYPRUS
Dream Tower by Property Gallery
2019-2020

CALL FREE 8000 77 88
DREAM@CYPRUSPROPERTYGALLERY.COM
DREAMTOWERCYPRUS.COM

PROPERTY GALLERY

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΣΤΗΝ «Κ»

Μπήκε το νερό στο αυλάκι για το λιμάνι Λάρνακας και το μουσείο στη Λευκωσία

Όλα τα έργα θα γίνουν επισήμια ο Γιάννης Καρούσος και μιλά για τις προτεραιότητες του Υπουργείου

Συνέντευξη στη **MARIA ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Πριν από ενάμιση μήνα ο πρόεδρος Αναστασιάδης του ανέθεσε το δύσκολο και απαιτητικό χαρτοφυλάκιο του Υπουργείου Μεταφορών. Στις προτεραιότητες του Γιάννη Καρούσου, ο δρόμος Πόλης-Πόλης Χρυσοκούς, ο περιμετρικός Λευκωσίας και το Κυπριακό Μουσείο. Παραδέχεται ότι σε πολλές περιπτώσεις δημοσίων έργων υπάρχουν εμπόδια δείχνοντας και προς την κατεύθυνση των τοπικών αρχών, τις οποίες θα εντάξει πιο ενεργά σε μικρότερης έκτασης έργα. Δηλώνει κατηγορηματικά ότι δεν υπάρχει έργο που δεν μπορεί να γίνει και αναζητεί με τους συνεργάτες του τρόπους επίλυσης των διαφόρων ζητημάτων. Ένα θέμα το οποίο φαίνεται να οδηγείται σε αίσιο τέλος είναι το λιμάνι Λάρνακας, για το οποίο σύμφωνα με τον κ. Καρούσο υπάρχουν εξελίξεις.

- Από τον δήμο Αγίας Νάπας μετακομίσατε στην Λευκωσία,

Δεν είμαι της άποψης ότι δεν μπορεί να γίνει κάτι, αλλά το πώς μπορεί να γίνει κάτι. Θέλω να βλέπω το ποτήρι μισογεμάτο και όχι μισοάδειο, δηλώνει ο νέος Υπουργός Μεταφορών και επικεντρώνεται στον καλύτερο συντονισμό των υπηρεσιών.

«Ηρθα στο Υπουργείο με στόχο να φέρω τις ίδιες νοοτροπίες και παρόμοια κουλτούρα που εφαρμόζα στον δήμο της Αγίας Νάπας».

αναλαμβάνοντας ένα πολύ μεγαλύτερο χαρτοφυλάκιο. Πώς ήταν για εσάς αυτή η αλλαγή;

-Θεωρώ ότι ο δήμος της Αγίας Νάπας είναι ίσως ο πιο δύσκολος δήμος για να είσαι δήμαρχος. Είναι ένα από τα μεγαλύτερα δημαρχεία από πλευράς προϋπολογισμού, έχει παραλίες, τουρίστες, ενεργό πληθυσμό πέραν των 40.000 ημερησίως, και προϋπολογισμό μεγαλύτερο από τον δήμο του Στροβόλου. Είμαι λοιπόν συνθησιμένος να εργάζομαι σε μεγάλη πίεση. Ηρθα στο Υπουργείο με στόχο να φέρω τις ίδιες νοοτροπίες και παρόμοια κουλτούρα που εφαρμόζα στον δήμο της Αγίας Νάπας. Μάλιστα, επειδή προέρχομαι από την τοπική αυτοδιοίκηση, βλέπω τα πράγματα από διαφορετική οπτική γωνία. Γνωρίζω και τις δύο όψεις του νομίσματος και επομένως μπαίνω με όρεξη στο υπουργείο να εφαρμόσω τον δικό μου τρόπο λειτουργίας, την δική μου πολιτική για να υλοποιώ αυτά τα οποία με διόρισε ο πρόεδρος να κάνω, που είναι η πολιτική, τα έργα και κάποιες τομές που πρέπει προχωρήσουν και να εφαρμοστούν.

-Σας υπέδειξε δηλαδή ο Πρόεδρος συγκεκριμένες προτεραιότητες οι οποίες θα πρέπει να τρέξουν άμεσα.

-Οι προτεραιότητες του Προ-

έδρου και της Κυβέρνησης είναι τα έργα τα οποία ήδη έχουν ανακοινωθεί. Το σημαντικό είναι αυτά που έχουν ανακοινωθεί, να υλοποιηθούν μέσα στα χρονοδιαγράμματα τα οποία έχουν εξαγγελθεί. Να βρεθούν τρόποι, λύσεις και προτάσεις για να υπερπηδήσουν προβλήματα τα οποία έχει, γιατί κάθε έργο έχει την δική του ιδιαιτερότητα. Σίγουρα υπάρχουν μεγάλα έργα τα οποία είναι ύψιστης προτεραιότητας, όπως είναι το κυπριακό μουσείο στη Λευκωσία, ο περιμετρικός της Λευκωσίας, ο δρόμος Λεμεσού - Σαϊτά, και ο δρόμος Πόλης- Πάφου, που είναι έργα δημοσίου συμφέροντος. Ένα από τα πρώτα πράγματα που έκανα στο Υπουργείο είναι να ιεραρχήσω, στο να δούμε ποια έργα είναι τα πιο σημαντικά, ώστε να δούμε πώς προχωρούμε και πώς να λυθούν κάποια θέματα.

-Σε ποια έργα αναφέρεστε;

-Για παράδειγμα, η πρώτη φάση του αυτοκινητόδρομου Αστρομερίτη- Ευρύχου. Ένας αυτοκινητόδρομος ο οποίος αποτελεί πάγιο αίτημα της περιοχής, και θεωρείται προτεραιότητα από την κυβέρνηση. Είδαμε πως υπήρχαν κάποια θέματα, αμέσως φέραμε τις υπηρεσίες, να δούμε πώς μπορούμε να τα λύσουμε και να προχωρήσουμε. Ή ο δρόμος Σωτήρας- Δερύνειας και το

Ρυθμίζονται εξώδικα τουριστών

Στις προτεραιότητες του Υπουργείου Μεταφορών είναι η ρύθμιση του θέματος με τα σκουτέρ στις τουριστικές περιοχές, θέμα που θα εξετάσει το Υπουργικό Συμβούλιο σύντομα, με στόχο το θέμα να ρυθμιστεί πριν από την επόμενη τουριστική περίοδο. Προωθείται επίσης αλλαγή στην διαδικασία ενοικίασης οχημάτων, ώστε κατά την ενοικίασή τους να προνοείται η πληρωμή εξώδικων προστίμων. Όπως σημειώνει ο Υπουργός, αυτή την στιγμή χιλιάδες εξώδικα τουριστών μένουν απλήρωτα, κάτι που σημαίνει ότι το κράτος χάνει έσοδα. Από την άλλη δίδεται το μήνυμα στους

τουρίστες ότι μπορούν να ενεργούν εκτός πλαισίου οδικής συμπεριφοράς χωρίς οποιαδήποτε επίπτωση. «Αυτό πλέον θα σταματήσει. Η εταιρεία θα είναι υποχρεωμένο να παρακρατά από την πιστωτική κάρτα του ενοικιαστή ένα ποσό για να πληρώνονται οποιαδήποτε εξώδικα θα δημιουργηθούν κατά τη διάρκεια ενοικίασης του οχήματος. Πρόκειται για ρύθμιση η οποία ισχύει ήδη σε άλλες χώρες. Αυτές οι δύο αλλαγές στην νομοθεσία θα κατατεθούν τις επόμενες εβδομάδες στο Υπουργικό Συμβούλιο για να πάρουν ακολούθως τον δρόμο τους στην βουλή», σημειώνει ο κ. Καρούσος.

αρχαιολογικό μουσείο στην Πάφο. Εφαρμόσαμε επίσης ένα τρόπο λειτουργίας με συναρμόδια υπουργεία και το τμήμα Πολιτισμού. Πλέον μια φορά το μήνα γίνεται συνάντηση με τον Υπουργό Εσωτερικών, στην οποία συμμετέχουν όλες οι αρμόδιες υπηρεσίες και οι διευθυντές των τμημάτων. Έτσι επιλύονται τα ζητήματα ή τα θέματα που υπάρχουν σε επίπεδο υπουργών, για να μην χανόμαστε μέσα σε επιστολές. Το ίδιο κάνουμε και

με τον Υπουργό Άμυνας και με τον Υπουργό Υγείας. Δεν είμαι της άποψης ότι δεν μπορεί να γίνει κάτι, αλλά το πώς μπορεί να γίνει κάτι. Θέλω να βλέπω το ποτήρι μισογεμάτο και όχι μισοάδειο. Αυτό είπα και στους υπηρεσιακούς ότι αυτή είναι η πολιτική μου, να μην έρθουν να μου πουν ότι αυτό το πράγμα δεν γίνεται. Διότι υπάρχουν προτάσεις, ιδέες και λύσεις για πολλά θέματα.

-Αναφερθήκατε ήδη στο Κυ-

πριακό Μουσείο. Πότε θα ολοκληρωθεί;

-Ναι, είναι ένα θέμα προτεραιότητας, για το οποίο ενημερώνεται σε τακτικά χρονικά διαστήματα το Υπουργικό Συμβούλιο, και σύμφωνα με την αρχιτέκτονα είμαστε μέσα στα χρονοδιαγράμματα τα οποία έχουν ανακοινωθεί. Πρόκειται για πολύ μεγάλο πρότζεκτ απέναντι από τη Βουλή με προϋπολογισμό γύρω στα 83 εκατομμύρια ευρώ. Στόχος είναι να γίνει σημείο αναφοράς όχι μόνο για την Κύπρο αλλά και στην Μεσόγειο γενικότερα και να είναι όπως το μουσείο της Ακρόπολης.

Ο αρχιτέκτονας του έργου υπέβαλε μια προμελέτη και προχωρούμε βάσει προγραμματισμού. Το επόμενο βήμα είναι να γίνει μετακίνηση των κτηρίων μέσα στον χώρο του παλιού νοσοκομείου, για να καθαριστεί η περιοχή για να μπορούμε να προκηρύξουμε την προσφορά. Υπολογίζουμε ότι η κατασκευή του έργου θα ξεκινήσει τον Μάιο του

2021. Τέλος του 2020 θα προκη-

ρυκθούν οι προσφορές ενώ η αποπεράτωση του εξωτερικού κελύφους, τον Δεκέμβριο του 2022. Όλο το έργο αναμένεται τον Μάιο του 2024. Θεωρώ ότι πέραν του μουσείου και το Τμήμα Αρχαιοτήτων έχει περιθώριο για πολλές αλλαγές. Το χαρακτηρισίζω σαν κομψό γίγαντα, αφού δεν κατάφερε να αναδείξει τον αρχαιολογικό μας πλούτο και αυτό είναι μια από τις προτεραιότητές μας στο Υπουργείο.

-Γιατί δεν προχωρούσε το έργο τόσο καιρό;

-Ήταν απλά η διαδικασία. Προχωρούμε βάσει χρονοδιαγραμμάτων, το θέμα είναι να μην βρεθούν εμπόδια, τα οποία θα μας καθυστερήσουν όπως για παράδειγμα η αναθεωρητική αρχή προσφορών. Είναι μεγάλη πληγή για την Κύπρο και πρέπει να βρούμε μια λύση σε αυτό το θέμα ιδιαίτερα για τα έργα δημοσίου συμφέροντος. Έγινε μια επικαιροποίηση του νόμου αλλά και πάλι δεν θα λύσει το πρόβλημα. Υπάρχουν κάποιες ιδέες τις οποίες ως υπουργός προτείνω, στην βάση του γεγονότος ότι εκεί όπου υπάρχουν έργα τα οποία χαρακτηρίζονται δημοσίου συμφέροντος από το Υπουργικό Συμβούλιο, πρέπει να ακολουθείται άλλη διαδικασία στην αναθεωρητική αρχή προσφορών. Δηλαδή να αποτρέπονται οι τα-

κτικισμοί. Κάποιοι κάνουν προσφυγή απλά για να καθυστερήσουν αυτόν που κέρδιζε ή για να έχουν πρόσβαση στα στοιχεία του ή για άλλους λόγους. Αλλά καθυστερούν το έργο και στο τέλος έχουμε αποτελέσματα όπως την μαρίνα Πάφου, το αποχετευτικό Κοκκινόχωριων.

-Ανάλογο παράδειγμα είναι και το λιμάνι- μαρίνα Λάρνακας. Τι γίνεται με αυτό το θέμα;

-Είμαστε στο τελικό στάδιο της πρώτης φάσης για τη μαρίνα της Λάρνακας, οριστικοποιούνται όλα τα νομοτεχνικά ζητήματα και μπαίνουμε στην επόμενη φάση, στην ουσία της διαπραγμάτευσης με τον επενδυτή. Μιλούμε για επένδυση ενός δισεκατομμυρίου ευρώ, με οικιστικές και εμπορικές αναπτύξεις. Ο στόχος τώρα είναι να μπουν συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα τα οποία θα αποφασιστούν αναλόγως του τι θα προκύψει από τα αποτελέσματα της διαπραγμάτευσης με τον επενδυτή.

-Ποιος είναι ο στόχος;

-Ο στόχος είναι το συντομότερο δυνατό, να τελειώσει η διαπραγμάτευση και να μπει ένα τελικό χρονοδιάγραμμα. Όμως μπήκε το νερό στο αυλάκι, είναι έργο προτεραιότητας και ακριβώς γι' αυτό θα βεβαιωθούμε ότι θα μπουν στενά χρονοδιαγράμματα για να τελειώσει η διαπραγμάτευση έγκαιρα για να προχωρήσουμε στην υλοποίηση του συγκεκριμένου έργου.

-Υπάρχει περίπτωση να ξεκινήσουν οι εργασίες μέσα στο 2020;

-Αυτά είναι θέματα διαπραγμάτευσης, δεν μπορούμε να πούμε ακόμα αυτές τις λεπτομέρειες. Ο στόχος είναι σε μερικούς μήνες να είναι ολοκληρωμένα όλα σε επίπεδο διαπραγμάτευσης και να ξεκινήσει το πρακτικό επίπεδο.

Από την Λεμεσό στην Τσερίου -Πώς προχωρά ο περιμετρικός Λευκωσίας;

-Ο περιμετρικός είναι το επόμενο μεγάλο έργο το οποίο θα κατασκευαστεί. Έχουν σταλεί οι επιστολές προς τον επιτυχόντα προσφοροδότη, και είναι στη διαδικασία των ενστάσεων. Αν δεν έχει ενστάσεις, το έργο προχωρά και θα ξεκινήσει σύμφωνα με τα χρονοδιαγράμματα του. Μιλούμε για την α' φάση του περιμετρικού, κόστους 73 εκατομμυρίων. Ο περιμετρικός θα βελτιώσει σημαντικά να βρούμε μια λύση σε αυτό το θέμα ιδιαίτερα για τα έργα δημοσίου συμφέροντος. Έγινε μια επικαιροποίηση του νόμου αλλά και πάλι δεν θα λύσει το πρόβλημα. Υπάρχουν κάποιες ιδέες τις οποίες ως υπουργός προτείνω, στην βάση του γεγονότος ότι εκεί όπου υπάρχουν έργα τα οποία χαρακτηρίζονται δημοσίου συμφέροντος από το Υπουργικό Συμβούλιο, πρέπει να ακολουθείται άλλη διαδικασία στην αναθεωρητική αρχή προσφορών. Δηλαδή να αποτρέπονται οι τα-

Εξελίξεις στον δρόμο Πόλης- Πάφου

-Πάμε στον δρόμο Πόλης Χρυσοκούς- Πάφου. Ήδη αξιολογείτε τις προσφορές για την κατασκευή του. Κλείνετε όμως ένα άλλο σημείο του δρόμου που δεν ήταν στη φάση του διαγωνισμού.

-Μιλάτε για την περίπτωση στη Γόλου. Ο δρόμος σε εκείνο το σημείο έπρεπε να κλείσει εδώ και καιρό. Όμως αντιδρούσαν οι κάτοικοι έτσι έγινε μια πρόχειρη επιδιόρθωση τα προηγούμενα χρόνια και αντί να κλείσει ο δρόμος μόνιμα για να γίνουν οι βελτιώσεις όπως πρέπει, γίνονται προχειρότητες.

Πλέον οι οδηγίες από τον διευθυντή των δημοσίων έργων, είναι να κλείσει μόνιμα ο δρόμος για δύο μήνες για να τελειώσει το έργο και να μην υπάρχουν παρόμοιες καταλοισθήσεις και παρόμοια προβλήματα. Τώρα, όσον αφορά τον δρόμο Πάφου- Πόλης, αξιολογούνται οι προσφορές, περιμένουμε να τελειώσει

«Τέλος Ιανουαρίου θα είναι έτοιμη η αξιολόγηση για τον δρόμο Πόλης-Πάφου και μέσα στους επόμενους τρεις μήνες, θα κατακυρωθεί και θα ξεκινήσει».

η αξιολόγηση και προχωρά βάσει χρονοδιαγραμμάτων. Αν δεν υπάρχει προσφυγή στην αναθεωρητική αρχή, τότε ο δρόμος θα προχωρήσει σύντομα. Θεωρώ τέλος Ιανουαρίου θα είναι έτοιμη η αξιολόγηση και μετά αν δεν υπάρχει καμία προσφυγή να καθυστερήσει το έργο, θα ξεκινήσει μέσα στους επόμενους τρεις μήνες.

-Κλείνουν δηλαδή σιγά σιγά τρύπες

που ήταν ανοικτές εδώ και καιρό και αφορούν το υπουργείο Μεταφορών;

-Προτεραιότητα του Προέδρου είναι τα έργα να υλοποιούνται στα χρονοδιαγράμματα στα οποία τα εξαγγέλλουμε. Τους πολίτες δεν τους ενδιαφέρει γιατί καθυστερεί κάτι αν και υπάρχουν πολλά έργα τα οποία δεν καθυστερούν λόγω του υπουργείου, αλλά για παράδειγμα λόγω τοπικών αρχών που ανέλαβαν να κάνουν κάποια πράγματα και δεν τα κάνουν. Θα δώσουμε επίσης σε αρκετές τοπικές αρχές να αναλάβουν να γίνουν αναθέτουσες αρχές για κάποια έργα, όπως οι ποδηλατόδρομοι στη Λευκωσία, ή η ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου στη Γερμασόγεια το οποίο καθυστερεί για διάφορους λόγους. Αυτό ήδη έχει ξεκινήσει, δίνουμε μικρά έργα στις τοπικές αρχές και για να βελτιώσουμε εμείς την παραγωγικότητα μας. Με αυτό τον τρόπο θα ασχοληθούμε εμείς με τα κύρια και σοβαρά έργα

Αν δεν υπάρχει προσφυγή στην αναθεωρητική αρχή, τότε ο δρόμος Πάφου - Πόλης θα προχωρήσει σύντομα, τονίζει ο υπουργός Μεταφορών.

Πληθαίνουν οι διαχειριστές δανείων στην Κύπρο

Καινούργιος παίκτης για το νησί η Qualco η οποία θα διαχειριστεί το 75% των προβληματικών δανείων της Astrobank

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Άλλος ένας διαχειριστής δανείων που δραστηριοποιείται στην Ευρώπη «κατέβηκε» Κύπρο. Ο λόγος για την Qualco, που συνήψε συμφωνία με την Astrobank για τη διαχείριση σχεδόν 75% του προβληματικού της χαρτοφυλακίου. Βάσει της συμφωνίας, η Astrobank θα συνεχίζει να ελέγχει το 25,1% της Trusset Asset Management Limited, δηλαδή της εταιρείας που είχε συστήσει η Astrobank μετά την αναδιοργάνωσή της. Η Qualco, που δραστηριοποιείται ευρέως στην Ελληνική αγορά για τη διαχείριση των προβληματικών εκεί τραπεζών, συμπληρώνει το χάρτη των εταιρειών που κυριαρχούν σε αυτό τον τομέα στο νησί.

Επί της ουσίας, η συμφωνία μεταξύ Qualco και Astrobank είναι αντιστοίχη της συμφωνίας μεταξύ Ελληνικής Τράπεζας και των τσέχων της APS, για διαχείριση δανείων της τράπεζας και όχι πώλησή τους. Στο ίδιο μοτίβο, οι τράπεζες και οι διαχειριστές (servicers) έχουν μετοχικό κεφάλαιο στην κάθε εταιρεία που έχει συσταθεί στο νησί.

Οι εταιρείες, που ειδικεύονται στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και που δραστηριοποιούνται ήδη στο νησί είτε έχουν αγοράσει χαρτοφυλάκια ΜΕΔ, είτε απλά τα διαχειρίζονται, είναι η τσεχική Aps, η B2Holding, η Pepper, η Apollo, η Altamira. Τώρα προστέθηκε και η Qualco. Οι «διεθνείς παίχτες» έχουν δημιουργήσει κυπριακές θυγατρικές, την APS Debt Servicing Cyprus, την B2Kapital, την Pepper Cyprus Limited, την Altamira Asset Management Cyprus και την Gordian.

Στο πλαίσιο της αγοράς των ερ-

Οι εταιρείες, που ειδικεύονται στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και που δραστηριοποιούνται ήδη στο νησί, είναι η Aps, η B2Holding, η Pepper, η Apollo, η Altamira. Τώρα προστέθηκε και άλλη.

γασιών της Astrobank, η εταιρεία θα προσλάβει 37 μέλη του προσωπικού της Τράπεζας που μέχρι σήμερα διαχειρίζονταν το προβληματικό της χαρτοφυλάκιο. Επιπρόσθετα, η εταιρεία θα προχωρήσει στην αγορά από την Astrobank όλων των σχετικών αδειών Τεχνολογίας Πληροφοριών, διαδικασιών, προϊόντων αλλά και της συλλογικής εμπειρογνωμοσύνης της Astrobank

Η συμφωνία μεταξύ Qualco και Astrobank είναι αντιστοίχη της συμφωνίας μεταξύ Ελληνικής Τράπεζας και των τσέχων της APS.

αναφορικά με τη διαχείριση των ΜΕΔ. Βάσει των στοιχείων που επεξεργάστηκε η «Κ», η Qualco θα έχει να αναδιαρθρώσει το 75% των 465 εκατ. ευρώ ΜΕΔ που έχει η Astrobank και τα σχεδόν 35 εκατ. ευρώ που θα παραλάβει από την Εθνική Τράπεζα. Υπενθυμίζεται πως η Astrobank θα παραλάβει την Εθνική σχεδόν «καθαρή» με μόνο 12% ΜΕΔ.

Τα deals

Η Τράπεζα Κύπρου ανακοίνωσε το 2018 την πώληση ενός μεγάλου χαρτοφυλακίου Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων στην Apollo Global Management. Η συμφωνία προέβλεπε την αγορά και ακολούθως της διαχείριση των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων από την εταιρεία που θα ίδρυε το επενδυτικό Ταμείο Apollo. Το όνομα αυτής της εταιρείας, Gordian Holdings, με το 100% του κεφαλαίου της να ανήκει και να ελέγχεται από συγκεκριμένα χρηματοδοτικά κεφάλαια που χειρίζονται θυγατρικές εταιρείες της Apollo Global Management, LLC. Η πώληση ήταν γνωστή και ως project Helix.

Ταυτόχρονα, αφήνοντας στην άκρη την εσωτερική ομάδα της KPMG Λονδίνου που διαχειρίζονται μικρομεσαία και καταναλωτικά δάνεια της Τράπεζας Κύπρου, εξυπηρετούνται και από την Pepper. Η Pepper, συγκεκριμένα, είχε έρθει το 2017 για να διαχειριστεί συγκεκριμένο χαρτοφυλάκιο 800 εκατ. ευρώ δανείων μικρομεσαίων πελατών και δανείων καταναλωτικής φύσεως εντός της τράπεζας.

Η Ελληνική Τράπεζα τον Ιανουάριο του 2017 συμφώνησε με την APS Holding a.s για τη διαχείριση των στοιχείων ακίνητης περιουσίας και την εξυπηρέτηση του συνολικού χαρτοφυλακίου των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων της Τράπεζας.

Για το σκοπό αυτό δημιουργήθηκε μια νέα εταιρεία στην οποία η Ελληνική έχει το 49% των μετοχών, ενώ η APS Recovery Cyprus κατέχει την πλειοψηφία, δηλαδή το 51%.

Οι δραστηριότητες του Τμήματος Διαχείρισης Καθυστερήσεων της Ελληνικής μεταφέρθηκαν λι-

γους μήνες μετά τη συμφωνία στην νέα εταιρεία. Η APS κλήθηκε να εξυπηρετήσει δάνεια ύψους 2,4 δισ. ευρώ.

Η Altamira Asset Management (Cyprus) Ltd έκανε «deal» το 2017 για να αντιμετωπίσει τα ΜΕΔ της Συνεργατικής Κυπριακής, ασχέτως με το άδοξο της τέλος. Η κυπριακή Altamira που συστάθηκε στα τέλη του 2017 ανέλαβε την επιχειρηματική ευθύνη διαχείρισης των ΜΕΔ της τράπεζας που περιλαμβάνουν δάνεια ύψους 5,4 δισ. ευρώ, ακίνητα προς πώληση ύψους 0,4 δισ. ευρώ καθώς και το χαρτοφυλάκιο που έθεσε τέλος του 2017 η ΣΚΤ εκτός ισολογισμού ύψους περίπου 1 δισ. ευρώ.

Πλέον διαχειρίζεται τα δάνεια της πρώην ΣΚΤ που έχει στους ισολογισμούς της ο κρατικός φορέας διαχείρισης δανείων, η ΚΕΔΙΠΕΣ. Η ΚΕΔΙΠΕΣ έχει το 49% της εταιρείας, ενώ η ισπανική μητρική το 51% της κυπριακής θυγατρικής.

Ταυτόχρονα, η ιταλική dobank, που έχει το 85% της ισπανικής Altamira Asset Management, συμφώνησε με την AlphaBank για την διαχείριση των προβληματικών δανείων της AlphaBank Κύπρου, ύψους 3,2 δισ. ευρώ. Γι' αυτό το σκοπό και θα συσταθεί νέα εταιρεία.

Η εταιρεία B2 Kapital Cyprus εξαγόρασε την πρώτη άδεια εταιρείας εξαγοράς πιστώσεων από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου στις 10 Μαΐου 2018, αφού η Ελληνική Τράπεζα είχε προχωρήσει σε πώληση πακέτου ΜΕΔ αξίας 145 εκατομμυρίων ευρώ στην επενδυτική εταιρεία B2 Kapital Cyprus Ltd στις αρχές του 2018. Η Ελληνική Τράπεζα ήταν και η πρώτη κυπριακή τράπεζα που άρχισε τις πωλήσεις κόκκινων δανείων.

Η προσφυγή κατά της Τουρκίας στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης και η έκβαση παρόμοιας προσφυγής που καταχώρησε η Ελλάδα κατά της Τουρκίας το 1976

ΑΡΘΡΟ / Του ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ

Η Κυπριακή Δημοκρατία επιχειρεί αυτή τη στιγμή να αρχίσει δικαστική διαδικασία κατά της Τουρκίας στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης σε σχέση με τις παράνομες γεωτρήσεις της Τουρκίας και την οριοθέτηση των ΑΟΖ των δύο χωρών. Η κυβέρνηση διά του υπουργού Εξωτερικών δήλωσε ότι αποσταθήκαμε μονομερώς στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης «με την ελπίδα ότι στη συνέχεια η Τουρκία θα απαντήσει θετικά και θα έρθει κι αυτή ώστε να οριοθετήσουμε τις ΑΟΖ μας». Ξεκαθάρισε δε ότι χωρίς τη συναίνεση της Τουρκίας δεν μπορεί να προχωρήσει η δικαστική διαδικασία. Η τελευταία αναφορά είναι ορθή, αφού το Διεθνές Δικαστήριο για να εκδικάσει διαφορά μεταξύ δύο κρατών πρέπει πρώτα να ικανοποιηθεί ότι αυτά έχουν αποδεχθεί τη δικαιοδοσία του. Αυτό πηγάζει από μια θεμελιώδη αρχή του διεθνούς δικαίου που ορίζει ότι τα κράτη είναι κυρίαρχα και δεν μπορεί να τους επιβληθεί ο τρόπος επίλυσης των διαφορών τους. Το Διεθνές Δικαστήριο θα θεωρήσει δε ότι δύο κράτη έχουν αποδεχθεί τη δικαιοδοσία του σε μία από τις ακόλουθες περιπτώσεις: α) εάν έχουν και τα δύο αναγνωρίσει τη γενική δικαιοδοσία του, β) εάν έχουν υπογράψει συνυποσχετικό για την παραπομπή συγκεκριμένης διαφοράς τους ενώπιον του, γ) εάν τα δύο κράτη έχουν υπογράψει κάποια διεθνή συνθήκη, η οποία προβλέπει την υποχρεωτική παραπομπή στο Διεθνές Δικαστήριο οποιασδήποτε διαφοράς σε σχέση με τους όρους της.

Στην περίπτωση μας δεν ισχύει, μέχρι στιγμής τουλάχιστον, οποιοδήποτε από τα πιο πάνω. Ένδειξη δε για το τι προβλέπεται να πράξει η Τουρκία μας δίνει η στάση που τήρησε σε παρόμοια προσφυγή που καταχώρησε εναντίον της η Ελλάδα στο

Ο κ. Μενέλαος Κυπριανού είναι Managing Partner, Michael Kyprianou and Co LLC.

michaelkyprianou
Advocates - Legal Consultants

ίδιο δικαστήριο το 1976 και που αφορούσε διένεξη των δύο χωρών σε σχέση με την υφαλοκρηπίδα στο Αιγαίο. Η Τουρκία δεν έλαβε μέρος στην εν λόγω διαδικασία και απλώς έστειλε στο Διεθνές Δικαστήριο μια σύντομη επιστολή στην οποία δήλωνε ότι αμφισβητούσε τη δικαιοδοσία του να εκδικάσει τη διαφορά. Από την πλευρά της η Ελλάδα με λεπτομέρεια γραπτό υπόμνημα που κατέθεσε μέσω των συνηγόρων της ενώπιον του Δικαστηρίου υποστήριξε ότι το Δικαστήριο είχε δικαιοδοσία για δύο λόγους. Πρώτον λόγω του γεγονότος ότι και οι δύο χώρες είχαν προσυπογράψει σχετική συνθήκη (τη Συνθήκη της Γενεύης του 1928 για την Ειρηνική Διευθέτηση Διαφορών). Και δεύτερον λόγω του ότι είχαν εκδώσει από κοινού σχετικό δελτίο τύπου στις 31 Μαΐου 1975 με το οποίο (σύμφωνα πάντοτε με τους ισχυρισμούς της Ελλάδας)

η Τουρκία θα πρέπει να θεωρηθεί ότι αποδέχθηκε τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου.

Το Διεθνές Δικαστήριο εξέφρασε αρχικά τη λύπη του που η Τουρκία δεν έλαβε μέρος στη διαδικασία και που αρνήθηκε να υποβάλει γραπτώς και με τεκμηριωμένο τρόπο τις θέσεις της. Σημείωσε, όμως, ότι ήταν παρά ταύτα υποχρεωμένο από μόνο του (ex proprio motu) να εξετάσει πρώτα αν είχε δικαιοδοσία προτού προχωρήσει στην εξέταση της ουσιαστικής διαφοράς. Στη συνέχεια αποφάσισε, με 12 ψήφους υπέρ και 2 κατά, υπέρ της Τουρκίας κρίνοντας ότι πράγματι στερείτο δικαιοδοσίας να εξετάσει την υπόθεση η οποία ως εκ τούτου δεν προχώρησε περαιτέρω.

Σχετικό βεβαίως είναι και το ερώτημα ποιαν ισχύ θα έχει στην περίπτωση μας τυχόν απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου ακόμη και εάν η Τουρκία, με τον ένα ή άλλο τρόπο, αποδεχθεί τη δικαιοδοσία του. Στον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών προβλέπεται ρητά ότι οι αποφάσεις του Διεθνούς Δικαστηρίου είναι «δεσμευτικές». Στην πράξη, όμως, εάν ένα μέρος δεν συμμορφωθεί με κάποια απόφαση αυτό που μπορεί το άλλο μέρος να κάνει είναι να προσφύγει στο Συμβούλιο Ασφάλειας των Ηνωμένων Εθνών. Το οποίο, με τη σειρά του, μπορεί να προβεί σε «συστάσεις» ή να «επιβάλει μέτρα για να υπάρξει συμμόρφωση με την απόφαση» (άρθρο 94 του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών).

Στην περιπτωσή μας, όμως, η πραγματικότητα δυστυχώς είναι ότι η Τουρκία ούτως ή άλλως επιδεικνύει παντελή έλλειψη σεβασμού τόσο προς αποφάσεις διεθνών δικαστηρίων όσο και προς αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών χωρίς να έχει οποιοδήποτε ουσιαστικό αντίκτυπο.

Πρόσκληση

Ο Κυπριακός Σύνδεσμος Αειφόρου Τουρισμού

με την ευκαιρία της 13ης Ετήσιας Γενικής Συνέλευσης

σας προσκαλεί στην εκδήλωση με θέμα:

“Greening Cyprus for a Sustainable Future”

την Παρασκευή, 24 Ιανουαρίου 2020 στις 6:00 μ.μ.

στο ξενοδοχείο «Ρόδον» στον Αγρό

Κύριος ομιλητής είναι ο:

Δρ. Γεώργιος Ζίττης

με την παρουσίαση “Κλιματική Αλλαγή και Τουρισμός στην Μεσόγειο”

Η εκδήλωση τελεί υπό την αιγίδα του Υφυπουργού Τουρισμού κ. Σάββα Περγίου.

Π.Α μέχρι τις 20 Ιανουαρίου 2020 στο info@csti-cyprus.org ή στο τηλ. 99800189

Μετά την εκδήλωση θα ακολουθήσει δεξίωση με παραδοσιακά εδέσματα

και έκθεση παραγωγών

CSTI is affiliated to the

Main Sponsors

Sponsors

CyprusMail

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Hospitality Sponsor

Μονοπώλιο ΑΗΚ στην φόρτιση αυτοκινήτων

Παίρνουν παράταση οι κυβερνητικοί σχεδιασμοί για σταθμούς ηλεκτρικών οχημάτων, μετά από ενστάσεις της Αρχής

Της ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

Εδώ και δύο χρόνια, και συγκεκριμένα το Μάρτιο του 2017 οπότε και προκηρύχθηκε ο διαγωνισμός από το Τμήμα Ηλεκτρομηχανολογικών Υπηρεσιών για την εγκατάσταση δέκα διπλών συσκευών ταχείας φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων σε δημόσιους δρόμους, κατακυρώθηκε η προσφορά, η αναθεωρητική αρχή αποφάσισε υπέρ της απόφασης του Υπουργείου Μεταφορών, και το θέμα τέθηκε ενώπιον διοικητικού δικαστηρίου και τώρα η υπόθεση είναι ενώπιον της Νομικής Υπηρεσίας για περαιτέρω χειρισμό. Το θέμα είναι μεταξύ της Αναθεωρητικής Αρχής και της ΑΗΚ. Πηγές αναφέρουν στην «Κ» ότι η ΑΗΚ δεν επέτρεψε την δημιουργία σταθμών φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων από πλευράς του Υπουργείου, αφού ήταν μία εκ των εταιρειών η οποία υπέβαλε προ-

Δεκαοκτώ σταθμοί ταχείας και ημιταχείας φόρτισης προγραμματίζονται μέχρι τέλος του 2020 από την ΑΗΚ. Πέντε εξ αυτών θα είναι έτοιμοι για να εξυπηρετήσουν το κοινό μέχρι τον Μάρτιο.

σφορά και η οποία απορρίφθηκε. Στη συνέχεια η Αρχή προσέφυγε στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών, η οποία την δικαιώσε και ακολούθως το θέμα τέθηκε ενώπιον του διοικητικού δικαστηρίου. Πλέον οι σχεδιασμοί του Υπουργείου έχουν κολλήσει στη Νομική Υπηρεσία για περαιτέρω χειρισμό της υπόθεσης. Άρα με τους σταθμούς φόρτισης να έχουν κολλήσει σε διαδικαστικές ατραπούς, οι κυβερνητικοί σχεδιασμοί όσον αφορά την προώθηση της ηλεκτροκίνησης, περιορίζονται στην απαλλαγή των ηλεκτρικών οχημάτων από τα τέλη κυκλοφορίας, στην απόσυρση παλαιών οχημάτων με κορνγιά 2.000 ευρώ και στην επιχορήγηση αγοράς ηλεκτρικού οχήματος στο πλαίσιο του σχεδίου απόσυρσης και αντικατάστασης παλαιών οχημάτων το οποίο πέρασε από το

Μικρά τα βήματα στον στόχο για μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα από τον τομέα των μεταφορών, ενώ και η διαδικασία σταθμών φόρτισης παίρνει παράταση λόγω προσφυγών που οδηγούν σε ατέρμονες διαδικασίες.

Υπουργικό Συμβούλιο. Προνοείται επίσης η αγορά καινούργιου ηλεκτρικού οχήματος τύπου σαλούν με κορνγιά τις 5.000 ευρώ. Το σχέδιο αναμένεται να τεθεί σε εφαρμογή αρχές του τρέχοντος έτους. Πηγές αναφέρουν ότι σε γενικές γραμμές τα βήματα στον στόχο για μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα από τον τομέα των μεταφορών είναι μικρά, ενώ ψέγονται το γεγονός ότι και η διαδικασία σταθμών φόρτισης παίρνει παράταση λόγω προσφυγών που οδηγούν τελικά σε ατέρμονες διαδικασίες.

Η παρούσα εικόνα στο θέμα φόρτισης των οχημάτων είναι ότι οι οδηγοί ηλεκτρικών οχημάτων, έχουν δύο επιλογές. Ή να φορτίζουν το όχημα στο σπίτι τους, ή σε κάποιο σταθμό φόρτισης της ΑΗΚ. Στην ουσία, η Αρχή Ηλεκτρι-

σμού, είναι η μοναδική επιλογή φόρτισης. Τουλάχιστον προς το παρόν, αφού αναμένεται ότι περισσότεροι παίκτες θα θέλουν να μπουν στο παιχνίδι, όσο ο ηλεκτροκίνηση θα κερδίζει έδαφος.

Οι σχεδιασμοί της ΑΗΚ

Εν αναμονή των εξελίξεων από τη Νομική Υπηρεσία για το ποιος θα αναλάβει την τοποθέτηση των σταθμών φόρτισης του Υπουργείου Μεταφορών, η Αρχή Ηλεκτρισμού προχωρά κανονικά στους δικούς της σχεδιασμούς. Αυτοί αφορούν την εγκατάσταση έξι σταθμών ταχείας φόρτισης και δώδεκα σταθμών ημιταχείας φόρτισης μέχρι το τέλος του 2020. Είναι γνωστά μέχρι στιγμής τα δεκατρία από τα δεκαοκτώ σημεία. Στην πλατεία Τροόδου, την υπεραγορά ΑΛΦΑΜΕΓΑ Κολοσσίου, στην Ορμήδεια, και

στην ΑΛΦΑΜΕΓΑ Λευκάρων αναμένεται ότι θα εγκατασταθούν σταθμοί ταχείας φόρτισης. Μελετάται επίσης η επιλογή της Κοκκινότριμιθιάς, η οποία θα προσφέρει στους οδηγούς ηλεκτρικών οχημάτων, δυνατότητα για φόρτιση του οχήματος τους καθ'οδόν προς τις ορεινές περιοχές. Η Κοκκινότριμιθιά, λόγω της γεωγραφικής της θέσης, αναμένεται ότι θα αντικαταστήσει την περιοχή της Κακοπετριάς, η οποία είχε συμπεριληφθεί στους αρχικούς σχεδιασμούς της ΑΗΚ. Αναμένεται επίσης η απόφαση της τοπικής αρχής Λυμπίων, για το αν θα εγκατασταθεί στα όρια της κοινότητας ο 6ος σταθμός ταχείας φόρτισης.

Μέχρι τον Μάρτιο

Βάσει του προγραμματισμού της ΑΗΚ, αναμένεται ότι μέχρι τέ-

λος Μαρτίου θα είναι έτοιμοι πέντε σταθμοί φόρτισης. Οι τέσσερις εξ αυτών στη Λεμεσό. Συγκεκριμένα, στην οδό Ιωάννου Τσίρου, στην οδό Γλάδστωνος, στο δημαρχείο στον Ύψωνα, και στο δημαρχείο στη Μέσα Γειτονιά. Λόγω του ότι είναι μέσα σε αστικό οδικό δίκτυο, και όχι σε αυτοκινητόδρομο σε αυτά τα σημεία θα τοποθετηθούν σταθμοί ημιταχείας φόρτισης. Μέσα στο επόμενο τρίμηνο θα ολοκληρωθεί και η εγκατάσταση 5ου σταθμού, στο ΑΛΦΑΜΕΓΑ Σκαρίνου. Ο συγκεκριμένος θα είναι ταχείας φόρτισης αφού το συγκεκριμένο σημείο θα μπορεί να εξυπηρετεί κυρίως οδηγούς που χρησιμοποιούν τον παρακείμενο αυτοκινητόδρομο.

Μέχρι τέλος του 2020

Οι υπόλοιποι σταθμοί αναμένε-

ται να γίνουν μέχρι τέλος του 2020. Έχουν συγκεκριμενοποιηθεί άλλα οκτώ σημεία, τα οποία είναι η οδός Οδυσσέα Ελύτη στην Αγία Νάπα, και δύο λεωφόροι στην Λευκωσία - Προδρόμου και η Γρηγόρη Αυξεντίου. Αυτά θα είναι ημιταχείας φόρτισης. Οι υπόλοιποι τέσσερις, σε πλατεία Τροόδου, Κοκκινότριμιθιά, ΑΛΦΑΜΕΓΑ Κολοσσίου και Ορμήδεια, θα είναι σταθμοί ταχείας φόρτισης. Όπως εξηγεί ο μηχανικός δικτύου ΑΗΚ Μάριος Παπουτλής, σε αυτούς τους σταθμούς, της ταχείας φόρτισης ισχύος 50 κιλοβάτ, ο χρόνος φόρτισης για παράδειγμα ενός ηλεκτρικού Nissan Leaf ανέρχεται περίπου στα 30 λεπτά. Στην περίπτωση των σταθμών ημιταχείας φόρτισης ισχύος 22 κιλοβάτ, ο χρόνος φόρτισης για το ίδιο αυτοκίνητο, υπολογίζεται στις τρεις ώρες.

Επένδυση μισού εκατ.

Συνολικά η επένδυση της ΑΗΚ για την αγορά εξοπλισμού και την εγκατάσταση των σταθμών ανέρχεται στο μισό εκατομμύριο ευρώ.

Γύρω στο μισό εκατομμύριο είναι μέχρι στιγμής η επένδυση της ΑΗΚ και 39 σταθμοί φόρτισης. Οι 21 ήδη βρίσκονται σε λειτουργία.

Οι 250.000 από αυτό το ποσό αφορούν τα υφιστάμενα 21 σημεία που λειτουργεί ήδη η Αρχή. Οι άλλες 240.000 αφορούν το κόστος του διαγωνισμού για τους 18 φορτιστές οι οποίοι θα τοποθετηθούν μέχρι το τέλος του έτους. Τους επόμενους μήνες αναβαθμίζεται και το λογισμικό της Αρχής, ούτως ώστε οι χρήστες της υπηρεσίας φόρτισης ηλεκτρικού οχήματος, να μπορούν, μέσω της εφαρμογής της ΑΗΚ στο κινητό τους, να ενημερώνονται για τα σημεία φόρτισης στον χάρτη, τα πλησιέστερα τους σημεία, καθώς και για πληροφορίες όπως πόσο χρόνο χρειάζεται για την φόρτιση του οχήματος, καθώς και κατά πόσο ο σταθμός είναι κατειλημμένος. Αυτή η υπηρεσία θα είναι έτοιμη να ανακοινωθεί επίσημα μέσα στους επόμενους δύο μήνες.

Ηλεκτροκίνητα τα 6 στα 10 οχήματα στη Νορβηγία

Αν και τα νέα από τη Νορβηγία για την καλιφορνέζικη Tesla, η οποία κατασκευάζει αποκλειστικά ηλεκτρικά αυτοκίνητα, είναι πολύ καλά, διότι η ζήτηση για τα προϊόντα της ήταν πολύ ζωντανή την περυσινή χρονιά, ο ανταγωνισμός παραδοκεί.

Και αυτό σημαίνει πως θα μπορούσε η σκανδιναβική χώρα να λειτουργήσει ως υπόθεση εργασίας και σημείο αναφοράς για το πώς το τρέχον έτος θα εξελιχθεί για τα αυτοκίνητα που κινούνται με μπαταρίες και δεν ρυπαίνουν. Σύμφωνα με τη διανομέα της Volkswagen στη Νορβηγία, Harald A. Moeller, φέτος, από τα δέκα αυτοκίνητα που θα κυκλοφορούν στη Νορβηγία, τα έξι θα κινούνται με ηλεκτρισμό. Συγκεκριμένα, όπως αναφέρει η Οδική Συνομοσπονδία Νορβηγίας, το 42,4% των πωλήσεων το 2019 αφορούσε ηλεκτρικά αυτοκίνητα εν συγκρίσει με 31,2% το 2018 και μόλις 5,5% το 2013. Η αύξηση στις πωλήσεις ηλεκτρικών οχημάτων ως ένα βαθμό οφείλεται στην Tesla, όπως παρατηρούν αναλυτές.

Παρά το γεγονός ότι η Νορβηγία είναι η μεγαλύτερη χώρα της Ευρώπης σε παραγωγή πετρελαίου και φυσικού αερίου, επιδιώκει να αναδειχθεί και σε πρώτη χώρα που θα θέσει οριστικό τέλος στην πώληση και κυκλοφορία αυτοκινήτων με συμβατικά καύσιμα έως το 2025. Έχει εξαιρέσει από τη φορολογία καυσίμων τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα

και αυτό σημαίνει πως μέσα σε λίγα χρόνια οι δρόμοι στο Οσλο έγιναν πιο ήσυχοι και η ατμόσφαιρα καθαρότερη. Στις εκτιμήσεις της Volkswagen για τη Νορβηγία αναφέρεται πως γίνεται ολόένα και πιο ηλεκτροκίνητη η αγορά της και το 2025 πλέον δεν θα υπάρχει κανένα όχημα με πετρέλαιο ή βενζίνη.

Στόχος, να μπει τέλος στην πώληση και κυκλοφορία αυτοκινήτων με συμβατικά καύσιμα έως το 2025.

Το 2019 πουλήθηκαν στη χώρα 142.381 αυτοκίνητα, εκ των οποίων 60.131 ήταν ηλεκτρικά, ενώ μεταξύ όλων αυτών το δημοφιλέστερο ήταν το μεσαίου μεγέθους μοντέλο Model 3 της Tesla. Η τιμή του ξεκινά από 384.900 νορβηγικές κορώνες, δηλαδή περίπου 39.140 ευρώ, και εξασφάλισε στην Tesla ένα μερίδιο 11% επί της νορβηγικής αγοράς. Η ολόένα και ευρύτερη συνειδητοποίηση των κινδύνων από την κλιματική αλλαγή για τον πλανήτη και τα έμβια όντα έχει συμβάλει στο να αλλάξουν η νομοθεσία, η τεχνολογία και οι επιλογές των καταναλωτών, αλλά και να μετασχη-

ματιστεί η αυτοκινητοβιομηχανία, στρεφόμενη σε πιο καθαρά καύσιμα. Η τιμή της μετοχής της Tesla έχει ενισχυθεί και σήμερα είναι μία από τις ακριβότερες στον κλάδο της αυτοκινητοβιομηχανίας διεθνώς.

Φέτος, η εν λόγω εταιρεία θα αρχίσει την παραγωγή ενός νέου μοντέλου μεσαίου μεγέθους, το οποίο θα απευθύνεται σε όσους ενδιαφέρονται για αυτοκίνητα πολλαπλών δραστηριοτήτων στην πόλη και στην ύπαιθρο. Θα έχει την επωνυμία Model Y και απέναντί του θα βρει τα αντίστοιχα των Daimler, Audi και Ford. Όπως αναφέρει σε σχετική ανακοίνωσή της η Ενωση Ηλεκτρικών Οχημάτων Νορβηγίας, το 2020 θα κυκλοφορήσουν στην αγορά από 20 έως 30 νέα ηλεκτροκίνητα μοντέλα, ένα εκ των οποίων θα είναι το Mustang Mach-E SUV της Ford. Η εταιρεία ευελπιστεί πως με αυτό θα μπορέσει να τονώσει τις πωλήσεις της. Ο Κτζέπλι Χάγκεσταντε, διευθύνων σύμβουλος της RoehneSelmer, της εταιρείας που εισάγει τα Ford στη Νορβηγία, αναφέρει πως η Mustang Mach-E SUV θα ανταγωνιστεί ευθέως τα μοντέλα 3 και Y της Tesla και το e-tron της Audi. Και συμπληρώνει, τέλος: «Πρόκειται για ένα αυτοκίνητο με κίνηση και στους 4 τροχούς, καλύπτει μεγάλες αποστάσεις και ταιριάζει απόλυτα στη νορβηγική αγορά».

Πέρσι, δημοφιλέστερο αυτοκίνητο ήταν το Model 3 της Tesla, που εξασφάλισε στην εταιρεία μερίδιο 11% επί της νορβηγικής αγοράς.

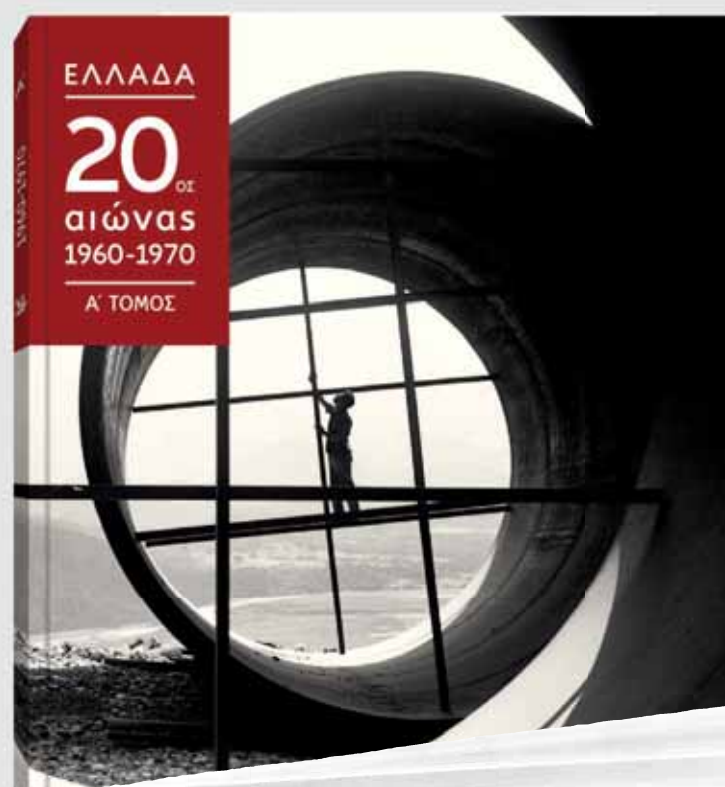
Ενας αιώνας γεμάτος Ελλάδα

Δεκαετία του 1960

Θεωρείται «εποχή της άνοιξης», ωστόσο οι εξελίξεις στη δεκαετία του 1960 είναι αντιφατικές. Η οικονομία αναπτύσσεται γοργά, η Ελλάδα συνδέεται με την ΕΟΚ, όμως η απόπειρα του Κ. Καραμανλή να εκσυγχρονίσει το μετεμφυλιακό Σύνταγμα προσκρούει σε αντιδράσεις.

Η Ένωση Κέντρου γεννά προσδοκίες, όμως δεν φέρνει στο προσκήνιο μια πραγματικά νέα ατζέντα και οδηγείται σε τραυματική διάσπαση το 1965.

Νέα κρίση στο Κυπριακό, εμπλοκή του Στέμματος στις πολιτικές διαμάχες, ανεπάρκεια των πολιτικών ηγεσιών, παραγμένος Ιούλιος του 1965. Τραγική κατάληξη: η 21η Απριλίου 1967 και η ταπεινωτική εμπειρία της χούντας.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Παρασκευή 22 Ιανουαρίου 2014 • Έτος 174 • Αρ. φύλλου 298

Καθημερινή Πολιτική και Οικονομική Επιχειρηματία

www.kathimerini.com.cy • €1,90 (πρωτότυπο) • €2,90 (ειδικό) • €1,90 (ηλεκτρονικό)

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 19 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η 10ετία που άλλαξε τη χώρα και τη ζωή μας

Με βαρύ τίμημα σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο η Ελλάδα ξεπέρασε τη μεγαλύτερη κρίση της σύγχρονης ιστορίας της

Του ΘΑΝΟΥ ΤΣΙΡΟΥ

Τη 10ετία που έφυγε, η Ελλάδα κατάρφερε να αντιμετωπίσει τα «διδυμα ελλείμματα» που βύθισαν τη χώρα στην πολυετή κρίση και λιτότητα. Κατάρφερε επίσης να τιθασεύσει το δημόσιο χρέος, καθώς παρά το γεγονός ότι αυτό αυξήθηκε ως ποσό και ως ποσοστό επί του ΑΕΠ, θεωρείται βιώσιμο λόγω της μείωσης των τόκων εξυπηρέτησης αλλά και του αποθεματικού ασφαλείας. Ήταν, όμως, μια «πύρρειος νίκη».

Σκληρή μάχη

Για να μειωθεί το γιγαντιαίο έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και για να μετατραπούν σε πλεονάσματα οι δημοσιονομικές τρύπες, άλλαξε η εικόνα της χώρας τόσο σε οικονομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Η μείωση του πληθυσμού, η κατακόρυφη πτώση των γεννήσεων, η ταχύτα-

Ανεργία, κόκκινα δάνεια, χαμηλότερα εισοδήματα, υπογεννητικότητα είναι η βαριά κληρονομιά των τελευταίων δύσκολων δέκα χρόνων.

τη γήρανση, το «γκρέμισμα» των εισοδημάτων, η απώλεια θέσεων εργασίας, ο πολλαπλασιασμός των μακροχρόνια ανέργων, τα κόκκινα δάνεια και οι ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το Δημόσιο σε συνθήκες μάλιστα υπερφορολόγησης είναι η βαριά «κληρονομιά» της νέας 10ετίας.

Παλιές αμαρτίες

Κατά τη διάρκεια αυτής της 10ετίας, η Ελλάδα καλείται να κλείσει τις πληγές της προηγούμενης, χωρίς όμως τις «αμαρτίες» που παρελθόντος και την επαναφορά στις πολιτικές των ελλειμμάτων. Για να επιστρέψουμε στο επίπεδο που ήμασταν το 2009 αναζητούμε αύξηση των γεννήσεων κατά τουλάχιστον 30-40.000 σε ετήσια βάση, ώστε να επανέλθει ο πληθυσμός εκεί όπου ήταν πριν από 10 χρόνια. Πρέπει να δημιουργήσουμε περίπου μισό εκατομμύριο νέες θέσεις απασχόλησης και τις κατάλληλες συνθήκες για να «υγιέσουν» καταθέσεις ύψους περίπου 100 δισ. ευρώ, αν βέβαια εξακολουθούν να υπάρχουν. Ψάχνουμε ρευστότητα για να σβήσουν ληξιπρόθεσμα χρέη ύψους περίπου 60 δισ. ευρώ προς το Δημόσιο αλλά και κόκκινα δάνεια από τις τράπεζες περίπου 50 δισ. ευρώ. Και σε τελική ανάλυση, ψάχνουμε τρόπους για να αυξήσουμε το ΑΕΠ μας έως και κατά 50 δισ. ευρώ για να επανέλθει το μέγεθος της οικονομίας εκεί που το αφήσαμε στο τέλος της προηγούμενης 10ετίας.

Οι «επιτυχίες» της 10ετίας που

έκλεισε είναι σημαντικές αλλά μετρημένες και καταγράφονται με πολύ μεγάλο κόστος. Μία από αυτές, η εξαφάνιση ελλείμματος της τάξεως των 36,6 δισ. ευρώ από τον κρατικό προϋπολογισμό. Το 2018 έκλεισε με πλεόνασμα 1,8 δισ. ευρώ, ενώ περίπου στα ίδια επίπεδα αναμένεται να διαμορφωθεί το αποτέλεσμα της γενικής κυβέρνησης και το 2019. Ετσι, στη 10ετία, οι δημοσιονομικές επιδόσεις της χώρας βελτιώθηκαν κατά 38,5 δισ. ευρώ περίπου. Δεύτερη σημαντική επιτυχία, η βελτίωση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Είχαμε έλλειμμα 16 δισ. ευρώ το 2008 και το περιορίσαμε στα 5 δισ. ευρώ το 2018 (αναμένεται να είναι ακόμη μικρότερο το 2019). Αυτή η διαφορά των 10,9 δισ. ευρώ προήλθε κυρίως από την αύξηση του τουρισμού, ενώ η στατιστική κατέγραψε και πολύ μεγάλη αύξηση των εξαγωγών.

Στα θετικά της 10ετίας και η αναδιάρθρωση του χρέους. Αν και το χρέος αυξήθηκε κατά 31 δισ. ευρώ μέσα στη 10ετία παρά το «κούρεμα» του PSI, και οι ετήσιοι τόκοι εξυπηρέτησης μειώθηκαν στο μισό λόγω της αναδιάρθρωσης, και το επιτόκιο έγινε σταθερό και δημιουργήθηκε ένα «μαξιλάρι» ασφαλείας με περίπου 37 δισ. ευρώ για τη διασφάλιση της εξυπηρέτησης σε μεσοπρόθεσμη βάση. Στα θετικά της 10ετίας, και η μείωση των επιτοκίων. Η απόδοση του ελληνικού 10ετούς έχει υποχωρήσει στο 1,4% από 9% που ήταν το 2010.

Πύρρειος νίκη

Οι θυσίες για αυτές τις επιτυχίες ήταν πολύ μεγάλες. Χάθηκαν 47 δισ. ευρώ από το ΑΕΠ, με τα 35 δισ. ευρώ να λείπουν από την κατανάλωση των νοικοκυριών και τα 20 δισ. ευρώ από τις επενδύσεις. Χάθηκαν 488.000 θέσεις απασχόλησης, με τον αριθμό των εργαζομένων να περιορίζεται στα 4,216 εκατομμύρια από 4,705 εκατομμύρια στις αρχές της 10ετίας. Οι μακροχρόνια άνεργοι είναι 643.000 από 195.000 στις αρχές της 10ετίας, ενώ παρά τη μείωση των τελευταίων ετών, εξακολουθούμε να καταγράφουμε 430.000 περισσότερους ανέργους στο σύνολο.

Χάθηκαν καταθέσεις 100 δισ. ευρώ, ενώ το κλείσιμο της στραγγίγδας του δανεισμού έριξε τα δάνεια επίσης κατά 100 δισ. ευρώ. Τα κόκκινα δάνεια, παρά τα «κούρεμα» και τις ρυθμίσεις, έκλεισε στη 10ετία που πέρασε με αύξηση 48 δισ. ευρώ, ενώ οι ληξιπρόθεσμες οφειλές προς την εφορία αυξήθηκαν κατά 60 δισ. ευρώ φτάνοντας στα 105 δισ. ευρώ. Αν κρατήσει κάποιος σταθερό το κατώφλι της φτώχειας στα επίπεδα του 2008 (ήταν περίπου 7.000 ευρώ τον χρόνο), θα διαπιστώσει ότι κάτω από αυτό το εισοδηματικό όριο κινείται το 45% του πληθυσμού από μόλις 18,9% στις αρχές της 10ετίας, ενώ ο ένας στους τρεις υφίσταται υλικές στερήσεις από 23% που ήταν το αντίστοιχο ποσοστό προ δεκαετίας.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

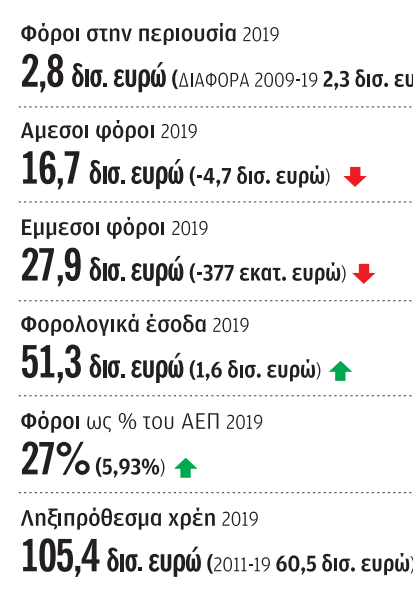
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

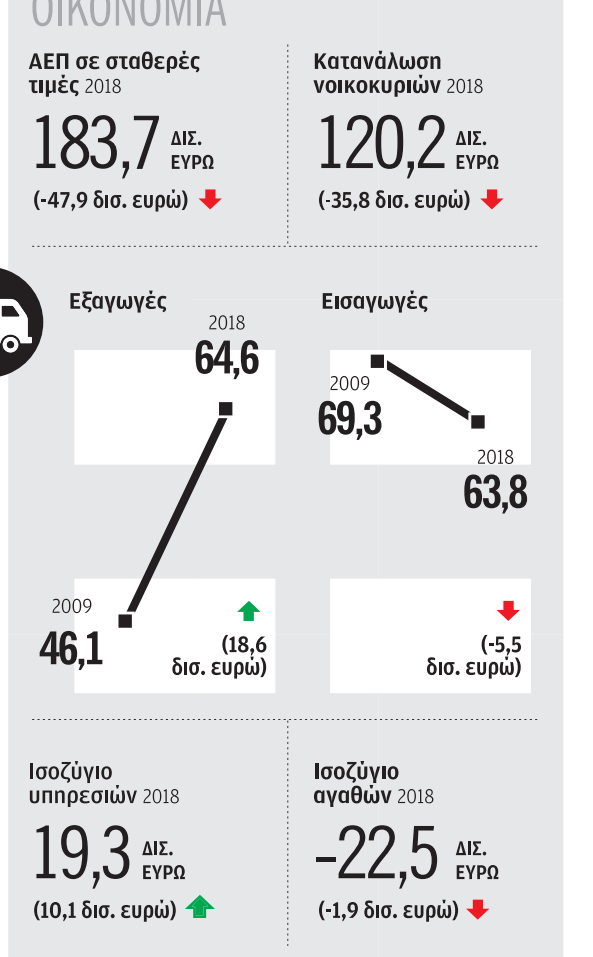
ΦΟΡΟΙ

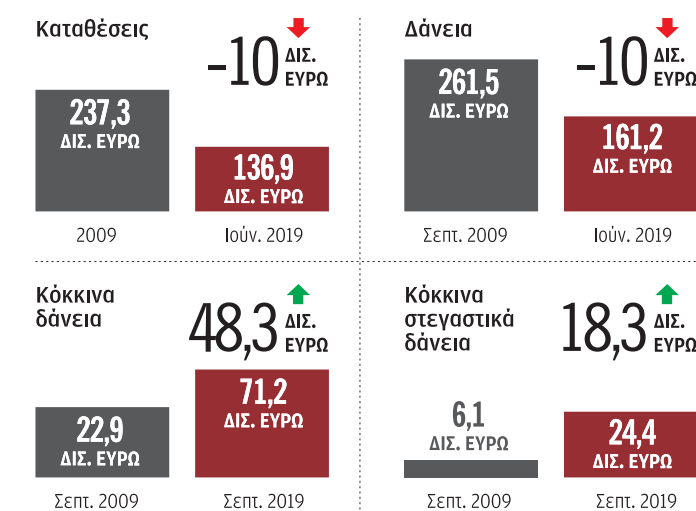
ΔΙΑΦΟΡΑ 10ετίας

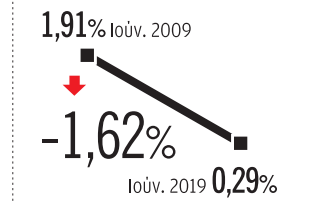
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

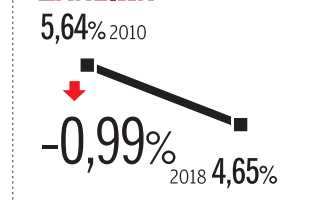
ΤΡΑΠΕΖΕΣ

ΜΕΣΟ ΕΠΙΤΟΚΙΟ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

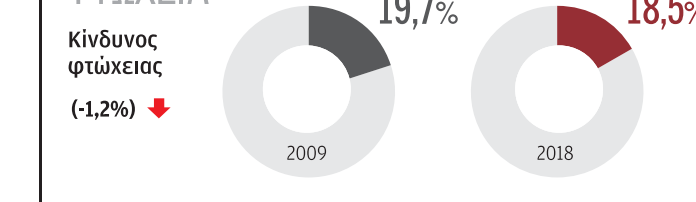
ΜΕΣΟ ΕΠΙΤΟΚΙΟ ΔΑΝΕΙΩΝ

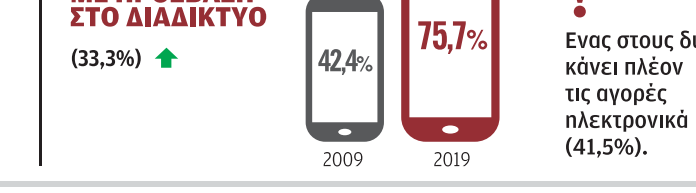
ΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ 2019

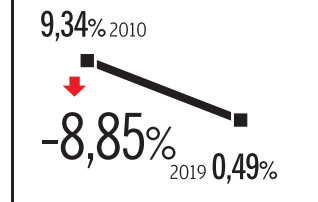
ΦΤΩΧΕΙΑ

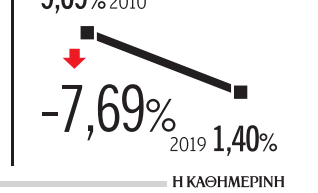
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΜΕ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΑΠΟΔΟΣΕΙΣ 5ετών ΟΜΟΛΟΓΩΝ

10ετών ΟΜΟΛΟΓΩΝ

Οι ηλικιωμένοι αυξήθηκαν, οι γεννήσεις μειώθηκαν και χιλιάδες νέοι μετανάστευσαν

Οι γεννήσεις μειώθηκαν κατακόρυφα και οι θάνατοι αυξήθηκαν αισθητά. Οι γάμοι έγιναν λιγότεροι και τα διαζύγια περισσότερα. Μετράμε περισσότερους κατοίκους ηλικίας άνω των 64 ετών και σαφώς λιγότερους κάτω των 24 ετών. Συρρικνωμένο είναι και το πλέον παραγωγικό τμήμα του πληθυσμού, αυτό των ατόμων ηλικίας 25-64 ετών. Και είναι τέτοια η έκταση του προβλήματος, που σίγουρα θα χρειαστούν πολύ πιο «επιθετικές» πολιτικές από το επίπεδο γέννησης ή τις κρατικές επιδοτήσεις για την επιστροφή των «ελληνικών μυαλών» από το εξωτερικό πίσω στα πάτρια εδάφη.

Τα στατιστικά στοιχεία στην αρχή της προηγούμενης 10ετίας σε σχέση με τα αντίστοιχα στο τέλος αυτής αποτυπώνουν πολύ μεγάλη επιδείνωση, ενώ στους περισσότερους δείκτες που αφορούν τον πληθυσμό δεν έχουν καν φανεί

τα πρώτα σημάδια ανάκαμψης. Η συρρίκνωση του πληθυσμού συνεχίστηκε και το 2019, παρά το γεγονός ότι οι μεταναστευτικές ροές είναι και πάλι θετικές ύστερα από πολλά χρόνια. Οι γεννήσεις παραμένουν λιγότερες από τους θανάτους και η αναλογία των νέων προς τους ηλικιωμένους βρίσκεται στο χειρότερο επίπεδο ιστορικά και εξακολουθεί να επιδεινώνεται. Η οικονομική κρίση περιορίσε τους γάμους, ενώ αύξησε τα διαζύγια. Τα στοιχεία είναι αποκαλυπτικά:

1. Η εκτίμηση του πληθυσμού στις αρχές του 2019 εμφανίζει τη χώρα με 10,724 εκατομμύρια κατοίκους έναντι 11,119 εκατομμυρίων την Πρωτοχρονιά του 2010. Δηλαδή, μέσα σε 10 χρόνια (διότι και το 2019 η τάση του πληθυσμού ήταν πτωτική) ο πληθυσμός της χώρας έχει συρρικνωθεί κατά περισσότερα από 400.000 άτομα.

Οι γεννήσεις στην αρχή της προηγούμενης 10ετίας ήταν της τάξεως των 110.000-120.000 σε ετήσια βάση. Και στο τέλος της 10ετίας (2018) είχαν υποχωρήσει κάτω από τις 87.000.

Οι αιτίες, πολλές: το brain drain, η αποχώρηση των οικονομικών μεταναστών, ειδικά την περίοδο 2011-2015, αλλά και ο μειωμένος αριθμός γεννήσεων, τουλάχιστον συγκριτικά με τους θανάτους.

2. Οι γεννήσεις στην αρχή της

προηγούμενης 10ετίας ήταν της τάξεως των 110.000-120.000 σε ετήσια βάση. Στο τέλος της 10ετίας είχαν πέσει κάτω από τις 87.000 (με βάση τα στοιχεία του 2018), ενώ ενδεχομένως και σε χαμηλότερα επίπεδα αναμένεται να κλεί-

σει το 2019. Οι θάνατοι, από την άλλη πλευρά, έχουν αυξηθεί. Ήταν λιγότεροι από 110.000 το 2009 και ξεπέρασαν τις 120.000 και το 2018 και το 2019. Ετσι, κάθε χρόνο, μόνο εξαιτίας του αρνητικού ισοζυγίου γεννήσεων - θανάτων ο πληθυσμός μειώνεται κατά περισσότερα από 40.000 άτομα, ενώ το έλλειμμα συρρικνώνεται περίπου κατά 15.000 άτομα λόγω μετανάστευσης.

3. Ο πληθυσμός της χώρας ηλικίας έως και 24 ετών αριθμούσε 2,87 εκατομμύρια στις αρχές του 2010. Μέσα στη 10ετία, όμως, έχει μειωθεί σε λιγότερο από 2,635 εκατομμύρια (τόσος ήταν την 1/1/2019). Στην ίδια περίοδο, περισσότερα από 2,363 εκατομμύρια άτομα έχουν συμπληρώσει το 65ο έτος της ηλικίας τους έναντι 2,110 εκατ. στις αρχές της 10ετίας. Η αναλογία αντιστράφηκε πλήρως μέσα σε μόλις μία 10ετία, με αποτέλεσμα οι

ηλικιωμένοι να είναι πλέον περισσότεροι από τους νέους. Στα άτομα ηλικίας 25 έως 64 ετών καταγράφκε πολύ μεγάλη μείωση του πληθυσμού, κατά 413.000 άτομα, κάτι που οφείλεται και στη φυγή πολιτών στο εξωτερικό για αναζήτηση καλύτερης δουλειάς.

4. Η μείωση των γάμων έχει αποδοθεί στην οικονομική κρίση. Το 2009 οι γάμοι έφταναν κοντά στις 60.000 σε ετήσια βάση και πλέον έχουν περιοριστεί σε λιγότερους από 47.500. Στην ίδια περίοδο, τα διαζύγια έχουν προσεγγίσει τις 20.000 σε ετήσια βάση, όταν στις αρχές της 10ετίας ήταν 13.600. Ετσι, οι παντρεμένοι μειώνονται κατά τουλάχιστον 15.000 σε ετήσια βάση. Σε μεγάλο βαθμό η μείωση οφείλεται και σε οικονομικά συμπεριφέροντα, καθώς, λόγω χρεών, συνήθως προτιμάται να είναι κάποιος χωρισμένος παρά παντρεμένος.

Νέα κρίση χρέους διαβλέπει η Παγκόσμια Τράπεζα

Εφθασε σε επίπεδα-ρεκόρ το 2018, στο 230% του παγκόσμιου ΑΕΠ

Στους κινδύνους που εγκυμονεί η συσσώρευση χρέους και ιδιαίτερα σε ένα παγκόσμιο περιβάλλον χαμηλής ανάπτυξης αναφέρεται για μία ακόμη φορά η Παγκόσμια Τράπεζα. Κρούει ξανά τον κώδωνα του κινδύνου για το ενδεχόμενο μιας νέας γενικευμένης κρίσης χρέους, καθώς διαπιστώνει πως σε όλον τον κόσμο συσσωρεύεται χρέος με τον ταχύτερο ρυθμό των τελευταίων 50 ετών. Στην εξαμηνιαία έκθεσή της για τις προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας (GEP), αναβαθμίζει την πρόβλεψή της για την ανάπτυξη της το τρέχον έτος στο 2,5% ενώ η προηγούμενη πρόβλεψη μιλούσε για 2,4%. Προειδοποιεί, ωστόσο, πως είναι επισφαλής η ανάπτυξη και απειλείται από πολλούς κινδύνους.

Όπως επισημιάει, έχουν υπάρξει τέσσερα διαφορετικά κύματα συσσώρευσης χρέους από τις αρχές της δεκαετίας του 1970 και συγκεκριμένα εκείνα των περιόδων 1970-1989, 1990-2001 και 2002-2009. Τονίζει, όμως, πως το τελευταίο κύμα, αυτό που άρχισε το 2010 και συνεχίζεται ακόμη, χαρακτηρίζεται από τη μεγαλύτερη, ταχύτερη αλλά και ευρύτερη αύξηση του χρέους.

Όπως υπογραμμίζει, σε αντίθεση με άλλες περιόδους συ-

σώρευσης χρέους, όπως εκείνη της κρίσης χρέους της Λατινικής Αμερικής τη δεκαετία του 1980, αυτή τη φορά η αύξηση του χρέους είναι γενικευμένη. Εκφράζει, ωστόσο, ιδιαίτερη ανησυχία για τις αναπτυσσόμενες οικονομίες και τις αναδυόμενες αγορές των οποίων το χρέος έχει αυξηθεί δυσανάλογα.

Η Παγκόσμια Τράπεζα τονίζει πως το 2018 το παγκόσμιο χρέος ως άθροισμα δημοσίου και ιδιωτικού όλων των οικονομιών σημείωσε ρεκόρ, φτάνοντας στο 230% του παγκόσμιου ΑΕΠ. Καλεί κυβερνήσεις και κεντρικές τράπεζες να αντιληφθούν πως η πολιτική των χαμηλών επιτοκίων δεν επαρκεί για να αντιμετωπίσει μια εκτεταμένη χρηματοπιστωτική κρίση.

Επισημιάει πως τα ιστορικά χαμηλά επιτόκια διευκολύνουν κυβερνήσεις και επιχειρήσεις στην αποπληρωμή των χρεών τους χωρίς, όμως, να αποκλείει μια νέα χρηματοπιστωτική κρίση. «Τα χαμηλά επιτόκια προσφέρουν μόνον μερική προστασία έναντι ενδεχόμενης χρηματοπιστωτικής κρίσης» τόνισε κατά την παρουσίαση της έκθεσης ο Αϊκάν Κόζε, σύσχελος της Παγκόσμιας Τράπεζας, ο οποίος επικαλούμενος όσα

Η Παγκόσμια Τράπεζα υπογραμμίζει πως σε αντίθεση με άλλες περιόδους συσσώρευσης χρέους, όπως εκείνη της κρίσης της Λατινικής Αμερικής τη δεκαετία του 1980, αυτή τη φορά ανησυχεί ιδιαίτερα για τις αναπτυσσόμενες οικονομίες και τις αναδυόμενες αγορές.

Διαπιστώνεται πως συσσωρεύεται χρέος με τον ταχύτερο ρυθμό των τελευταίων 50 ετών.

έχουν συμβεί στο παρελθόν υπενθύμισε ότι συνήθως τα κύματα συσσώρευσης χρέους συνήθως καταλήγουν σε δυσάρεστο τέλος.

Αναφερόμενη στο λεγόμενο «τέταρτο κύμα» παγκόσμιου χρέους, η Παγκόσμια Τράπεζα υπογραμμίζει πως παρουσιάζει πολλά κοινά με τα προηγούμενα τρία: ένα μεταβαλλόμενο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό τοπίο, πολλά σημεία αδυναμίας σε πολλές οικονομίες αλλά και πιθανώς την αναποτελεσματική χρήση όσων κεφαλαίων δανειζονται οι χώρες. Συνιστά, έτσι, στις κυβερνήσεις ένα μείγμα πολιτικών με τις οποί-

ες μπορούν να περιορίσουν τον κίνδυνο να εξελιχθεί σε νέα κρίση το τρέχον κύμα συσσώρευσης χρέους αλλά και να αμβλύνουν τις επιπτώσεις σε περίπτωση κρίσης. Τους συνιστά πρωτίστως μια συνετή διαχείριση του χρέους τους αλλά και διαφάνεια στη φύση του που θα μπορούσε να μειώσει το κόστος του δανεισμού.

Δεύτερον, τονίζει πως μια στιβαρή νομισματική και δημοσιονομική πολιτική και το κατάλληλο πλαίσιο που θα καθορίζει τη συναλλαγματική ισοτιμία των νομισμάτων μπορεί να διασφαλίσει τις αναπτυσσόμενες και αναδυόμενες οικονομίες.

Τρίτον, συνιστά ένα στιβαρό πλαίσιο ρυθμίσεων και εποπτείας του χρηματοπιστωτικού τομέα και τέταρτον, μια αποτελεσματική διαχείριση των οικονομικών με παράλληλη πρόωθηση πολιτικών που διασφαλίζουν πως αξιοποιείται με δημιουργικό τρόπο ο δανεισμός.

Πρόβλημα υπερχρέωσης

Η Παγκόσμια Τράπεζα εκφράζει ιδιαίτερη ανησυχία ειδικότερα για το άθροισμα χρέους αναδυόμενων αγορών και αναπτυσσόμενων οικονομιών. Όπως επισημιάει έχει φτάσει στο ιστορικό ρεκόρ του 170% του ΑΕΠ των χωρών αυτών, καταγράφοντας αύξηση κατά 54 εκατοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με το επίπεδο του 2010. Η Κίνα ευθύνεται για το μεγαλύτερο μέρος της αύξησης του χρέους εν μέρει εξαιτίας του μεγέθους της. Στο σύνολό τους, πάντως, οι αναπτυσσόμενες οικονομίες και οι αναδυόμενες αγορές παρουσιάζουν γενικότερα πρόβλημα υπερχρέωσης. Όπως προκύπτει από στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας, το 2018 περίπου το 80% των αναδυόμενων και αναπτυσσόμενων οικονομιών παρουσίαζε επίπεδα χρέους υψηλότερα από εκείνα του 2010.

Ως εκ τούτου, η Παγκόσμια Τράπεζα τις προειδοποιεί ότι «πλέον σε

επικίνδυνα νερά», καθώς το παρόν επεισόδιο συσσώρευσης χρέους συμπίπτει με μία δεκαετία διαψεύσεων των προσδοκιών για ανάπτυξη. Εφιστά ιδιαίτερες την προσοχή των αναδυόμενων και αναπτυσσόμενων οικονομιών, καθώς «τα υψηλά επίπεδα χρέους εγκυμονούν ιδιαίτερος κινδύνους για τις χώρες αυτές εφόσον τις καθιστούν πιο ευάλωτες σε εξωτερικά πλήγματα». Τονίζει πως σε εποχές κρίσεων και οικονομικών δυσχερειών είναι πολύ πιο δύσκολη η μετακύλιση του υφιστάμενου χρέους. Προειδοποιεί, άλλωστε, πως «η ανάπτυξη στις αναδυόμενες αγορές και στις αναπτυσσόμενες οικονομίες θα παραμείνει σε χαμηλά επίπεδα» και καλεί τους ιθύνοντες που χαράσσουν πολιτική να προχωρήσουν σε διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που θα δώσουν ώθηση στην ανάπτυξη ώστε να διευκολυνθεί η μείωση της φτώχειας».

Μέτρα στήριξης της οικονομίας ζητεί από τις κυβερνήσεις η Κριστίν Λαγκάρντ

Συντονισμένα μέτρα τόνωσης της οικονομίας προτείνει η Κριστίν Λαγκάρντ στις κυβερνήσεις της Ευρωζώνης, ώστε να ενισχυθεί ο ρυθμός ανάπτυξης της περιοχής. Η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, σε συνέντευξη που παραχώρησε στο γαλλικό περιοδικό Challenges, τόνισε ότι μέσω συντονισμένων κινήσεων και διατηρώντας παράλληλα την ανεξαρτησία τους, τα κράτη της Ευρωζώνης θα μπορούσαν να βελτιστοποιήσουν τα αποτελέσματα των οικονομικών πολιτικών τους.

Για την ενίσχυση του ρυθμού ανάπτυξης και τη σταθεροποίηση του πληθωρισμού κοντά στο 2%, η Κριστίν Λαγκάρντ προτείνει στα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης το εξής «μείγμα» μέτρων: νομισματική πολιτική, δημοσιονομική πολιτική και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Σύμφωνα με τη Λαγκάρντ, η ΕΚΤ προβλέπει για το 2020 ενίσχυση της οικονομίας της Ευρωζώνης κατά 1,1%, ελαφρώς χαμηλότερο ρυθμό από το περασμένο

Προτείνει συντονισμένη δημοσιονομική παρέμβαση, για να τονωθεί η ανάπτυξη.

έτος. Κατά την ίδια, η μεγαλύτερη απειλή για την Ευρωζώνη, αλλά και για ολόκληρο τον κόσμο, είναι το σενάριο κόπωσης του διεθνούς εμπορίου. Ενα ευρύ φάσμα αβεβαιότητων θα μπορούσε να πλήξει το εμπόριο, οδηγώντας σε υποχώρηση του κλάδου της μεταποίησης και σε περιορισμό των επενδύσεων, όπως για παράδειγμα οι γεωπολιτικοί κίνδυνοι, τα ζητήματα σχετικά με την κλιματική αλλαγή, οι τρέχουσες εμπορικές διενέξεις, καθώς και το Brexit.

Στη συνέντευξή της, η Λαγκάρντ δήλωσε οπαδός των αρνητικών επιτοκίων τη δεδομένη περίοδο, ισχυρίζομενη ότι «απο-

Η Λαγκάρντ δήλωσε οπαδός των αρνητικών επιτοκίων στην παρούσα περίοδο.

σκοπούν στη διατήρηση της οικονομίας σε ένα μονοπάτι ισορροπημένης ανάπτυξης και μακριά από την ύφεση». Το μέτρο των αρνητικών επιτοκίων εξασφαλίζει σε μεσοπρόθεσμο και μακρο-

πρόθεσμο επίπεδο το καλύτερο δυνατό οικονομικό περιβάλλον, όπως ανέφερε η επικεφαλής της ΕΚΤ. Επιπλέον, η Λαγκάρντ σημειώνει ότι ανώτατες ευρωπαϊκές αρχές θα συντονιστούν, η καθεμία

εντός της αρμοδιότητάς της, για την αντιμετώπιση της κλιμακωτής αλλαγής. «Θα παίξουμε τον ρόλο μας εντός του πλαισίου της αρμοδιότητάς μας για τη σταθερότητα των τιμών και την επιτήρηση των τραπεζών», τόνισε η επικεφαλής της ΕΚΤ.

Συγκεκριμένα, όσον αφορά το Brexit, η Κριστίν Λαγκάρντ σχολίασε αφενός ότι η έξοδος της Βρετανίας από την Ε.Ε. στο τέλος Ιανουαρίου σημαίνει «λιγότερη αβεβαιότητα», δηλαδή ευχάριστα νέα για τους επενδυτές. Αφετέρου, επισήμανε πως η μεγαλύτερη δυσκολία θα ξεκινήσει τον Φεβρουάριο, όταν Βρετανία και Βρυξέλλες θα αρχίσουν τις διαπραγματεύσεις για επίτευξη εμπορικής συμφωνίας σε διάστημα 11 μηνών. Ο αντίκτυπος του Brexit στην οικονομία της Ευρωζώνης πρόκειται να κριθεί από τις λεπτομέρειες αυτής της συμφωνίας, «εφόσον πράγματι μπορεί να επιτευχθεί συμφωνία σε αυτό το σύντομο χρονικό διάστημα», όπως χαρακτηριστικά

δήλωσε. «Ωστόσο, αυτό που ξέρουμε είναι ότι, ως αποτέλεσμα του Brexit, η Ε.Ε. θα χάσει ένα πλούσιο κράτος-μέλος και μια ισχυρή στρατιωτική δύναμη. Η Ε.Ε. θα ανακάμψει, αλλά θα χρειαστεί να ενισχύσει τις προσπάθειές της, ώστε να αντισταθμίσει την αποχώρηση της Βρετανίας», σημείωσε η Λαγκάρντ.

Η επικεφαλής της ΕΚΤ μίλησε επίσης για τη στάση της τράπεζας απέναντι στα κρυπτονομίσματα. Συγκεκριμένα, ανέφερε ότι η ΕΚΤ θέλει να αποκτήσει ενεργό ρόλο στο εν λόγω πεδίο, δεδομένης της αυξημένης ζήτησης για ταχύτερες και φτηνότερες πληρωμές. Σύμφωνα με τη Λαγκάρντ, η ΕΚΤ θα συνεχίσει να αξιολογεί το κόστος και τα οφέλη της έκδοσης ψηφιακών νομισμάτων. Στην περίπτωση που περιοριστεί η χρήση των μετρητών στην υλική τους μορφή, η τράπεζα θα μπορούσε να διασφαλίσει τη χρήση των χρημάτων της μέσω της έκδοσης ψηφιακού νομίσματος.

Υπέρ της οικονομικής πολιτικής Τραμπ οι Αμερικανοί

Περισσότεροι από τους μισούς Αμερικανούς υποστηρίζουν ότι η οικονομική πολιτική του προέδρου Ντόναλντ Τραμπ έχει ευνοήσει την οικονομία των ΗΠΑ, σύμφωνα με έρευνα του Δεκεμβρίου από τους Financial Times σε συνεργασία με το ίδρυμα Peterson Foundation.

Περίπου το 51% των ερωτηθέντων, σε σχέση με 44% τον Νοέμβριο, πιστεύει ότι οι πολιτικές του Τραμπ έχουν βοηθήσει είτε λίγο είτε πολύ στην ενίσχυση της οικονομίας. Αντιθέτως, το 47% των Αμερικανών, που είχαν εξεταστεί στο πλαίσιο της έρευνας, θεωρούσε ότι οι πολιτικές Τραμπ έχουν βλάψει την αμερικανική οικονομία.

Η συντριπτική πλειοψηφία των Ρεπουμπλικανών που συμμετείχαν στην έρευνα, το 89% αυτών, υποστηρίζει τις κινήσεις της αμερικανικής κυβέρνησης, ενώ μόνον το 19% των Δημοκρατικών τις επικροτούν. Αξιο-

Παρότι οι δασμοί που έχει επιβάλει επιβάρυναν τις επιχειρήσεις με 46 δισ. δολάρια.

σημειωτή είναι όμως η υποστήριξη που λαμβάνει η κυβέρνηση Τραμπ από τους ανεξάρτητους. Το 43% αυτών πιστεύει ότι οι πολιτικές της κυβέρνησης έχουν ευνοήσει την οικονομία σε αντίθεση με το 33% που διαφωνεί. Το υπολειπόμενο 24% των ανεξάρτητων ψηφοφόρων δηλώνει ότι η οικονομική πολιτική της αμερικανικής κυβέρνησης δεν έχει ασκήσει καμία επιρροή στην πορεία της οικονομίας, σύμφωνα με την έρευνα των Financial Times και του Peterson Foundation.

Η αισιοδοξία των ψηφοφόρων οφείλεται στα χαμηλά επιτόκια δα-

νεισμού, στη βελτίωση στην αγορά ακινήτων και στην ανοδική τάση του χρηματιστηρίου, όπως δήλωσε στους Financial Times η Μισέλ Μέγιερ, υψηλόβαθμο στέλεχος του τμήματος διεθνούς έρευνας στην Bank of America Merrill Lynch. Αλλοι αναλυτές αποδίδουν την αισιοδοξία στην αυξημένη κατανάλωση κατά την περίοδο των εορτών ή στην αποκλιμάκωση των εντάσεων μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας. Παρότι όμως η πλειονότητα των Αμερικανών θεωρεί ότι η τρέχουσα οικονομική πολιτική συμβάλλει στην ενίσχυση της οικονομίας, μόλις το 37% αισθάνεται πιο άνετο οικονομικά σε σχέση με την περίοδο πριν από την εκλογή του Τραμπ. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι η πλειονότητα των ερωτηθέντων πιστεύει ότι η μεγαλύτερη απειλή για την αμερικανική οικονομία είναι η αύξηση του κόστους περιθαλψής, ενώ ως δεύτερη απειλή

κατατάσσονται οι διενέξεις με εμπορικούς εταίρους, όπως για παράδειγμα η Κίνα και το Μεξικό.

Όσον αφορά τις επιχειρήσεις, το κόστος των δασμών στις εισαγωγές από τον Φεβρουάριο του 2018 αγγίζει πλέον τα 46 δισ. δολάρια, σύμφωνα με ανάλυση του αμερικανικού υπουργείου Εμπορίου. Το μεγαλύτερο μέρος, περίπου 37,3 δισ. δολάρια, προέκυψε από τους δασμούς στις εισαγωγές κινεζικών προϊόντων. Η προκαταρκτική εμπορική συμφωνία μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας αναμένεται πως θα υπογραφεί στις 15 Ιανουαρίου και θα περιλαμβάνει μείωση ορισμένων δασμών στις εισαγωγές κινεζικών προϊόντων. «Δεν υπάρχει εγγύηση ότι οι πωλήσεις θα ανακάμψουν εάν και όταν καταργηθούν οι τιμωρητικοί δασμοί», σχολίασε στο Reuters ο Νταν Ανθονι, αντιπρόεδρος της εταιρείας συμβούλων Trade Partnership Worldwide.

Η πλειοψηφία θεωρεί ότι η πολιτική Τραμπ συμβάλλει στην ενίσχυση της οικονομίας, όμως μόλις το 37% αισθάνεται πιο άνετο οικονομικά.

Αύξηση φορολογίας στους πλούσιους προτείνει το ΔΝΤ

Ως εργαλείο για να αντιμετωπιστεί η διευρυνόμενη οικονομική ανισότητα

Η επικεφαλής του ΔΝΤ Κρισταλίνα Γκεοργκίεβα κάλεσε τις κυβερνήσεις να αυξήσουν τους φόρους στους πλούσιους, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τη διευρυνόμενη ανισότητα. Μιλώντας στο αμερικανικό δίκτυο CNBC, η κ. Γκεοργκίεβα χαρακτήρισε την ανισότητα «μία από τις δυσκολότερες και πλέον δυσάρεστες προκλήσεις για την παγκόσμια οικονομία» την τελευταία δεκαετία. Τάχθηκε υπέρ μιας προοδευτικής φορολογίας που, όπως τόνισε, αποτελεί βασικό συστατικό μιας αποτελεσματικής δημοσιονομικής πολιτικής. Προσέθεσε, επίσης, πως εξίσου σημαντικό ρόλο στη μείωση της ανισότητας μπορούν να διαδραματίσουν οι δαπάνες για την παιδεία, την υγεία και την παροχή συντάξεων.

Με την παρέμβασή της η νέα επικεφαλής του ΔΝΤ ένωσε, έτσι, τη φωνή της με τους βαθύπλουτους Αμερικανούς που ζητούν να αυξηθούν οι φόροι στα υψηλά εισοδήματα. Την ίδια στιγμή και μόλις πέντε ημέρες μετά την τελευταία κρούση του Μπιλ Γκέιτς κατά της χαώδους ανισότητας και του άδικου φορολογικού συστήματος των ΗΠΑ που τη διευρύνει, ένας Ιάπωνας μεγιστάνας ανακοίνωσε ότι θα προσφέρει 9 εκατ. δολάρια σε ορισμένους από όσους τον ακολουθούν στο Twitter.

Ο λόγος για τον Γουσάκου Μαεζάουα που ανακοινώνοντας το «κοινωνικό του πείραμα», όπως το αποκάλεσε ο ίδιος, τόνισε πως θα επιλέξει στην τύχη 1.000 από τους «φίλους» του στο Twitter. Προσέθεσε, μάλιστα, πως θα καταγράφει με τακτικές έρευνες τον αντίκτυπο αυτών των χρημάτων στη ζωή όσων θα πάρουν τα χρήματα και τόνισε πως πρόθεσή του είναι να προσελκύσει το ενδιαφέρον των ακαδημαϊκών και των οικονομολόγων στο πείραμά του. Η περίπτωση του Μαεζάουα διαφέρει ουσιαστικά από εκείνη ανθρώπων όπως του ιδρυτή της Microsoft και δεύτερου πλουσιότερου ανθρώπου στον κόσμο, ο οποίος την περασμένη εβδομάδα υποσχέθηκε και πάλι να δωρίσει σημαντική μερίδα της περιουσίας της Microsoft και δεύτερου πλουσιότερου ανθρώπου στον κόσμο, ο οποίος την περασμένη εβδομάδα υποσχέθηκε και πάλι να δωρίσει σημαντική μερίδα της περιουσίας του ύψους 108,8 δισ. δολαρίων για την καταπολέμηση της φτώχειας και τη βελτίωση του τομέα της παιδείας και της υγείας. Ο Μπιλ Γκέιτς έχει ιδρύσει φιλανθρωπικό ίδρυμα και μέσω αυτού εκτιμάται πως μέχρι το τέλος της νέας δεκαετίας θα έχει δαπανήσει δισεκατομμύρια δολάρια γι' αυτούς τους σκοπούς. Σε μήνυμά του στο προσωπικό του blog αλλά και σε συνέντευξή του σε διεθνή ΜΜΕ τόνισε πως «η απόσταση ανάμεσα στους πλουσιότερους και τους φτωχότερους στις ΗΠΑ εί-

Η επικεφαλής του ΔΝΤ, Κρισταλίνα Γκεοργκίεβα, κάλεσε τις κυβερνήσεις να αντιμετωπίσουν τη διευρυνόμενη ανισότητα και τόνισε πως εξίσου σημαντικό ρόλο μπορούν να διαδραματίσουν οι δαπάνες για την παιδεία, την υγεία και την παροχή συντάξεων.

Υψηλότερους φόρους για τους πλούσιους είχε προτείνει προ ημερών και ο Μπιλ Γκέιτς.

ναί πολύ μεγαλύτερη σε σύγκριση με πριν από 50 χρόνια». Επανέλαβε, άλλωστε, ότι υποστηρίζει «ένα φορολογικό σύστημα που αυξάνει τους φόρους αναλόγως με τον πλούτο κάθε ανθρώπου» και υπογράμμισε πως οι πλούσιοι, συμπεριλαμβανομένου του εαυτού του και της συζύγου του, πρέπει να πληρώνουν περισσότερους φόρους από όσους πληρώνουν σήμερα.

Ο Μαεζάουα, που είναι γνωστός για την πολυτελή ζωή του, αναμένεται να είναι ο πρώτος επιβάτης που θα πετάξει ιδιωτικά στο φεγγάρι με τον πύραυλο SpaceX του Ελον Μασκ. Φημίζεται για τις μεγάλες δαπάνες του σε έργα τέχνης και αυτοκίνητα μεγάλης ταχύτητας, αλλά

παράλληλα και για την τάση του να διασπείρει διάφορων ειδών φαινομενικά ριζικέλευθες ιδέες όπως, για παράδειγμα, τη δυνατότητα ενός κόσμου χωρίς χρήμα.

Ο ίδιος συνέδεσε την απόφασή του να μοιράσει χρήματα με την ιδέα του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, δηλαδή την άνευ όρων παροχή ενός βασικού εισοδήματος σε όλους ανεξαιρέτως τους πολίτες που τα τελευταία χρόνια εξετάζεται σοβαρά σε ορισμένους πολιτικούς κύκλους και κερδίζει διαρκώς έδαφος, ενώ υποστηρίζεται από τον προεδρικό υποψήφιο των Δημοκρατικών στις ΗΠΑ, Αντριου Γιανγκ. Η πρόταση του Μαεζάουα αντιμετωπίζεται, όμως, μάλλον σκεπτικικά από οικονομολόγους της Ιαπωνίας. «Βασικό εισόδημα σημαίνει ένα μικρό ποσό που καταβάλλεται τακτικά και προσφέρει μια αίσθηση ασφάλειας», επισφαιρίζει ο Τοσιχίρο Ναγκακάμα, οικονομολόγος στο Ινστιτούτο Ερευνών Dai-ichi Life, και προσθέτει πως «η προσφορά του Μαεζάουα είναι κάτι εντελώς διαφορετικό».

Κοινωνικό πείραμα

Υπεραμυνομένος του «κοινωνικού πειράματός του», της ιδέας του να μοιράσει 9 εκατ. δολάρια σε «φίλους» στο Twitter, ο Ιάπωνας μεγιστάνας Γουσάκου Μαεζάουα τόνισε πως, εφόσον «διαθέτει τα χρήματα αλλά και τον ελεύθερο χρόνο», αισθάνθηκε την ανάγκη να προκαλέσει περισσότερες συζητήσεις και να ενσπείρει σοβαρότερο προβληματισμό για το θέμα του βασικού εισοδήματος στην Ιαπωνία. Η ιδέα ενός παγκόσμιου βασικού εισοδήματος κερδίζει συνεχώς έδαφος, καθώς εντείνεται η ανησυχία πως οι νέες τεχνολογίες όπως η τεχνητή νοημοσύνη θα οδηγήσουν σε εξαφάνιση μεγάλο εύρος επαγγελματιών. Όπως, όμως, τόνισε ο Ιάπωνας οικονομολόγος Τοσιχίρο Ναγκακάμα, ο προβληματισμός αυτού του είδους δεν έχει αναπτυχθεί ιδιαίτερα στην Ιαπωνία, όπου η ανεργία βρίσκεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Στις ΗΠΑ, αντιθέτως, η ανησυχία για την ανισότητα

εντείνεται διαρκώς. Την περασμένη εβδομάδα, ανάλογες σκέψεις με τον Μπιλ Γκέιτς εξέφρασε και ο Μαρκ Κουμπάν, δισεκατομμυριούχος επιχειρηματίας στον τομέα της τεχνολογίας, που τόνισε πως η διαφορά ανάμεσα στην κοινωνική τάξη των επενδυτών και σε εκείνη της πληρωμένων εργασιών οδηγεί σε χάσμα ανισότητας στον πλούτο. Ο ίδιος προ μηνών χαρακτήρισε «πατριωτικό» καθήκον την καταβολή φόρων και κάλεσε τους ιδρυτές και ιδιοκτήτες επιχειρήσεων να μοιράζουν μετοχές των εταιρειών τους στους εργαζομένους προκειμένου να τους φέρουν πιο κοντά στην τάξη των επενδυτών. Εξάλλου, ο επιχειρηματίας και μεγαλοεπενδυτής Γουόρεν Μπάφετ έχει εκφράσει ευθέως απόψεις όμοιες με του Μπιλ Γκέιτς. Έχει επισφαιρίσει πως στην Αμερική οι πλούσιοι υπο-φορολογούνται και εννοούνται διαρκώς από το φορολογικό σύστημα.

Ενδιαφέρον για ομόλογα της ευρωπαϊκής περιφέρειας

Μια απροσδόκητη μεταβολή στις τάσεις των επενδυτών καταγράφηκε στις πρώτες δημοπρασίες κρατικών ομολόγων που διεξήχθησαν το νέο έτος. Οι επενδυτές αποθαρρύνονται πλέον από τις αρνητικές αποδόσεις των γερμανικών κρατικών ομολόγων, των γνωστών ως ασφαλών καταφυγίων bunds, και στρέφονται στις αναμφίβολα πιο επισφαλείς επενδύσεις των τίτλων της ευρωπαϊκής περιφέρειας. Κινητήρ η αναζήτηση αποδόσεων.

Πορτογαλία και η Ιρλανδία ήταν οι πρώτες από τις χώρες της Ευρωζώνης που εξέδωσαν χρέος το νέο έτος και προσείλκυσαν το ενδιαφέρον των επενδυτών λόγω των υψηλών αποδόσεων που προσφέρουν. Εκείνο που είναι, όμως, σημαντικό είναι πως ακολούθησε δημοπρασία δεκαετών ομολόγων του γερμανικού δημοσίου που προσέφεραν αρνητικές αποδόσεις. Η γερμανική έκδοση δεν έτρεξε εξίσου θερμώς αποδοχώς καθώς οι επενδυτές αναζητούν πλέον υψηλότερες αποδόσεις. Πιο

Μεγάλη ζήτηση για ομόλογα Πορτογαλίας και Ιρλανδίας λόγω υψηλότερων αποδόσεων σε σχέση με τα γερμανικά.

συγκεκριμένα, η Γερμανία εξέδωσε δεκαετή ομόλογα αξίας 3,5 δισ. ευρώ και άντλησε μόλις 4,2 δισ. ευρώ. Η Πορτογαλία και η Ιρλανδία άντλησαν 23 δισ. ευρώ και 20 δισ. ευρώ αντιστοίχως σύμφωνα με πηγές προσκείμενες στις δημοπρασίες που προτίμησαν την ανωνυμία. Εν ολίγοις, οι δύο χώρες της ευρωπαϊκής περιφέρειας, που γνώρισαν την κρίση χρέους, άντλησαν ποσά πολύ μεγαλύτερα από την αξία των ομολόγων που εξέδωσαν και συγκεκριμένα κατά 4 δισ. ευρώ η κάθε μία. Όπως επισφαιρίζει ο Bloomberg, οι δύο δημοπρασίες είναι ενδει-

Οι επενδυτές αποθαρρύνονται από τις αρνητικές αποδόσεις των γερμανικών κρατικών τίτλων.

κτικές όσων πρόκειται να συμβούν μέσα στο 2020. Αναμένεται να επιβεβαιωθεί η εικόνα με τις δημοπρασίες ομολόγων που έχουν προγραμματιστεί για σήμε-

ρα η Ισπανία και για την επόμενη εβδομάδα η Ιταλία. «Η δημοπρασία των bunds δεν πήγε καλά» σχολίασε ο Κριστόφ Ρίγκερ, στέλεχος της Commerzbank, που τόνισε πως «υπάρχουν πολλές ενδιάμεσες εναλλακτικές για να τοποθετηθεί κανείς χρήματα». Παρόμοιες ήταν οι επισφαιρίσεις του Μάρκο Μείζερ, αναλυτή της BNP Paribas, που τόνισε πως «με τα σημερινά επίπεδα αποδόσεων, μειώνεται η ζήτηση για γερμανικά ομόλογα και οι επενδυτές στρέφονται σε κατώτερες εκδόσεις αναζήτησής τους υψηλότερες αποδόσεις».

Παράλληλα, πάντως, η δημοπρασία των γερμανικών ομολόγων είχε να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό από μια άλλη έκδοση τοπικών ομολόγων. Το κρατίδιο της Βόρειας Ρηνανίας - Βεστφαλίας εξέδωσε ομόλογο διάρκειας 100 ετών και αξίας 1,3 δισ. ευρώ με απόδοση 1,41% και προφανώς απέσπασε το ενδιαφέρον μερίδας των επενδυτών.

Μείωση βιομηχανικών παραγγελιών στη Γερμανία

Εντείνονται οι ανησυχίες για τις προοπτικές ανάπτυξης της γερμανικής οικονομίας, καθώς οι βιομηχανικές παραγγελίες μειώθηκαν τον περασμένο Νοέμβριο. Σύμφωνα με στοιχεία που δημοσιεύθηκαν χθες και επικαλείται το Reuters, οι βιομηχανικές παραγγελίες στη Γερμανία σημείωσαν απρόσμενη μείωση τον Νοέμβριο λόγω της ασθενούς ζήτησης από το εξωτερικό αλλά και της έλλειψης μεγάλων συμβολαίων για τα γερμανικά προϊόντα. Το γεγονός αυτό υποδηλώνει ότι η κλίση που σημειώνει ο κλάδος της μεταποίησης θα συνεχίσει να πλάττει την ανάπτυξη της μεγαλύτερης ευρωπαϊκής οικονομίας. Οι γερμανικές μεταποιητικές εταιρείες που εξαρτώνται από τις εξαγωγές έχουν ζηθεί αντιμετώπισης με την αναμεικτή ζήτηση από το εξωτερικό αλλά και με την αβεβαιότητα που επικρατεί στις επιχειρήσεις λόγω των εμπορικών διενέξεων αλλά και της απόφασης

της Βρετανίας να αποχωρήσει από την Ευρωπαϊκή Ένωση. «Οι δυσκολίες στον μεταποιητικό κλάδο συνεχίζονται», ανέφερε σε δηλώσεις του ο Τόμας Γκίτζελ, οικονομολόγος της VP Bank, προσθέτοντας ότι η κλιμάκωση στις σχέσεις ΗΠΑ - Ιράν δημιουργούν πρόσθετους κινδύνους στις επιχειρήσεις. Όπως αναφέρει το Reuters, τα συμβόλαια για τα γερμανικά προϊόντα μειώθηκαν κατά 1,3% σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα, σημειώνοντας τη μεγαλύτερη μείωση από τον Ιούλιο, σύμφωνα με στοιχεία του υπουργείου Οικονομίας. Αυτή η εξέλιξη διέψευσε και τις εκτιμήσεις αναλυτών που συμμετείχαν σε έρευνα του Reuters, οι οποίοι προέβλεψαν αύξηση 0,3%. Η ζήτηση από το εξωτερικό μειώθηκε κατά 3,1%, καταγράφοντας τη μεγαλύτερη μείωση από τον περασμένο Φεβρουάριο. Αντίθετα, οι παραγγελίες από εγχώριους πελάτες σημείωσαν αύξηση 1,6%.

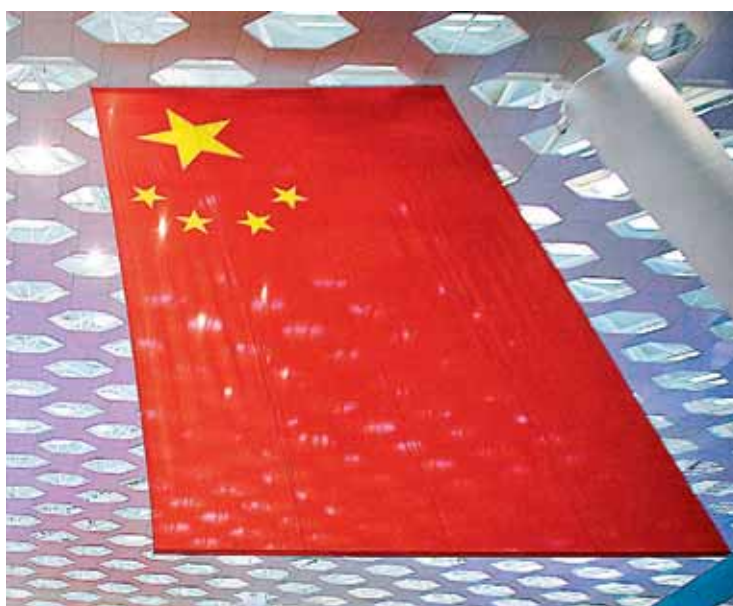
Στα 2,9 τρισ. δολ. η περιουσία των πλούσιων Κινέζων σε οριζόντια δεκαετία

Στην ακίνητη περιουσία οφείλει ένας μεγάλος αριθμός των πλούσιων της Κίνας τα πλούτη του, όπως δείχνει πρόσφατη έρευνα της UBS. Περίπου το 30% όσων συμμετείχαν στην έρευνα ανέφερε ότι τα οικογενειακά περιουσιακά του στοιχεία προήλθαν κυρίως από ακίνητη περιουσία, ενώ ακολουθούν τα είδη πολυτελείας και οι επιχειρήσεις. Σύμφωνα με την έκθεση, οι πλούσιοι της Ασίας, οι πλούσιες οικογένειες ελέγχουν εδώ και μεγάλο χρονικό διάστημα ιδιωτικές εταιρείες που ασχολούνται με τη διαχείριση επενδυτικών αποφάσεων, αλλά και άλλων που αφορούν τη διαχείριση της περιουσίας τους. Όπως αναφέρει σε σχετικό δημοσίευμα το Bloomberg, επικαλούμενο τη μελέτη Billionaires Report της UBS και της PwC που δημοσιεύθηκε τον περασμένο Νοέμβριο, μολοντί το σύνολο της

Οι δισεκατομμυριούχοι στην Κίνα δημιουργούν οικογενειακές εταιρείες διαχείρισης κεφαλαίων.

ΗΠΑ, καθώς και σε άλλα μέρη της Ασίας, οι πλούσιες οικογένειες ελέγχουν εδώ και μεγάλο χρονικό διάστημα ιδιωτικές εταιρείες που ασχολούνται με τη διαχείριση επενδυτικών αποφάσεων, αλλά και άλλων που αφορούν τη διαχείριση της περιουσίας τους.

Όπως αναφέρει σε σχετικό δημοσίευμα το Bloomberg, επικαλούμενο τη μελέτη Billionaires Report της UBS και της PwC που δημοσιεύθηκε τον περασμένο Νοέμβριο, μολοντί το σύνολο της

Το σύνολο της περιουσίας των δισεκατομμυριούχων στην Κίνα διαμορφώθηκε το 2018 στα 982,4 δισ. δολ., σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία.

περιουσίας των δισεκατομμυριούχων στην Κίνα μειώθηκε κατά 12% το 2018, στα 982,4 δισ. δολ., ο αριθμός τους έχει αυξηθεί με πιο γρήγορους ρυθμούς σε σχέση με άλλες περιοχές. Για περίπου το ένα τρίτο των οικογενειών που συμμετείχαν στην έρευνα, η προσωπική και οικογενειακή εταιρεία (single-family office) αποτελούσε τον βασικότερο φορέα διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων (multi-family office).

Η καθαρή αξία της περιουσίας όσων συμμετείχαν στην έρευνα διαμορφώθηκε στα 943 δισ. δολ., ενώ, όπως καταδεικνύει η έκθεση, η διατήρηση της οικογενειακής περιουσίας αποτέλεσε βασικό κίνητρο για τη δημιουργία ή τη συμμετοχή σε προσωπικές

οικογενειακές εταιρείες, έργο των οποίων είναι η διαχείριση της περιουσίας.

Παρότι οι συντάκτες της έκθεσης δεν έχουν εκτιμήσει το συνολικό μέγεθος αυτών των εταιρειών, σε δημοσίευμα του Bloomberg αναφέρεται ότι το σύνολο των υπό διαχείριση κεφαλαίων θα μπορούσε να φθάσει τα 2,9 τρισ. δολ. σε οριζόντια δεκαετία.

Όπως δήλωσε όμως ο Νικ Χάουαρντ, διευθυντής στο Campden Wealth Ασίας-Ειρηνικού, στο Bloomberg «σε βάθος χρόνου, ο μεγαλύτερος κίνδυνος για τη διαχείριση της οικογενειακής περιουσίας είναι η ίδια η οικογένεια και όχι εξωτερικοί παράγοντες όπως ο ανταγωνισμός, η φορολογία ή ο εμπόλεμος πόλεμος». Μια τέτοια οικογενειακή εταιρεία «συνιστά πολύ αποτελεσματικό εργαλείο διαχείρισης του κινδύνου».

Η δύσκολη εξίσωση των εμπορικών σχέσεων της Ε.Ε. με τη Βρετανία

Περίπλοκες διαπραγματεύσεις αναμένουν οι Βρυξέλλες στη μεταβατική περίοδο

Με τη Βρετανία να αποχωρεί επίσημα από την Ε.Ε. στις 31 Ιανουαρίου, η Ένωση προετοιμάζεται για την πιο πολύπλοκη, δύσκολη και σημαντική διαπραγμάτευση της ιστορίας της: τον καθορισμό της μελλοντικής εταιρικής σχέσης που θα έχει με τη Βρετανία μετά το τέλος του 2020. Δύο πρόσφατες αποφάσεις του Βρετανού πρωθυπουργού Μπόρις Τζόνσον καθιστούν ακόμη πιο δύσκολη τη διαπραγμάτευση και επαναφέρουν το ρίσκο της εξόδου από την Ε.Ε. χωρίς συμφωνία.

«Θα έχουμε τώρα έναν ανταγωνιστή στο κατώφλι μας, ο οποίος θα βάλει τα δυνατά του να δείξει τι έχει», δήλωσε την περασμένη εβδομάδα η Γερμανίδα καγκελάριος Άγκελα Μέρκελ. Η μελλοντική εταιρική σχέση Λονδίνου - Βρυξελλών θα καλύπτει σχεδόν κάθε πτυχή δραστηριότητας, από το εμπόριο και τις χρηματοπιστωτικές αγορές μέχρι το κανονιστικό πλαίσιο, την ασφάλεια και την αεροπορία. Για να υπάρξει συμφωνία και να αποχωρήσει η Βρετανία στο τέλος της μεταβατικής περιόδου τον Δεκέμβριο του 2020, και τα 27 κράτη-μέλη της Ε.Ε. θα πρέπει να δώσουν την έγκρισή τους. Ο Τζόνσον κατέστησε τη διαπραγμάτευση ακόμη πιο δύσκολη υποσχόμενος να μη ζητήσει χρονική επέκταση και ταυτόχρονα δηλώνοντας ότι θα αποκλίνει από το ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο. Οι Βρυξέλλες δήλωναν ήδη ότι έντεκα μήνες για να ολοκληρωθεί μια τόσο δύσκολη διαπραγμάτευση, είναι πολύ λίγοι. Η πρόθεση του Τζόνσον και η απόφαση για εγκατάλειψη του ευρωπαϊκού κανονιστικού πλαισίου (από τη λειτουργία των χρηματοπιστωτικών οργανισμών μέχρι τα εργασιακά και την προστασία

Το μέγεθος της τεράστιας κοινής ευρωπαϊκής αγοράς των 440 εκατ. ανθρώπων και το γεγονός ότι η Ένωση αποτελεί τον σημαντικότερο εμπορικό εταίρο για τη Βρετανία, αλλά όχι το αντίστροφο, δίνουν το πάνω χέρι στους «27».

Για πολλές χώρες αποτελεί προτεραιότητα η προστασία της αυτοκινητοβιομηχανίας τους.

του περιβάλλοντος) αποτελούν για τους «27» ενδείξεις ότι το Λονδίνο θα επιδιώξει περιορισμένη συμφωνία με την Ένωση.

Τα περισσότερα κράτη-μέλη επιμένουν ότι έχουν κοινούς στόχους στη διαπραγμάτευση (αν και υπάρχουν φυσικά εθνη-

κές προτεραιότητες που θα περιπλέξουν τα πράγματα): εμπορική συμφωνία με μηδενικούς δασμούς και μηδενικός ποσοστώς και θεμιτό ανταγωνισμό μέσω κοινών (ή τέλος πάντων όχι τόσο διαφορετικών) κανονιστικών προτύπων. Το μέγεθος της τεράστιας κοινής ευρωπαϊκής αγοράς των 440 εκατ. ανθρώπων και το γεγονός ότι η Ένωση αποτελεί μακράν τον σημαντικότερο εμπορικό εταίρο για τη Βρετανία αλλά όχι το αντίστροφο, δίνει το πάνω χέρι στους «27». Το γεγονός ότι η Βρετανία είναι πυρηνική δύναμη και διαθέτει μόνιμη θέση στο Συμβούλιο Ασφαλείας

του ΟΗΕ ενισχύει τη θέση του Λονδίνου.

Γερμανία, Πολωνία, Αυστρία, Ρουμανία και Τσεχία έχουν ορίσει ότι γι' αυτές προτεραιότητα αποτελεί η προστασία της αυτοκινητοβιομηχανίας τους. Η γεωργία αποτελεί προτεραιότητα για Γαλλία, Ιταλία, Δανία και Λετονία. Το γεγονός ότι το χρονικό περιθώριο είναι τόσο περιορισμένο, ενδεχομένως να αναγκάσει τις Βρυξέλλες να εξαιρέσουν ορισμένα θέματα από τη διαπραγμάτευση, δυσχεραίνοντας κάποιες εθνικές προτεραιότητες.

BLOOMBERG

Ρυθμό ανάπτυξης 2,1% εμφάνισε η αμερικανική οικονομία το γ' τρίμηνο

Η ενίσχυση της αμερικανικής οικονομίας το τρίτο τρίμηνο του 2019 και η εμφάνιση ενδείξεων όπως η αύξηση της κατανάλωσης κατά 0,4% τον Νοέμβριο, δείχνουν πως η μεγαλύτερη οικονομία του πλανήτη εξακολουθεί να αναπτύσσεται με ικανοποιητικό ρυθμό, ενώ υποχωρούν οι ανησυχίες περί ύφεσης το 2020.

Το περασμένο καλοκαίρι πολλοί αναλυτές ανησυχούσαν πως η αμερικανική οικονομία απειλείται με ύφεση το επόμενο έτος. Εκτοτε, οι τρεις μειώσεις των επιτοκίων δανεισμού από την αμερικανική Ομοσπονδιακή Τράπεζα έδωσαν νέα ώθηση στην οικονομία. Η εμπορική συμφωνία ΗΠΑ-Κίνας την περασμένη εβδομάδα δημιουργεί καλύτερες συνθήκες και αυξημένες προσδοκίες για το 2020. Σύμφωνα με την τελική εκτίμηση του αμερικανικού υπουργείου Εμπορίου, η οικονομία αναπτύχθηκε το τρίτο τρίμηνο με ετήσιο ρυθμό 2,1%. Το δεύτερο τρίμηνο είχε αναπτυχθεί με ρυθμό 2%. Παράλληλα, η κατανάλωση και οι επενδύσεις το τρίτο τρίμηνο αποδείχθηκαν υψηλότερες απ' ό,τι είχε εκτιμηθεί προηγουμένως, κάτι που ωστόσο αντισταθμίζεται εν μέρει από την αύξηση των εισαγωγών, η οποία επηρεάζει αρνητικά τον ρυθμό του ΑΕΠ.

Οι εκτιμήσεις του οικονομολόγου για τον ρυθμό ανάπτυξης του τέταρτου τριμήνου ποικίλλουν από 1,3% μέχρι 2,3%. Αν και η ανάπτυξη το 2019 ήταν σχετικά υψηλή, οι αναλυτές δεν περιμένουν ότι θα επιτευχθεί ο στόχος του Αμερικανού προέδρου Ντόναλντ Τραμπ για ρυθμό ανάπτυξης 3%. Το πρώτο εξάμηνο η αμερικανική οικονομία αναπτύχθηκε με ρυθμό 2,6%, σε σύγκριση με το αντίστοιχο εξάμηνο του 2018. Το πρώτο τρίμηνο είχε καταγράψει ανάπτυξη 3,1%, ωστόσο στη συνέχεια ο εμπορικός πόλεμος με την Κίνα είχε το τιμμά του.

Με βάση την ενίσχυση της κατα-

Ο πρόεδρος Τραμπ έχει προβλέψει ρυθμό ανάπτυξης 3% για το 2019.

Η εμπορική συμφωνία με την Κίνα δημιουργεί αυξημένες προσδοκίες για το 2020.

νάωσης κατά 0,4% τον Νοέμβριο (είχε προηγηθεί αντίστοιχη κατά 0,3% τον Οκτώβριο) φαίνεται πως συνεχίζεται και το τέταρτο τρίμηνο ο ικανοποιητικός ρυθμός ανάπτυξης. Η υποχώρηση της ανεργίας στο χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων 50 μηνών υποστηρίζει την κατανάλωση.

Ωστόσο η μακρύτερη περίοδος επέκτασης της αμερικανικής οικονομίας στην ιστορία του έθνους, βρίσκεται πλέον στον ενδέκατο χρόνο της, θα απειληθεί το πρώτο τρίμηνο του 2020 από τη διακοπή παραγωγής του αεροσκάφους Boeing 737 Max. Η εξέλιξη αυτή αναμένεται να αφαιρέσει από το ΑΕΠ περίπου μισή ποσοστιαία μονάδα.

REUTERS

Το Brexit δεν αποθαρρύνει μετανάστες που σπεύδουν να περάσουν τη Μάγνη

Πολλοί μετανάστες, ιδίως από την Ερυθραία, είναι αποφασισμένοι να φτάσουν στη Βρετανία με κάθε κόστος, παρά το γεγονός ότι η χώρα εγκαταλείπει την Ευρωπαϊκή Ένωση. «Δεν με ενδιαφέρει αν βρέχει ή χιονίζει, θα δοκιμάζω κάθε βράδυ», λέει ο 23χρονος Αβραάμ από την Ερυθραία, έξω από μια μικρή βελγική πόλη καθώς ετοιμάζεται να αρχίσει το ταξίδι που ελπίζει να τον φέρει στην αντίπερα όχθη της Μάγνης. Τον έχουν συλλάβει τέσσερις φορές τους τελευταίους έξι μήνες, ωστόσο λέει ότι «ποτέ δεν θα σταματώ».

Ο Αβραάμ και πολλοί συμπατριώτες του έχουν κάνει ένα ταξίδι σχεδόν πέντε χιλιάδων χιλιομέτρων και έχουν φτάσει στην καρδιά της Ευρώπης. Ωστόσο αυτό που επιθυμούν διακαώς είναι να φτάσουν στις ακτές της Βρετανίας, το νησί που ονειρεύονται εδώ και χρόνια. Η γλώσσα, η οικογένεια και η κουλτούρα της εξηγούν την επιθυμία τους. Πολλοί γνωρίζουν λίγα αγγλικά και έχουν κάποιο συγγενή στη Βρετανία, ενώ είναι σίγουροι ότι όταν φτάσουν εκεί θα βρουν μια δουλειά. «Ο καθένας έχει τους δικούς του λόγους για τους οποίους

θέλει να πάει στη Βρετανία», λέει ο επίσης 23χρονος Αμίρ. «Όμως όλοι μας απλά θέλουμε μια καλύτερη ζωή», εξηγεί. Κάτοικοι της Ερυθραίας αποτελούν το 55% των μεταναστών που βρίσκονται σήμερα στο Βέλγιο προσπαθώντας να μεταβούν στη Βρετανία, λέει ο κ. Μεχντί Κασού, εκπρόσωπος Τύπου της οργάνωσης Πλατφόρμα Πολιτών για την Υποστήριξη των Προσφύγων στις Βρυξέλλες. Σύμφωνα με την Human Rights Watch εξαναγκάζονται να υπηρετούν στον στρατό της Ερυθραίας μέχρι και 18 χρόνια. Πολλοί άλλοι

προέρχονται από την Αιθιοπία, τη Λιβύη, το Αφγανιστάν και τη Συρία και προσπαθούν να ξεφύγουν από εμφύλιους. Το γεγονός ότι πλησιάζει το Brexit καθιστά ακόμη πιο πειστική την ανάγκη αυτών των ανθρώπων να μεταβούν στη Βρετανία το ταχύτερο δυνατόν και τους ώθει να γίνουν περισσότερο παράτολμοι, εξηγεί ο κ. Κασού.

Τους πρώτους εννέα μήνες του έτους, 1.501 μετανάστες προσπάθησαν να διασχίσουν τη Μάγνη, αριθμός σχεδόν τρεις φορές υψηλότερος απ' ό,τι ολόκληρο το 2018, σύμφωνα με τις γαλλικές αρχές που

επιτηρούν εκείνο το μέρος των συνόρων. Οι Αρχές του Βελγίου δεν θα δημοσιεύσουν σχετικά στοιχεία παρά μόνο τον Ιανουάριο. Σε απόλυτους αριθμούς, η Βρετανία δέχεται μικρότερο αριθμό αιτημάτων χορήγησης ασύλου από τον ευρωπαϊκό κατά κεφαλήν μέσο όρο. Δεν υπάρχουν επίσημα στοιχεία για τον αριθμό των παράνομων μεταναστών στη Βρετανία, ωστόσο η οργάνωση Migration Observatory υπολογίζει ότι το 2018 οι αιτούντες άσυλο αποτελούσαν το 5% των μεταναστών στη Βρετανία.

BLOOMBERG

Η οργάνωση Migration Observatory υπολογίζει ότι το 2018 οι αιτούντες άσυλο αποτελούσαν το 5% των μεταναστών στη Βρετανία.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΑΤ.1/2020

Γίνονται δεκτές προσφορές για:
ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΝΟΣΗΛΕΥΤΗ/ΤΡΙΑΣ ΣΤΗ CYTA ΜΕ ΕΔΡΑ ΤΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Οι σχετικές προδιαγραφές θα είναι διαθέσιμες από την Κυριακή 12 Ιανουαρίου 2020, μόνο σε ηλεκτρονική μορφή και χωρίς χρέωση, στην ιστοσελίδα http://www.cyta-tenders.cytanet.com.cy/index_gr.html

Σύντομη περιγραφή του πιο πάνω διαγωνισμού διατίθεται δωρεάν στην πιο πάνω ιστοσελίδα.

Οι προσφορές πρέπει να κατατεθούν κλειστές στη θυρίδα προσφορών που βρίσκεται στο ισόγειο των Κεντρικών Γραφείων της Cyta, Οδός Τηλεπικοινωνιών, Στρόβολος, 1396 Λευκωσία, μέχρι τις 10:00 πμ της Παρασκευής 6 Μαρτίου 2020.

Η Cyta δεν είναι υποχρεωμένη να αποδεχθεί τη χαμηλότερη ή οποιαδήποτε άλλη προσφορά.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2019/20

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου ενημερώνει το κοινό ότι οι αιτήσεις για τις κρατικές υποτροφίες πτυχιακού και μεταπτυχιακού επιπέδου για σπουδές στην Κύπρο ή στο εξωτερικό, είναι διαθέσιμες από τις 10 Ιανουαρίου 2020:

- Στα Γραφεία του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου στη Λευκωσία,
- Στα Κέντρα Εξυπηρέτησης του Πολίτη (ΚΕΠ) σε όλες τις επαρχίες,
- Στα Κέντρα Πολιτών σε όλες τις επαρχίες, και
- Στην Ιστοσελίδα του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου <http://www.cyscholarships.gov.cy>

Ως ημερομηνία λήξης υποβολής αιτήσεων έχει οριστεί η Παρασκευή 28 Φεβρουαρίου 2020. Αιτήσεις που θα παραδίδονται εκπρόθεσμα, δεν θα γίνονται αποδεκτές. Οι αιτήσεις θα πρέπει να παραδοθούν, διά χειρός, είτε στα γραφεία του ΙΚΥΚ, είτε όπως αναφέρεται πιο κάτω:

ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ: ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ
ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΕΜΕΣΟΥ: ΚΕΠ ΛΕΜΕΣΟΥ, ΠΕΛΕΝΔΡΙΟΥ και ΚΟΛΟΣΣΙΟΥ
ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΑΡΝΑΚΑΣ: ΚΕΠ ΛΑΡΝΑΚΑΣ
ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΑΦΟΥ: ΚΕΠ ΠΑΦΟΥ και ΠΟΛΗΣ ΧΡΥΣΟΧΟΥΣ
ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ: ΚΕΠ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ
Αιτήσεις που θα υποβάλλονται μέσω ταχυδρομείου ή εταιρειών μεταφορών (courier), δεν θα γίνονται αποδεκτές.

Προς: Πολεοδομική Αρχή

ΔΗΛΩΣΗ

Εγώ/Εμείς/ο/η/οι READYFLEX TRADING CO LTD που υπογράφω/ουμε την αίτηση, για χορήγηση Πολεοδομικής Άδειας, κατά παρέκκλιση των προνοιών του Σχεδίου Ανάπτυξης, όσον αφορά ΤΗΝ ΑΛΛΑΓΗ ΧΡΗΣΗΣ ΤΟΥ 10Υ ΟΡΟΦΟΥ ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ "SMART" ΣΤΗΝ ΟΔΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΤΣΗΣ, ΣΤΟ ΣΤΡΟΒΟΛΟ ΑΠΟ ΓΡΑΦΕΙΑ ΣΕ ΑΠΟΘΗΚΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ στο τεμάχιο μ'αρ.1421 Φ/Σχ. 21/61W1 στην περιοχή του Δήμου Στρόβολου, δηλώνω/ουμε ότι η προβλεπόμενη από τον Κανονισμό 12-(1) των περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας (Παρεκκλίσεις) Κανονισμών του 1999 Γνωστοποίηση/ Ειδοποίηση, έχει αναρτηθεί στα γραφεία της οικείας Πολεοδομικής και Τοπικής Αρχής κατά τον τύπο που καθορίστηκε από τον Υπουργό Εσωτερικών.

**READYFLEX TRADING CO LTD
ΚΩΣΤΑΚΗΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ**

08/01/2020

Επενδύσεις 1 δισ. στην αγορά ακινήτων το 2019

Εξ αυτών τα 800 εκατ. τοποθετήθηκαν από ξένους επενδυτές – Μεγάλο ενδιαφέρον για κτίρια γραφείων και ξενοδοχεία

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Πάνω από 1 δισ. ευρώ επενδύθηκε στην ελληνική αγορά ακινήτων κατά τη διάρκεια του 2019, καθώς ξένα επενδυτικά funds και εγχώριες εταιρείες επενδύσεων σε ακίνητη περιουσία (ΑΕΕΑΠ) επικείμενες να επωφεληθούν της βελτίωσης του οικονομικού κλίματος και των ευκαιριών που εντοπίζονται σε διάφορες κατηγορίες ακινήτων. Με τον τρόπο αυτό, επιβεβαιώθηκαν οι προβλέψεις στελεχών του κλάδου μεσούσης της χρονιάς, που έκαναν λόγο για επιτάχυνση του όγκου και της αξίας των συναλλαγών στην αγορά ακινήτων, λόγω της αύξησης της προσφοράς από τις τράπεζες και τα funds που είχαν αγοράσει πακέτα κόκκινων δανείων με εξασφαλίσεις σε ακίνητα.

Σύμφωνα με την κ. Νίκη Σύμπουρα, επικεφαλής της εταιρείας παροχής υπηρεσιών ακινήτων Proprius, η οποία εκπροσωπεί στην Ελλάδα τον διεθνή όμιλο Cushman & Wakefield, «υπολογίζουμε ότι από το 1 δισ. ευρώ των επενδύσεων που έγιναν το 2019, περίπου το 55% αφορούν σε κτίρια γραφείων, το 25% σε ξενοδοχεία, το 10% σε βιομηχανικά ακίνητα και το 5% σε καταστήματα. Το υπόλοιπο 5% των κεφαλαίων δαπανήθηκε για την απόκτηση οικοπέδων για την ανάπτυξη επαγγελματικών χώρων». Όπως λέει η κ. Σύμπουρα, οι εγχώριες ΑΕΕΑΠ επένδυσαν περίπου το 20% του παραπάνω ποσού, ήτοι σχεδόν 200 εκατ. ευρώ. Τα υπόλοιπα 800 εκατ. ευρώ εισέρχονταν στην ελληνική αγορά ακινήτων από ξένα επενδυτικά funds ιδιωτικής τοποθέτησης (private equity funds), εταιρείες που αγοράσαν κτίρια για ίδια χρήση, ιδιώτες επενδυτές, αλλά και family offices, δηλαδή επενδυτικοί όμιλοι διαχείρισης κεφαλαίων ιδιωτών/οικογενειών.

Η Dromeus Capital των κ. Αχ. Ρισβιά και Στ. Αδαμόπουλου πραγματοποίησε ένα επενδυτικό «ντεμαρζ» κατά τις τελευταίες εβδομάδες του 2019, κατορθώνοντας να βρεθεί στην κορυφή. Μέσω διαφόρων επενδυτικών «οχημάτων», η Dromeus Capital, η οποία έχει συγκεντρώσει σημαντική ρευστότητα και συνεργάζεται με «κολοσσούς» του κλάδου, όπως ο Αμερικανικός επενδυτικός όμιλος Blackstone, τοποθέτησε στην εγχώρια αγορά ακινήτων συνολικά κεφάλαια άνω των 160 εκατ. ευρώ.

Η μεγαλύτερη σε αξία συναλλαγή ολοκληρώθηκε λίγο πριν εκπνεύσει το 2019, με τον επενδυτικό όμιλο να δαπανά 93 εκατ. ευρώ για την απόκτηση τεσσάρων κτιρίων γραφείων της Prodea Investments, όλα μισθωμένα στον όμιλο της Εθνικής Τράπεζας. Τα κτίρια είναι συνολικής επιφάνειας 37.000 τ.μ. με το πιο χαρακτηριστικό εξ αυτών να είναι ο «πράσινο» πύργος στη λ. Κηφισίας 178, στο ύψος της Αγ. Βαρβάρας Ψυχικού, ένα κτίριο επιφάνειας 10.300 τ.μ. Μάλιστα, στη συγκεκριμένη συναλλαγή συμμετείχε επενδυτικά (μέσω της Dromeus) και ο όμιλος Blackstone,

Εγχώριες ΑΕΕΑΠ επωφελήθηκαν της βελτίωσης του κλίματος και των ευκαιριών που δημιουργήθηκαν.

δείγμα του ενδιαφέροντος ακόμα και διεθνών επενδυτικών κολοσσών για την ελληνική αγορά γραφείων.

Παράλληλα, η Dromeus Capital ολοκλήρωσε και την εξαγορά πέντε ακινήτων της Bain Capital αντί ποσού 25 εκατ. ευρώ. Μεταξύ αυτών, περιλαμβάνεται κτίριο γραφείων στην Πλ. Συντάγματος, επί της οδού Οθωνος 6, στο οποίο στεγάζονται διεθνείς φήμης εταιρείες, όπως η McKinsey, η EBRD και το πρακτορείο Bloomberg. Τα εν λόγω ακίνητα ανακτήθηκαν από την Bain, στο πλαίσιο του πακέτου κόκκινων δανείων που απέκτησε το 2018 από την Τράπεζα Πειραιώς (Project Amoeba). Σημαντική κρίνεται και η αγορά του κτιρίου γραφείων Maroussi Plaza στην οδό Φραγκοκκλησίας, αντί ποσού που προσέγγισε τα 40 εκατ. ευρώ. Στο συγκεκριμένο ακίνητο των 10.000 τ.μ. ανωδομής στεγάζονται τα κεντρικά γραφεία του ομίλου Deloitte, που θα παραμείνει ως μισθωτής για τα επόμενα χρόνια.

Αντίστοιχα, το διεθνές επενδυτικό fund Brooklane Capital αγόρασε πέρυσι πακέτο κτιρίων γραφείων της Alpha Bank, αντί ποσού 95 εκατ. ευρώ. Το σημαντικότερο εξ αυτών αφορούσε τα κεντρικά γραφεία της Vodafone. Επίσης, δαπάνησε πάνω από 12 εκατ. ευρώ για την αγορά και του κτιρίου γραφείων που στεγάζει τη Microsoft στα Ανάβρτα Αμαρουσίου.

Πωλητής ήταν η Piraeus Real Estate. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η κίνηση της αμερικανικής εταιρείας ακινήτων Hines να αγοράσει (στο πλαίσιο διαγωνισμού της Εθνικής Leasing) το κτίριο του πρώην Odeon Starcity στη Λ. Συγγρού 111 (πλυσίον του κτιρίου της Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών του Ιδρύματος Ωνάση). Το ακίνητο των 8.000 τ.μ. (πλέον 12.800 τ.μ. υπογείων) πωλήθηκε αντί ποσού 20,05 εκατ. ευρώ και είναι πολύ πιθανό να αλλάξει χρήση και να μετατραπεί σε ξενοδοχείο, από ψυχαγωγικό κέντρο με επίκεντρο τους πολυκινηματογράφους που ήταν μέχρι πρότινος.

Σημαντικές κινήσεις πραγματοποιήσε κατά το 2019 και η Orilina Properties ΑΕΕΑΠ, η πρώτη εταιρεία του κλάδου με μετόχους από το εξωτερικό (Brevan Howard). Η εταιρεία έχει ξεκινήσει να «κτιζει» ένα σημαντικό χαρτοφυλάκιο ακινήτων, υλοποιώντας επενδυτικό πρόγραμμα της τάξεως των 160 εκατ. ευρώ. Ηδη, διαθέτει ακίνητα αξίας άνω των 53 εκατ. ευρώ, συνολικής επιφάνειας 57.522 τ.μ. Το σημαντικότερο ακίνητο που αποκτήθηκε πέρυσι από την Orilina και το οποίο αποτελεί περίπου το 50% της αξίας του χαρτοφυλακίου της σήμερα, είναι το κτίριο γραφείων του ομίλου Ελλάκτωρ στη Νέα Κηφισιά. Για το εν λόγω ακίνητο καταβλήθηκε τον Φεβρουάριο, ποσό 25,5 εκατ. ευρώ, ενώ παράλληλα υπεγράφη και συμφωνία μεταξύ των δύο πλευρών για τη μίσθωση των χώρων από τον κατασκευαστικό όμιλο (η για την πληρωμή συγκεκριμένου ποσού στην Orilina) για περίοδο τουλάχιστον πέντε ετών (με δικαίωμα για επιπλέον πέντε χρόνια). Υπενθυμίζεται ότι στο ακίνητο των 30.000 τ.μ. μισθώνει γραφεία και ο όμιλος επιχειρήσεων του κ. Πάνου Γερμανού (Olympia Group).

Εκτός από το κτίριο γραφείων, όπου στεγάζεται ο όμιλος Ελλάκτωρ, στο χαρτοφυλάκιο της εταιρείας περιλαμβάνονται επίσης ένα εμπορικό και ψυχαγωγικό συγκρότημα στην περιοχή της Νέας Κηφισίας (Αμαλιάδος 4), επιφάνειας 22.723 τ.μ. Το κτίριο αποκτήθηκε επίσης τον περασμένο Φεβρουάριο, με την εκτιμώμενη αξία του σήμερα να διαμορφώνεται σε 12,7 εκατ. ευρώ. Στο ακίνητο στεγάζονται, μεταξύ άλλων, πολυκατάστημα της αλυσίδας Jumbo, όπως επίσης και το Playmobil Fun Park.

Επένδυσε επιπλέον 244 εκατ. ευρώ στην αγορά ακινήτων της Κύπρου, ενώ στην Ελλάδα έχει δρομολογήσει 55 εκατ. ευρώ για την ανάπτυξη των ακινήτων που αποκτήθηκαν.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ρευστότητα μέσω αυξήσεων κεφαλαίου

Ιδιαίτερα κινητικές αποδείχθηκαν και οι εισογήμες ΑΕΕΑΠ, με κύριο κερμαστή τις τάσεις αυτές την Trastor ΑΕΕΑΠ, η οποία σχεδόν τριπλασίασε το επενδυτικό πρόγραμμα, προχωρώντας σε αγορά ακινήτων αξίας 105 εκατ. ευρώ, από 34 εκατ. ευρώ το 2018. Αλλωστε, η διοίκηση της εταιρείας χρειάστηκε να προχωρήσει σε δύο διαδοχικές αυξήσεις του μετοχικού κεφαλαίου, συνολικού ύψους της τάξεως των 94 εκατ. ευρώ, προκειμένου να χρηματοδοτήσει τις κινήσεις αυτές. Σήμερα, η αξία του χαρτοφυλακίου της εταιρείας διαμορφώνεται πλέον των 200 εκατ. ευρώ, ενώ ο στόχος είναι το μέγεθος αυτό να αυξηθεί ακόμα περισσότερο το 2020, ξεπερνώντας τα 300 εκατ. ευρώ.

Η Prodea Investments, η μεγαλύτερη ΑΕΕΑΠ του κλάδου στην Ελλάδα, με χαρτοφυλάκιο ακινή-

των αξίας 2,2 δισ. ευρώ, επικεντρώθηκε πέρυσι περισσότερο στην Κύπρο, όπου δαπάνησε κεφάλαια 244 εκατ. ευρώ, κυρίως στον τομέα της φιλοξενίας, αποκτώντας το Hilton της Κύπρου και δύο τουριστικά θέρετρα, με σημαντικές προοπτικές περαιτέρω ανάπτυξης και μελλοντική εκτιμώμενη αξία της τάξεως των 500 εκατ. ευρώ. Στον αντίποδα, στην Ελλάδα επένδυσε περί τα 16 εκατ. ευρώ, κυρίως για την απόκτηση ακινήτων με σοβαρές προοπτικές μελλοντικής ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτό, έχουν δρομολογηθεί τρεις εταιρείες επενδύσεις 55 εκατ. ευρώ για την κατασκευή νέων κτιρίων (π.χ. γραφεία και αποθήκες), χωρίς να υπολογίζεται η αξιοποίηση του Πύργου του Πειραιά, όπου η εταιρεία έχει επικρατήσει στον σχετικό διαγωνισμό του Δήμου Πειραιά, σε κοινό σχήμα με την Dimand Real Estate και την

EBRD. Το επενδυτικό πλάνο για την ανακατασκευή του εν λόγω κτιρίου προβλέπει επιπλέον 40 εκατ. ευρώ για τον μετασχηματισμό του σε έναν σύγχρονο πόλο γραφείων. Η υπογραφή της σύμβασης παραχώρησης διάρκειας 99 ετών αναμένεται τις προσεχείς εβδομάδες.

Σημαντικό επενδυτικό πρόγραμμα «τρέχει» και η BriQ Properties του κ. Θ. Φέσσα, η οποία ενίσχυσε το χαρτοφυλάκιο της με νέα ακίνητα αξίας 17 εκατ. ευρώ και μετά την πρόσφατη επιτυχημένη αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου κατά το ποσό των 50 εκατ. ευρώ, εισέρχεται στο 2020 με πρόθεση για πρόσθετες επενδύσεις. Απώτερος στόχος της διοίκησης της εισογήμης είναι να αναπτύξει ένα χαρτοφυλάκιο ακινήτων αξίας άνω των 110 εκατ. ευρώ, έναντι περίπου 48-50 εκατ. ευρώ που είναι σήμερα.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Όταν το κοντέρ απλά γράφει

Το real estate είναι το μόνο επενδυτικό μέσο που διαθέτει πολλές προσωπικές επιπλέον χρήσεις και στρατηγικές. Ούτε το ρευστό, ούτε οι μετοχές, ούτε οι ομόλογα, ούτε κάτι άλλο υπάρχει που να παρέχει στον επενδυτή κάτι ανάλογο.

μερικώς μπορούν να προσφέρουν.

Έχει σημασία λοιπόν αν οι αξίες πέσουν το αμέσως επόμενο διάστημα;

Αν η απάντηση πρέπει να είναι μονολοκτικώς, τότε, όχι. Ένας σφάκρον και οξυδερκής επενδυτής άλλωστε θα αγοράσει όταν ο όχλος θέλει να πουλήσει και θα πουλήσει όταν ο όχλος αγοράζει. Στη σύγκριση οικονομική μας ιστορία, και δη αυτή του real estate, έχουμε μόνο καταγεγραμμένη περίπτωση όχλου που αγοράζει και αυτή ήταν στο απόγειό της το 2007/2008. Την περίοδο 2012-2014 δεν είχαμε κατάσταση όχλου που πουλά. Είχαμε περίοδο «χασκισ-

μένων» που δεν ήξεραν τι να κάνουν και πώς να διαχειριστούν την κρίση. Οι πενήκτες συναλλαγές της τότε περιόδου που έγιναν, έγιναν στο περιθώριο, σε τιμές που να μην αντικατοπτρίζαν κάποια οικονομικά δεδομένα της εποχής, αλλά κυρίως δε αντικατοπτρίζαν μια τεχνητή πτώση αξιών που έγινε απλά επειδή έπρεπε να γίνει, εφόσον ήμασταν σε περίοδο πρωτοφανούς κρίσης με σοβαρές αγκυλώσεις πανταχόθεν.

Σήμερα η κατάσταση είναι κάπως ιδιόρρυθμη. Δεν έχουμε όλο που πωλά, αλλά έχουμε λίγους πωλητές με μεγάλους όγκους ακινήτων – βλέπε τράπεζες και ταμεία. Εξίσωνονται

Αυτοί που την έκαναν από το real estate είναι άτομα που έβλεπαν και βλέπουν τις επενδύσεις σε ακίνητα με μακροχρόνιο ορίζοντα.

τα δύο; Δηλαδή η δύναμη των πολλών μικρών πωλητών είναι η ίδια με τη δύναμη των λίγων μεγάλων πωλητών; Θεωρητικά μπορεί να είναι η ίδια. Πρακτικά όμως δεν είναι και εξηγούμεναι: Η δύναμη του όχλου δύσκολα ελέγχεται. Συνεπώς αν οι πολυάριθμοι μικροί πωλητές κινούνται μαζικά προς μια κατεύθυνση, τότε δύσκολα αντιστρέφεται η πορεία τους και επηρεάζουν το ανάλογο αποτέλεσμα. Οι λίγοι μεγάλοι πωλητές ενεργούν πολύ διαφορετικά. Γνωρίζουν πως μπορούν να επηρεάσουν την αγορά εν ριπή οφθαλμού και πως αυτό μπορεί να το εκμεταλλευτούν προς όφελός τους. Και ο καλύτερος τρόπος είναι αφενός να πουλούν με το σταγονόμετρο και αφετέρου να το κάνουν όσο μπορούν με κάποια συνεννόηση με τους υπόλοιπους όμοιους τους. Αν ακολουθήσουν άλλη τακτική τότε χάνουν και είναι ανόητοι. Η μέχρι τώρα πορεία

δείχνει πως αυτά τα στοιχεία σε μεγάλο βαθμό υπάρχουν, γι' αυτό και η αγορά απορρόφησε τους κραδασμούς και κινήθηκε συνολικά ανοδικά. Δεν λέω, μπορεί να υπάρχουν και πιο ανυπόμονοι που να θελήσουν πιο γρήγορο ξεφόρτωμα σε τιμές ποσώς με γκάζι, δεδομένου ότι πρώτον το μεγαλύτερο ποσοστό των χαρτοφυλακίων τους αποτελείται από δευτερευούσης και τριτερευούσης σημασίας ακίνητα και δεύτερον, σημασία έχει ποιοι τα αγοράζουν και πώς αυτοί θα συμπεριφερθούν από την επόμενη μέρα μέχρι βαθύτερα στο μέλλον. Και όσο μεγαλώνει η αλυσίδα επενδυτών αγοραστών, τόσο πιο σύνθετα γίνονται τα χαρακτηριστικά τους και τόσο σπάει ο κίνδυνος στην αγορά. Άρα η αγορά είναι εδώ για να κάνει τους κύκλους της και αυτό δεν πρέπει να μας αγχώνει. Εμείς σαν λαός πάντα είχαμε τα ακίνητα σε δεσπόζουσα θέση στη ζωή μας. Αυτό θα συνεχισθεί, άσχετα αν αλλάξουμε τον τρόπο που τα αποκτούσαμε. Ο υπό δημιουργία νέος κύκλος της κτηματαγοράς θαρρώ πως είναι πολύ πιο υγιής.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, CEO, APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

To talk of the town αυτές τις μέρες είναι η παράθεση των προσωπικών απόψεων του καθενός για το πώς βλέπει τα ακίνητα το επόμενο διάστημα. Δεν είναι μουσικό, αλλά η πλειοψηφία εκφράζει την άποψη πως η αγορά θα είναι αρνητική. Και με αυτό συνθήκες εννοούν πως οι αξίες θα πέσουν.

Είναι αυτές οι απόψεις πρόβλημα ή είναι από μόνες τους προβληματικές;

Η μεγάλη ειδηση που θέλω να φέρω ενώπιόν σας είναι πως κανένας δεν έγινε πλούσιος στην ιστορία του real estate αν έβλεπε τον συγκεκριμένο τομέα βραχυπρόθεσμα. Από την άλλη, οι πλείστοι – αν όχι όλοι – οι όπου γης μεγιστάνες έγιναν μεγιστάνες επενδύοντας στο real estate. Άρα, if we put two and two together, που λέμε εις άπαιτα στον ελληνικό, αυτοί που την έκαναν από το real estate είναι άτομα που έβλεπαν και βλέπουν τις επενδύσεις σε ακίνητα με μακροχρόνιο ορίζοντα.

Αν το ψάξετε θα διαπιστώσετε πως αυτό συμβαίνει επειδή ανεξαρτήτως του αν οι αγορές των ακινήτων είχαν στιγμιαία, βραχυπρόθεσμα ή και μεσοπρόθεσμα, σκαμπανεβάσματα στις αξίες, δεν υπάρχει ποτέ καταγεγραμμένη μια διαχρονική πτώση στις αξίες. Η συνολική εικόνα είναι παντού ανοδική.

Η επιφάνεια ως λόγος και έργο

Το NIMAC στη Λευκωσία παρουσιάζει το πρότζεκτ «hypersurfacing» σε επιμέλεια της Μαρίνας Χριστοδουλίδου

Το έργο της Ληώς Κάττου «Sunset 2007 A» (2019), με το υβριδικό ον, που μεταφέρει στην επιδερμίδα του ηλιοβασιλέματα που καταγράφηκαν στο παρελθόν.

Η συστέγαση πολλών και διαφορετικών καλλιτεχνών ήταν στο σκεπτικό της επιμελήτριας της έκθεσης Μαρίνας Χριστοδουλίδου. Στο βάθος έργα των Νάγια Σάββα, Στέλιου Καλλινίκου, Ναταλίας Γιαξή και Φάνου Κυριάκου.

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗ**

Παρουσιάζεται αυτή την περίοδο στο Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λευκωσίας, Συνεργασία: Ίδρυμα Πιερρίδη (NiMAC) το πρότζεκτ «hypersurfacing» σε επιμέλεια της Μαρίνας Χριστοδουλίδου. Στην έκθεση λαμβάνουν μέρος δώδεκα νεαροί ως επί το πλείστον καλλιτέχνες, οι Ραΐσα Αγγελή, Ναταλί Γιαξή, Στέλιος Καλλινίκου, Ληώς Κάττου, Φάνου Κυριάκου, Ορέστης Λαζούρας, Μαρίνα Ξενοφώντος, Νάγια Σάββα, Κωνσταντίνος Ταλιώτης, Μαρία Τουμάζου, Λεόντιος Τουμπούρης και Peter Eramian. Η έκθεση υπό τον γενικό τίτλο «hypersurfacing» είναι ειδικά σχεδιασμένη για την 25η επέτειο του NiMAC και το πρότζεκτ επιδιώκει να παρουσιάσει την πληθώρα των πρακτικών των σύγχρονων Κύπριων καλλιτεχνών.

Η επιμελήτρια Μαρίνα Χριστοδουλίδου ξενάγησε την «Κ» στην έκθεση και μας έδωσε την αίσθηση του πρότζεκτ που κλήθηκε να φέρει εις πέρας. Ουσιαστικά, μέσα από τη φωτογραφία, το φιλμ, τη γλυπτική, τον ήχο, τον λόγο, τις εγκαταστάσεις και τις χωρικές συνθέσεις, η έκθεση πραγματεύεται την έννοια της επιφάνειας, όπως αυτή ενυπάρχει στα έργα των καλλιτεχνών. Η επιμελήτρια, όπως αναφέρει και στο σχετικό σημείωμά της, θέλησε να δει την επιφάνεια ως τόπο ανάδυσης, «όπου ο καλλιτεχνικός λόγος διαμορφώνεται και αρθρώνεται μέσα από υλικές και εννοιολογικές αλληλεπιδράσεις. Πρόκειται για την πιο άμεσα εμφανή πτυχή του –υλικού ή άυλου– περιβάλλοντός μας και προκύπτει, επομένως, ως η διαδικασία του να γίνεται κάτι ορατό.

Παράλληλα, το υπερ- (hyper) ως κατάσταση φανερώνει έναν τρόπο υπερ-ύπαρξης. Και όταν συναντάται με την επιφάνεια, τότε αυτό ανοίγεται σε πιθανότητες πέρα από την υλικότητα και τον συμβολισμό.». Κατά τη διάρκεια της ξενάγησής μας στους χώρους της έκθεσης η Μαρίνα μάς έδωσε την έννοια της υπερεπιφάνειας (hypersurface), η οποία είναι και η αφετηρία του πρότζεκτ. Συγκεκριμένα στην έκθεση διερευνώνται οι δυνατότητες που αναπτύσσονται μέσα από τη θέαση ενός γεγονότος ή μιας διαδικασίας προσημνής. Κάθε καλλιτέχνης, όπως μας εξήγησε, προσπάθησε να συσχετίσει την υπερεπιφάνεια με τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα

Στο NIMAC παρουσιάζουν τη δουλειά τους 12 εικαστικοί καλλιτέχνες, οι οποίοι, κατά βάση, αποτελούν τη νέα γενιά σύγχρονων Κύπριων δημιουργών.

“

Η έκθεση υπό τον γενικό τίτλο «hypersurfacing» είναι ειδικά σχεδιασμένη για την 25η επέτειο του NiMAC και το πρότζεκτ επιδιώκει να παρουσιάσει την πληθώρα των πρακτικών των σύγχρονων Κύπριων καλλιτεχνών.

να και την πρακτική τους, «όλοι τους θέλησαν να εμβαθύνουν σε ποικίλες θεματικές, από τα φυσικά και αστικά τοπία, μέχρι τις αυτοβιογραφικές και φανταστικές σχέσεις, τις υλικές και άυλες μελέτες, το πραγματικό και το φανταστικό. Επομένως, τα έργα που παρουσιάζονται στην έκθεση ανταποκρίνονται στην υπερεπιφάνεια ως έννοια, αλλά και την αντιπούν με διάφορους τρόπους.

Η νέα γενιά εικαστικών

Στην έκθεση «hypersurfacing» είναι σημαντικό ότι παρουσιάζονται η νέα γενιά σύγχρονων Κύπριων εικαστικών. Αυτή η νέα γενιά που μετά τις σπουδές τους στο εξωτερικό κυρίως και τις εμπειρίες που έχουν λάβει επιστρέφουν στην Κύπρο, δημιουργώντας, φέρ-

“

Αν κάτι είναι επιτυχία σε αυτή την έκθεση είναι η συστέγαση και η καλλιτεχνική συνομιλία των καλλιτεχνών μεταξύ τους, οι οποίοι εκπροσωπούν μια νέα γενιά, που σιγά-σιγά αρχίζει να κάνει ολοένα και πιο έντονη την παρουσία της.

νοντας μαζί τους όποια σκευή που έχουν αποκτήσει. Η Μαρίνα επέλεξε αυτούς τους δώδεκα καλλιτέχνες, όπως εξήγησε, όχι μόνο γιατί θεωρεί ότι αντιπροσωπεύουν τη σύγχρονη εικαστική σκηνή στην Κύπρο, αλλά και γιατί γνωρίζονταν μεταξύ τους και μερικοί από αυτούς είχαν συνεργαστεί μεταξύ τους στο παρελθόν, «ήξερα εκ των προτέρων ότι θα μπορούσαν να δημιουργηθούν δυναμικές και αλληλεπιδράσεις, όχι μόνο μεταξύ των καλλιτεχνών, αλλά και της δουλειάς που θα παρουσιάζαν.». Η έννοια της συνεργασίας ήταν μία πολύ σημαντική παράμετρος, λοιπόν, που η επιμελήτρια έλαβε πολύ σοβαρά υπόψη της. Πραγματικά, αν κάτι είναι επιτυχία σε

αυτή την έκθεση είναι η συστέγαση και η καλλιτεχνική συνομιλία των καλλιτεχνών μεταξύ τους, οι οποίοι εκπροσωπούν μια νέα γενιά, που σιγά-σιγά αρχίζει να κάνει ολοένα και πιο έντονη την παρουσία της.

Η Μαρίνα τονίζει, επίσης, ότι την ενδιέφερε το αποτέλεσμα που θα προέκυπτε αν οι παρουσιαζόμενοι καλλιτέχνες γνωρίζονταν μεταξύ τους. Σχετικά με τα έργα που παρουσιάζονται στην έκθεση η Μαρίνα Χριστοδουλίδου μάς λέει ότι επιθυμία της ήταν τα έργα να είναι πρωτότυπα, «ξεκίνησα επισκέψεις στα στούντιο των καλλιτεχνών και είπαμε να είναι όλα νέες δουλειές. Όμως, κάποιος είχαν ξεκινήσει δουλειές ήδη, που όμως ανταποκρίνονταν στο σκεπτικό της έκθεσης που προγραμματίσαμε, οπότε επελέγησαν και εν εξελίξει ή παλαιότερα έργα». Στην έκθεση ενδιαφέρον έχει η ποικιλία των δημιουργικών μέσων και των υλικών και το πώς επιλέγουν οι καλλιτέχνες να τα επεξεργαστούν και να τα εκμεταλλευτούν. Βίντεο, εγκαταστάσεις, άργιλος, φώτα νέον, σίδηρο, χαλκός, ξύλο και μέταλλο και πολλοί γίνονται στα χέρια τους υπερ-ιδέες και αντικείμενα που ορίζουν την επιφάνεια και το υπέρ αυτής, αλλά και το υπόστρωμα, θα έλεγα εγώ, μερικών πραγμάτων. Η ανάδειξη της σύγχρονης κυπριακής τέχνης είναι μία σημαντική εικαστική ανάγκη για τον τόπο. Είμαι βέβαιος ότι τη σύγχρονη κυπριακή τέχνη την αντιπροσωπεύουν ακόμη περισσότεροι καλλιτέχνες, και μακάρι η συζήτηση των δώδεκα αυτών δημιουργών και η αντιπαράθεση των έργων τους να ανοίξει μία συζήτηση σχετικά με τη σύγχρονη κυπριακή δημιουργία και πώς αυτή συνδιαλέγεται με τις διεθνείς τάσεις και βρίσκεται σε βηματισμό μαζί της, και δεν γίνεται παρακολούθημά της και στέκεται παρά πόδα της, βαδίζοντας σε συνάρτηση με τα διεθνή τεκταινόμενα.

Πληροφορίες:
«hypersurfacing», διάρκεια έως 29 Φεβρουαρίου. NiMAC, Παλιάς Ηλεκτρικής 19, Λευκωσία, τηλ. 22797400. info@nimac.org.cy www.nimac.org.cy www.facebook.com/iMACnicosia/

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

19-26.01.2020

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
art@kathimerini.com.cy
kouroupakis@kathimerini.com.cy

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Ραντεβού
στο Belle Epoque

Ένα ζευγάρι σε κρίση. Εκείνος, απογοητευμένος, βλέπει τη ζωή του να ανατρέπεται την ημέρα που ένας επιχειρηματίας του προσφέρει να γυρίσει τον χρόνο πίσω στην εποχή της επιλογής του. Πρωταγωνιστούν οι: Daniel Auteuil, Guillaume Canet, Doria Tillier και Fanny Ardant σε σκηνοθεσία Nicolas Bedos. Θα προβάλεται μέχρι την Τετάρτη 22 Ιανουαρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Πάνθεον, Διαγόρου 29, Λευκωσία. Πληροφορίες: 22675787.

ΘΕΑΤΡΟ

Υπέρτης
δύο αφεντάδων

Την πασίγνωστη κωμωδία του Κάρλο Γκολντόνι, «Ένας υπέρτης με δύο αφεντάδες» ανεβάζει η Κεντρική Σκηνή του Σατιρικού σε διασκευή και σκηνοθεσία Μαρίας Κουκαρίδου. Πρόκειται για μια ανανεωμένη εκδοχή μιας από τις ωραιότερες κωμωδίες παρεξηγήσεων, η οποία μας μεταφέρει στη δεκαετία του '50, με φόντο τη Νάπολη και την ιταλική μαφία. Το «Υπέρτης δύο αφεντάδων» είναι μια καυστική κοινωνική σάτιρα για τον έρωτα, τα πάθη, την καλοσύνη, την αναζήτηση της ευτυχίας, αλλά και για την αγωνία της καθημερινής επιβίωσης. Παίζουν οι: Παναγιώτης Κυριάκου, Μαρία Φιακά, Ανδρέας Ρόζου, Βασίλης Μιχαήλ, Μάριος Δημητρίου, Σπύρος Γεωργίου, Αντρέι Κρουπά, Ζήνα Κουκαρίδου, Αλέξανδρος Μαρτίδης, Μαρία Ανδρέου Νικόλας Κουρουζίδης και Μιχάλης Αναγιωτός. Πρεμιέρα το Σάββατο, 18 Ιανουαρίου 2020 στις 8:30 μ.μ. Σατιρικό Θέατρο, Βλαδίμηρου Κουκαρίδη, Λευκωσία. Σάββατο στις 8:30 μ.μ. και Κυριακή στις 6:30 μ.μ. από 18 Ιανουαρίου 2020 μέχρι την 1η Μαρτίου 2020. Πληροφορίες και εισιτήρια στο τηλέφωνο 22312940, 22421609, www.soldoutticketbox.com

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Στη σκιά του
Μάρτιν Σκορσέζε

Ο Μάρτιν Σκορσέζε στα 77 του γύρισε μια ταινία 3,5 ωρών, ένα σχόλιο απολογιστικό και, με τον τρόπο του, προσωπικό, στοχαστικό, για την τελευταία χρυσή εποχή της μαφίας στη μεταπολεμική Αμερική, όπου το πολιτικό κατεστημένο και το οργανωμένο έγκλημα βάδιζαν χέρι χέρι. Ο κεντρικός ήρωας, και αφηγητής της ιστορίας μέσα από φλας μπακ, είναι ο Φρανκ Σίραν «ο Ιρλανδός», που υπηρέτησε πιστά για δεκαετίες τον μεγαλονόνο Ράσελ Μπαφαλίνο («βάφοντας σπίτια», δηλαδή σκοτώνοντας ανθρώπους για λογαριασμό του), ενώ παράλληλα συνδέθηκε φιλικά με τον Τζιμ Χόφα, πανίσχυρο συνδικαλιστή και ένα από τα διασημότερα πρόσωπα στην Αμερική τη δεκαετία του '60, απόλυτο αφεντικό σε σωματείο φορτηγατζήδων, το οποίο έκανε δουλειές με τη μαφία του Μπαφαλίνο. Το βιβλίο του Τορλς Μπραντ «I heard you paint houses», στο οποίο βασίστηκε το σενάριο, λες και γράφτηκε για να γίνει ταινία από τον Σκορσέζε. Χαρακτήρες και γεγονότα του «Ιρλανδού» αποτελούν «σώμα» και «περιουσία» της φιλομορφίας του Αμερικανού δημιουργού.

Ο Σκορσέζε έφυγε με άδεια χέρια από την πρόσφατη απονομή των Χρυσών Σφαιρών, παρά το γεγονός ότι ο «Ιρλανδός» (παραγωγή του Netflix, με την οποία έχουν ήδη συνδεθεί 26,4 εκατομμύρια λογαριασμοί) ήταν φαβορί, υμνήθηκε ως «αριστούργημα» από τη διεθνή κριτική. Ο 54χρονος Βρετανός Σαμ Μέντες παραλαμβάνοντας, στην ίδια τελετή, τις Χρυσές Σφαίρες σκηνοθεσίας και καλύτερης δραματικής ταινίας για το «1917», δήλωσε: «Θέλω απλώς να πω ότι δεν υπάρχει κανένας σκηνοθέτης σε αυτή την αίθουσα, ούτε στον κόσμο που δεν βρίσκεται στη σκιά του Μάρτιν Σκορσέζε». Γενναϊόδωρο, και, σε ένα βαθμό, ακριβές στην υπερβολή του. Λίγο δημιουργία έχουν το μέγεθος, τη συνέπεια, τη συστηματική γνώση, το ένστικτο, την επιρροή, τη δέσμευση στην τέχνη του κινηματογράφου, του Μάρτιν Σκορσέζε.

Η τελευταία, περίπου, μία ώρα του «Ιρλανδού» ανθολογείται. Ο σκηνοθέτης «χρησιμοποίησε» τον Φρανκ Σίραν (Ρόμπερτ Ντε Νίρο), στη δύση του βίου του, με προβλήματα υγείας, μέσα σε ένα γηροκομείο, για να μιλήσει για το «τελεσίδικο» του θανάτου και τη συγχώρεση. Ο απολογισμός ζωής ενός γκάνγκστερ τι κοινό μπορεί να έχει με εκείνον ενός δημιουργού; Απολύτως κανένα, εκτός, ίσως, από το γεγονός ότι στην τελική ευθεία, προς την έξοδο, συνωθούνται όλα τα είδη και οι ποικιλίες. Καλοί και κακοί, απεχθές και αξιολάτρευτοι, αυτοί για τους οποίους θα θρηνηθούν εκατοντάδες και οι άλλοι που, απλώς, θα «αδειάσουν τη γωνιά», μόνοι και εγκαταλελειμμένοι ακόμη και από τους οικείους τους (η μία από τις κόρες του Σίραν τιμωρεί τον πατέρα της χωρίς να του μιλάει για χρόνια). Κι εδώ, η μαεστρία και η ενσυναίσθηση του μεγάλου καλλιτέχνη «βαδίζουν» στην πολύ λεπτή διαχωριστική γραμμή, που, τις περισσότερες φορές, δεν είναι καν ορατή. Στα τελευταία λεπτά της ταινίας υπάρχει ο διάλογος με τον ιερέα που τον επισκέπτεται στο γηροκομείο: «Νιώθεις κάτι για ό,τι έχεις κάνει;», τον ρωτάει. «Οχι. Διπλά, ίσως, το ότι είμαι εδώ και σου μιλάω είναι από μόνο του μια προσπάθεια να...», απαντάει, χωρίς να ολοκληρώσει, ο Σίραν. Ο ιερέας επιμένει: «Αλλά δεν νιώθεις απολύτως τίποτα;». «Οχι» και πάλι από τον Σίραν. «Περασμένα ξεχασμένα». Ο ιερέας: «Κάποια τύψη για τις οικογένειες;». «Δεν τις ήξερα, εκτός από μία...», λέει ο Σίραν, εννοώντας εκείνον του Τζιμ Χόφα. «Πιστεύω ότι μπορούμε να ζητάμε συγγνώμη ακόμα κι όταν δεν νιώθουμε λύπη, ώστε να πάρουμε μια συνειδητή απόφαση να πούμε "συγγνώμη Θεέ μου". Αυτό είναι μια συνειδητή απόφαση», σχολιάζει ο ιερέας. Κι αντι άλλης απαντήσεως, ο Σίραν αναρωτιέται: «Τι είδους άνθρωπος κάνει ένα τέτοιο τηλεφώνημα;». Δεν θα εξηγήσει ποτέ τι εννοεί, αλλά είναι το τηλεφώνημα που κάνει στη γυναίκα του Χόφα (συγκλονιστική σκηνή), υποκρινόμενος ότι δεν γνωρίζει για τον θάνατό του, ότι μπορεί και να είναι ζωντανός, προσπαθώντας –και– να την εμψυχώσει.

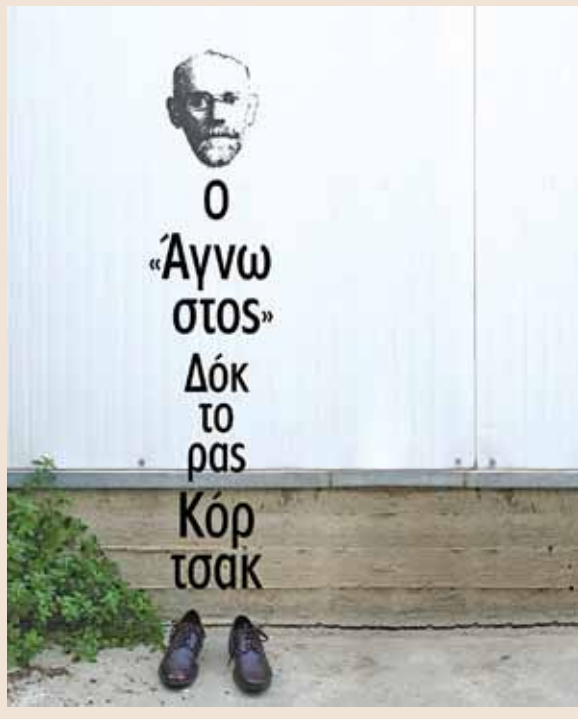
Ο ιερέας φεύγει άπρακτος(;) αφήνοντας την πόρτα λίγο ανοικτή. «Δεν μου αρέσει να κλείνει τελειώς», λέει ο Σίραν. Είναι το πέρασμα ανάμεσα στο πριν και στο μετά, στη ζωή που έζησε και σε εκείνη που δεν έζησε, από σύμπτωση, επιλογή, αδυναμία ή απλότητα. «Το τηλεφώνημα» θα τον στοιχειώσει ως το τέλος. Γιατί του ήταν ξένο, ακατάκτα. Μοναδικά στιγμιαία τύψης και συντριβής. Ο,τι πρόλαβε να περάσει από μια μισάνοικτη πόρτα, πριν κλείσει, οριστικά και αμετάκλητα.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Το παράδειγμα
του δόκτορα Κόρτσακ

Παγκύπρια πρώτη: Τελευταίες μέρες στο ορφανοτροφείο του γιατρού και παιδαγωγού Γιάννου Κόρτσακ στο γκέτο της Βαρσοβίας, το 1942. Λίγο πριν από την αποστολή των παιδιών στο στρατόπεδο συγκέντρωσης της Τρεμπλίνκα, ένα καινούργιο μέλος, ο Άτζιο, ένα αγόρι μεγαλωμένο στους δρόμους, θα κάνει τον Κόρτσακ να αναρωτηθεί τι νόημα έχουν όσα διδάξε στα «παιδιά του». Ο Σκορσέζος συγγραφέας Ντέιβιντ Γκρεγκ εξετάζει την αξία της δικαιοσύνης και της αξιοπρέπειας σε έναν κόσμο όπου κάθε ανθρώπινη ιδιότητα μοιάζει να χάνεται. Η παράσταση αναδεικνύ-

ει με ευαισθησία τους δεσμούς αγάπης και αλληλοσεβασμού ανάμεσα στον «γερο-δόκτορα» και τους «μικρούς ανθρώπους», όπως ο Κόρτσακ αποκαλούσε τα παιδιά. Μια ωδή στην ανθρωπιά, στο μεγαλείο της προσφοράς και στην ανεξάντλητη δύναμη της αγάπης. Παίζουν οι: Μικαέλλα Θεοδουλίδου, Παναγιώτης Λάρκου, Αντρέας Μακρής, Τάριελ Μπερτζέ. Η πρώτη παράσταση για το κοινό την Κυριακή 19 Ιανουαρίου 2020 στις 6:00 μ.μ. στο Θέατρο Αποθηκές ΘΟΚ, Κάμπου 29, Λευκωσία. Πληροφορίες/Εισιτήρια: Ταμείο Θεάτρου ΘΟΚ, τηλ. 7772717, www.thoc.org.cy.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Αντιγόνη
του Σοφοκλή

Η παράσταση «Αντιγόνη» του ΜΙΤΩΣ δεν εστιάζει στην ανωτερότητα του θείου νόμου απέναντι στον ανθρώπινο, αλλά στην ανάγκη να ακούει ο ένας τον άλλο, να μελετά την άλλη άποψη, γιατί κανείς δεν έχει ποτέ δίκαιο μέρος του (στ. 707). Είναι μια πολιτική συζήτηση, μια δημόσια κουβέντα περί των νόμων της πόλεως, που θα πραγματοποιηθεί σε χώρους τέχνης σε Λεμεσό και Λευκωσία. Η παραγωγή θα υλοποιηθεί στο πλαίσιο του προγράμματος χορηγιών του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου ΘΥΜΕΛΗ. Παίζουν οι: Στυλιάνω Ιωάννου, Ελεάνα Αλεξάνδρου, Μιχάλης Ασιήκας, Ευριπίδης Δίκαιος, Νεκτάριος Θεοδώρου, Μάριος Αγαθοκλέους. Μέχρι τη Δευτέρα 13 Ιανουαρίου 2020 στις 8:30 μ.μ. στο Θέατρο Γκαράζ, Αρμιοκώστου 16, Λευκωσία. Πληροφορίες: 97879793.

ΕΚΘΕΣΗ

Μεταμόρφωσις

Η Γκαλερί Γκλόρια υποδέχεται το 2020 με την έκθεση μικτής τεχνικής του Σέργη Χατζηαδάμου με τίτλο «Μεταμόρφωσις». Για την έκθεση ο δρ Χαράλαμπος Μπακιντζής αναφέρει τα εξής: «Το θέμα της έκθεσης είναι ο μετασχηματισμός των αντικειμένων από την φθορά του χρόνου και η μεταμόρφωση των ανθρώπων. Ξεκινά από τις γυάλινες πλάκες αρνητικών του φωτογράφου της Πάφου, Σπύρου Χαρίτου.» Αυτό που προκάλεσε το ενδιαφέρον του Σέργη Χατζηαδάμου είναι ο φυσικός μετασχηματισμός των αντικειμένων και η τυχασία αλλά οριστική μεταμόρφωση των εικονιζόμενων σε αυτές. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι Τετάρτη 22 Ιανουαρίου 2020. Γκαλερί Ζήνωνος Σώζου 3, Λευκωσία. Επικοινωνία: 22762605.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Κύπρος και Βιέννη

Η Πρωτοκρονιάτικη Συναυλία της Βιέννης αποτελεί το πρωταρχικό μουσικό γεγονός των εορτασμών για την έναρξη του νέου χρόνου στην Ευρώπη. Η Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου συντονίζεται με το πνεύμα της βιεννέζικης παράδοσης με έργα που φέρουν τη μαγεία και τη χαρά αυτής της εορταστικής περιόδου. Στο ίδιο πρόγραμμα, η Σ.Ο.Κ. και ο μαέστρος Jens Georg Bachmann συντονίζονται και με τον παλμό της Κύπρου, ερμηνεύοντας πλάι στο μπρίο και την γοητεία των βιεννέζικων χορών και δύο πολύ ξεχωριστά έργα Κυπρίων συνθετών. Συναυλίες Λευκωσία: Τετάρτη 15 Ιανουαρίου, Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας, ώρα 8:30 μ.μ. Πάφος: Πέμπτη 16 Ιανουαρίου, Μαρκίδειο Δημοτικό Θέατρο, ώρα 8:30 μ.μ. Λεμεσός: Παρασκευή 17 Ιανουαρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Πατίκειο Δημοτικό Θέατρο. Πληροφορίες: 26932571.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Στου Κορνέσιου την αυλή σφάζονται παλληκάρια

Ζήτημα προέκυψε πριν από λίγες ημέρες σχετικά με το Εθνολογικό Μουσείο – Οικία Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου και τη θέληση του αρχιεπισκόπου Κύπρου να μην ανανεώσει την ενοίκηση του κομμάτιου που ανήκει στην Εκκλησία της Κύπρου στο Τμήμα Αρχαιοτήτων και να μετατρέψει το Εθνολογικό Μουσείο σε Εκκλησιαστικό. Πέρασε αρκετός καιρός και ουδείς εκ των υπευθύνων είχε κάτι να πει, το αρμόδιο Τμήμα ως πούμε, λέω εγώ τώρα, ή αν το ζήτημα είναι τόσο σοβαρό ο αρμόδιος υπουργός Έργων και Συγκοινωνιών, ο οποίος έκανε παντού εφόδους, σε κανένα μουσείο δεν πήγε... εκτός και αν πήγε σε εκείνα που είναι κλειστά για ανακαίνιση, που έτσι όπως πάμε θα ανακρυχθούν μουσειακά κομμάτια. Τέλος πάντων, ουδείς εκ των αρμοδίων είχε κάτι, τουλάχιστον δημοσίως. Να σας πω κάτι; Και γιατί να πούμε; Μήπως διακυβεύεται τίποτα το σοβαρό; Ένα καλαμάντουρο με κάτι παλιόζουρες, στο οποίο κατοικούσε ένας κάποιος πολύ παλιά. Είναι γεμάτη η Κύπρος από τέτοια, άλλωστε. Και ο αρχιεπίσκοπος κάνει κατά τον χαβά του, μιας και

μιλάμε για την οθωμανική περίοδο ή κατά το κυπριακό έργο του Σπύρου Κ.Σ. Σπύρου «Εγώ παπιάς, εγώ τατάς, εγώ τζιάι ο ππαράς». Θέλω εκκλησιαστικό μουσείο, θα κάνω εκκλησιαστικό μουσείο, ολάν! Τώρα, δεν ξέρω αν το θυμάται, αλλά έχουμε ένα Βυζαντινό Μουσείο, εκεί στο αρχιεπισκοπικό μέγαρο... Δεν φτάνει... θα σκέφτηκε ο μακαριότατος, ως πάρω το Εθνολογικό, που είναι και κοντά στον νέο καθεδρικό, να είναι μπες-βγες η κατάσταση. Τώρα θα μου πείτε, αφού θέλει την Οικία Κορνέσιου για εκκλησιαστικό μουσείο, τον Άγιο Αντώνιο και τον Άγιο Ιωάννη γιατί τα θέλει επίσης μουσεία; Άγνωστες οι βουλές του μακαριότατου. Να το καταλάβω στη Γερσοκίπου, θέλει να επενδύσει, τους μαυρόροτσους θα κοιτάμε τώρα; Βέβαια, για να μη λέμε και ό,τι θέλουμε οι μεγιστάνες του resort που θα ανεγείρει θα μπορούσαν να τα θαυμάζουν τα αρχαία μας... είναι και της Αφροδίτης αρχαιοτήτες, χαμός θα γίνει. Ο αρχιεπίσκοπος, που λέτε, είναι αυτός που είναι, τον ξέρουμε, αλλά οι υπόλοιποι τι κάνουν; Και με τους υπόλοιπους εννοώ την Πολιτεία και τις υπηρεσίες της. Τίποτα το ουσιαστι-

κό δεν κάνουν. Κατά την άποψή μου θα έπρεπε να ήταν μείζον θέμα παντού, αλλά συγγνώμη, ξεχασα, ξεχειλιζον τα φράγματα, ο Κούρνος γέμισε, με τα μουσεία και τα πολιτιστικά θα ασχολούμαστε; Για να πω την αλήθεια, δεν ξέρω αν το είπαν στο Πολιτιστικό Δελτίο του ΡΙΚ, αλήθεια υπάρχει ακόμα αυτό; Τίποτα δεν κάνουν, γιατί δεν ενδιαφέρει κανέναν να καθίσει κάτω και να συγκροτήσει συγκεκριμένη πολιτική για τον πολιτισμό. Μόνο κορδέλες και μεγάλα λόγια και μεγαλειώδη έργα θέλω. Και τώρα που είπα μεγαλειώδη έργα, είδατε ότι το Υπουργικό Συμβούλιο σε συνεδρία του, την περασμένη Τετάρτη, 8 Ιανουαρίου 2020, αποφάσισε να συνεισφέρει η κυβέρνηση μέρος του προϋπολογισμού για την ανέγερση Υπαίθριου Αμφιθέατρου - Κέντρου Πολιτισμού στην Αγία Νάπα. Έκανε το θαύμα της η υπουργοποίηση... Θα αναβαθμιστεί λέει την πολιτιστική ζωή στην Αγία Νάπα, όπως και σε ολόκληρη την επαρχία Αμμοχώστου, καθώς και θα δώσει νέα ώθηση στην πολιτιστική δημιουργία. Πώς ακριβώς αναβαθμίζει την πολιτιστική δημιουργία ένα

Υπαίθριο Αμφιθέατρο; Εκτός αν αναφέρονται στο Κέντρο Πολιτισμού, κτήριο δεν είχαν δηλαδή στην επαρχία Αμμοχώστου για να ξεδιπλώσουν τις καλλιτεχνικές τους ανησυχίες. Τώρα θα μου πείτε μετά τη λεωφόρο των αστεριών, το μεσαιωνικό φεστιβάλ, ένα Κέντρο Πολιτισμού είναι κάτι, μια αρχή. Αλλά, συγγνώμη, δεν θα αναβαθμιστεί ο πολιτισμός από τατσιμέντα και τα μάρμαρα, ούτε από τα υπαίθρια αμφιθέατρα. Θέλει άλλα πράγματα, όπως η ανάληψη από τους Δήμους της επαρχίας σοβαρών πολιτιστικών δράσεων, να ανοίξουν μια βιβλιοθήκη... καλά, πύγα να πω κι εγώ, κι είπα!

Τίποτα, κυρίες και κύριοι και αγαπητά μας παιδιά, τίποτα, ασ πηγαίνουμε στις Αθήνας και εις τους Παρισίους για μουσεία και άλλα τέτοια εξωτικά σπορ, εδώ έχουμε κοτζαμάν φράγματα να παρατηρήσουμε και δεκάδες φεστιβάλ αγριομολόχας, σιγά μη μας νοιάζει τώρα για ένα μουσείο που πάει να κλείσει. Είδατε φραντάζομαι και την προτομή του Σεφέρη στην Αγία Νάπα... με ξεπερνάει και δεν περιγράφω άλλο.

Φρεσκάρισμα μνήμης από την Πάφο του τότε

Το φωτογραφικό αρχείο του Σπύρου Χαρίτου μέσα από τη ματιά του εικαστικού Σέργη Χατζηαδάμου στην Γκαλερί Γκλόρια

Συνέντευξη στη ΛΟΥΪΖΑ ΛΟΥΗ

Ο Κύπριος εικαστικός Σέργης Χατζηαδάμου γεννημένος στη Νότια Αφρική επέστρεψε στην Κύπρο για να οργανώσει την αναδρομική έκθεση του πατέρα του, γλύπτη Άντη Χατζηαδάμου και κάπως έτσι έφτασε στα χέρια του το φωτογραφικό υλικό του Σπύρου Χαρίτου. Η «Κ» συνάντησε τον καλλιτέχνη και μίλησε μαζί του για την έκθεση «Μεταμόρφωσις» στην Γκαλερί Γκλόρια. Για να παρουσιαστεί το αρχείο ο καλλιτέχνης βοηθήθηκε από τα Thamos Hotels στην Πάφο, τα οποία κάθε χρόνο χορηγούν καλλιτέχνες για να δημιουργήσουν ελεύθερα κάποιες εκθέσεις τους. Το 2017 επιλέχθηκε την έκθεση «Επικίνδυνα Ταξίδια» για το ΠΑΦΟΣ2017, Πολιτιστική Πρωτεύουσα Ευρώπης 2017. Το 2018 βραβεύθηκε στην Μπιενάλε Λάρνακας, Larnaca Biennale 2018, με αριστεία για το έργο του «Πάφος Ψυχές». Το 2019 παρουσίασε την τρίτη ατομική του έκθεση «Μεταμόρφωσις» στο ξενοδοχείο Άναμπελ στην Πάφο.

—Μίλησε μας για το αρχείο που πυροδότησε την έκθεση «Μεταμόρφωσις» και τι θα δούμε στην Γκαλερί Γκλόρια.

—Το αρχείο αυτό είναι κάτι μοναδικό, πρόκειται για 16500 γυάλινες πλάκες, μια περίοδος του Σπύρου Χαρίτου και αυτό δεν είναι όλο του το αρχείο είναι το ένα δέκατο από το σύνολό του. Το αρχείο που έχω εγώ στα χέρια μου είναι καταστραμμένο, διαβρώθηκε, δέχτηκε τρομερή επίθεση, εισβολή από την υγρασία. Με τη δική μου πρόσθεση στις φωτογραφίες γίνεται η μεταμόρφωση, η μεταστρο-

«Είναι η στιγμή που αντιλήφθηκα ότι η προσφυγιά είναι ένας ζωντανός οργανισμός, ο οποίος υπάρχει εκάστοτε στην ιστορία του ανθρώπου και πάντα θα υπάρχει».

φή της αρχικής εικόνας έγινε από την υγρασία, αλλά καλύπτοντας τα πρόσωπα, ειδικά τα πρόσωπα, από σεβασμό πάντα. Αποκρύπτοντας τα πρόσωπά τους, μεταμορφώνεται όλη η έννοια αυτού του θέματος. Στην Γκαλερί εκτίθενται δεκατέσσερις πίνακες και δέκα φωτογραφίες. Οι πίνακες είναι το κύριο σημείο, διότι είναι εκεί που γίνεται η μεταμόρφωση. Είναι τυπωμένα σε καμβά 100% βαμβάκερο και προσθέτω εγώ με πινέλο, ακρυλικό χρώμα κυρίως στα πρόσωπα με αδρές πινελιές. Προσθέτω χρώμα στις φωτογραφίες πάνω στον καμβά, δεν είναι εντελώς ασπρόμαυρο, παρόλο που βγάζει απίστευτη ποιότητα αυτό, αλλά as μπν ξεκινάμε ότι τότε ήταν η μόνη επιλογή στη φωτογραφία. Ήθελα να δώσω έστω και λίγο χρώμα στον καμβά για να φρεσκαριστεί, για να μετατραπεί σε ένα κομμάτι σύγχρονης τέχνης.

—Πως ξεκίνησε αυτή η ιδέα;

—Η μεγάλη ιδέα υπήρχε πάντα αλλά όλα ξεκίνησαν από την Μπιενάλε Λάρνακας σαν μια πρώτη δοκιμή όπου και είχαμε διάκριση εκεί. Το μέγεθος του αρχείου είναι αυτό που του δίνει την ιστορικότητα που μπορείς να κάνεις την έκθεση και να τη μεταφέρεις. Ο

«Σκέφτομαι πως εάν πεθάνεις στην Κύπρο θα σε ξεχάσουν εντελώς, σαν να μην υπήρξες ποτέ, αυτό είναι τραγικό. Τι γίνεται με τους καλλιτέχνες που είναι εξίσου μεγάλοι αλλά δεν έχουν ένα «πελλογιό» να κάνει τέτοιο πράγμα; Χάνονται.» λέει ο Σέργης Χατζηαδάμος.

σκοπός είναι το αρχείο, τι θα ανακαλύψουμε μέσα από αυτό, πώς θα το αξιοποιήσουμε και τι βιβλία θα βγάλουμε, θα γίνουν πολλά πράγματα σίγουρα, αλλά καλλιτεχνικά αυτό που με ενδιαφέρει εμένα είναι πώς θα προσεγγίσω το πιο σαπισμένο σημείο του αρχείου. Το ότι ήρθε και στη Λευκωσία αυτή η έκθεση είναι μια συνέχεια, πάντα όταν κάνω εκθέσεις εκθέτω και στην Πάφο, που είναι ο τόπος μου και μία πάντα γίνεται στη Λευκωσία. Περιμένω και απάντηση από το Σπίτι της Κύπρου στην Αθήνα γι' αυτή τη δουλειά. Αυτή η δουλειά θα συνεχίζεται.

—Τι ανακάλυψες μέσα από αυτή

τη διαδικασία;

—Ανακάλυψα ευαίσθητες στιγμές των δύο κοινοτήτων μαζί, που δείχνει ξεκάθαρα τη θέση των Τουρκοκυπρίων στην κοινωνία της Πάφου. Αυτό πραγματικά με ευαισθητοποίησε, αυτοί οι άνθρωποι αυτοί πλέον δεν υπάρχουν. Η τραγικότητα αυτής της ανακάλυψης σε προσωπικό επίπεδο με έχει επηρεάσει. Είναι η στιγμή που αντιλήφθηκα ότι η προσφυγιά είναι ένας ζωντανός οργανισμός, ο οποίος υπάρχει εκάστοτε στην ιστορία του ανθρώπου και πάντα θα υπάρχει. Ανακάλυψα, επίσης, απίστευτα βεστιάρια, καρναβαλιστές φορεσιές του '30 στην Πάφο και βλέπεις πως στην εικόνα

δεν τους λείπει τίποτα από ένα αριστοκρατικό σπίτι στην Αμερική ή στην Αγγλία.

—Μέσα από τα έργα σου βλέπω τον χρόνο. Τι σημαίνει για εσένα ο χρόνος;

—Ο χρόνος για εμένα προσωπικά είναι μια καλή οργάνωση. Ο χρόνος σε αυτή τη δουλειά, μιλούμε για μια συντηρητική εποχή, τότε ο πιο πολύ κόσμος έβγαζε μια φωτογραφία τον χρόνο κάτι πολύ σπάνιο. Ο χρόνος, όμως, δεν σταματά εκεί, διότι ο μόνος χρόνος που «σταματά» είναι ο χρόνος των Τουρκοκυπρίων που δεν υπάρχει πλέον εκεί, εκείνος ο χρόνος σταμάτησε. Για εμάς ο χρόνος υπάρχει, απλώς τον βλέπουμε σαν παρελθόν.

—Έχει δουλέψει σε διαφορά μέρη του κόσμου, γιατί ήλθες πίσω στην Κύπρο;

—Γιατί ο πατέρας μου ήταν ο Άντης Χατζηαδάμος, ο γλύπτης και συγγραφέας, που πέθανε το 1990. Ως γιος του ένιωθα την υποχρέωση να μην ξεχαστεί αυτός ο άνθρωπος. Επέστρεψα, λοιπόν, στην Κύπρο για να κάνω την αναδρομική έκθεση του Άντη. Και μου έκανε εντύπωση το πόσο λίγοι γνωρίζουν κάποιες προσωπικότητες, οι οποίες διακρίθηκαν, που είναι αξιόλογοι στον τομέα τους. Το ότι πρέπει η οικογένεια να αναλάβει να κάνει κάτι αντίστοιχο, είναι προσβολή. Με βοήθησε το Υπουργείο ως ένα σημείο αλλά εάν δεν το αναλάμβανα εγώ; Και αυτό με κάνει να σκέφτομαι πως εάν πεθάνεις στην Κύπρο θα σε ξεχάσουν εντελώς, σαν να μην υπήρξες ποτέ, αυτό είναι τραγικό. Τι γίνεται με τους καλλιτέχνες που είναι εξίσου μεγάλοι αλλά δεν έχουν ένα «πελλογιό» να κάνει τέτοιο πράγμα; Χάνονται.

Ελένη
Παναγιώτης
**ΒΙΤΑΛΗ
ΜΑΡΓΑΡΗΣ**
Συμφωνίες

ΤΕΤΑΡΤΗ
5
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ
20:30

ΘΕΑΤΡΟ ΡΙΑΛΤΟ

Χορηγός:

Χορηγοί Επικοινωνίας:

€ 20 / 15 77 77 77 45
rialto.com.cy

Χορηγός:

Χορηγοί Επικοινωνίας:

Χορηγός Φιλοξενίας:

€ 25 / 20 77 77 77 45
rialto.com.cy

Qualto

ΣΤΑ ΜΑΤΗΣ
ΚΡΑΟΥΝΑΚΗΣ
+ΣΠΕΙΡΑ

Φίλα με... στο Θέατρο Ριάλτο

Σάββατο 25 Ιανουαρίου 2020
Ώρα 20.30

Τι να περιμένουμε για το '20 στον Πολιτισμό

Το Υφυπουργείο Πολιτισμού, το νέο αρχαιολογικό μουσείο, που δεν ήλθαν, και η Κυπριακή Βιβλιοθήκη που δεν έχουμε

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΛΑΚΗ

Το 2019 έφυγε χωρίς να έχουμε σοβαρά πολιτιστικά ελλείμματα, άλλωστε συνηθίσαμε στην έλλειψη πολιτιστικού οράματος από πλευράς Πολιτείας, έτσι που αυτά που σε άλλες χώρες θεωρούνται αυτονόητα σε εμάς να φαντάζονται εξωπραγματικά και σχεδόν ακρείστα, τα ξεκνάμε ή δεν ασχολούμαστε παρά επιφανειακά ή περιστασιακά. Οι Πολιτιστικές Υπηρεσίες έχουν προ πολλού εξαντλήσει τις δυνατότητές τους υπό τη σημερινή τους μορφή, με ένα Υφυπουργείο Πολιτισμού να καθίσταται αδύνατη ανάγκη. Φυσικά, δεν μιλάμε για απλή αλλαγή ονόματος στο κτήριο της οδού Ιφιγενείας, αλλά μια συνολική αλλαγή πλεύσης, για τη συγκρότηση εθνικής πολιτιστικής πολιτικής. Ας δούμε παρακάτω αυτά που προέκρινα ως τα σημαντικότερα (είμαι βέβαιος ότι υπάρχουν πολλά ακόμα) και πώς κινούμαστε ως Πολιτεία και ως φορείς στον τομέα του πολιτισμού.

ΝΕΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Μπήκαμε στη νέα δεκαετία και ακόμη το νέο αρχαιολογικό μουσείο Λευκωσίας βρίσκεται σε τεχνικές και τεχνοκρατικές διαδικασίες, με την αποπεράτωσή του να έχει οριστεί μεν για το 2022, και με το προεδρικό ενδιαφέρον να είναι έντονο. Το έργο προκηρύχθηκε εν χορδαίς και τυμπάνοις το 2016, το αρχιτεκτονικό γραφείο της Θεώνης Εάνθη βραβεύτηκε για τη δουλειά του, αλλά ακόμη το έργο δεν έχει αρχίσει, παρά τις κατά καιρούς εξαγγελίες. Οπωσδήποτε οι δυσκολίες που υπάρχουν για ένα τέτοιο έργο είναι πάρα πολλές και πέρα των τεχνικών ζητημάτων αυτά που μάλλον είναι πραγματικά Γολγοθάς είναι οι γραφειοκρατικές διαδικασίες. Η ανάγκη ύπαρξης σύγχρονου αρχαιολογικού μουσείου είναι εκ των ων ουκ άνευ για την Κύπρο και δη τη Λευκωσία ως πρωτεύουσα ενός κράτους που σέβεται τον πολιτισμό του και την ιστορία του. Αναμένουμε περισσότερα για το 2020, τόσο από το Τμήμα Αρχαιοτήτων όσο και από το Τμήμα Δημοσίων Έργων. Πεδίο δόξης λαμπρόν και για τον νέο υπουργό Συγκοινωνιών και Έργων κ. Γιάννη Καρούσο, δεν χρειάζεται να το κάνουμε και Λούβρο, πάντως!

ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΠΑΘΗ

Θα ξεκινήσω με το καλό μουσειακό κλείσιμο του 2019, το Δημοτικό Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή. Ένα μουσείο που κατά το εμπνευστή του, τον χαρακτήρα Χαμπή, φέρνει την τέχνη της χαρακτικής στη χώρα. Ελπίζω ο Δήμος, ο οποίος στάθηκε αρωγός στο όραμα του Χαμπή, να συνεχίσει να στηρίζει το μουσείο, αλλά και παρόμοιες προσπάθειες. Στα άλλα μουσειακά νέα για το 2020 ελπίζουμε ότι τα Αρχαιολογικά Μουσεία Πάφου και Λάρνακας, που παραμένουν κλειστά εδώ και κάμποσα χρόνια, το 2020 θα βρουν το φλοορί στην πύλη του Τμήματος Αρχαιοτήτων και άλλων υπηρεσιών μπας και δουν επισκέπτες. Το ότι είναι κλειστά δεν φαίνεται να απασχολεί και πολύ κόσμο, μόνο ο δήμαρχος Πάφου κατά καιρούς επισημάνει το ζήτημα της Πάφου, αλλά ουδέν γίνεται. Μάλλον και ο τουρισμός μας δεν έχει ως προορισμό τα μουσεία... Από την άλλη άμα τη αφίξη του 2020 ο αρχιεπίσκοπος Κύπρου Χρυσόστομος από αέρος και διά του Τύπου, και ουχί από άμβωνος –ευτυχώς κιόλας– είπε το θα διεκδικήσει αυτό που του ανήκει από το Εθνολογικό Μουσείο – Οικία Χατζηγεωργιάκη Κορνέσιου και ότι θα μετατρέψει σε μουσείο τον πρώτο όροφο της παλαιάς Αρχιεπισκοπής (έδρα της Εταιρείας Κυπριακών Σπουδών) και τον ναό του Αγίου Ιωάννη (καθεδρικός) και τον ναό του Αγίου Αντωνίου. Το δε Εθνολογικό θα το κάνει εκκλησιαστικό, δηλώνοντας άραγε ότι το έθνος είναι η Εκκλησία, θέλει ρόλο Εθνάρχη; Ο μακαριότατος για κάποιον λόγο ξενά ότι στο Ίδρυμα Μακαρίου Γ', του λεγόμενου και εθνάρχη, λειτουργεί Βυζαντινό Μουσείο, το οποίο χρήζει βελτιώσεων και που φιλοξενεί σημαντικότερα εκθέματα. Άρα τι χρειαζόμαστε από νέα μουσεία και αποκαθλώσεως άλλων; Τι εκθέματα θα μπουν σε ακόμα τρία μουσεία. Λεφτά και εκθέματα φαίνεται ότι υπάρχουν, μα και όραμα κρυφά εθναρχικό.

ΠΛΑΤΕΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Το γεφύρι της Άρτας να ήταν θα είχαμε καταφέρει να το τελειώσουμε... η πλατεία Ελευθερίας, όμως, κρατά χαρακτήρα και ο Δήμος Λευκωσίας ανά διαστήματα κρατάει ζωντανό το ενδιαφέρον των πολιτών για τον παρ excellence δημόσιο χώρο της πόλης. Τεχνικές αστοχίες, γραφειοκρατικά ζητήματα και άλλα πολλά δημιουργούν ένα θολό τοπίο σχετικά με την περιώνυμη πλατεία Ελευθερίας, η οποία αποπερατώνεται σταδιακά με αποτέλεσμα ό,τι ήταν νέο χθες, μετά από λίγο να γίνεται παλιό και κάτι καινούργιο να προστίθεται στη συνέχεια. Το 2020 βρήκε την πλατεία λίγο περισσότερο έτοιμη, αλλά όχι πλήρως λειτουργική και σε καμία περίπτωση –κατά την

Τα τελευταία χρόνια το θεατρικό τοπίο, ο χορός και η μουσική διαγράφουν θετική πορεία. Σκοπός όλων θα πρέπει να είναι η διατήρηση του θετικού προσήμου και η ανάπτυξη και άλλων τομέων πολιτισμού, όπως το σινεμά και το βιβλίο.

κρίση μου τουλάχιστον – ως το έργο εκείνο που κόβει την ανάσα, εκτός και αν είσαι πουλί πετούμενο και τη βλέπεις από ψηλά. Οι ενετικές οχυρώσεις χάθηκαν στο απέραντο... Λευκό και στον σύγχρονο σχεδιασμό, όταν σε άλλες πόλεις και χώρες βρίσκουν τρόπους να αναδείξουν το αστικό παρελθόν τους. Ας αναμένουμε, όμως, την πλήρως τελειωμένη πλατεία Ελευθερίας το 2020, γιατί εν συνόλω μπορούμε να δούμε κάτι άλλο.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

Δυστυχώς, πολλά τα ζητήματα που αφορούν την Παλιά Πόλη της Λευκωσίας, μα και άλλων ιστορικών οικιστικών πυρήνων. Με οτιδήποτε παλιό κινούμαστε σε λογικές των αρχών του 20ού αιώνα, όταν οι άρχοντες των πόλεων θεωρούσαν ότι τα παλαιά κέντρα των πόλεων, τα τειχη κτλ. ήταν «μεσαιώνας», έπληγαν τις πόλεις, μόλυναν την πόλη τα ρυπαρά καλντερίμια. Η Παλιά Πόλη ειδικά της Λευκωσίας έχει ανάγκη από σειρά διαρθρωτικών παρεμβάσεων, η κατάρτα της δικαιοσύνης, η αδιαφορία της Πολιτείας, η αδυναμία, θεσμική και τεχνική, του Δήμου Λευκωσίας δεν μπορούν να αντισταθμιστούν από το έργο της Δικονομικής Τεχνικής Επιτροπής για την Πολιτιστική Κληρονομιά, είναι άλλος ο ρόλος της. Η Πύλη Αμμοχώστου παραμένει κλειστή, όταν ο Πεδιαίος, ο Πιθικός, ξεχείλισε το 2018, μπαίνουμε στο 2020 και η δεν ακούσαμε το «άρατε, πύλας». Ενδιαφέρουσες οι αναπλάσεις στα ιστορικά κέντρα της Λάρνακας, περίξο του Αγίου Λαζάρου και της περιοχής του Κάστρου, ήπιες

γώσει τις κορηγίες από το Πρόγραμμα Θυμέλ, εξαιτίας της δικαστικής μάχης με την Επιτροπή Ανταγωνισμού. Ευτυχώς, τα χρήματα τελικά δόθηκαν και αναμένουμε τα σπουδαία περί τον Μάιο του 2020. Το θέατρο, ωστόσο, στην Κύπρο εδώ και δέκα περίπου χρόνια διαγράφει μία εξαιρετικά δημιουργική πορεία. Νέες θεατρικές ομάδες δημιουργήθηκαν, πολλές/οι νέες/οι ηθοποιοί ανέβηκαν στο σανίδι, καθώς και σκηνοθέτριες και σκηνοθέτες πήραν στα χέρια τους έργα και συγγραφείς και έδειξαν τι μπορούν να κάνουν. Με ενδιαφέρον παρακολουθεί κανείς την πρόσληψη του αρχαίου δράματος και του κλασικού θεάτρου –άλλοτε επιτυχημένα άλλοτε όχι. Υπάρχει έντονος ο πειραματισμός και αυτό είναι κάτι που με ενδιαφέρει, όταν μάλιστα γίνεται για να υποδειχθεί ότι ίσως μπορούμε να πάμε παρακάτω τα πράγματα.

Ευχαριστήθηκαν αυτά τα χρόνια μικρές, ανεξάρτητες παραγωγές και ατομικές δουλειές που δείχνουν ρωμαλεότητα και αποφασιστικότητα για τα θεατρικά πράγματα και ότι τελικά η τέχνη είναι προσωπική υπόθεση και όχι δημόσια υποχρέωση. Είναι ανάγκη το 2020 να δει σοβαρά και ο ΘΟΚ και η Πολιτεία πώς το Θυμέλ θα είναι ένα εργαλείο που θα εξυπηρετεί το θέατρο, τους ανθρώπους του και το κοινό και όχι τις μωροφιλοδοξίες κανενός. Το σχολικό και ερασιτεχνικό θέατρο νιώθω ότι προχωρούν καλώς και αυτό είναι ελπιδοφόρο. Σημαντικά θα προσέθετε στο θεατρικό τοπίο και Κρατική Δραματική Σχολή, με αυστηρούς όρους εισδοχής και υψηλά στάνταρτ διδασκαλίας. Πολύ ενδιαφέρουσα είναι και η πορεία του Διεθνούς Φεστιβάλ Αρχαίου Ελληνικού Δράματος, το οποίο και το 2019 φιλοξένησε ενδιαφέρουσες παραστάσεις αρχαίου θεάτρου. Η ενίσχυση του έτι περαιτέρω είναι επιβεβλημένη, καθώς και η σύνδεσή του με το ευρύτερο θεατρικό γίγνεσθαι της χώρας. Θα έβλεπα τη συνεργασία του ΘΟΚ με το Φεστιβάλ, και ας μην πάμε και μια χρονιά στην Επίδαυρο. Σημαντική προσθήκη είναι και το ανακαινισμένο Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας, που παραδόθηκε τον Ιούνιο του 2019. Ήδη φιλοξένησε το 1ο Διεθνές Φεστιβάλ Λευκωσίας και θα ήθελα να μη γίνει πολυχώρος εκδηλώσεων διά παν βαλάντιο και πάσα οικογένεια επιχειρηματική ή μη.

ΜΟΥΣΙΚΗ ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Το 2019 άφησε την Κύπρο μουσικά σε καλό δρόμο. Καινούργιες δουλειές από νέους καλλιτέχνες και νέες καλλιτεχνικές δηλώσεις πώς το πεντάγραμμο δεν έχει τόπο και δεν έχει πατρίδα. Πολύ καλές φωνές με σπουδές πολλές φορές σε σπουδαία πανεπιστήμια του εξωτερικού επιστρέφουν στην Κύπρο και την επιλέγουν ως βάση τους για να κάνουν ωραία πράγματα. Άλλοι δε παραμένουν στο εξωτερικό ή επιλέγουν να ζήσουν εκτός του νησιού και από τις χώρες δραστηριοποίησής τους γίνονται άξιοι πρεσβευτές της Κύπρου. Δεν θα διακινδυνεύω να αναφερθώ σε ονόματα, διότι είναι σίγουρο ότι θα ξεχάσω κάποιους και θα αδικήσω άλλους γιατί δεν τους γνωρίζω. Όσον αφορά τα Φεστιβάλ που διοργανώνονται κατά τους καλοκαιρινούς μήνες κυρίως αυτά τα τελευταία χρόνια έχουν διακυμάνσεις, που μοιάζουν τροχιοδεικτικές για το πού κινείται και το κοινό. Ο Φέγγαρος, το The Afrobanana Festival, το Windcraft Music Fest., το Αγλαντζαζ είναι μόνο μερικά από τα καλοκαιρινά φεστιβάλ που κάνουν τις θερινές ημέρες του νησιού πιο δροσερές. Μουσικά για το 2020 αυτό που θα ήθελα να δω είναι περισσότερα πράγματα στο κομμάτι της παραδοσιακής μουσικής, όχι όμως φοκλωρικά, επειδή γνωρίζω ότι υπάρχουν νέα παιδιά έξι έξω που μπορούν να κάνουν πολλά και σπουδαία, αλλά και μεγαλύτερους που έχουν πολλά να διδάξουν. Σημαντικός και ο ρόλος της Συμφωνικής Ορχήστρας Κύπρου και της Συμφωνικής Ορχήστρας Νέων, οι οποίοι είναι οργανισμοί με ενδιαφέρουσες δραστηριότητες και φαίνεται ότι μπορούν να δώσουν περισσότερα.

ΧΟΡΟΣ ΠΕΡΦΟΡΜΑΝΣ

Η τέχνη της Τερψιχόρης στην Κύπρο, ο χορός, επίσης, τα τελευταία χρόνια έχει σημαντική άνοδο, όπως και η περφόρμανς. Διάφορα φεστιβάλ σε Λευκωσία και Λεμεσό, όπως το Φεστιβάλ Σύγχρονου Χορού, οι συνεργασίες της Στέγης Χορού των δύο πόλεων με διεθνείς φορείς, καθώς και με νέες και νέους δημιουργούς ανεβάζουν τον πήχη της τέχνης. Ακόμα και ο πειραματισμός και η καλλιτεχνική ενδοσκόπηση και περικαράκωση, που παρατηρείται, έχει την αξία του και το ενδιαφέρον του, ωστόσο θεωρώ ότι είναι σημαντικό οι κατοικούντες την Ιερουσαλήμ του χορού να καταλαβαίνουν ότι και η εκπαίδευση του κοινού είναι πολύ σημαντικό πράγμα. Εκ των ων ουκ άνευ για τον χορό είναι εξαιρετικής σημασίας η ανανέωση του νόμου που ρυθμίζει τα του χορού και τον Οκτώβριο του 2019 ήλθε στην επικαιρότητα, μετά την πρόταση παρωδία του ΔΗΣΥ για ρύθμιση των ωραρίων για τα μαθήματα χορού για νέους... Στην ατζέντα θα πρέπει να τεθεί επιτακτικά ο τρόπος λειτουργίας των Σχο-

“

Για το 2020 η Πολιτεία οφείλει επιτέλους να εγκύψει σε δομικά πολιτιστικά ζητήματα και να βρει λύσεις σε χρονίζοντα προβλήματα, με ένα Υφυπουργείο δεν ξεμπερδεύουμε.

αλλά ουσιαστικές οι εκεί παρεμβάσεις, αναδεικνύοντας το ιδιαίτερο της περιοχής. Στην Πάφο, επίσης, οι παρεμβάσεις είναι ενδιαφέρουσες και φαίνεται ότι οι εργασίες ανασυλώσεων για την Πολιτιστική Πρωτεύουσα Πάφος 2017 είχαν και συνέχεια. Στη Λεμεσό η περιοχή του Κάστρου και το ιστορικό κέντρο της πόλης ασφυκτιούν... το παραλιακό μέτωπο της πόλης, ως Ντουμπάι ορθώνει τείχος στο παρελθόν... δείχνοντας αυταρέσκα ένα δυστοπικό μέλλον, και οι ελάχιστοι γυρνούν την πλάτη στην πόλη όλη.

ΘΕΑΤΡΟ

Δυστυχώς, με την εκπονή του 2019, ο θεατρικός κόσμος τέθηκε σε συναγερμό, μετά την απόφαση –προσωρινή ευτυχώς– του ΘΟΚ να πα-

λών Χορού και η βελτίωση και εκσυγχρονισμός των προνοιών του σχετικού νόμου.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Κινηματογραφικά νομίζω ότι έχουμε δρόμο να διανύσουμε, αλλά στην εξίσωση βάζω πάντοτε και τον παράγοντα μέγεθος. Δεν είναι εύκολο να γίνουμε κινηματογραφικά μεγάλα. Μπορούμε, όμως, και αυτό το έχουμε δείξει, να κάνουμε πολύ καλά πράγματα και στα κινηματογραφικά σαλόνια να μην καθίσουμε στην άκρη του τραπεζιού, όπως τον Πίτερ Σέλερς στην ταινία «Το πάρτι». Είναι σημαντικό ότι στον τομέα του κινηματογράφου έχουμε σημαντικά κινηματογραφικά φεστιβάλ, Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Κύπρου, Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Κύπρου, το Φεστιβάλ «Εικόνες και Όψεις του Εναλλακτικού Κινηματογράφου», βοηθούν ικανοποιητικά στην καλλιέργεια κινηματογραφικής κουλτούρας. Δημιουργούς και καλούς κινηματογραφιστές έχουμε πολλούς/ές στην Κύπρο, τολένο δεν μας λείπει, αυτό είναι σίγουρο. Ελπίζω το κράτος το 2020 να αναπτύξει συγκροτημένη κινηματογραφική πολιτική και να αναδείξει την Κύπρο, τουλάχιστον, ως κινηματογραφικό προορισμό. Όχι, όμως, με κινήσεις τύπου διάττοντος αστέρος. Η Μάλτα, το Μαρόκο, ακόμη και η Ελλάδα, έχουν κάνει σημαντικότητα βήματα σε αυτό το κομμάτι, χωρίς τυμπανοκρουσίες. Η Κύπρος είναι γεμάτη προκλήσεις και ένα ρεπεράζ στα ενδότερά της θα έμοιαζε θείο δώρο για πολλούς παραγωγούς. Η κρατική ενίσχυση του κινηματογράφου και της ανάπτυξης του θα πρέπει να αναθεωρηθεί και να εγκύψουν όλοι, ακόμη και

ένα Θυμέλη για το σινεμά δεν θα ήταν άσχημη ιδέα, όταν μάλιστα μπορείς να εντοπίσεις και τις κακοτοπιές και να τις αποφύγεις.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Το 2019 στα εικαστικά προχωρήσαμε όπως κάθε χρονιά τα τελευταία χρόνια, αν εξαιρέσει κάποιος τη λειτουργία του ανακαινισμένου ΣΠΕΛ, παραρτήματος της Κρατικής Πινακοθήκης Σύγχρονου Τέχνης, που ελπίζω να καταστεί πόλος έλξης και γενεσιουργός αιτία για πολλά και σπουδαία. Η Επιθυμία να δω από τους καλλιτέχνες/ιδες πώς αλληλοεπιδρούν με την Κύπρο και τον αστικό ιστό της. Πώς αφομοιώνουν τα διεθνή και τοπικά δρώμενα. Οι εκπρόσωποι της σύγχρονης τέχνης στην Κύπρο θα πρέπει να αρχίσουν να γίνονται ελκυστικά εξωστρεφείς, να έχουν οπωσδήποτε κεντρόφυγες τάσεις. Νιώθω ότι πολλές εικαστικές δουλειές ξεκινούν με τη διάθεση συνομιλίας με τον θεατή και τους προβληματισμούς του καλλιτέχνη, αλλά στο τέλος καταλήγουν έργα με κεντρομόλο διάθεση και ροπή. Το 2020 θα ήθελα να δω μία πιο εξωστρεφή Κρατική Πινακοθήκη, να μάθει και ο κόσμος ότι υπάρχει βασικά... και επιτέλους μια κυπριακή αποστολή στην Μπιενάλε της Βενετίας χωρίς γκρίνιες, ιντριγκες και με αποτύπωμα μετά τη λήξη της κάθε περιόδου.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ/ΑΡΧΕΙΑ - ΒΙΒΛΙΟ

Για το βιβλίο τα πράγματα το 2019 νομίζω πήγαν καλά στην Κύπρο. Κύπριοι συγγραφείς κα-

ταξιώνονται, ας μου επιτραπεί η λέξη, σε αναγνωστικά κοινά εκτός του νησιού, και δη στην Ελλάδα. Μην ξεγελιέστε, δεν είναι δεδομένη, ούτε εύκολη, ούτε αμελητέα η αναγνώριση ενός Κύπριου στην Ελλάδα. Το 2019 είδαμε ενδιαφέρουσες εκδόσεις για την ποίηση, το διήγημα και το μυθιστόρημα, με θεματικές που προχωρούν πέρα από το κυπριακό πρόβλημα, το πραξικόπημα, την εισβολή και την προσφυγιά. Διαθέτουμε κεφάλαιο στα γράμματα. Στον χώρο των βιβλιοθηκών, δυστυχώς, ανοικτή πληγή είναι η ανυπαρξία Εθνικής, Κρατικής, Κυπριακής, όπως θέλετε πείτε την, Βιβλιοθήκης. Οι παλινοδίες της περασμένης χρονιάς για το οικόπεδο όπου θα ανεγερθεί η νέα Κυπριακή Βιβλιοθήκη μαθαίνω ότι δεν θα επαναληφθούν το 2020 και ότι εντός του έτους θα έχουμε θετικές εξελίξεις. Ίδωμεν. Σχετικά δε με το Κρατικό Αρχείο γνωρίζετε ότι σχεδόν υπολειπόμενη, ενώ σε αυτό φυλάσσεται η ιστορία σχεδόν αυτού του τόπου; Καμιά φορά χαιρόμαι που σπουδαία αρχεία των διάφορων υπηρεσιών παραμένουν σε ανήλιαγα υπόγεια... δεν θα άντεχα να ξέρω ότι υπάρχουν, αλλά ελλείψει χώρου, προσωπικού και οράματος είναι θεσμικά απροσπέλαστα. Γνωρίζετε, επίσης, ότι και το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών πνέει τα λοίσθια; Τι χρειαζόμαστε βέβαια από Κέντρα Έρευνας όταν έχουμε Ακαδημία Επιστημών και Τεχνών και Γραμμάτων, ας έχουμε ακαδημαϊκούς, χρειάζονται για την έξωθεν καλή μαρτυρία. Ένα ακόμη σημαντικό ζήτημα είναι αυτό των Κρατικών Βραβείων Λογοτεχνίας. Χρειάζεται ο θεσμός να ανανεωθεί, να προχωρήσει παρακάτω, να αναπνεύσει. Η αλλαγή του τρόπου διεξαγωγής της τελετής απονομής των βραβείων θα ήταν μία καλή αρχή.

Το 2020 ας πάρουμε 20!

Εκτός από νέα χρονιά, η φετινή είναι και αρχή καινούργιας δεκαετίας, άρα θα ήταν ενδιαφέρον να εκπονούσε η Δημοκρατία δεκαετές πολιτιστικό πλάνο. Η Βουλή των Αντιπροσώπων αντί των παράπλευρων βουλών και λοιπών αστειοτήτων να συγκροτούσε μία διακοινοβουλευτική επιτροπή πολιτισμού, η οποία θα μελετούσε εις βάθος και σε συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών και τους θεσμικούς πολιτιστικούς φορείς τι χρειάζεται να γίνει νομοθετικά στον τομέα του πολιτισμού και πώς η Βουλή μπορεί έμπρακτα να βοηθήσει. Θα ήθελα το 2020 επιτέλους να γίνει πραγματικότητα το Υφυπουργείο Πολιτισμού, όχι όμως μονάχα ως αποτέλεσμα προεκλογικής δέσμευσης και τσάτρα-πάτρα, αλλά συγκροτημένα, μελετημένα, αλλιώς να μην το κάνουν. Είμαστε μικρός τόπος και η πολιτιστική αποκέντρωση είναι σχετικά εύκολη υπόθεση. Η επαρχία Αμμοχώστου και η Λάρνακα δέχονται συγκριτικά με τη Λευκωσία και τη Λεμεσό σχεδόν μηδαμινές πολιτιστικές δονήσεις. Η Πάφος μοιάζει να μην έχει κεφαλαιοποιήσει όσα κέρδισε ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης και είναι σχεδόν πολιτιστικά απομονωμένη. Οι ορεινές κοινότητες ενώ διαθέτουν πολιτιστικούς θησαυρούς μοιάζει να έχουν μείνει στη σούβλα και στα εποχιακά φεστιβάλ προϊόντων... άρα ο νέος επιτροπος Ορεινών Κοινοτήτων και πρώην υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού έχει κάποιο σχετικό στόχο; Προϊστάτο για κάποια χρόνια των Πολιτιστικών Υπηρεσιών, κάτι θα έμαθε, δεν μπορεί. Η Εκκλησία της Κύπρου και το κράτος επιτέλους θα πρέπει να συνεννοηθούν για τα εκκλησιαστικά μουσεία, τους βυζαντινούς και μεταβυζαντινούς ναούς, για όσα αντικείμενα πλέον είναι μουσειακά αντικείμενα και όχι λειτουργικά, για το πώς και πότε απαλλοτριώνονται χωράφια και οικόπεδα και πότε ένα κτήριο λαϊκής ή μη αρχιτεκτονικής προστατεύεται. Ας γίνει το 2020 μια αρχή που έχει αργήσει εδώ και κάποια χρόνια.

**Από τη Λεμεσό
για όλη την Κύπρο...**

**Απο την Κύπρο
για όλο τον κόσμο...**

www.kanali6.com.cy
www.facebook.com/kanali6
twitter.com/kanali_6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

**Kamena
Vourla**

ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ
@panayiottis_kyriakou
ΚΑΙ ΤΟΝ ΔΗΜΗΤΡΗ
@dimitrisdelta84

#mousikares

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 15:00-18:00

LISTEN LIVE
www.mydeejay.com.cy

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

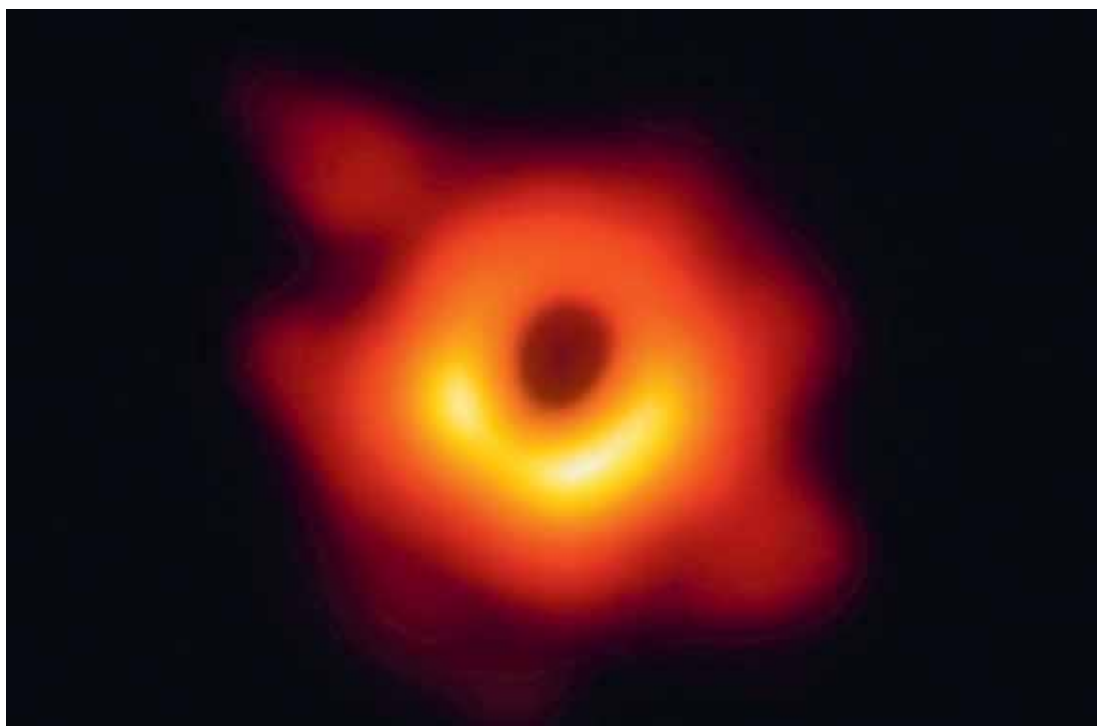
Του ΔΙΟΝΥΣΗ Π. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ*

Η μεγαλύτερη ανακάλυψη του 2019

Στα τέλη του περασμένου χρόνου, όπως και κάθε χρόνο, μέσα από τις σελίδες του περιοδικού Science η διεθνής επιστημονική κοινότητα ανακηρύσσει τη μεγαλύτερη επιστημονική ανακάλυψη του έτους. Έτσι κι εφέτος, το επιστημονικό αυτό περιοδικό ανακήρυξε ως μεγαλύτερη ανακάλυψη του 2019 τη φωτογράφιση της «σκιάς» μιας μαύρης τρύπας στον πυρήνα του γιγάντιου ελλειπτικού γαλαξία M87. Μερικές ημέρες μετά τη δημοσιοποίηση της φωτογραφίας είχαμε επίσης μίαν ακόμη σημαντική ανακάλυψη, η οποία όμως ανακοινώθηκε μόλις προ ημερών, οπότε δεν μπορεί να περιληφθεί στις ανακαλύψεις του 2019.

Η ανακάλυψη αυτή αφορούσε τον εντοπισμό μιας εκπομπής βαρυτικών κυμάτων από τη σύγκρουση δύο άστρων νετρονίων, παρόμοιας με αυτήν που είχε παρατηρηθεί και στις 17 Αυγούστου του 2017 στον γαλαξία NGC4993, σε απόσταση 130 εκατομμυρίων ετών φωτός. Η δεύτερη εκπομπή παρατηρήθηκε στις 25 του περασμένου Απριλίου από τα εργαστήρια βαρυτικών κυμάτων LIGO της Λουιζιάνας και VIRGO της Πίζας στην Ιταλία, το οποίο φιλοξενείται στο Ευρωπαϊκό Κέντρο Βαρυτικών Κυμάτων EGO (European Gravitational Observatory) που διευθύνει εδώ και δύο χρόνια ο Έλληνας αστροφυσικός Σταύρος Κατσανέβας.

Αλλά και στη φωτογράφιση της μαύρης τρύπας κομβικό ρόλο έπαιξε κι ένας άλλος Έλληνας, ο καθηγητής Αστροφυσικής του Πανεπιστημίου της Αριζόνας Δημήτρης Ψάλτης. Η καταπληκτική φωτογράφιση έγινε πραγματικότητα από τη συνδυασμένη λειτουργία ραδιοτηλεσκοπίων σε οκτώ διαφορετικές περιοχές της Γης, την Ανταρκτική, τη Χιλή, το Μεξικό, τη Χαβάη, την Αριζόνα και την Ισπανία, τα οποία είχαν συνδεθεί συμβολομετρικά μεταξύ τους δημιουργώντας έτσι ένα τηλεσκόπιο με το μέγεθος του πλανήτη μας. Ευθύς εξαρχής οι 347 ερευνητές της κοινοπραξίας των 60 πανεπιστημίων και ερευνητικών εργαστηρίων από 20 διαφορετικές χώρες είχαν αποφασίσει να εντοπίσουν τις παρατηρήσεις τους σε δύο γιγάντιες μαύρες τρύπες. Η μία πολύ πλησιέστερα σ' εμάς, σε απόσταση 26.000 ετών φωτός στο κέντρο

Η καταπληκτική φωτογράφιση της μαύρης τρύπας έγινε πραγματικότητα χάρη στη συνδυασμένη λειτουργία ραδιοτηλεσκοπίων σε οκτώ διαφορετικές περιοχές της Γης. Είχαν συνδεθεί συμβολομετρικά μεταξύ τους, δημιουργώντας έτσι ένα τηλεσκόπιο με το μέγεθος του πλανήτη μας.

Η φωτογράφιση της «σκιάς» μιας μαύρης τρύπας στον πυρήνα του γιγάντιου ελλειπτικού γαλαξία M87.

του γαλαξία μας, και η άλλη πολύ πιο μακριά, σε απόσταση 55 εκατομμυρίων ετών φωτός, αλλά πολύ πιο μεγάλη.

Η γιγάντια αυτή μαύρη τρύπα του M87 έχει 6,5 δισεκατομμύρια φορές τη μάζα του Ηλίου μας και διάμετρο που φτάνει τα 100 δισεκατομμύρια χιλιόμετρα, όταν σε σύγκριση η μάζα της μαύρης τρύπας του γαλαξία μας δεν υπερβαίνει τη μάζα της τεσσάρων εκατομμυρίων άστρων σαν τον Ήλιο. Γι' αυτό τότε δόθηκε προτεραιότητα στην ανάλυση των δεδομένων από τον M87 και όχι από τον δικό μας. Κάποια στιγμή θα γίνει και η ανάλυση των δεδομένων από τη μαύρη τρύπα και του δικού μας γαλαξία και θα μπορέσουμε τότε να δούμε πώς μοιάζει και το «θνήρ» του δικού μας γαλαξιακού κέντρου. Ίσως μάλιστα η φωτογραφία αυτή να δοθεί στη δημοσιότητα πολύ

νωρίτερα απ' ό,τι υπολογίζουμε.

Οι μελέτες στο κέντρο του γαλαξία μας είχαν αποκαλύψει ότι τα άστρα που περιφέρονται στο γαλαξιακό κέντρο, επιταχύνονται με ταχύτητες που φτάνουν τα πέντε εκατομμύρια χιλιόμετρα την ώρα. Στην κεντρική αυτή περιοχή του γαλαξιακού πυρήνα, με διάμετρο περίπου δύο ετών φωτός, περιλαμβάνονται πάνω από ένα εκατομμύριο άστρα. Η πυκνότητα των άστρων σ' αυτή την περιοχή είναι 10 εκατομμύρια φορές μεγαλύτερη από την πυκνότητα της αστρικής περιοχής του Ηλίου μας. Αν ζούσαμε σε κάποιον πλανήτη εκεί κοντά ο νυχτερινός μας ουρανός θα ήταν γεμάτος με άστρα, που καθένα τους θα έλαμπε με τη φωτεινότητα της πανσελής. Στο κέντρο τώρα όλης αυτής της δραστηριότητας βρίσκεται μια ιδιαίτερα ενεργή πηγή ακτινοβολιών με μέγεθος μικρότερο των 18 δισεκατομμυρίων χιλιομέτρων που ονομάζουμε Τοξότη Α. Η ενέργεια της ακτινοβολίας γάμα που μετρήθηκε στην περιοχή αυτή, έχει 255.000 φορές μεγαλύτερη ένταση από αυτήν του ορατού φωτός και οφείλεται στην εξαίρεση δέκα δισεκατομμυρίων τόνων ποζιτρονίων κάθε δευτερόλεπτο.

Άλλες πάλι μετρήσεις μας είχαν προσδιορίσει ότι η ένταση της ενέργειας που προέρχεται απ' εκεί είναι 3,5 φορές μεγαλύτερη απ' ό,τι υπολογίζαμε, και περιλαμβάνει υπέρυθρη ακτινοβολία, μικροκύματα και ακτίνες Χ. Έτσι, σε μια περιοχή με ακτίνα ενός έτους φωτός από το κέντρο, τα άστρα και η μεσοαστρική ύλη συμπεριφέρονται σαν να περιλαμβάνουν τη μάζα τεσσάρων εκατομμυρίων Ηλίων. Οι μελέτες αυτές μας είχαν οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι η έντονη δραστηριότητα που παρατηρείται στο γαλαξιακό κέντρο οφείλεται στην ύπαρξη μιας τεράστιας μαύρης τρύπας της οποίας το κύριο χαρακτηριστικό είναι ένας φωτεινός δίσκος αστρούλικών σαν αυτόν της φωτογραφίας. Κι έτσι, οι μελέτες που θα γίνουν τα επόμενα μερικά χρόνια με βάση τέτοιου είδους φωτογραφίες ίσως μας βοηθήσουν να κάνουμε πραγματικότητα το όνειρο του Αϊνστάιν με την ανακάλυψη μιας νέας θεωρίας κβαντικής βαρύτητας και την ενοποίηση των τεσσάρων θεμελιωδών αλληλεπιδράσεων.

* Ο κ. Διονύσης Π. Σιμόπουλος είναι επίτιμος διευθυντής του Ευγενίδειου Πλανηταρίου.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Συλλογή εκλεκτών θραυσμάτων

ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
Ποιος τραγουδάει και ποιος όχι
εκδ. Πόλις, σελ. 182

Να φανταστούν τη ζωή τους σε ένα διαφορετικό τοπίο. Γι' αυτό παλεύουν οι ήρωες της Αθανασίας Δρακοπούλου. Θέλουν να διαρρήξουν τις συντεταγμένες της υπαρξής τους και να διαφύγουν κάπου αλλού, όπου θα ξαναγίνουν άλλοι. «Προβληματικά» παιδιά βιώνουν μια προσομοίωση κοινωνικής πρόνοιας, σε ένα εντετακτικό που τους γλιτώνει παροδικά από την ανεσιτότητα. Ένα κορίτσι φεύγει από το σπίτι του, αλλά εκεί έξω ανακαλύπτει έναν τρομακτικό κόσμο, πιο καταστροφικό από την οικογένεια. Ένας μοναχικός άντρας, ύστερα από βραχύβια μεταμέλεια για την ανυπότακτη, «αυτάρκη μοναξιά του», συνειδητοποιεί πως δεν αντέχει να βρεθεί πουθενά αλλού πέρα από τα δύο δωμάτια, όπου κοιμίζει τον εαυτό του. Μια γυναίκα περιπλανώμενη στο Παρίσι, δραπετεύει από την ηλιόλουστη μέρα και μετακομίζει σε έναν φανταστικό πολιτισμό, αλώβητο από τις βολές του χρόνου. Ένας άντρας που περιμένει στην ουρά ενός σουπερ μάρκετ, αναρωτιέται μήπως είναι δέσμιος της ταξικής του υπεροχής.

Τα διηγήματα της Δρακοπούλου είναι αθόρυβα. Οι λέξεις της ακνές, σβήνουν σε απόηχους. Η υπόκωφη γραφή αφήνει να διαφανεί μόλις ένα ελάχιστο ίχνος συγκίνησης, ένα ρίγος αναστάτωσης. Ωστόσο, μια υπόγεια απειλή διατρέχει τις φράσεις. Μισόλογα βάζουν «τον θάνατο από την πίσω πόρτα». Το κορίτσι που υποφέρει στο σπίτι του, κατανεί τον κόσμο στρεβλά, μέσα από σκόρπιες λέξεις. Οι μισές κουβέντες των γονιών και τα τρομακτικά λόγια των εφημερίδων τη φέρνουν στο κέλυφος της καταστροφής.

Την κύκλωσαν συμφορές, ικανές «να πνίξουν την αναπνοή του κόσμου». «Αραγε, τι ξέρουμε χωρίς τις λέξεις;» Η «καστάσια» ήταν λέξη τερσάτια, που περιείχε όλο τον ζόφο του μυαλού της, τον αφανισμό που την απειλούσε. Στο έξοχο διήγημα «Εκείνος, ο άλλος», ο πρωταγωνιστής δεν βρίσκει λέξεις για να αντικριστεί με την αρραβωνιαστικιά του. Οι λογοδοσμένοι αντάλλασαν

λόγια «ημιτελή και ακατάληπτα». «Το δωμάτιο πλημμύριζε συστολή και φτηνές δανεικές φράσεις στον ίδιο τόνο, σαν κάτι να προσπαθούσε ν' απελευθερωθεί σπαρατώντας, κάτι που είχε για χρόνια κρυφτεί, λόγια και χειρονομίες που είχαν κοιμηθεί πολλούς χειμέρους ύπνους». Όταν ο άντρας επέστρεψε στα δυο του δωμάτια, «από εκείνο το πρωινό της σπαρακτικής μεταμέλειας δεν απόμεινε τίποτα».

Η Δρακοπούλου επιδεικνύει εξαιρετική γλωσσική ευαισθησία στην απύθμενη φευγαλέα στιγμή-στυλών, κάτι που μαρτυρεί την ποιητική στόφα της γραφής της. Συγκλονίζει, λόγου χάρη, η τελευταία φράση στο παρισινό διήγημα, όπου η πρωίδα παρατηρεί τη μέρα να «γέρνει στο τέλος της» και να σκοτεινιάζει, σαν να έκλεινε μια πόρτα, κρύβοντας «απ' τα μάτια μας το εσωτερικό του χρόνου». Αντιθέτως, η γραφή χάνει κάπως τη λεπτότητα της όταν γίνεται πολιτική. Στο

εναρκτήριο διήγημα, που παρουσιάζει τα αδιέξοδα της αλληλεγγύης, οι σκέψεις τείνουν προς την ηθικολογία. Το ίδιο συμβαίνει με τον άντρα στο σουπερ μάρκετ, ο οποίος μπροστά σε μια ατίθαση πληθώρα, που ψηφά την ισονομία της ουράς, κατακλύζεται από ενοχές για το αστικό αμάρτημα της απ' υψηλού ανοχής. Στο καταληκτικό πεζό, πάλι, οι ήρωες πολιτικοποιούν αμέριμνοι, καθησυχασμένοι από την ομοθυμία τους ως «άνωτερον αριστερών», αλλά ο υποδόσκων σαρκασμός σε συνδυασμό με το γκροτέσκο φινάλε διασώζουν το διήγημα από τις κοινωνιολογικές αποτιμήσεις.

Εκείνο που μένει από τη διηγηματογραφική συλλογή της Δρακοπούλου είναι ο εικονοποιητικός αντικτυπος της γραφής. Οι δαιμονόπληκτες αθηναϊκές λεωφόροι, που λογχίζουν ένα έντρομο κοριτσίστικο βλέμμα, ένα ειδικό παραθαλάσσιο τοπίο, κατάσπαρτο με τρωπαστικά μυστικά, ένας μεσόλικος που κοιμάται σε άπλα δωμάτια, εκλεκτά, επικρυσωμένα απομεινάρια αγλών εποχών που σκορπίζονται σε τεφρές δίκες κάτω από τον παρισινό ουρανό, όλα συνιστούν εξαιρετικές εικόνες, επιτεύξεις λέξεων τέλεια συνταριασμένων.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ ΧΑΡΙΤΙΝΗ ΜΑΛΙΣΣΟΒΑ

Η Χαριτίνη Μαλισσόβα είναι εκπαιδευτικός και ζει στον Βόλο. Αρθρογραφεί στην εφημερίδα «Θεσσαλία», στο κυριακάτικο φύλλο της οποίας δημοσιεύονται συνεντεύξεις, άρθρα και κριτικές της για το βιβλίο, τον κινηματογράφο και την εκπαίδευση. Συνεντεύξεις και κριτικές της δημοσιεύονται και στο ηλεκτρονικό περιοδικό Diastiko.gr. Εκεί γράφει τέσσερα παραμύθια που δημοσιεύθηκαν στην εφημερίδα «Θεσσαλία». Η ποιητική συλλογή «Ιδεατή Ολότπη», που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Αρμός, είναι το πρώτο της βιβλίο.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας; Μονίμως δίπλα μου υπάρχει μια στήλη με τα τρέχοντα, όπως συνθίζω να τα ονομάζω. Είκοσι βιβλία μετρώ αυτή τη στιγμή. Πρόκειται για βιβλία κάθε λογοτεχνικού είδους από τις πρόσφατες εκδόσεις, από τα οποία επιλέγω ποια θα διαβάσω και ποια θα προβάλλουμε στην εφημερίδα «Θεσσαλία».

Ποιος ήρωας/πρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί; Είμαι ήδη πρωίδα στο πολύ ωραίο εφηβικό βιβλίο της Αργυρώς Μουντάκη με αναφορές στον Βόλο, στο «Στοιχειωμένο σπίτι» (εκδόσεις Μίνωας). Θα ήθελα να εμπνεύσω ως χαρακτήρας κι άλλα μυθιστορήματα.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους ποιητές ή συγγραφείς καλείτε, ζώντες και τεθνεώτες;

Λόγω ιδιότητας έχω τη χαρά να μπορώ να γνωρίσω όλους τους ζώντες που θαυμάζω, έτσι μέσω συνεντεύξεων. Από τους τεθνεώτες θα ήθελα να έχω προλάβει να γνωρίσω και να καλέσω σε δείπνο τον Κωστή Παλαμά και τον Οδυσέα Ελύτη.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

Τα βιβλία που αγάπησα, γενικά, μου έμαθαν να μην είμαι απόλυτη, χωρίς να αποποιούμαι τις δικές μου αρχές.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;

Τον «Μόμπε Ντικ» του Χέρμαν Μέλβιλ, από τη σειρά Orbis Litterae των εκδόσεων Gutenberg, στην εξαιρετική μετάφραση του Α.Κ. Χριστοδούλου.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;

Τα «Απαντα» του Οδυσσέα Ελύτη, τον υπέροχο τόμο από τις εκδόσεις Ικαρος που έχω πάντα δίπλα μου από το 2009.

«Ιδεατή ολότπη»: Ποια είναι; Πού να την αναζητήσουμε;

Είναι ό,τι επιθυμήσαμε ή ονειρευτήκαμε και προσπαθήσαμε να πραγματοποιήσουμε. Όταν κοιτάζουμε μπροστά και υπάρχουν προοπτική. Στις επιλογές μας θα αναζητήσουμε την Ιδεατή Ολότπη.

Ποιος στίχος ταιριάζει καλύτερα στον τίτλο της συλλογής;

Αγάπη, Πάθος, Σαγήνη και Ηδονή/μετουσιώνουν την υπόστασή μας/σε Ιδεατή Ολότπη.

Έχετε Facebook, Twitter κ.τ.λ.;

Υπάρχει καθόλου ποίηση εκει; Από το 2009 είμαι πιο ενεργή στο Facebook. Θα απαντήσω παραλλάσσοντας λίγο τα λόγια του Τζόζεφ Ζουμπέρ: «Δεν θα βρεις - ούτε θα δημιουργήσεις - την ποίηση πουθενά, αν δεν κουβαλάς λίγη μέσα σου».

Πρώτα σε πωλήσεις

Μελέτες, λευκώματα, βιογραφίες

1 «Ζευγάρια που έγραψαν την ιστορία της Ελλάδας» της Λένας Διβάνη (Πατάκης)

2 «Μορφωμένη» της Τάρα Γουέστομπερ (Ικαρος)

3 «Το Δώρο» του Στέφανου Ξενάκη (Key Books)

4 «Το Σώμα» του Μπιλ Μπράισον (Μεταίχιμο)

5 «Κοιτάζοντας τα αστέρια» της Σάρα Γκίλινχαμ (Καπόν)

Λογοτεχνία

1 «Οι ρετινές του βασιλιά» του Ισιδωρου Ζουργού (Πατάκης)

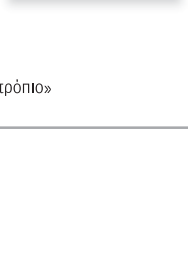
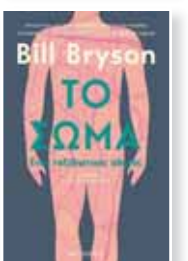
2 «Είμαι όσα έχω ξεκάσει» του Ηλία Μαγκλίνη (Μεταίχιμο)

3 «Η σκιά του ευνούχου» του Ζάουμπε Καμπρέ (Πόλις)

4 «Κάτω από την επιφάνεια» της Ντέιζι Τζόνσον (Καστανιώτη)

5 «Όσο αγαπιούνται» της Βικτόρια Χίσιλο (Ψυχογιός)

* Αυτή την εβδομάδα τα στοιχεία παρέχονται από το βιβλιοπωλείο «Βιβλιοτρόπιο» (Καζάντζη 25, Αγρίνιο)

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

A.P. JAC C. HONG

ΤΟΚΙΟ

Τα πόστερ του 2020

Τα πόστερ που έχουν επιλεγεί για τους Ολυμπιακούς του Τόκιο, καθώς και για τους Παραολυμπιακούς, φωτογραφίζονται στο Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης. Τα 20 επιλεγμένα πόστερ δημιουργήθηκαν από 19 καλλιτέχνες προερχόμενους από τους χώρους της ζωγραφικής, των γραφιστικών τεχνών και της φωτογραφίας. Υπάρχουν επίσης αναφορές στην ιαπωνική τέχνη της καλλιγραφίας και στα μάνγκα. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του Τόκιο θα διεξαχθούν την περίοδο 24 Ιουλίου - 9 Αυγούστου.

EPA/EMILY WABITZCH

ΚΑΛΙΦΟΡΝΙΑ

Τζον Μπαλντεσάρι

Σε ηλικία 88 ετών έφυγε από τη ζωή ο Αμερικανός καλλιτέχνης Τζον Μπαλντεσάρι. Ο Μπαλντεσάρι ξεκίνησε ως ζωγράφος, αλλά στη διάρκεια της δεκαετίας του '60 εξελίχθηκε ως μείζων εικαστικός που πειραματιζόταν με τη συνομιλία ανάμεσα στα εκφραστικά μέσα. Ενσωμάτωσε κείμενα, φωτογραφίες και αντικείμενα στα ζωγραφικά έργα του και σταδιακά υπερασπίστηκε ένα ιδιότυπο είδος εννοιολογικής τέχνης. Τον απασχόλησαν βαθιά η χρήση της γλώσσας και η δύναμη της εικόνας.

EPA/FRANCIS ZEREBER

ΟΥΓΓΑΡΙΑ

Κατασκευάζοντας άμαξες

Το εργαστήρι της οικογενείας Γκαλάμπους στη νοτιοανατολική Ουγγαρία ιδρύθηκε το 1980 και έχει τη μοναδικότητα να κατασκευάζει άμαξες στην ιστορική πόλη Füzesgyarmat. Ο ιδρυτής, Σάντορ Γκαλάμπους, ισχυρίζεται πως είναι ο μοναδικός μάστορας στη χώρα, παράγοντας 30 με 40 άμαξες τον χρόνο σε όλα τα είδη. Ενισχυμένο με τα λοιπά μέλη της οικογένειας (στη φωτ. ο υιός), το εργαστήρι λειτουργεί πλέον και ως μουσείο. Για να κατασκευαστεί μια άμαξα, απαιτείται χρόνος δύο μηνών.

TATE BRITAIN

ΛΟΝΔΙΝΟ

Βρετανικό μπαρόκ

Η νέα έκθεση στην Tate Britain στο Λονδίνο είναι αφιερωμένη στο βρετανικό μπαρόκ και εγκαινιάζεται στις 4 Φεβρουαρίου. Είναι η πρώτη φορά που η Tate Britain οργανώνει έκθεση αφιερωμένη στην τέχνη του 17ου και των αρχών του 18ου αιώνα. Θα παρουσιαστούν έργα από την τελευταία φάση της περιόδου των Στιούαρτ, που ήταν εποχή μεγάλων μεταβολών. Έμφαση δίνεται στα χρόνια από την Παλινόρθωση του Καρόλου Β', το 1660, έως τον θάνατο της βασιλισσας Άννας το 1714.

A.P. MAWA-ALLERIZO

ΚΑΪΡΟ

Πέρα από σύνορα

Ο **εικονιζόμενος** Πατρις Γκαουντενσιό είναι πρόσφυγας καλλιτέχνης από το νότιο Σουδάν και συμμετέχει στην έκθεση «Πέρα από σύνορα», που διοργανώνεται στο Art Καφέ του Καΐρου. Συμμετέχουν με έργα τους καλλιτέχνες πρόσφυγες από άλλες χώρες. Ο Γκαουντενσιό και η γυναίκα του, όπως δηλώνουν, έχουν υποστεί συμπεριφορές ρατσισμού στους δρόμους του Καΐρου. Εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες από την υποσαχάρια Αφρική έχουν εγκατασταθεί στην πρωτεύουσα της Αιγύπτου.

HOUSTON, MUSEUM OF FINE ARTS

Κίτρινο, η ιστορία ενός χρώματος

ΠΡΙΝΣΤΟΝ

Ακόμη ένας τόμος στη θαυμάσια σειρά για την ιστορία των χρωμάτων κυκλοφόρησε από τις Πανεπιστημιακές Εκδόσεις του Πρίνστον (Princeton University Press). Είναι η μεγάλη έρευνα που προχωράει ο Μισέλ Παστουρό (Michel Pastoureaux), ιστορικός ο οποίος μας έχει ήδη παραδώσει συναρπαστικές μελέτες και αντιστοιχίες εκδόσεις για την ιστορία του μπλε, του μαύρου, του πράσινου και του κόκκινου. Θεωρείται ιστορικός του χρώματος, ένας κλάδος που ανα-

πτύσσεται και προσφέρεται για πολλές προσεγγίσεις. Το νέο βιβλίο για το κίτρινο χρώμα έχει τον τίτλο στα αγγλικά «Yellow. The History of a colour» και στο εξώφυλλο έχει το εικονιζόμενο έργο του σπουδαίου Τσέχου πρωτοποριακού καλλιτέχνη Φράντισεκ Κούπκα (1871-1957) με τίτλο «Κίτρινη κλίμακα» (1907). Αν και είναι αυτοπροσωπογραφία, θεωρείται ύβρις να λογίζεται απεικόνιση της μορφής του εικονοκλάστη ζωγράφου, καθώς το έργο θεωρείται προσωπογραφία του κίτρινου χρώματος. Εξ ου και η επιλογή του

για το εξώφυλλο αυτής της πλούσια εικονογραφημένης και ενδιαφέρουσας έκδοσης. Ο Μισέλ Παστουρό προχωράει, όπως το συνήθίζει, σε μια συγκριτική πολιτισμική μελέτη ερευνώντας τη σημασία και τον συμβολισμό του κίτρινου σε πολιτισμούς της Δύσης και της Ανατολής μέσα από την ιστορία της τέχνης. Ο Παστουρό δίνει μεγαλύτερη έμφαση στη δυτική τέχνη, αλλά έχει πολλά παραδείγματα και πολλές αναφορές σε πολιτισμούς εκτός δυτικού κανόνα στην Απω Ανατολή, στην Ινδία, στην Αφρι-

κή και στη Νότια Αμερική. Το κίτρινο, όπως κάθε χρώμα σε αυτήν τη σειρά, προβάλλεται μέσα από τη θέση του όχι μόνο στην τέχνη, αλλά και στη θρησκεία, τη μόδα, τη λογοτεχνία και την επιστήμη. Στη σύγχρονη Δύση, το κίτρινο χρώμα έχει συκρατημένο ρόλο και δεν το βλέπει κανείς πολύ όπως σε άλλες κοινωνίες. Ο συμβολισμός του είναι περιορισμένος. Αλλά δεν ήταν πάντα έτσι. Στην αρχαιότητα, το κίτρινο είχε ιερότητα, ήταν σύμβολο φωτός και ευημερίας. Ο συμβολισμός του εξελίχθηκε αμ-

φίσημα στη μεσαιωνική Ευρώπη. Ένα πρασιναπό κίτρινο συμβόλιζε τη δαιμονική κολή, ήταν το χρώμα της απάτης και της διαφθοράς. Αντίθετα, το θερμό κίτρινο ανακάλυψε τον χρυσό και αισθήματα αφθονίας και ευδαιμονίας. Στην Ασία, το κίτρινο χρώμα είχε κατά κανόνα θετικό συμβολισμό. Στην Κίνα, το κίτρινο ήταν το αυτοκρατορικό χρώμα και στην Ινδία συμβόλιζε την ευτυχία. Είναι το χρώμα που συνδέεται με τον βουδισμό. Ο Μισέλ Παστουρό εξυφαίνει μια συναρπαστική αφήγηση.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Ένα μικρό, λούτρινο αρκουδάκι δεμένο πάνω σε ένα δέντρο

Είναι μια χαριτωμένη ιστορία ή μια θλιβερή ιστορία; Ο κύριος Γκρι λέει πως όλες οι ιστορίες με ζώα, αλπιθινές ή μη, είναι στενάχωρες ιστορίες. Γι' αυτό απέφευγε μια ζωή ταινίες, π.χ., με τον σκυλάκο Μπέντζι, ενώ ακόμα και στο καρτούν «Μπολτ», σε πολλές σκηνές τα χρειάστηκε.

Η συγκεκριμένη ιστορία όμως, αληθινή πέρα για πέρα, έχει καλό τέλος – σε αντίθεση με αυτό που συμβαίνει στην Αυστραλία, ειδικά σε ό,τι αφορά τη μοίρα που είχαν εκατομμύρια (ίσως και ένα δισεκατομμύριο) ζώα που χάθηκαν μέσα στις φλόγες.

Αλλά ακόμα και αυτή η συγκεκριμένη ιστορία, ήρωες της οποίας είναι ένας άνθρωπος και μια αρκούδα, κρύβει κάτι θλιβερό, αν όχι και τρομακτικό.

Κάντε το εικόνα: Ένας δεινός κυνηγός στην Αμερική του 1902 έχει βγει παγανά για να σκοτώσει αρκού-

Αρνείται να σκοτώσει ένα δεμένο ζώο. Αυτό, κατά τα λεγόμενά του, «δεν είναι sportsmanship».

δες στον Μισισσιππί – έτσι, για το κέφι του. Ο κυνηγός αυτός δεν είναι άλλος από τον τότε πρόεδρο των ΗΠΑ, τον Θεόδωρο Ρούζβελτ. Πλην όμως, επιστρέφοντας στο τέλος, απ' όλη την ομάδα που βγήκε για κυνήγι, είναι ο μόνος που παραμένει άκαπνος: ούτε μια αρκούδα δεν βρέθηκε στο διάβα του για να σκοτώσει.

Αυτό δεν θα μπορούσε να περάσει έτσι. Οι πιστοί του συνεργάτες (ο ένας, πρώην σκλάβος και βετεράνος του Ιππικού με τους Βόρειους στον αμερικανικό εμφύλιο) εντοπίζουν μια αρκούδα, την παγιδεύουν και

Ενας δεινός κυνηγός στην Αμερική του 1902 έχει βγει παγανά για να σκοτώσει αρκούδες στον Μισισσιππί – έτσι, για το κέφι του.

τη δένουν σε μια ιτιά, ετοιμοπαρόδοτη προς σκότωμα. Όλο χαρά καλούν τον πρόεδρο – δεν έχει παρά να σκοπεύσει απλώς. Και να τραβήξει τη σκανδάλη βεβαίως.

Και όμως, ο πληθωρικός, ούλτρα αρρενωπός, σκληροτράχηλος Θεόδωρος Ρούζβελτ δεν υψώνει το όπλο του. Αρνείται να σκοτώσει ένα δεμένο ζώο. Αυτό, κατά τα λεγόμενά του, «δεν είναι sportsmanship». Η αρκούδα αφήνεται ελεύθερη να ζήσει.

Η ιστορία κυκλοφόρησε ευρέως στην Αμερική: γράφηκαν ρεπορτάζ, απόψεις – και βέβαια γελοιογραφίες. Ο σκιτσογράφος Κλίφορντ Μπέριμαν θα διαβάσει τα σχετικά ρεπορτάζ, τα οποία θα του εμπνεύσουν το βασικό του σκίτσο στην Washington Post της 16ης Νοεμβρίου του 1902.

Το σκίτσο θα δει ο Μόρις Μίχτοι, ζαχαροπλάστης από το Μπρούκλιν, ο οποίος, παράλληλα με τα γλυκά, έφτιαχνε με τη γυναίκα του λούτρι-

να ζωάκια για παιδιά. Βλέποντας το σκίτσο, αποφάσισε να φτιάξει ένα αρκουδάκι προς τιμήν του Θεόδωρου Ρούζβελτ, βαφτιζοντάς το με το καϊδευτικό του προέδρου: Τέντι. Μάλιστα, ζητήθηκε και η σχετική άδεια από τον Ρούζβελτ, ο οποίος την έδωσε και τα αρκουδάκια έγιναν ανάρπαστα στην αγορά – κάτι που συμβαίνει έως τις μέρες μας, εκατό και πλέον χρόνια μετά. Και όλα τα αρκουδάκια έχουν βέβαια το ίδιο όνομα: Τέντι Μπέαρ (Teddy Bear).

Χαριτωμένη ιστορία, ε; Ναι, ίσως. Έχει όμως, σε κάποιο σημείο, και μια αρκουδίτσα δεμένη, μελλοθάνατη, σε ένα δέντρο. Κάτι δεδομένο για την εποχή – όχι όμως μονάχα για εκείνη την εποχή. Οι κατά τόπους άντρακλες που ξεσπαθώνουν πάνω σε διάφορα ζώα κυκλοφορούν ανάμεσά μας. Και υπάρχει πάντοτε η Αυστραλία με τα εκατοντάδες εκατομμύρια απανθρακωμένα ζώα.

Όταν στη χώρα αφορίστηκαν ακόμη και... πελαργοί

Ο Γιώργος Αρβανίτης θυμάται, στην «Κ»

Συνέντευξη στον ΣΤΑΥΡΟ ΤΖΙΜΙΑ

Συμπληρώθηκαν τριάντα χρόνια από τότε που συνάντησα για πρώτη φορά τον Γιώργο Αρβανίτη, διευθυντή φωτογραφίας στις ταινίες του Θόδωρου Αγγελόπουλου και σε περισσότερες από εκατό άλλες μεγάλου μήκους διεθνώς. Ήταν τέλη Δεκεμβρίου του 1990 στη Φλώρινα και τα περιπετειώδη γυρίσματα της ταινίας «Το μετέωρο βήμα του πελαργού», με πρωταγωνιστές τους διάσημους ηθοποιούς Μαρτσέλο Μαστρογιάνι και Ζαν Μορό, είχαν ξεκινήσει στην όχθη του ποταμού Σακουλέβα. Το κίονι έφτανε το μισό μέτρο, ο Αρβανίτης, ανεβασμένος σε έναν γερανό, κουκουλωμένος με γούνινο παλτό και καπέλο, χοντρά γάντια και ψηλές μπότες, τραβούσε ακατάπαυστα πλάνα.

Ηθοποιοί και κομπάρσοι, με πρώτους τον Μαστρογιάνι και τη Μορό, ιερά τέρατα του παγκόσμιου κινηματογράφου, υπάκουαν αδιαμαρτύρητα στις κοφτές εντολές των βοηθών του Αγγελόπουλου, επαναλαμβάνοντας υπό το δριμύ ψύχος και μία και δύο και όσες φορές χρειαζόταν τις ίδιες σκηνές, μέχρι να επιτευχθεί το τέλει πλάνο.

Στην απέναντι όχθη μια «άλλη ταινία» γυριζόταν, εν μέσω ηχορύπανσης, με πρωταγωνιστή τον «Άγιο Φλωρίνης», μητροπολίτη Αυγουστίνου Καντιώτη. Οι κατάρσι από τα μεγάφωνα του κτιρίου της μητρόπολης εναντίον του «Διαβολόπουλου», όπως αποκαλούσε τον Θόδωρο Αγγελόπουλο, οι πένθιμες κωδωνοκρουσίες στους ναούς, τα εμβιατήρια από τα ερτζιανά και τα συνθήματα του ραδιοσταθμού της μητρόπολης, οι κραυγές και οι αποδοκιμασίες κάποιων φανατικών οπαδών του μητροπολίτη, συνθέταν μια εκρηκτική ατμόσφαιρα και συνάμα ένα πρώτης τάξεως υλικό για τα δεκάδες τηλεοπτικά συνεργεία που είχαν ταξιδέψει απ' όλο τον κόσμο στη Φλώρινα. Αυτή την «ταινία» του Καντιώτη είχα αποστολή να καλύψω ως δημοσιογράφος και ήταν συναρπαστική. Πήλαιο τον Γιώργο Αρβανίτη σ' ένα από τα διαλείμματα των γυρισμάτων. Με «τρόλαρε» για τα ακατάλληλα για τις καιρικές συνθήκες παπούτσια μου, λέγοντας: «Καλύτερα να είχατε φορέσει τις σαγιονάρες σας».

Με τον παϊγιώστο, διεθνώς, κι-

“

Φοβόμασταν μια επίθεση, αλλά ήμασταν αποφασισμένοι. Ο Θόδωρος Αγγελόπουλος δεν έκανε πίσω με τίποτα.

“

Τελικά, τον Χρυσό Φοίνικα στις Κάννες πήρε το «Underground» του Κουστουρίτσα και όχι «Το μετέωρο βήμα του πελαργού». Ήταν και ο πόλεμος στη Γιουγκοσλαβία...

νηματογραφιστή –και πρόεδρο του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης– συναντηθήκαμε στον χώρο εκδηλώσεων του φεστιβάλ στο λιμάνι και δέχτηκε να «σκαλίσει» τη μνήμη του, με τη βοήθεια των ερωτήσεών μου, γύρω από τα επεισοδιακά εκείνα γυρίσματα, που έκαναν τον γύρο του κόσμου φιλοτεχνώντας μια δίοδο κολακευτική εικόνα για την Ελλάδα. «Πρόσεξε, ομιλείς με έναν αφορισμένο», μου είπε γελώντας. Πιάστηκε από εκεί για ν' αρχίσουμε τη συζήτηση. Στο μυαλό μου ήρθε ο αφορισμός από τον Καντιώτη όλων των συμμετεχόντων στην ταινία, προεξάρχοντος βεβαίως του Θόδωρου Αγγελόπουλου, για τον οποίο είχε πει τότε (ραδιοσταθμός Flash): «Όταν ψοφήσει, δεν θα τον θάψει η Εκκλησία. Να πάει να τον θάψουν οι μασόνι, να τον θάψουν οι σιωνιστάι, να τον θάψει η ΕΟΚ, να φωνάζει τον Πάπα να τον θάψει».

«Πώς είναι να είσαι αφορισμένος; Έχει παραγραφεί πλέον η τι-

Ο διεθνώς καταξιωμένος κινηματογραφιστής Γιώργος Αρβανίτης εν δράσει, την εποχή που έζησε τα κωμικοτραγικά γεγονότα στη Φλώρινα.

Κίονι και παγωνιά στα γυρίσματα του «Μετέωρο βήματος». Στο βάθος, ο Θόδωρος Αγγελόπουλος διαπνέει το ηθικό του ακμαιοτάτα.

Συλλαλητήρια, διαμαρτυρίες, φωνές και γιούχα στη διάρκεια των γυρισμάτων. Στο βάθος, πανό με κατάρσι για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

μωρία;» τον ρώτησα. «Ακούγοντάς το ήρθε στο νου μου ο Σουρής που, όταν τον αφορίσαν οι παπάδες έξω από το σπίτι του, τους ρώτησε “τι κάνετε εκεί;” και του απάντησαν “σε αφορίζουμε”. “Και τι σημαίνει αυτό;” επέμεινε. Του είπαν ότι “όταν πεθάνεις, δεν θα λιώσεις”. “Ε, τότε, δεν αφορίζετε και τις σόλες των παπουτσιών των παιδιών μου για να μην λιώσουν και αναγκαστώ να αγοράσω και άλλα;” κάχασε. Ήταν μια αστεία ιστορία, ακούσαμε πως και διάφορα άλλα». Του υπενθύμιζα ότι μια σειρά θάνατοι αμέσως μετά, όπως του σκηνογράφου Μικέ Καραπιτέρη, ενός κομπάρσου από χωριό της Φλώρινας που συμμετείχε στα γυρίσματα, του διάσημου Ιταλού ηθοποιού Τζαν Μαρία Βολοντέ, που πέθανε αργότερα στη Φλώρινα στα γυρίσματα της επόμενης ταινίας του Αγγελόπουλου, «Το βλέμμα του Οδυσσέα», αλλά και του ίδιου του σκηνοθέτη, πολύ αργότερα, σε τροχαίο, αποδόθηκαν

από τους υποστηρικτές του Καντιώτη στον αφορισμό. «Ο Μικέ ήταν άρρωστος από τότε, είχε καρκίνο. Αυτά τα λέγαν οι θεούσες, που δεν έχουν τον θεό τους. Ο καθένας μας, άμα τελειώσει το λάδι στο καντήλι του, θα σβήσει. Για όνομα του Θεού, δηλαδή. Αυτά ήταν γραφικότητες». Τον αφορισμό του «Άγιου» πληρώσαν τότε ακόμα και οι πελαργοί, τα πουλιά. Ετσι, σε ένα χωριό της Φλώρινας, την Αγία Παρασκευή, ο τεράς γκρέμισε μια φωλιά που είχε φτιάξει ένας πελαργός για τα παιδιά του στο καμπαναριό της εκκλησίας, ώστε να μην επιστρέψουν εκεί την άνοιξη τα αφορισμένα πτηνά!

«Επίκαιρη όσο ποτέ»

Τα γυρίσματα ξεκίνησαν τον Δεκέμβριο του 1990, με τον Καντιώτη να περιμένει ανεβασμένος στο «καμπαναριό» τον Αγγελόπουλο και τους συνεργάτες του. «Φοβόμασταν μια επίθεση, αλλά ήμασταν αποφασισμένοι. Ο Θόδωρος δεν έκανε πίσω με τίποτα...» Η ταινία,

«επίκαιρη σήμερα όσο ποτέ», όπως επισμαίνει ο Γιώργος Αρβανίτης, αφορούσε την προσφυγιά και τη μετανάστευση. Στην ερώτησή μου για το τι ενόχλησε τον μητροπολίτη απαντά: «Αυτούς τους ανθρώπους τους ενοχλούν τα πάντα. Επιχειρήσε να ταυτίσει την ταινία, επειδή γυριζόταν στη μεθόριο, με κάποια εθνικά ζητήματα που είχαν αφήσει πληγές στη Φλώρινα, όπως το Μακεδονικό, ο εμφύλιος πόλεμος. Υποτίθεται ότι φύλασε Θερμοπύλες εκεί. Θυμάμαι ότι έλεγε πως είναι πρόθυμος να μας βοηθήσει να γυρίσουμε μια ταινία για τον Μέγα Αλέξανδρο, τον Παύλο Μελά και τέτοια. Κάτι σαν αυτές που έκανε ο Τζέιμς Πάρις κάποτε, και εμείς βεβαίως γελοούσαμε».

Τον ρώτησα για το πώς πληροφορήθηκε ο μητροπολίτης το περιεχόμενο της ταινίας και τους υποδέχτηκε με το «όπλο παρά πόδα». «Με κάποιο τρόπο που δεν γνωρίζαμε –δεν αποκλείεται να ήταν και δουλειά ανθρώπων των μυστικών

υπηρεσιών– το σενάριο έφτασε στα χέρια του και ξεσπάσσε προτού αρχίσουν ακόμη τα γυρίσματα. Δεν αποκλείεται να μην το είχε κιόλας και απλώς να είχε ακούσει από εδώ και από εκεί κάποια πράγματα».

Το «Μετέωρο βήμα του πελαργού» πήγε στις Κάννες (1995) με μεγάλες προσδοκίες για τον Χρυσό Φοίνικα, ενισχυμένες και από την τεράστια διεθνή προβολή λόγω Καντιώτη. «Η ταινία έτυχε καλής αποδοχής. Πέσαμε, όμως, πάνω στο «Underground» του Κουστουρίτσα. Με το που είδα την ταινία, είπα στον Αγγελόπουλο: “Θόδωρε, νομίζω ότι το πρώτο το ‘χα σός”. “Οχι”, μου λέει, “με τίποτα”. Ολοι πίστευαν ότι ο “Πελαργός” θα πάρει τον Χρυσό. Υπερίσχυσε ο Κουστουρίτσα. Μην ξεχνάμε ότι σε μια επιτροπή μετράνε και πολλά άλλα πράγματα, προς τα πού θέλουν να υποστηρίξουν. Ήταν η εποχή του πολέμου στη Γιουγκοσλαβία και ίσως να έπαιξε και αυτό κάποιο ρόλο».

Ο Μαρτσέλο Μαστρογιάνι, ο σκηνοθέτης, η πόρτα και ο γκρεμός

«Εκχω συγκεκριμένο στρατιωτικό σχέδιο, γιατί ο εχθρός δεν είναι όποιος όποιος», κραύγαζε από άμβωνος ο φλογερός «Άγιος», παρμονές της έναρξης των γυρισμάτων. Αυτό προέβλεπε την κινητοποίηση φανατικών οπαδών του, που έσπευσαν στη Φλώρινα με λεωφορεία από τη γύρω περιοχή αλλά και την Αθήνα για να ακούσουν το κήρυμά του. Με το τέλος της Θείας Λειτουργίας και ενώ ο Αγγελόπουλος έδινε συνέντευξη σε δεκάδες Έλληνες και ξένους δημοσιογράφους σε κινηματογράφο της πόλης, έκαναν πορεία στο κέντρο της χιονισμένης Φλώρινας κρατώντας ξύλινους σταυρούς και αναμμένα κεριά. Πολλοί εξ αυτών φορούσαν ράσα και φώναζαν συνθήματα κατά του «Διαβολόπουλου», ενώ οι καμπάνες των ναών ηχοούσαν πένθιμα και τα μεγάφωνα της μητρόπολης μετέδιδαν στρατιωτικά και θρησκευτικά εμβιατήρια. Τρεις διμοιρίες των ΜΑΤ είχαν καταφθάσει στη Φλώρινα για να

“

Μια μέρα μιάς επιτέθηκε με τσεκούρι και προκάλεσε φθορές ο γιος του οδηγού του μητροπολίτη.

περιφρουρήσουν τα σκηνικά στην όχθη του Σακουλέβα, αλλά και τους ίδιους τους ηθοποιούς και τους κομπάρσους. «Έχουμε πόλεμο», κραύγαζε από τα μικρόφωνα της μητρόπολης ο δεσπότης.

«Η κοινωνία ήταν χωρισμένη. Ξέραμε ποιοι ήταν μαζί μας. Από την μια όχθη του ποταμού οι Καντιώτικοι και από την άλλη οι υποστηρικτές του Αγγελόπουλου. Φο-

«Η κοινωνία ήταν χωρισμένη», λέει ο Γιώργος Αρβανίτης (αριστερά) στον συντάκτη της «Κ» Σταύρο Τζίμια.

βόμασταν, όμως, μήπως έρθουν τη νύχτα και μας καταστρέψουν τα σκηνικά και είχαμε βάλει ανθρώπους να τα φρουρούν. Άλλοι μουντζούρωναν με μογιές τις προσόψεις των κτιρίων που είχαμε

ως φόντο στα γυρίσματα και μια μέρα μιάς επιτέθηκε με τσεκούρι και προκάλεσε φθορές ο γιος του οδηγού του μητροπολίτη. Εκείνη τη στιγμή εγώ βρισκόμουν πάνω στον γερανό και φοβήθηκα μήπως

με πετάξουν στο ποτάμι. Με πλάνα που τράβηξε από την επίθεση, η γαλλική τηλεόραση προέβαλε ολόκληρο ντοκιμαντέρ».

Η Φλώρινα είναι η περιοχή με το δριμύτερο ψύχος στην Ελλάδα, αλλά αυτό δεν εμπόδιζε τους συντελεστές της ταινίας να δουλεύουν σε συνθήκες Σιβηρίας. Και πρώτοι απ' όλους οι σταρ, Μορό και Μαστρογιάνι, που υπέμεναν αγόγγυστα το κρύο, την ηχορύπανση του Καντιώτη και των οπαδών του, αλλά και την επιμονή του σκηνοθέτη για την επίτευξη του τέλει πλάνου.

Θύμισα στον Γιώργο Αρβανίτη μια σκηνή στο Αμύνταιο της Φλώρινας, κατά την οποία ο Μαστρογιάνι περιμένε αμίλητος με τις ώρες και με -15 βαθμούς στην πόρτα ενός βαγονιού, η οποία έχει καταγραφεί ανεξίτηλα στη δική μου μνήμη. «Ήταν σπουδαίοι επαγγελματίες. Εμπαιναν αμέσως στον ρόλο τους. Θυμάμαι όταν είδα την πρώτη στιγμή τον Μαστρογιάνι στον

«Μελισσοκόμο», νόμιζα ότι αυτός ο άνθρωπος έχει δουλέψει μελισοκόμος τουλάχιστον δέκα χρόνια. Όπως μου έλεγε, αν ο σκηνοθέτης του πει “άνοιξε την πόρτα” και πίσω από αυτήν έχει γκρεμό, “θα το κάνω και ως ξέρω ότι θα πέσω”. Και ο Μαστρογιάνι και η Μορό παρακολουθούσαν με στωικότητα τα όσα έβλεπαν να γίνονται με αφορμή τα γυρίσματα. Εδειχναν να τους αρέσει η Φλώρινα ως περιβάλλον. Ο Μαστρογιάνι έτρωγε κάθε μέρα στην ίδια ταβέρνα αρνάκι, σε σημείο που να αυτοσαρκάζεται λέγοντας πως το επώνυμό του θα έπρεπε να είναι Μαστροαρνάκι».

Ο Γιώργος Αρβανίτης κινηματογράφησε όλες τις ταινίες, πλάνο δύο, του Αγγελόπουλου και συνολικά εργάστηκε ως διευθυντής φωτογραφίας σε 111 μεγάλου μήκους φιλμ διεθνώς. Με πολλά διεθνή βραβεία στο «στήθος», ζει στο Παρίσι συνταξιούχος και, όπως μου είπε, θα ασχοληθεί με το ντοκιμαντέρ.

Μου αρέσουν πολύ οι τσαλακωμένοι ήρωες

Ο δημοσιογράφος Σταύρος Χριστοδούλου μιλάει στην «Κ» για το δεύτερό του βιβλίο «Τη μέρα που πάγωσε ο ποταμός»

ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ
«Η μέρα που πάγωσε ο ποταμός»
 εκδ. Καστανιώτης, σελ. 288

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Συνάντησα τον δημοσιογράφο και συγγραφέα Σταύρο Χριστοδούλου λίγο πριν από τις διακοπές των Χριστουγέννων για να μιλήσουμε για το δεύτερό του βιβλίο, το «Τη μέρα που πάγωσε ο ποταμός» εκδ. Καστανιώτης, για το οποίο έλαβε το Κρατικό Βραβείο Μυθιστορήματος για εκδόσεις του έτους 2018. Ο Σταύρος Χριστοδούλου, όπως μου λέει, θέλησε να μιλήσει για τους τσαλακωμένους ανθρώπους, γράφοντας ένα αστυνομικό μυθιστόρημα, που, όμως, είναι αρκετά πολιτικό, όπως όλα στη ζωή μας. Ο συγγραφέας με τη χαρακτηριστική ευγένειά του μου σκιαγράφησε όχι μόνο τον κεντρικό ήρωά του, αλλά και τις πόλεις, στις οποίες εκτυλίσσονται οι ιστορίες του βιβλίου, κυρίως, όμως, η Αθήνα.

–Μετά το «Hotel National» μία ακόμη ιστορία με αναφορές στην ανατολική Ευρώπη, Ρουμανία, Ουγγαρία, γιατί κινείται εκεί;

–Ετυχε και δεν έτυχε! Στο πρώτο βιβλίο ήταν το θέμα τέτοιο. Αυτό που πραγματευόμουν ήταν η ουτοπία, αν θες, του υπαρκτού σοσιαλισμού και το πώς επένδυσαν κάποιοι άνθρωποι τη ζωή τους, τα όνειρά τους. Χρησιμοποίησα τη Ρουμανία γιατί τη γνώριζα, είχα οικειότητα μαζί της, την είχα επισκεφθεί αρκετές φορές. Τώρα η Ουγγαρία είναι μια άλλη περίπτωση. Εκεί έζησα, ήμουν εκεί τη μέρα που πάγωσε ο

ποταμός (γέλια). Ξεκίνησα να σπουδάζω Ιατρική στη Βουδαπέστη, που μετά από τρία χρόνια παράτησα, αλλά σε αυτά τα χρόνια πρόλαβα και να την αγαπήσω και να κρατήσω εικόνες, όπως εκείνη με τον παγωμένο ποταμό.

–Σε αντίθεση με το «Hotel National» που ήταν μια πολιτική, τώρα σε ένα νουάρ, αλλά πάλι σε μια ακλή, σε μια βαρυχειμωνιά, αν μου επιτρέπεται η φράση, ισχύει;

–Αυτό είναι αλήθεια. Είμαι από τους ανθρώπους που πιστεύουν ότι όλα είναι πολιτικά. Η σχέση μου δε με το νουάρ είναι τελείως προσχηματική. Για να καταλάβεις, όταν έγραφα αυτό το βιβλίο στο μυαλό μου είχα ένα κοινωνικό μυθιστόρημα και με ενδιέφερε να αγγίξω συγκεκριμένα πράγματα. Αφού το έγραφα, όμως, και το πήγα στον Καστανιώτη εκεί μου είπαν ότι είναι ένα βιβλίο νουάρ –κάτι που προφανώς ισχύει βέβαια. Ωστόσο, για μένα είναι ένα βιβλίο που αγγίζει που σύγχρονα, κοινωνικά ζητήματα που μας αφορούν, απλώς ο καμβάς της ιστορίας είναι ένα αστυνομικό μυθιστόρημα. Χωρίς να αρνούμαι την αστυνομική του ταυτότητα, θέλω να ελπίζω ότι λειτουργεί σε δύο επίπεδα. Το ένα είναι η αστυνομική ιστορία που τρέχει και η προσπάθειά μου ήταν να κρατήσω το ενδιαφέρον του αναγνώστη ως το τέλος, αλλά αυτό που ουσιαστικά με ενδιέφερε και το κρατάθηκα πολύ –ελπίζω να το κατάφερα– ήταν να μπω λίγο πιο μέσα στις ιστορίες των ηρώων μου και να ακουμπήσω πιο ευαίσθητα και πιο ουσιαστικά.

–Μιλσέ μου για τον ήρωά σου, «κάθε συμβιβασμός και ένας μικρός θάνατος», λέει, το ασπάζεσαι;

–Ο Γιάννος γεννήθηκε το 1985 και είναι περιβεβλημένος με τον απόηχο της δεκαετίας του '80 και όσα ακολούθησαν, την οποία κυρίως καταγράφω στο βιβλίο. Ο Γιάννος, μεγαλώνοντας σε αυτή την ακλή, που ήταν πολιτική, πθική, άνθρωποι έδωσαν αγώνα επιβίωσης μέσα σε αυτές τις συνθήκες. Να σου πω ότι το πολιτικό το προσέγγισα και με τις συνθήκες της Ουγγαρίας της δεκαετίας του '80, αλλά και με τις σημερινές συνθήκες της Αθήνας. Ο Γιάννος είναι ένας μετανάστης στην Αθήνα, άρα τον χρησιμοποιώ με όλους τους συμβολισμούς που μπορεί να έχει η περίπτωση του. Ως Σταύρος δεν μου αρέσουν τα ηρωικά λόγια ούτε πι-

στεύω πολύ στις δηλώσεις, όμως σέβομαι πολύ αυτή την προσπάθεια, το να τιμήσεις τα πιστεύω σου στη ζωή και να έχεις μια συνέπεια. Υπάρχουν θεμιτοί συμβιβασμοί, τους οποίους κάνει ο καθένας από εμάς, αλλά υπάρχουν πράγματα που είναι μεγάλα και είναι ήττες, γι' αυτές κυρίως μιλάω με αυτή τη φράση του Γιάννου.

–Και οι ήρωές σου, έχω την αίσθηση, είναι σκοτεινοί... ενώ μερικοί είναι τόσο ξεδιάντροπα καθωσπρέπει...

–Θα τους έλεγα τσαλακωμένους και επειδή θεωρώ ότι οι πολλοί αψεγάδιαστοι ήρωες είναι πάρα πολύ πληκτικοί, έμένα μου αρέσουν οι τσαλακωμένοι άνθρωποι και είναι εκεί που βρίσκεται η ουσία. Πάντως, δεν θα τους έλεγα σκοτεινούς, κάποιοι ίσως σε πρώτο επίπεδο είναι

Στο δεύτερο βιβλίο του ο Σταύρος Χριστοδούλου θέλησε να μιλήσει για τον τσαλακωμένο άνθρωπο, που τον όρισε μια άλλη εποχή.

αρνητικοί ήρωες, αλλά αυτό που συνδέει τους περισσότερους ήρωες –και στο προηγούμενο βιβλίο μου– είναι ότι μέσα τους τσαλακωμένοι, αγωνίζονται.

–Διαβάζοντας το βιβλίο, ένιωθα ότι οι ήρωες με παίρνουν από το χέρι και με βάζουν να πατώ στα βήματά τους...

–Χαίρομαι που μου το λες, διότι αυτό ήταν ένας από τους στόχους μου, το επιδίωκα. Πέραν από τους ήρωες, υπάρχουν και οι πόλεις και για εμένα οι πόλεις που έζησα με καθόρισαν. Είμαι και οι πόλεις που έζησα και αγάπησα. Σίγουρα στο βιβλίο ο αθέατος ήρωας είναι οι πόλεις, η Αθήνα κυρίως. Οι χώροι που περιγράφω στο βιβλίο δεν είναι επινοημένοι, αντικατοπτρίζουν αυτό που είναι σήμερα η Αθήνα. Θεωρώ ότι η αποτυχία ενός συγγραφέα εί-

ναι όταν κάθεσαι και κατασκευάζεις πράγματα στο μυαλό του. Η πόλη, ο χώρος, η ατμόσφαιρα έχουν τόσο μεγάλη σημασία, έχει σημασία να κάνεις τον αναγνώστη σου να νιώσει ότι περπατάει τον δρόμο που του περιγράφεις.

–Είναι αλήθειες που θες να πεις και τις ντύνεις με τον μανδύα της λογοτεχνίας, που δεν μπορείς να τις πεις ως δημοσιογράφος;

–Όχι. Ως δημοσιογράφος ό,τι είχα να πω το είπα και πολλές φορές καθ' υπερβολή. Οπωσδήποτε στα βιβλία μου τα λέω κατ' οικονομία. Στη λογοτεχνία τα πράγματα είναι πολύ πιο φίλτραρισμένα. Λέω λιγότερα, αλλά πιο δουλεμένα μέσα μου, δεν έχουν τη δημοσιογραφική φόρα. Άλλωστε, ξεκινώντας κάποιος να γράψει ένα βιβλίο θεωρώ ότι πρέπει κάτι να έχει να πει, έτσι δεν είναι; Εγώ στο πρώτο ήθελα να μιλήσω για τις διαψεύσεις και σε αυτό όπως είπαμε και πριν θέλησα να μιλήσω για τους τσαλακωμένους ανθρώπους.

–Δεύτερο βιβλίο, τι σε έκανε να στραφείς στη συγγραφή, σε μια ώριμη ηλικία;

–Κατ' αρχάς και στο λέω ειλικρινά δεν είχα στο μυαλό μου να γίνω συγγραφέας. Έχοντας πάλι δουλέψει με διάφορα είδη δημοσιογραφικού λόγου, και μετά από πολλά χρόνια στη δημοσιογραφία, έκανα προπόνηση... ήλθε μια στιγμή που αποφάσισα ότι θέλω να δοκιμάσω να γράψω την ιστορία που έκτιζα στο μυαλό μου. Να σου πω, επίσης, ότι ανέκαθεν μου άρεσε να παρατηρώ και ίσως τελικά αυτό να με έκανε συγγραφέα.

MASTERS
tennis academy

**ΚΡΑΤΗΣΕΙΣ ΓΗΠΕΔΩΝ
 ΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΑ**

Για περισσότερες πληροφορίες:
 E-mail: info@tennismasteracademy.com.cy
 Τηλέφωνο: 22105929 / 99400086

ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ evian Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ perrier McDonald's HEAD ICE ΣΠΟΡ FM 95.0 CHARALAMBOUS CHRISTIS

Σκηνοθετική «απογείωση» της Ιστορίας

Ο Σαμ Μέντες αφηγείται σε μια άγνωστη πτυχή του Μεγάλου Πολέμου

1917 ★★★★★

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΔΡΑΜΑ

Σκηνοθεσία: Σαμ Μέντες
Ερμηνείες: Ντιν-Τσαρλς Τσάπμαν, Τζορτζ Μακέι, Κόλιν Φερθ, Μπένεντικτ Κάμπερμπας

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Ο βραβευμένος με Οσκαρ Σαμ Μέντες ακολουθεί το μονοπάτι που χάραξε προ διετίας ο Κρίστοφερ Νόλαν με την επική «Δουνκέρκ», παντρεύοντας την ιστορική υφή περιπέτεια με μια πιο καλλιτεχνική κινηματογραφική προσέγγιση. Και τα καταφέρνει άριστα, επιλέγοντας μάλιστα όχι κάποια από τις διάσημες μάχες του Β' Παγκοσμίου, αλλά τα λιγότερο τραγουδισμένα χαρακώματα του Μεγάλου Πολέμου. Πρωταγωνιστές της ιστορίας, η οποία μάλιστα όπως διαβάζουμε παραδίδεται από τον παππού του σκηνοθέτη, είναι δύο νεαροί Βρετανοί στρατιώτες, οι οποίοι αναλαμβάνουν μια επικίνδυνη αποστολή: να διασχίσουν ταχύτατα μια εχθρική περιοχή προκειμένου να παραδώσουν κρίσιμο μήνυμα σε ένα προωθημένο σύνταγμα, το οποίο βαδίζει ανυποψίαστο σε θανάσιμη παγίδα.

Ο Μέντες και η συν-σεναριογράφος του, Κριστιν Γουίλσον-Κερνς, κρατούν την αφήγησή τους σφιχτά επικεντρωμένη στην περιπέτεια των δύο φαντάρων, τοποθετώντας την ευρύτερη πολεμική σύρραξη γύρω τους, δίχως πάντως να παρακολουθούν στα σοβαρά την εξέλιξη της. Πετυχιανών έτσι διάνο, μετατρέποντας ένα ιστορικό στιγμιότυπο σε αγωνιώδες θρίλερ, μοναδικά κινημα-

τογραφημένο: από το επικό ενερκτικό 20λεπτο μονοπλάνο –ίσως το κορυφαίο που έχουμε δει ποτέ σε φιλμ του είδους– μέχρι και την τρελή κούρσα του φινάλε, η ταινία συνολικά αποτελεί πραγματική επίδειξη σκηνοθετικής δεξιοτεχνίας, κίνησης της κάμερας και χειρισμού της σκηνογραφίας.

Ανά στιγμές ανακαλούμε εικόνες από τον ρηξικέλευθο «Γιο του Σαούλ» του Λάζλο Νέμεθ, καθώς οι ήρωες βαδίζουν μέσα σε ένα κολασμένο τοπίο, ανάμεσα σε λάσπη, αίμα, νεκρούς και ετοιμοθάνατους, με την κάμερα στραμμένη στην πλάτη τους να τους ακολουθεί. Άλλοτε πάλι το πράγμα σουχάζει, αποκτώντας πιο ανθρώπινη διάσταση, ενώ το ίδιο ισχύει και με την εναλλαγή μεταξύ ανοιχτών και κλειστών χώρων: η απειλή ωστόσο καραδοκεί παντού, είτε στα κλειστοφοβικά υπόγεια χαρακώματα είτε στο ανοιχτό πεδίο, όπου βρέχει όλο και περισσότερο. Όλα αυτά δένουν μεταξύ τους και παρουσιάζονται σχεδόν σαν ένα ενιαίο επεισόδιο, όχι ακριβώς ένα πλάνο αλλά σε μια ροή. Από μόνο του αυτό, ειδικά στο συγκεκριμένο είδος, συνιστά θαυμαστό επίτευγμα.

Όσο για τις ερμηνείες, ο Μέντες εμπιστεύεται τους κεντρικούς χαρακτήρες σε νέους Βρετανούς ηθοποιούς όπως ο Ντιν-Τσαρλς Τσάπμαν και ο Τζορτζ Μακέι δίνοντας τους συμπληρωματικούς ρόλους ανώτατων αξιωματικών στους λαμπερούς Κόλιν Φερθ και Μπένεντικτ Κάμπερμπας. Το «1917» απέσπασε ήδη τις Χρυσές Σφαίρες καλύτερου δράματος και σκηνοθεσίας, ενώ συγκαταλέγεται ανάμεσα και στα οσκαρικά φαβορί.

Δύο νεαροί Βρετανοί στρατιώτες αναλαμβάνουν μια επικίνδυνη αποστολή: να διασχίσουν ταχύτατα μια εχθρική περιοχή, προκειμένου να παραδώσουν κρίσιμο μήνυμα σε ένα προωθημένο σύνταγμα, το οποίο βαδίζει ανυποψίαστο σε θανάσιμη παγίδα (στη φωτ., ο Τζορτζ Μακέι ως στρατιώτης Σκόφιλντ).

HOME CINEMA

«Ταξίδι» στους φόβους της σύγχρονης Αμερικής

Ο Μπόνιτ Χόλμπρουκ πρωταγωνιστεί στο θρίλερ φαντασίας του Netflix.

Στη σκιά του φεγγαριού

★ ★ 1/2

ΘΡΙΛΕΡ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2019)

Σκηνοθεσία: Τζιμ Μικλ
Ερμηνείες: Μπόνιτ Χόλμπρουκ, Κλεοπάτρα Κόουμαν, Μάικλ Κ. Χολ

Το αστυνομικό θρίλερ συναντά την επιστημονική φαντασία σε ένα ατμοσφαιρικό φιλμ του Netflix, που εκτείνεται τόσο στον χρόνο όσο και –κάπως άτσαλα είναι η αλήθεια– στους φόβους της σύγχρονης Αμερικής. Ερμηνευμένος από τον Μπόνιτ Χόλμπρουκ του τηλεοπτικού «Narcos», ο πρωταγωνιστής, Λοκ, είναι ένας νέος αστυνομικός, στη βάρδια του οποίου θα τύχει μια παράξενη υπόθεση: ταυτόχρονα και μυθολογικός, τρία άσχετα μεταξύ τους άτομα πεθαίνουν από ακα-

τάσχετη αιμορραγία. Ο Λοκ καταφέρνει να βρει και να καταδιώξει την υπεύθυνη, ωστόσο η βραδιά τελειώνει τραγικά για τον ίδιο. Όλα αυτά συμβαίνουν το 1988, με την υπόθεση να γίνεται εμμονή στον αστυνομικό, ο οποίος επανέρχεται σε αυτήν ξανά και ξανά με το πέρασμα των δεκαετιών, ώσπου θα φτάσει σε μια συγκλονιστική ανακάλυψη.

Το σενάριο των Γκρέγκορι Γουάντμαν και Τζεφρι Τοκ ξεκινά από μια ατμοσφαιρική αστυνομική ιστορία για να εξελιχθεί σε προσωπικό εμμονικό ταξίδι: το τραύμα που αποκτά ο Λοκ την νύχτα του 1988 καθορίζει για πάντα τη ζωή του, εν αγνοία του ωστόσο αφορά πολύ περισσότερους από τον ίδιο. Στην πορεία για να ανακαλύψει την αλήθεια, θα περάσει

κάμποσες περιπέτειες και θα ξεχάσει κάποιες από τις πραγματικές αξίες της ζωής. Το φιλμ οργανώνει τη δράση και τον ρυθμό του με τρόπο που κρατάει αμείωτο το ενδιαφέρον του θεατή, δίχως πάντως να καινοτομεί ιδιαίτερα σε στιλδήποτε.

Από την άλλη, συζητήσιμη μπορεί να θεωρηθεί και η κοινωνική-ηθικοπλαστική διάσταση που δίνεται εδώ, η οποία αν και πιθανότατα αγαθών προθέσεων, είναι μάλλον απλοϊκή και πρόχειρα διατυπωμένη: μοιάζει δε ως συνταγή με πολλές άλλες που έχουμε δει σε ταινίες και σειρές του Netflix. Τέλος, πάντα ευπρόσδεκτη είναι η παρουσία του αγαπημένου τηλεοπτικού «Dexter», Μάικλ Κ. Χολ, έστω σε δεύτερο ρόλο, τον οποίο ερμηνεύει άρτια ως συνήθως.

PIK1 ΤΗΛ.: 22862000

21.30 Eye in the Sky

07.30 Θεία Λειτουργία
10.00 Καμώματα
τζι αρώματα, V - (Ε)
ΕΥ4U, II - (Ε)
11.00 Με την Βιβιαν Κανάρη.
Χάλκινα χρόνια, III - (Ε)
Κυριακή σειρά.
13.30 Αμύνεσθαι περί πατρών
Με τον Πέτρο Κωνσταντινίου.
14.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
14.15 ArtCafe, III - (Ε)
15.15 Σπίτι στη φύση - (Ε)
Περιβαλλοντική εκπομπή.
15.45 Τετ - Α - Τετ - (Ε)
Talk show, με τον Τάσο Τρύφωνος, Μαζί - (Birlikte)
17.00 Δικονομική εκπομπή.
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ** (στη νοηματική)
18.20 Πεταλούδα - (Ε)
Δραματική σειρά.
18.50 Ο δρόμος έχει τη δική του ιστορία - (Ε)
Σειρά ντοκιμαντέρ.
19.25 Κάποτε το '80
Κωμική σειρά, με τους Δέσποινα Χρυσάνθου, Αιμιλία Σέλλη, κ.ά.

20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.00 Αθλητική Κυριακή
21.30 Αόρατος εχθρός (Eye in the Sky). Δραματικό θρίλερ, με τους Έλεν Μίρεν, Άαρον Πουλ, κ.ά.

23.10 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
23.15 The Graham Norton Show, XXIII - (Ε)
00.15 Μαζί - (Birlikte) - (Ε)
01.15 ΕΥ4U, II - (Ε)
Με τη Βιβιαν Κανάρη.

PIK2 ΤΗΛ.: 22862000

18.30 Man with a plan

07.30 Παιδική ζώνη
Ολίβια
Ντετέκτιβ Νόντι
ΕΥ4U, II - (Ε)
Μάγια η μέλισσα
Τα παπούτσια της Φράνι
Η Μάρθα μιλά
Ο Σούπερ Γουάι
Ο Ροζ Πάνθηρας
11.00 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε)
11.30 Παιδική ζώνη
Παιχνιδούπολη
Ολίβια
Ντετέκτιβ Νόντι
Μάγια η μέλισσα
14.00 Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα Υδατοσφαίρισης Αγώνων γυναικών «Ελλάδα - Σερβία»
15.15 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε)
16.00 The Story of God with Morgan Freeman - (Ε)
16.50 Το μικρό σπίτι στο λιβάδι
Οικογενειακή σειρά.
17.40 Baywatch, V
Σειρά περιπέτειας.
18.30 Man with a plan
Κωμική σειρά, με τους Ματ Λε Μπλαν, Λίζα Σνάντερ, κ.ά.

19.30 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ** (στην Αγγλική)
19.40 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
20.00 Euromaxx Design - (Ε)
Σειρά ντοκιμαντέρ.
21.00 The Graham Norton Show, XXIII
22.00 Vanity Fair - (Ε)
Κοινωνική σειρά εποχής.
00.05 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ** - (Ε)
00.15 ΓΙΟΥΡΝΙΟΝΙΣ

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

21.00 Το κόκκινο ποτάμι

05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει
Ενημερωτική εκπομπή με τη Φαίη Μαυραγάνη.
09.45 Έλα χαρογέλα
Ψυχαγωγική εκπομπή.
13.00 Τροχός της τύχης - (Ε)
15.00 My Greece - (Ε)
Εσύ... στον κόσμο σου, II - (Ε)
Κοινωνική, αισθηματική σειρά κομεντί, με τους Μιχάλη Σοφοκλέους, Αντωνία Χαράλαμους, Χρήστο Σιμαρόνι, κ.ά.
16.00 ANNIKA κοίτα
Ψυχαγωγική εκπομπή, με την Αννίτα Πάνια.
18.00 **OMEGA NEWS**
18.10 Χαρούμενος ταξιδιώτης
Ταξιδιωτική εκπομπή.
19.00 Τροχός της τύχης
Τηλεπαιχνίδι, με τον Πέτρο Πολυχρονίδη.
20.10 **OMEGA NEWS**
21.00 Το κόκκινο ποτάμι
Δραματική σειρά εποχής.
22.00 Ένας για όλους (Special Edition)
Τηλεπαιχνίδι, με τη Μαρία Μπακοδήμου.
Η οικογένεια βλάπτει - (Ε)
Κωμική σειρά, με τους Χρυσά Ρώπα, Σάκη Μπουλά, κ.ά.
23.40 Σημεία και τέρατα - (Ε)
Κωμική σειρά, με τους Τζον Γκούντμαν, κ.ά.
23.30 **OMEGA NEWS**
00.40 AR3NA - (Ε)
Δραματική σειρά, με τους Ζέτα Δούκα, Λεωνίδα Καλαφράνη.
01.40 Ζωή μου - (Ε)
Δραματική σειρά.
02.40 UINA Fatsa - (Ε)
03.50 Ευτυχίες!
Ψυχαγωγική εκπομπή, με την Κατερίνα Καινούργιου.

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

21.20 Patriots day

06.10 Πρωινή ενημέρωση
06.40 Τα κορίτσια του μπαμπά - (Ε)
07.30 Ιδιαίτερα για κλάματα - (Ε)
08.10 Daddy Cool - (Ε)
09.50 Την πάπια - (Ε)
10.30 Εσύ... στον κόσμο σου, II - (Ε)
Κοινωνική, αισθηματική σειρά κομεντί, με τους Μιχάλη Σοφοκλέους, Αντωνία Χαράλαμους, Χρήστο Σιμαρόνι, κ.ά.
12.00 Αν ήμουν πλούσιος - (Ε)
12.50 Κωμική σειρά.
14.50 Casa De Mikel - (Ε)
17.00 Ο απαγορευμένος Κωμωδία, με τους Λάμπρο Κωνσταντάρη, Τζένη Ρουσσά, κ.ά.
18.00 **Τα νέα του ANTI σε 10'**
18.10 Συνέχεια της σειράς
18.40 Πέτα τη φριτέζα
Κωμική σειρά, με τους Γιάννη Μπέζο, Φάνη Μουρατίδη, κ.ά.
20.20 **Τα νέα του ANTI**
21.20 Η Μέρα των Ηρώων (Patriots day). Αστυνομική ταινία, με τους Μαρκ Γουόλμπεργκ, Τζον Γκούντμαν, κ.ά.
23.30 Into the blue - Ταινία δράσης, με τους Πολ Ουόκερ, Τζέσικα Άλμπα, κ.ά.
01.00 **Τίτλοι ειδήσεων**
01.10 Aquarius - (Ε)
Βιογραφική δραμ. σειρά.
02.00 Χωρίς όρια - (Ε)
Ελληνική σειρά.
02.50 Ιστρικό απόρρητο - (Ε)
Κοινωνική σειρά.
03.40 **Τα νέα του ANTI** - (Ε)

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

21.20 Eurogames

05.20 Τα χρυσόψαρα - (Ε)
Κυριακή κωμική σειρά.
05.50 Οι Τάκκοι - (Ε)
Κυριακή κωμική σειρά, με τους Στάυρο Λούρα, Έλενα Ευσταθίου, κ.ά.
06.20 Food n' Friends
Μαγειρικό show, με τον Δημήτρη Σκαρμούτσο και τον Ηλία Φουντουλή.
07.00 Μαζί σου - Με την Τατιάνα Στεφανίδου.
09.00 Guess my age - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι, με τον Πύρρο Λιάγκα.
10.30 Περί ορέξεως - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
11.30 Βουράτσε γατόνιοι - (Ε)
Κυριακή κωμική σειρά.
13.00 Στην υπερίω μασ ρε παιδιά! - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
16.00 Για το καλό σου - (Ε)
17.00 Άλλα λόγια
Θκειε παπά - (Ε)
Κωμική σειρά, με τους Κωσταντίνου Κωνσταντίνου, Κώστα Καζάκα, κ.ά.
18.00 **Τα γεγονότα σε συντομία**
18.10 Γαλάτεια - (Τηλεταινία)
Δραματική σειρά εποχής.
20.20 **Τομές στα γεγονότα**
21.20 Eurogames
Τηλεπαιχνίδι, με τον Θέμη Γεωργιάδη.
23.30 Θα γίνει της πολυκατοικίας - (Ε)
Κωμική σειρά.
00.20 Γεγονότα σε τίτλους
00.30 Θα γίνει της πολυκατοικίας (Συνέχεια)
01.30 Μαζί σου - (Ε)
03.30 Επιστροφή - (Ε)

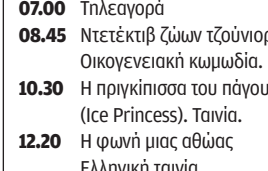
ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

22.15 Κάρμα

06.00 Έρωτας με επιδότση
ΟΓΑ - (Ε)
Κωμική σειρά.
07.00 24 ώρες - (Ε)
Σειρά ντοκιμαντέρ, με τον Κωνσταντίνο Κωνσταντινίου.
08.00 Έλα στη θέση μου - (Ε)
09.30 Εύκολο και σπικατό
Εκπομπή μαγειρικής, με την Αθηνά Λοιζίδου.
10.00 Σαββατοκύριακο
Ενημερωτική εκπομπή, με τον Νίκο Μάνεση.
13.00 Το σόι σου - (Ε)
Κωμική σειρά.
14.20 Η φαρμλία - (Ε)
Κωμική σειρά.
15.00 Λούκας Night Show - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
16.50 Σπίτι είναι... - (Ε)
Κωμική σειρά.
17.50 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ** (στη νοηματική)
18.00 Έλα στη θέση μου, IV
Κωμική σειρά, με τους Γιάννη Τσιμισέλη, Αθηνά Οικονομάκου, κ.ά.
19.30 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα - (Ε)
Κωμική σειρά.
20.20 **ALPHA NEWS**
21.15 Παράδοση κατ' οίκον
Μαγία The Bee
22.15 Κάρμα, II
Κοινωνική σειρά της Χριστιάνας Αρτεμίου.
23.30 Μεσάνυχτα - (Ε)
Με την Ελεονώρα Μελέτη.
01.00 World party - (Ε)
02.00 Divided - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι γνώσεων.

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

07.00 Τηλεαγορά

08.45 Ντετέκτιβ Ζώων τζούνιορ
Οικογενειακή κωμωδία.
10.30 Η ηρική σου του πάγου (Ice Princess). Ταινία.
12.20 Η φωνή μιας αθώας
Ελληνική ταινία.
14.00 Τηλεαγορά
15.25 Ο ταξιδιός
Ελληνική ταινία.
17.00 Τηλεαγορά
19.05 Ξένες ταινίες

TV PLUS ΤΗΛ.: 22259000

07.00 Παιδική ζώνη
09.40 Cook Eat - (Ε)
11.00 Τηλεαγορά
13.05 Μόνο για σένα - (Ε)
14.40 Travel Guide
15.05 Ταξίδι γεύσεων, II
16.00 Τηλεαγορά
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
18.30 Αποκαλύψεις Live
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
20.30 Για πάντα νέοι - (Ε)
21.25 Το ταξίδι της ζωής, III
22.25 Συνόδος για γάμους
Ρομαντική κομεντί με τους Ντέμπερα Μέσινγκ, Ντέρμτ Μαλρόνι.
01.05 Ξένες σειρές

SMILE TV ΤΗΛ.: 25715126

12.00 Oggy & The Cockroaches
12.30 Sabrina
13.00 Angels Friends
13.30 Heidi
14.00 Glimmies
14.30 Zig And Sharko
15.00 Nonty
15.30 Maya The Bee
16.00 Heidi
16.30 Horseland
17.00 Rabbids, II
17.30 Puppy In My Pocket
18.00 Oggy & The Cockroaches
18.30 The Owl
19.00 Popples
19.30 Glitter Force
20.00 Digimon Fusion

MOVIES BEST

23.00 A Boy Called Sailboat

08.30 The Upside Of Anger
10.30 Paris Pieds Nus (Lost In Paris)
12.00 Marjorie Prime
14.00 Witness For The Prosecution
17.00 The Man Who Invented Christmas
19.00 Answer The Call
21.00 Above The Shadows
23.00 A Boy Called Sailboat
00.30 Where The Heart Is
02.30 I Am Steve McQueen
04.00 The Simone Biles Story: Courage To Soar

GREEK CINEMA

22.00 Η αρχόντισσα κι ο αλιτής

05.35 Ο φαντασμένος
07.15 Η καφετζού
08.50 Ποιος θανάσιμος
10.15 Καθ' εμπόδιο για καλό
11.45 Όταν λείπει η γάτα
13.05 Ο μεθυστικός
14.55 Ένας μάγκας στα μουτζούκια
16.50 Ρόδα, τσάντα και κοπάνια 2
18.35 Ένας ντελικανής
20.20 Ο ψευτής
22.00 Η αρχόντισσα κι ο αλιτής
23.55 Ο άνθρωπος για όλες τις δουλειές
01.00 Σήκω κόρεμπε σουρτάκι
02.25 Κατήφορος

Οι Αραβες ζουν με αίσθημα ταπείνωσης

Ο Αμερικανός ιστορικός Γιουτζίν Ρόγκαν μιλάει στην «Κ» για έναν πολιτισμό που η Δύση βλέπει ως «εξωτική» απειλή

Συνέντευξη στον **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

Το ογκώδες, χορταστικό και αφηγηματικά απολαυστικό «Οι Αραβες. Μια ιστορία» του Αμερικανού ιστορικού Γιουτζίν Ρόγκαν ξεκινά με μια συναρπαστική διήγηση ανήλικη από τις άπειρες μικροϊστορίες που εκτυλίχθηκαν στο πλαίσιο της Αραβικής Ανοιξης, το 2011. Στην πρωτότυπη έκδοση, το βιβλίο είχε κυκλοφορήσει το 2009. Ο Ρόγκαν όμως το ξανακοίταξε αργότερα, αφού μεσολάβησε η Αραβική Άνοιξη. Οπως γράφει στην εισαγωγή του: «Οι αραβικές επαναστάσεις του 2011 αιφνιδίασαν όλο τον κόσμο. Ύστερα από δεκαετίες σταθερότητας υπό την εξουσία αυταρχικών ηγετών έμοιαζε να αρχίζει μια περίοδος ταχείας και δραματικής αλλαγής σε όλα τα κράτη του αραβικού κόσμου. Ήταν σαν να συντελούνταν μια τεκτονική αλλαγή στο πολιτικό σκηνικό του αραβικού κόσμου. Όταν κάποιος έρχεται αντιμέτωπος με ένα αβέβαιο μέλλον, δεν υπάρχει καλύτερος οδηγός από το παρελθόν, απλή αλήθεια η οποία συχνά διαφεύγει την προσοχή των πολιτικών αναλυτών. Πολύ συχνά στη Δύση παραβλέπουμε τη σύγχρονη αξία της Ιστορίας. Οπως έχει γράψει ο πολιτικός σχολιαστής Τζορτζ Γουίλ: "Όταν οι Αραβικοί λένε για κάτι ότι αυτό είναι Ιστορία, εννοούν ότι είναι άσχετο". Τίποτα δεν μπορεί να είναι πιο ανακριβές. Οι διαμορφωτές της πολιτικής και οι διανοούμενοι στη Δύση πρέπει να δίνουν μεγαλύτερη σημασία στην Ιστορία, αν θέλουν να κατανοήσουν τις ρίζες της Αραβικής Ανοιξης και να αντιμετωπίσουν τις τρομερές προκλήσεις τις οποίες αντιμετωπίζει ο αραβικός κόσμος μετά το 2011».

Θετικό προηγούμενο

Η κατάληξη της Αραβικής Ανοιξης δεν ανταποκρίνεται στις ελπίδες που καλλιεργήθηκαν τότε, ωστόσο, δημιουργήσαν ένα θετικό προηγούμενο. Οπως σημειώνει ο Ρόγκαν στην εισαγωγή του: «Θα ήταν λάθος να δώσουμε έμφαση στις εντάσεις που καταγράφονται στην αραβική ιστορία εις βάρος όλων των άλλων στοιχείων που καθιστούν τον αραβικό κόσμο τόσο γοητευτικό. Μελετώντας σε όλη τη ζωή μου τη Μέση Ανατολή, η ιστορία των Αράβων με προσείλκυσε επειδή είναι πλούσια και γεμάτη ποικιλία. Επειδή είχα ζήσει όταν ήμουν παιδί στη Βηρυτό και στο Κάιρο, το ενδιαφέρον μου για τη Μέση Ανατολή με οδήγησε να ακολουθήσω Αραβικές και Τουρκικές Σπουδές στις ΗΠΑ, ώστε να μπορώ να διαβάσω τις πρωτογενείς πηγές της αραβικής ιστορίας. Διαβάζοντας δικαστικά αρχεία και χρονικά, έγγραφα αρχείων και χειρόγραφα, ημερολόγια και αναμνήσεις, εντυπωσιάστηκα με την οικειότητα και ταυτοχρόνως εξωτική

“

Στις αρχές του 19ου αιώνα, οι Αραβες θεωρούσαν εαυτούς κυρίαρχη δύναμη της Μεσογείου και κοιτούσαν αφ' υψηλού τα ευρωπαϊκά κράτη και τη χριστιανική τους πίστη.

διάσταση της αραβικής ιστορίας». Δεινός γνώστης του αντικείμενου, λοιπόν, ο Ρόγκαν, με σειρά μελετών πάνω στην ιστορία της οθωμανικής αυτοκρατορίας, της Παλαιστίνης, στη Μέση Ανατολή, είναι γνωστός στο ελληνικό κοινό και από το «Η πτώση των Οθωμανών» (μτφρ. Ελένη Αστερίου). Τόσο αυτό το βιβλίο όσο και «Οι Αραβες» (μτφρ. Μενέλαος Αστερίου), κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Αλεξάνδρεια.

– Το βιβλίο σας διατρέχει και καλύπτει μια τεράστια ιστορική περίοδο, την ίδια στιγμή που όμως παρόν στον αραβικό κόσμο μοιάζει πιο ρευστό και αβέβαιο από ποτέ ίσως. Πόσο σας δυσκόλεψε αυτό στην τελική συγγραφή του;

– Γραψα τους «Αραβες» για ένα ευρύτερο αναγνωστικό κοινό παρά για πανεπιστημιακούς και ειδικούς. Πάντοτε είχα την αίσθηση ότι η Ιστορία αφορά περισσότερο το ευρύ κοινό όταν με βοηθάει να κατανοήσουμε τον κόσμο σήμερα. Όταν κυκλοφόρησε η πρώτη έκδοση, τα πιο επιδραστικά γεγονότα που διαμόρφωσαν τις τρέχουσες εξελίξεις στη Μέση Ανατολή συνδέονταν με τον πόλεμο στην τρομοκρατία μετά την 11η Σεπτεμβρίου και με την εισβολή στο Ιράκ της οποίας ηγούνταν οι ΗΠΑ. Μετά το 2011, την Αραβική Άνοιξη και τα παρεπόμενά της, αυτά αναδειχθήκαν στα πλέον σημαντικά γεγονότα στη Μέση Ανατολή. Για να κρατήσω το βιβλίο σχετικό και να έχει νόημα στους αναγνώστες αφού κυκλοφόρησε, αναδιόρθωσα την εισαγωγή και τα συμπεράσματα για να αποτυπώσω τη σημασία της εξέγερσης της Αραβικής Ανοιξης και των αντεπαναστατικών κινήματων που σάρωσαν την περιοχή μετά το 2011. Πλέον, το βιβλίο έχει μια τελείως διαφορετική αρχή και κατάληξη συγκριτικά με την πρώτη έκδοση. Οντας πάντοτε αισιόδοξος, ελπίζω σε μια ανατροπή που θα μου επιτρέψει να δώσω στο μέλλον μία ακόμα έκδοση με πιο ευτυχές τέλος.

– Η αίσθηση των περισσότερων

Ο Αμερικανός ιστορικός Γιουτζίν Ρόγκαν, συγγραφέας των «Αράβων» και άλλων ακόμα βιβλίων για τη Μέση Ανατολή.

Σουνίτες Αραβες του Ιράκ διαδηλώνουν στη δυτική Βαγδάτη το 2006.

Παλαιστίνιοι μαχητές το 1948, όταν μάχονταν τις εβραϊκές δυνάμεις. Δεν ήταν όμως καλά προετοιμασμένοι και ο οπλισμός τους ήταν περιορισμένος.

στη Δύση είναι πως ο αραβικός κόσμος είναι ένα χάος – όχι μόνον πολιτικά αλλά και πολιτισμικά.

– Ο αραβικός κόσμος ήταν πάντοτε μια ετερόκλητη πολιτισμική ζώνη. Από το Μαρόκο ως την Αίγυπτο, από την Εύφορη Ημισέ-

λινο ως την αραβική χερσόνησο, οι αραβικές διάλεκτοι, τα αρχιτεκτονικά σχήματα, η κουζίνα, η κυρίαρχη σχολή του ισλαμικού νόμου και η θρησκευτική πρακτική, όλα ποικίλλουν και αυτό ίσχυε μέσα στους αιώνες. Ωστόσο, έως τον

Το βιβλίο κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Αλεξάνδρεια.

19ο αιώνα, τα όρια ανάμεσα στις αραβικές κουλτούρες ήταν ακόμα πιο ρευστά απ' ό,τι είναι σήμερα. Η μεγαλύτερη αλλαγή στον αραβικό κόσμο τους τελευταίους αιώνες ήταν ο κατακερματισμός της αραβικής χερσονήσου, της Μέσης Ανατολής και της βόρειας Αφρικής σε διαφορετικά έθνη-κράτη, το κάθε ένα με συγκεκριμένα σύνορα. Εκεί όπου αραβικές περιοχές αποτελούσαν τμήματα ευρύτερων αυτοκρατοριών με χαλαρή ροή αγαθών και ανθρώπων από τη μία στην άλλη, μέσα στον 19ο και στον 20ο αιώνα οι ευρωπαϊκές αυτοκρατορικές δυνάμεις επέβαλαν όρια που έμελλε να αποβούν ανθεκτικές πραγματικότητες μέσα στον 21ο αιώνα. Αυτό επέφερε νέες, δυσκολες καταστάσεις με διαχωρισμούς κρατών όπως τον Λίβανο από τη Συρία ή το Μαρόκο από την Αλγερία, καθώς και σε διακρατικές συγκρούσεις με μια περιοχή που κάποιες άλλες εποχές απλώς θα ήταν αδιανόητες.

– Τελικώς, υπάρχει μια σταθερά που να διέπει τη σχέση Δυτικών και Αράβων μέσα στον χρόνο; Ή είναι κάτι που αναδιαμορφώνεται διαρκώς;

– Οι σχέσεις ανάμεσα στη Δύση και στους Αραβες χαρακτηρίζονται πάντοτε από μια ανισορροπία δυνάμεων. Όταν εμφανίστηκαν οι Αραβες στη Μεσόγειο κατά τις ισλαμικές κατακτήσεις του 7ου αιώνα, ήταν φόβος και τρόμος, λογιζόταν ως ξένοι κατακτητές. Κατέλαβαν τελικώς τη δυτική Ευρώπη τον 15ο αιώνα, όταν μια νέα μουσουλμανική δύναμη, που αναδύθηκε στην ανατολική Μεσόγειο, σάρωσε τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία, θέτοντας έτσι τις χριστιανικές περιοχές της Ανατολής κάτω από οθωμανικό μουσουλμανικό ζυγό. Από τον 16ο ως τον 18ο αιώνα, οι Αραβες έβλεπαν την Ευρώπη ως μέρος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας – δηλαδή, ως κομμάτι του ισχυρού παίκτη του μεσογειακού κόσμου. Στις αρχές του 19ου αιώνα, οι Αραβες θεωρούσαν εαυτούς

κυρίαρχη δύναμη της Μεσογείου και κοιτούσαν αφ' υψηλού τα ευρωπαϊκά κράτη και τη χριστιανική τους πίστη. Αυτό άλλαξε μονάχα όταν οι Ευρωπαίοι άρχισαν να επιβάλουν διά της βίας τη δική τους ισχύ στις αραβικές και στις οθωμανικές περιοχές. Η επιβολή της ευρωπαϊκής αποικιοκρατίας τον 19ο και τον 20ο αιώνα έγινε αποδεκτή από τους αραβικούς λαούς ως κάτι εξόχως ταπεινωτικό. Οι Αραβες ζουν με αυτή την αίσθηση της ταπείνωσης από τότε.

Στις αρχές του 21ου αιώνα, αυτή η αίσθηση κατωτερότητας και υποταγής απέναντι στην ισχύ της Δύσης κορυφώθηκε και χρειάστηκε να θέσουν νέες προτεραιότητες σε μια κρίσιμη ιστορική καμπή. Η άνοδος της τζιχαντιστικής τρομοκρατίας και οι επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου στις ΗΠΑ, προκάλεσαν έναν πόλεμο από τις ΗΠΑ κυρίως, όπου στόχος ήταν οι Αραβες και οι μουσουλμάνοι ως η μεγαλύτερη απειλή στις αξίες και στην ασφάλεια των ανθρώπων της Δύσης. Ωστόσο, κατ' αναλογία, κάθε δράση που ανέλαβαν οι ΗΠΑ και οι Ευρωπαίοι σύμμαχοί τους από το 2001 και μετά, επιβεβαίωσε στους Αραβες ότι η μεγαλύτερη απειλή στις δικές τους αξίες, στην ασφάλεια και στον τρόπο ζωής τους, προερχόταν ακριβώς από τη Δύση.

– Πιστεύετε ότι ακόμα και σήμερα, στη Δύση ο αραβικός κόσμος αντιμετωπίζεται ως κάτι εξωτικό;

– Σαφέστατα η Δύση βλέπει τον αραβικό κόσμο ως μια εξωτική περιοχή. Αυτό συνδέεται με δυτικές απόψεις γύρω από το Ισλάμ, με την ένδυσση, με τους τρούλους και τους μιναρέδες. Στη φαντασία του μέσου Δυτικού, ο αραβικός κόσμος ορίζεται από την έρημο, την άσπρη και τους Βεδουίνους με τις καμήλες. Μολονότι η Μέση Ανατολή μετατρέπεται σε μια περιοχή με μπιτλιανισμούς και ορισμοφύστες, αυτά τα εξωτικά στερεότυπα αντέχουν ακόμα. Για τις προηγούμενες γενιές, η ταϊνιά «Ο Λόρενς της Αραβίας» του Ντέιβιντ Λιν αποδίδει την εξωτική πεμπουσία του αραβικού κόσμου έτσι όπως την αντιλαμβάνονταν το κοινό της Δύσης. Ο αραβικός κόσμος έχει μπει στην καθημερινότητα μας μέσω της εδνησεογραφίας των τόνων πολέμων που μαινόνται σε μεγάλα τμήματα της περιοχής, ερημωτώντας την – στην Λιβύη, στη Συρία, στο Ιράκ, στην Υεμένη. Παρ' όλα αυτά, το γεγονός ότι πολλοί Αραβες συνεχίζουν να φορούν παραδοσιακές ενδυμασίες που τους ξεχωρίζουν από τους άλλους ασιατικούς και τους αφρικανικούς λαούς τροφιοδοτεί αέναα το δυτικό φαντασιακό και την πίστη ότι ο αραβικός κόσμος ήταν, και παραμένει, κάτι εξωτικό.

Η ιστορική σχέση τους με την ευρωπαϊκή Αναγέννηση

– Στη Δύση υπάρχει διάχυτη η αίσθηση ότι στον Μεσαίωνα οι Αραβες ήταν πολύ πιο «φωτισμένοι» απ' ό,τι σήμερα.

– Οι Αραβες διανοούμενοι καιρό τώρα ισχυρίζονται ότι η αραβική παιδεία και οι επιστήμες έδωσαν τη σκυτάλη στην ευρωπαϊκή Αναγέννηση. Η μεγάλη μεταφραστική συλλογική εργασία στο Χαλιφάτο των Αββασιδών, που είχαν ως έδρα τους τη Βαγδάτη, κατά τον 11ο αιώνα, συντήρησε τα μεγάλα έργα της αρχαίας Ελλάδας – ειδικά στην επιστήμη, στα μαθηματικά, στην ιατρική. Οι Ευρωπαίοι μελετητές αργότερα μετέφρασαν τους Αραβες κλασικούς, τον Αβικένα (Ιμπν Σινά) και τον Αβερρόη (Ιμπν Ρουσσ) και τον Μαϊμονίδη (Μουσαΐ μπιν Μαϊμούν) στα λατινικά, φέρνοντας έτσι την κλασική ελληνική σοφία στα ευρωπαϊκά γράμματα και αποτέλεσαν τη βάση της πνευματικής και τεχνολογικής προόδου της Αναγέννησης και όλων των πνευματικών επαναστάσεων που ακολούθησαν στους νεότερους χρόνους.

Κατά τον 19ο αιώνα, μεγάλοι

“

Εγγραφα το βιβλίο χωρίς ποτέ να θέσω το ερώτημα «Ποιοι είναι οι Αραβες;». Κι όμως, δεν είναι αυτονόητη η απάντηση.

Αραβες μελετητές δικαιολόγησαν την απορρόφηση ευρωπαϊκών ιδεών με βάση τον ισχυρισμό ότι η ευρωπαϊκή πρωτοπορία είχε θεμελιωθεί πάνω στις επιστήμες των Αράβων. Ήταν λες και η Ευρώπη έδινε πίσω το κρέος που όφειλε στους Αραβες μοιραζόμενη τη νέα τεχνολογία του 19ου αιώνα. Σήμερα, πολλοί στη Δύση θα έλεγαν πως το Ισλάμ έχει κρατήσει πίσω τον αραβικό κόσμο, όμως αξίζει τον κόπο να θυμίσουμε ότι οι Αραβες διανοούμενοι του Μεσαίωνα ήταν θρη-

Υποστηρικτές της Χαμάς διαδηλώνουν στη μνήμη του δολοφονημένου σείχη Αχμέντ Γιάσιν στη Ναμπλούς της Δυτικής Οχθης, το 2005.

σκευτικοί στοχαστές οι ίδιοι, ενώ οι αναθεωρητές του 19ου αιώνα που αναζητούσαν δυτικές ιδέες και τεχνολογία – ο Τζαμάλ αλ-Ντιν αλ-

Αφγκανί, ο Μουχάμαντ Αμπντούκ και ο Ρασίντ Ριντά – ήταν επίσης μελετητές του Ισλάμ και είχαν τις έδρες τους σε αρχαία κέντρα ισλα-

μικής παιδείας όπως το πανεπιστήμιο Αχχάρ στο Κάιρο.

– Τελικώς, ποιοι στ' αλήθεια είναι οι Αραβες;

– Εγγραφα το βιβλίο «Οι Αραβες» χωρίς ποτέ να θέσω το ερώτημα «Ποιοι είναι οι Αραβες;». Εμοιαζε αυτονόητο, σα να ρωτούσα «Ποιοι είναι οι Έλληνες;» ή «Ποιοι είναι οι Κινέζοι;». Κι όμως δεν είναι αυτονόητη η απάντηση. Από την πρώτη έκδοση του βιβλίου, μου θέτουν συνέχεια αυτή την ερώτηση, ξανά και ξανά. Και έχω προσπαθήσει να σκεφτώ ποια είναι εκείνα τα στοιχεία που καθιστούν την αραβική ταυτότητα τόσο σαφή στο δικό μου υποσυνείδητο. Οπως είπα και προηγουμένως, ο αραβικός κόσμος είναι πολιτισμικά ένα ετερόκλητο σύνολο και καθώς κάποιος ταξιδεύει από το Μαρόκο στην Υεμένη συναντά πολλούς διαφορετικούς αραβικούς λαούς.

Ωστόσο, αυτοί οι διαφορετικοί λαοί μοιράζονται πολιτισμικά και ιστορικά χαρακτηριστικά τα οποία, κατά τον 20ο αιώνα, οδήγησαν στην άνοδο μιας διαδε-

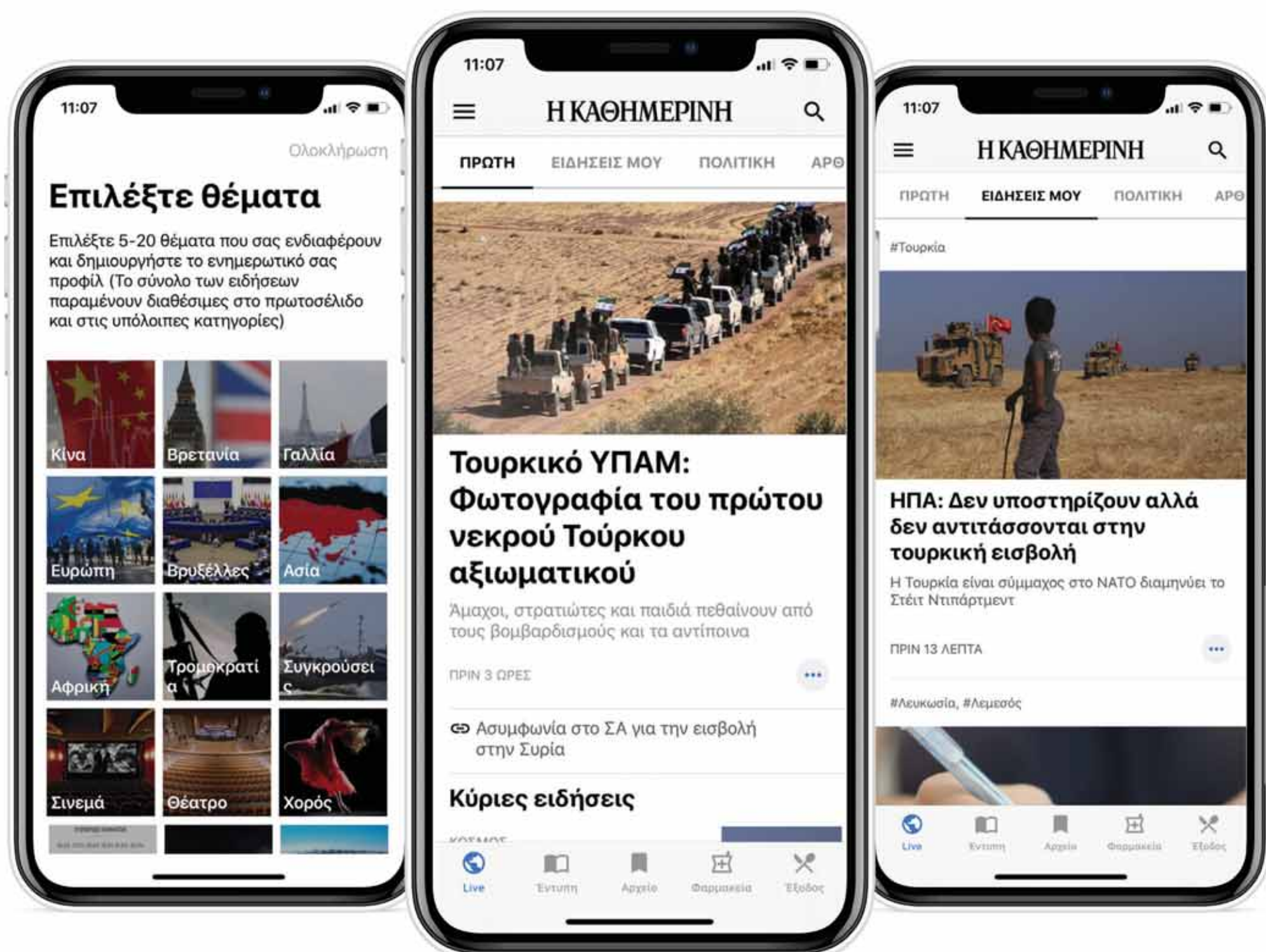
δομένης, δημοφιλούς πολιτικής ιδεολογίας που είναι ο αραβικός εθνικισμός. Είναι όλα μέλη ενός διεθνούς σώματος γνωστού ως Αραβικός Σύνδεσμος.

Το πιο σημαντικό ενωτικό στοιχείο του αραβικού κόσμου είναι η αραβική γλώσσα. Αραβες είναι οι λαοί που μιλούν αραβικά. Πέρα από αυτό, οι Αραβες μοιράζονται μεταξύ τους μια κοινή ιστορική εμπειρία μέσα από την ανάδυση του Ισλάμ και τις πρώιμες ισλαμικές κατακτήσεις κάρη στις οποίες οι Αραβες επεκτάθηκαν πέρα από την αραβική χερσόνησο στη λεκάνη της Μεσογείου. Αραβες όλων των πτώσεων – μουσουλμάνοι, χριστιανοί, Εβραίοι, ζωροάστρες, ακόμα και ανιμιστές – μοιράζονται την ιστορία αυτών των ισλαμικών κατακτήσεων και τη γλώσσα σε όλη τη Μέση Ανατολή και τη βόρεια Αφρική. Και οι Αραβες είναι μια εθνογένεια που διαφέρει από άλλες εθνοτικές ομάδες της Μέσης Ανατολής και της βόρειας Αφρικής, όπως είναι οι Τούρκοι, οι Πέρσες, οι Κούρδοι και οι Αμαζιγκκ (ή Βέρβεροι).

Ο κάθε άνθρωπος είναι ξεχωριστός

Φτιάξε το δικό σου timeline ειδήσεων
στη **NEA** εφαρμογή της Κ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

kathimerini.com.cy

